

HISTORIA PTOLEMÆORUM ÆGYPTI REGUM,

Ad fidem NUMISMATUM accommodata,

*Per J. VAILLANT Bellov. D. M. &
S.* Ducis Cenom. *Antiquarium.*

J: Goeree Inventor — G: vander Gouwen Sculp

AMSTELÆDAMI,
Apud G. GALLET, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.

COSMO III.

ETRURIÆ

MAGNO DUCI,

OPTIMO PRINCIPI,

LITTERARUM PATRONO,

JOANNES VAILLANT.

*Q*Uàm honorificè de me semper senseris PRINCEPS SERENISSIME, & quo me hactenus, licèt, immeritum, loco habueris, dum mecum ipse reputo; non possum non suavissima voluptate affici. Et si enim felicitatis suæ rationem nemo reddit; mea tamen, quæ summa est, tum primos ortus, tum continuas progressiones remetiri, longè jucundissimum est. Quippe hereditaria verè est Tua illa in me propensa voluntas, quam à FERDINANDO III. felicissimæ memoriæ Patre Tuo, & ab Eminentissimo Cardinale LEOPOLDO veluti transmissam

missam accepisti. Orta illa est à nobilissimo Numismatum antiquiorum studio, quo Tu quoque laudatissimo Decessorum Tuorum exemplo mirificè teneris, summo non tantùm Reipublicæ, sed etiam Rei literariæ bono natus.

Etenim locupletissimum illud ac toto orbe celebratissimum Cimelium, quòd Regias Tuas Ædes exornat, enatum est primò diligentia ac solertia LAURENTII MEDICEI *ejus qui nomen suum tum rebus præclarè fortitérque gestis innumeris, Tum verò insigni literarum, literatorúmque amore posteris commendavit. Crevit deinceps, ac si licet dicere adolevit Thesauri illius domestici opulentia, cura & impensis* FRANCISCI *Magni Ducis ordine secundi, qui nullis pepercit sumptibus, ut undique conquisitas toto orbe pretiosas illas merces colligeret, quibus posset ornare nobilissimam Laurentinam Biblothecam, quam intelligebat priscis illis monumentis fore longè illustriorem.*

Ita sensim aucta in immensum Numismatum antiquiorum multitudine, dicam audaciùs, penè Te inopem, PRINCEPS SERENISSIME, *copia fecerat, tam difficile erat & scire quæ haberes, & suis singula locis disposita reperire, quampluribus scilicet distincta abacis, neque uno congesta loco pervestigare res erat operæ sanè intricatioris. Itaque nec ad illa facilis dabatur cuiquam aditus, nec si daretur, non pòterat tamen non esse eorum, quæ quisque potissimùm quæreret, permolesta disquisitio, dicam igitur cum merito grati animi Testimonio, unum me fuisse ex omnibus, cui concessus fuerit ad eruditas illas capsas accessus, agente scilicet apud* SERENISSIMUM *Fratrem,* EMINENTISSIMO LEOPOLDO *hanc ut mihi gratiam faceret.*

Quam ingentes igitur persolvere Tibi grates Eruditi omnes debent, PRINCEPS SERENISSIME; *qui jusseris immensas illas opes, unum in locum universas colligi; singulásque Nummorum quas appellamus series, suis quasque forulis collocari; in quibus & illas sine perturbatione contemplari rerum illarum studiosi possent, & oculos mentémque nobilissimo illo spectaculo sine labore pascere. Quinetiam*

etiam ut horum pretium dignitatémque dignoscere vel minùs periti possent: Addidisti Sapientissimo consilio, peritissimum interpretem, tantóque Cimelio dignum Præfectum. Huic ut nihil deesset tum à Latinis, tum à Græcis literis subsidii, Imperasti perlustrare præstantissima totius Italiæ Cimelia, diversari apud Antiquariæ rei Principes viros, Romæ potissimùm diutiùs commorari Tuis ipsius in Ædibus; ut in alma Urbe, tamquam in ipso eruditionis fonte haurire copiosè posset, istius præsertim literaturæ absolutam consummatámque notitiam. Ac ne quid desideraretur ab exteris etiam præsidii, Jussisti illum venire Parisios, qua sola in urbe compendium faceret omnium qui sunt in orbe peritissimorum in Arte Nummaria virorum, eorúmque consuetudine institueretur.

Nefas sit præterire hoc loco maximam illam accessionem Nummorum quibus interim collectam à Majoribus Gazam feliciter Locupletasti. Præstantissimum illud Cimelium loquor Proregis Sardiniæ, quod universum Tuas in Ædes Transportasti: unde incredibili dictu est quantùm Adjunxeris Thesauro Tuo splendoris dum Græca præsertim Numismata, quæque olim variis in Coloniis cusa sunt, Tui juris, uno velut retis jactu universa Fecisti.

Patere ergo pro Tua singulari humanitate, PRINCEPS SERENISSIME, *ut me hìc toti orbi beatissimum prædicem, cui uni Concessisti frui tam opulento patrimonio Tuo, scrutari singula, ac per otium pertractare cum doctissimo hodiéque* EMINENTISSIMO NORISIO, *atque inde per multos dies exscribere, unde meas tum de Latinis, tum de Græcis Nummis lucubrationes exornarem. Quid dicam, quóve sermone concelebrem quod mihi fuit uni præ omnibus singulare? Admissus sum enimverò ad agendas coram gratias de tanta humanitate in me Tua. Meministi,* PRINCEPS SERENISSIME, *factum me tunc Tua facilitate paulò audaciorem, petiisse, ut quam olim ego spoponderam Regum Ægyptiorum Historiam, Augustissimo Tuo nomine inscriptam, luci demùm committerem, Tanto Patrono superbam. Annuisti scilicet benignissimè atque ex eo tempore quasi jam me in numerum familiarium Tuorum adscriberes, Præcepisti ex eorum*

 esse

esse numero unum, quos transmissis à Regio Tuo penu pretiosis liquoribus quotannis soles cohonestare. Pudebat equidem me qui nihil dum tanto beneficio dignum gessissem, diutiùs tantis stipendiis extra militiam frui. Verùm non licebat quicquam aggredi per injuriam temporum, quæ sæviente gravissimo per totam fermè Europam bello, Musis infensissima fuere. Silendum illis fuit inter armorum strepitus, & expectanda pacis optatissimæ tranquillitas, qua quidem nobis licuit Opus nostrum inchoatum cum dignitate absolvere.

Habes igitur nunc tandem PRINCEPS SERENISSIME *tot jam nominibus Tuam Ptolemæorum Regum certam è Nummis Historiam, quorum ut est probatissima fides, ita est ad emendanda Scriptorum* σφάλματα *invictissimum testimonium. Nemo hactenus hanc indagandæ veritatis, in tam obscuris temporibus, iniit viam. Utinam satis ego feliciter & inoffenso pede emensus sim. Sed quid porrò dico feliciter? nihil potest esse invium Te Duce; nihil tam impeditum, quod non facili negotio expediatur, si Tu modò faveas, & probare videaris inceptum. Norunt Eruditi omnes quàm paucis agnita sint eorum Regum res gestæ, quantísque vel sola eorum nomina involuta manserint tenebris. Prodibunt nihilominus in lucem Tuo patrocinio, tum expressi ad verum illorum vultus æneis formis crediti; tum verò eruta diligenter singulorum facta longa retrò oblivione sepulta. Quódque jam pridem felix faustúmque fuit Literatis omnibus Majorum Tuorum præsidium, itidem erit & fortunatissimum mihi, ut eodem tutus ornatúsque, tot Reges velut è tumulo excitatos novam in vitam proferam, Augustissimo Tuo nomine futuros immortales.*

Scribebam in Museo meo
Parisiensi, Anno 1699.
Nonis Septembris.

LECTORI.

LECTORI.

QUum ante annos aliquot ederem in lucem Hiſtoriam Regum Syriæ, ad antiquiorum Numiſmatum fidem; pollicitus ſum, ſi gratum & acceptum Eruditis id Opus accidiſſet, me quoque Regum Ægyptiorum Hiſtoriam aliquando eadem fide editurum. Acceſſit primò quod dixi Operi tanta undique omnium comprobatio, ut aut promiſſis meis ſtare jam planè neceſſe ſit, aut datam fidem cum ignominia fallere. Dediſſem bis ſanè, ſi dediſſem citiùs; ſed nec defuiſſet muneri ea gratia, ſi tantam in exequendo opere facilitatem inveniſſem, quantam mihi ipſe imprudens propoſueram.

Credideram etenim ex eodem illo ſacculo, unde tot Seleucidarum Numiſmata erueram, habiturum me quoque unde Lagidarum Hiſtoriam non magno negotio contexerem. Cogitabam præterea mecum ipſe dum utramque Spartam compararem inter ſe, abſolviſſe me feliciter eam partem, quæ eſſet longè impeditiſſima. Quid enim, inquiebam, in Ptolemæorum nummis futurum eſt tam operoſum? Reſtituendos habui viginti duos è Regia Seleucidarum ſtirpe Principes, ſpurios quatuor: Armeniæ præterea Regem à Syris evocatum ad eorum Imperium. Nunc autem pauciores ſunt è Ptolemæorum ſanguine, quum tantùm novem ab antiquis Scriptoribus numerentur, quamvis extremum eúmque Nothum complectantur? Ubi tot Seleuci? tot Antiochi? tot Demetrii? quos tam ingentis operæ fuit diſcernere ab invicem? ubi tot incerta nomina, ſeu potiùs ſcommata maledicentiſſimæ plebis? Quid latebunt ſimile Ptolemæi? quorum quot aiunt nomina, tot erant ad ſingulos ſecernendos præſentiſſima præſidia.

Sed eheu? quantùm mea me ſpes fefellit, crederes præter inſignia illa nomina nihil fermè occurriſſe apud Hiſtoricos, nihil in nummis præter confuſam appellationem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. Adfuerat mihi ſemper ubi pedem tutò figerem in deſcribenda Regum Syriacorum ſerie; certiſſima illa nota temporis, quam Seleucidarum Epocham dicimus: occurrerat enim ſignata diligenter in ſingulorum penè nummis. Adjuvabat è ſacris Codicibus incorrupta fides libri utriuſque Macchabæorum & Joſephi hiſtoria. At in Ptolemæorum nummis nihil omnino Adjutorii. Sola quandoque annorum Regni nota numeralis: obſcura reliqua, ac propè dicam deſperata. Nec præſentibus ab æreis quos plures videbam nummis præſidium, occurrebat: quippe in paucis aliquot addita nomina quædam ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ac ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, verùm ſine effigie Principis; unum enim ubique Jovis inſculptum caput. Ut viderentur ſua ſuperbi dignitate Ptolemæi, noluiſſe pati ut ſuus vultus alteri metallo, quàm argento vel auro crederetur. Excipio Cleopatram Reginam, Lathyri & Alexandri matrem, & Selenen Lathyri conjugem, cujus utriuſque imago æreis in nummis expreſſa occurrit.

Igitur in aureis argenteíſque Nummis tota ſpes collocanda fuit. Quæ verò illa ſpes in tanta aureorum Numiſmatum penuria? nec majori copia argenteorum ſecundi aut tertii moduli. Quid facerem? data erat fides: repetebatur in dies, nec ſine aliqua moræ impatientia. Confugiendum itaque fuit ad argenteos nummos maximæ formæ, quibus ſolis adjuvari me poſſe intellexeram.

ram. Quàm longo vero tempore opus fuerit ad ejusmodi Numismata conquirenda, qui secum reputare voluerit: fatebitur profectò viginti illos totos annos, qui ab edita Seleucidarum Historia intercessère hanc ad diem, vix sufficere potuisse; ut eos satis magno numero compararem, quot nunc sunt penes me, qui unus, citra jactantiam dictum sit, plures possideo, quàm sint in universis totius Europæ Cimeliis.

Ex his ergo molis maximæ Nummis tum varios Regum vultus licuit distinguere, tum ex appositis regni annis singulos quosque suis locis disponere. Sic enim mecum ipse statui ea Numismata in quibus annus vicesimus V. G. notatus esset, ad eos pertinere Reges non posse, qui decimum aut quintum decimum regni annum non attigissent. Deinde quæ res cuique, quæ symbola, quæ nomina communi Autorum consensu propria fuissent, ea certè aliis accommodanda non esse, sed tantùm singulis quod suum esset. Ita absolvi tandem opus difficillimum & intricatissimum. An verò satis feliciter, satísque ad illustrandam antiquiorem Historiam opportunè, tuum esto LECTOR ERUDITE, ex his quæ dicturus sum, judicium.

Conveniunt Scriptores penè omnes regnum Ptolemæorum inchoare ab Olympiade 114. Alexandro scilicet mortuo mense Dœsio, qui nostro Maio respondet: sed regnandi initium Alexandrini tribuendum censuerunt mensi suo Thot ejusdem anni, qui incipit duodecima Novembris nostri die si Capello credimus; sed quot singuli Reges annis regnaverint, non parva inter Historicos controversia est. Neque constantior ullius fides de annis Ægypti Monarchiæ. Fatentur tamen universi, tum demùm desiisse, quum à Romanis redacta in Provinciam Ægyptus est, post Achaiam pugnam, Augusto de expugnata Alexandria, & adacta ad mortem spontaneam Regina Cleopatra, triumphante. Scimus tamen Ptolemæum inter Geographos virum primæ notæ, doctissimúmque nostris temporibus Petavium, Ægyptiorum regno annos ipsos 294. tribuisse.

Jam ut dicamus de singulis, primus inter Ptolemæos qui à Rhodiis ΣΩΤΗΡ dictus est, quod nomen ipsius nummi exhibent, regnavit annos ipsos 40. sic volunt qui filio ejus ΦΙΛΑΔΕΛΦΩΙ annos 38. tribuere. Verùm quia constat cessisse Regno patrem in filii gratiam duobus ante mortem annis, quum diceret se deinceps apud filium Prætoriani custodis loco esse velle: nilmirum si filio annos Regni 40. dederim, maximè quum in argenteo ejus nummo annum 39. habeam expressum.

Ptolemæus vocatus ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ 26. ad summum annis regnavit integris illis & absolutis, inchoato etiam vicesimo septimo ad aliquod tempus, sic enim manifestè colligitur ex eo marmore cui thronus ejus impositus fuisse creditur, quódque extat in urbe Adulensi ad Erythræum mare. In eo enim exsculpta leguntur, quæ ipse gessisse se memorat, ad thronum anno regni 27. positum.

Ptolemæus ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ regnasse 17. annis creditur. Filius ejus ΕΠΙΦΑΝΗΣ annis 24. incœptis. ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΙ annos 35. tribuunt omnes, sed non absoluti sunt: itaque 34. numerandi ΦΥΣΚΟΝΙ jlocalariter dicto ejus fratri 29. dantur. Quod autem Lathyrum vulgò appellatum majorem filium ejus spectat, Porphyrius qui eo loco visus est omnium exactissimè numerare, tribuit primùm quidem annos 10. quibus exactis solio pulsus est, posteà fratris locum tenuit Alexander annis 19. mox interempta Cleopatra matre quæ unà cum illis imperaverat, ea cæde concitavit in se Alexandrinorum animos, qui ejecto parricida, primogenitum fratrem è Cypro, ubi regnabat, revocatum solio restituerunt. Tenuit ergo illud deinceps annis 7. & mensibus 6. ejúsque filia Berenice 6. nec ampliùs mensibus imperavit.

Mortuo Lathyro regnasse volunt antiquiores Historici filium ejus nothum, Ptole-

Ptolemæum ΑΓΑΠΗΤΗΝ annis circiter 30. Nec enim illi rationem habent 6. mensium, quos Berenice tribuimus. Hanc Alexander II. ejus maritus interemit post dies 19. Filius videlicet Ptolemæi Alexandri quem Sylla ab urbe miserat, ut Berenicen duceret. Observa peccare illos, in eo saltem, quòd asserunt Alexandrum 19. tantùm diebus conjugi suæ superstitem fuisse corruptis Appiani verbis, dum quòd ille ait ipsum nono decimo post die uxorem è medio sustulisse, ipsi dicunt uxore interfecta non nisi 19. diebus regnasse. Sanè ex Cicerone non uno loco pluribus illum annis regnasse, demúmque regni Ægyptiaci heredem P. Romanum instituisse eruitur.

Debemus equidem utrique Manutio excitatum velut è tumulo Alexandrum, quem diximus Ægypti Regem, quem prisci Scriptores velut oblivione sepultum prætermiserant. Venerunt in eorum sententiam tum Petavius, tum Usserius, qui tamen omnes, inter se de regni illius tempore dissensere. Ego verò variis Tullii locis verbísque Suetonii persuasus huic Alexandro sex admodum annos & aliquot menses tribui. Auleti verò 23. integros quo tempore apud Cyprios Ptolemæus frater ejus imperavit. Uno enim tempore Reges ambos ab Alexandrinis constitutos esse Trogus Pompeius asserit, alterum impositum Ægyptiis, alterum ad Cyprios ablegatum.

Superest ut regni Cleopatræ tempus definiam, cui quidem 22. annos tribuunt quotquot ejus initia à morte patris auspicantur, à quo unà cum fratre Regina paterno testamento scripta est. Verùm quia videtur æquius Reginis Reges anteire; Primùm tres annos cum 8. mensibus & ferè totidem alteri juniori fratri assignavi, qui septenarii spatium impleant cum aliquot mensibus, siquidem Cleopatra ad hujus mortem octavum dinumerabat, & post illos annis quindecim incœptis imperavit.

Habes igitur, Lector Erudite, explicatam hîc breviter de regno Ptolemæorum mentem. Indulsi fateor in ea describenda mihi aliquid paulò plusquam in Seleucidarum rebus gestis enarrandis. Neque enim quod priùs feceram, alligare me volui referendis solis Autorum verbis. Libuit exspatiari liberiùs, & Historicum agere. Quare nec in diversis Scriptorum sententiis referendis lusi operam, sed ea amplexus sum quæ propiùs ad verum viderentur accedere, contentus ad marginem laudare, quorum dictis adhæsissem. Neque verò credidi referenda mihi esse omnia quæ inter Augustum & M. Antonium gesta essent: unum illud spectavi ne quid omitterem quod Regni Ægyptiaci res propiùs spectaret.

Doctus præterea mea ipsius experientia, eamdem mihi tenendam viam statui, quam in Seleucidarum Regum Historia secutus eram satis feliciter. Regis cujusque vultum insculpendum æreis formis credidi, ut ex ea imagine quam rebus gestis præfixam viderent, dignosci primò facilè singuli possent ex nativis lineamentis: tum etiam in ipso statim cujusque ore legeretur, quam quisque indolem ad Regnum attulisset. Mox ubi singulorum facta absolvi, nummos eos omnes adjunxi, qui quidem in manus venere meas. Neque putavi fastidio cuiquam fore, si ubi diversum quidpiam postica in parte occurreret, idem iterum caput repræsentarem: sic enim altiùs menti impressa inhæret eorum imago, quum sæpiùs repetita oculis usurpatur.

Potuissem facilè universa M. Antonii Numismata referre, quæ, dum in Ægypto fuit, ubique passim cusa sunt: iis tamen contentus fui, in quibus ipsius Cleopatræ vultus exsculptus esset: quid enim ad Ægyptiacorum Regum Historiam, quæ Romanorum res gestas unicè spectant? & quidem illa exhibui sola quæ manibus terere licuit.

Scio certè in postica Numismatum area quæ affero, nihil esse admodum eruditis oculis dignum. Ubique enim fermè Aquilam fulmini insistentem videre est. Laus eorum omnis in antica parte videtur, quæ ad vivum Principis vultum

vultum repræsentat; sed nihil ferè aliud exhibent alii Reges qui nobis sunt hodie superstites.

Manet quippe alterum nobis opus, in quo magna cum Reip. Nummariæ utilitate illorum omnium Principum, quorum Numismata occurrunt Historiam breviter complexus sum. Ideo satis me facturum putavi si singulos singulorum vultus ad maximi plusquam moduli formam expressos, uti Ptolemæos exhibui, omnium vitæ compendio repræsentarem. Illos inter tum Syriaci, tum etiam Ægyptiaci Reges locum habebunt iterum suum, sed breviùs.

Hoc quidem opus intentatum hactenus; frustráque ab omnibus diu expectatum, in lucem edendum suscepere HUGUETANI fratres viri Clarissimi, & quidem idiomate Gallico, in eorum gratiam, qui Latinis litteris non sunt imbuti. Non enim aut viris solis, aut peregrinarum linguarum studiosis scribere animus fuit: sed etiam Curiosis Antiquæ historiæ feminis præstantissimis, quibus virilem animum natura melior indulsit, eo enim me feliciorem putabo, quò ad plures laborem meorum fructus uberior pertinebit. Vale benevole LECTOR, & tranquillè fruere.

INDEX

INDEX
REGUM ÆGYPTI.

1 PTOLEMÆUS I. *vulgò* ΣΩΤΗΡ.

2 PTOLEMÆUS II. ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ *dictus*.

3 PTOLEMÆUS III. *vocatus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.

4 PTOLEMÆUS IV. ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ *dictus*.

5 PTOLEMÆUS V. *appellatus* ΕΠΙΦΑΝΗΣ.

6 PTOLEMÆUS VI. ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ *vocatus*.

7 PTOLEMÆUS VII. *dictus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ Β. *vulgò* PHYSCON.

8 PTOLEMÆUS VIII. *appellatus* ΣΩΤΗΡ. Β. *vulgò* LATHYRUS.

9 PTOLEMÆUS IX. *dictus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
BERENICE PTOLEMÆI SOTERIS FILIA.

10 PTOLEMÆUS X. *vocatus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Β.

11 PTOLEMÆUS XI. *appellatus* ΝΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. *vulgò* AULETES.

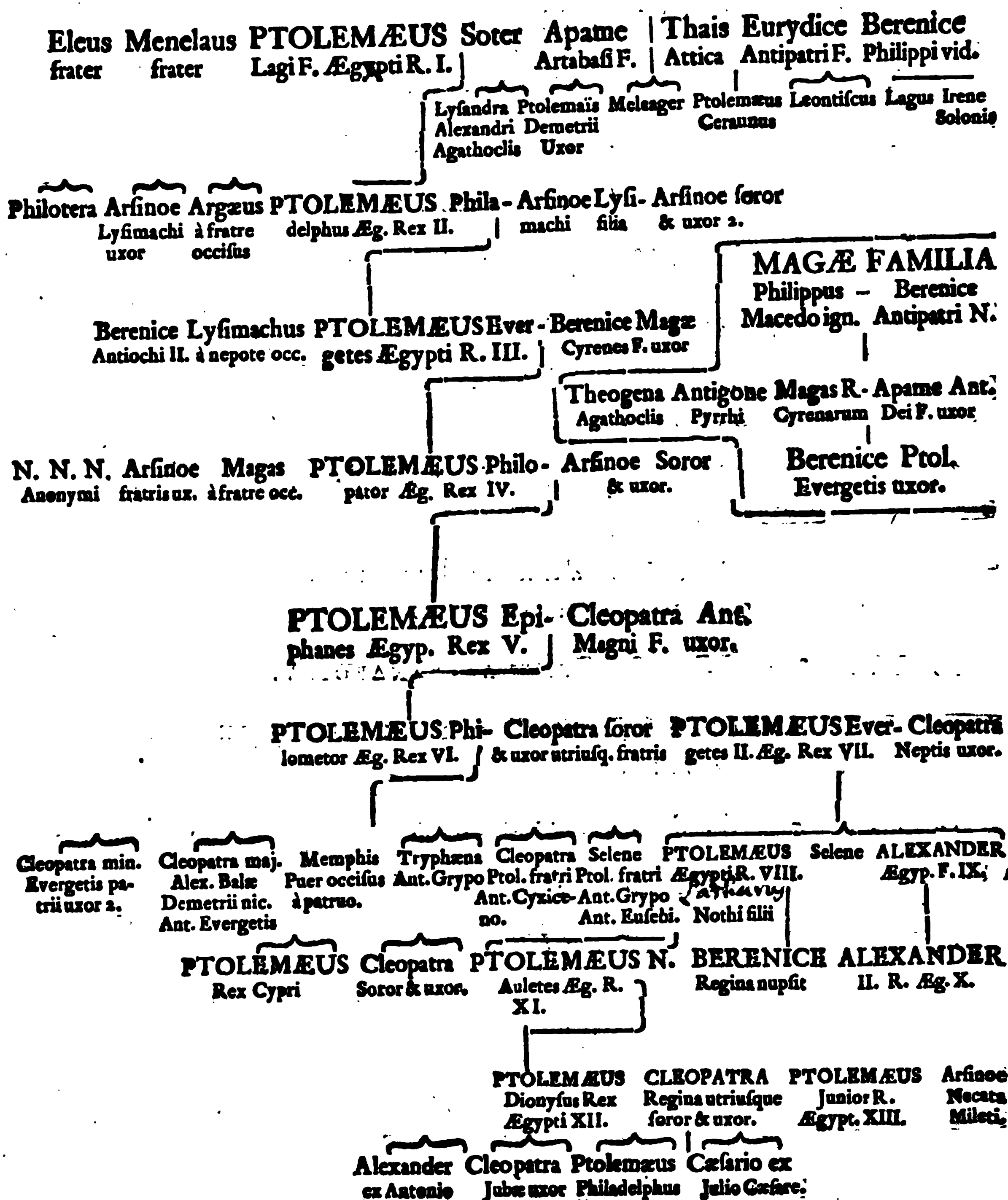
12 PTOLEMÆUS *dictus* ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

13 PTOLEMÆUS *vocatus* ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

14 CLEOPATRA *Regum Ultima*.

** LAGI.

LAGIDARUM
STEMMA.

CANON

CANON CHRONOLOGICUS

REGUM ÆGYPTI.

Anni				
Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
2	321	1	1	Ægypti Satrapia Ptolemæo assignata à Perdicca.
3	320	2	2	Ptolemæus Cyrenaïcam adjungit Ægypto.
4	319	3	3	Alexandri corpus recipitur Alexandriæ.
115	318	4	4	Confirmatur ab Antipatro Ægypti Satrapia Ptolemæo.
	317	5	5	Antipater senio confectus moritur.
	316	6	6	Ptolemæus classe per Zephyrium Ciliciæ navigat.
	315	7	7	In Ægypto quiescit.
116	314	8	8	
	313	9	9	Seleucus ex Babylonia ad Ptolemæum confugit.
	312	10	10	Confœderatio Ducum contra Antigonum.
	311	11	11	
117	310	12	12	Cyrenæi à Ptolemæo deficiunt. Seleucidarum Imperium.
	309	13	13	Pax inter Fœderatos & Antigonum.
	308	14	14	Bello redintegrato, Ptolemæus Cyprum occupat.
	307	15	15	Berenice Philadelphum in Co Insula genuit.
118	306	16	16	Ptolemæus ad urbes Græciæ liberandas navigat.
	305	17	17	Alexandri Duces se omnes appellant Reges.
	304	18	18	Antigonus cum filio Ægyptum frustrà tentat.
	303	19	19	Rhodii bello impetuntur, quos juvat Ptolemæus.
119	302	20	20	Soteriæ cognomen Ptolemæo à Rhodiis datum.
	301	21	21	Sicyon Ptolemæo eripitur à Demetrio.
	300	22	22	Omnes Duces contra Antigonum fœdus ineunt.
	299	23	23	Antigonus commisso ad ipsum prælio victus occiditur.
120	298	24	24	Fœderati Reges de Antigoni præda non conveniunt.
	297	25	25	Ptolemæus Demetrio per Seleucum reconciliatur.
	296	26	26	Pyrrhus in Ægypto Antigonen ducit uxorem.
	295	27	27	Cassander Macedoniæ Rex moritur.
121	294	28	28	Alexander Cassandri F. Lysandram Ptolemæi F. ducit uxorem.
	293	29	29	Pyrrhus Ptolemæi nomen filio imponit.
	292	30	30	Ptolemæus Cyprum recuperat.
	291	31	31	Ptolemæus Phaleræus ad Ptolemæum confugit.
122	290	32	32	Lysimachus à Drochimæse Getarum Rege captus.
	289	33	33	Lysandra Alexandri vidua Agathocli nupta.
	288	34	34	Theogena Berenices F. Syracusanorum Regina in Ægyptum redit.
	287	35	35	Ptolemæus Alexandriam pacatus ornat.
123	286	36	36	Regum in Demetrium Polyorceten conspiratio.
	285	37	37	Demetrius in Chersoneso Syriæ includitur.
	284	38	38	Philadelphus à patre Rex Ægypti renuntiatur.
	283	39	1	Agathocles Lysimachi F. à patre occiditur in carcere.
124	282	40	2	Ptolemæus Soter moritur.
	281	41	3	Seleucus occiditur à Ptolemæo Cerauno.
	280	42	4	Ceraunus interficitur à Gallis.
	279	43	5	Argæus Philadelphi frater ejus jussu occiditur.
125	278	44	6	Meleager Philadelphi ex Berenice frater etiam interficitur.
	277	45	7	Antigonus Demetrii F. Macedoniæ Regnum occupat.
	276	46	8	Arsinoe Philadelphi uxor marito insidias struit.
	275	47	9	Philadelphus sororem sibi matrimonio jungit.
126	274	48	10	Arsinoe Adonidis festa summo apparatu celebrat.
	273	49	11	Berenice Philadelphi mater moritur.

ANNI Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
	272	50	12	Philadelphus Legatos Romam misit.
	271	51	13	Romani Legatos ad Philadelphum vicissim mittunt.
127	270	52	14	Pyrrhus in urbe Argo à vetula occisus est.
	269	53	15	Ptolemæus filios sorori dat adoptandos.
	268	54	16	Philadelphus copias Auxiliares Areo Spartæ Regi transmisit.
	267	55	17	Athenienses contra Antigonum auxilium petunt.
128	266	56	18	Patroclus classis Dux mittitur.
	265	57	19	Athenienses tribum in Philadelphi gratiam appellant Ptolemaïda.
	264	58	20	Magas Cyrenæis persuasit ut à Philadelpho deficerent.
	263	59	21	70 Interpretes in linguam traducunt sacros Codices.
129	262	60	22	Philadelphus Elephantorum venationem frustrà prohibet.
	261	61	23	Magas Antiocho socero Syriæ Regi suadet bellum contra Philadelphum.
	260	62	24	Philadelphus viam aperit ex Arabico sinu Coptum.
	259	63	25	Antiochus Soter Syriæ Rex moritur.
130	258	64	26	Ptolemæi in construendo magnificentia.
	257	65	27	Magas Berenicen filiam dat Ptolemæi filio.
	256	66	28	Ipse moritur.
	255	67	29	Apame Magæ conjux ad Antiochum patrem mittitur.
131	254	68	30	Aratus ad Philadelphum venit.
	253	69	31	Ipsum criminantur apud Regem.
	252	70	32	Eleazarus Judæorum Pontifex moritur.
	251	71	33	Philadelphus & Antiochus simul bellum gerunt.
132	250	72	34	Etsi bello detentus, libris tamen emendis non vacat.
	249	73	35	Podagra laborat.
	248	74	36	Arsaces & Teridates fratres ab Antiocho deficiunt.
	247	75	37	Philadelphus pacem init cum Antiocho.
133	246	76	38	Berenicen filiam Antiocho collocat.
	245	77	39	Arsinoe soror & uxor Ptolemæi moritur.
	244	78	40 1	Philadelphus è vivis excedit, & succedit Epiphanes.
	243	79	2	Ptolemæus Epiphanes regnat.
134	242	80	3	Ad Berenices auxilium in Syriam progreditur.
	241	81	4	Epiphanes seditione in Ægyptum revocatur.
	240	82	5	Seleucus contra civitates quæ defecerant, copias comparat.
	239	83	6	Bellum Ptolemæo cognominato Epiphani infert.
135	238	84	7	Epiphanes Bibliothecam Alexandrinam auget.
	237	85	8	Seleucum & Antiochum fratres bellum inter se gerentes observat.
	236	86	9	Antiochus victus exercitum resarcit.
	235	87	10	Liberalitas Epiphanis in Rhodios.
136	234	88	11	Seleucus fratre apud Ptolemæum detento contra Arsacem ducit.
	233	89	12	Antiochus è Ptolemæi carceribus aufugit.
	232	90	13	Epiphanes in Arabiam & Æthiopiam Speculatum mittit.
	231	91	14	Nicæa Antiochi Dei F. ad Seleucum fratrem profugit.
137	230	92	15	Induciæ inter Epiphanem & Seleucum prorogantur.
	229	93	16	Seleucus contra rebelles varia utitur fortuna.
	228	94	17	Epiphanes ulteriores versus meridiem partes aggreditur.
	227	95	18	Æthiopiæ fines ingreditur.
138	226	96	19	
	225	97	20	Seleucus Callinus Rex Syriæ moritur.
	224	98	21	
	223	99	22	Diversas gentes imperio vectigales reddit Epiphanes.
139	222	100	23	In Arabiam exercitum transfert.
	221	101	24	Seleucus Ceraunus è vivis excessit.
	220	102	25	Ad Ptolemæum confugit Cleomenes Spartæ Rex.
	219	103	26	Antigonus Macedoniæ Rex circa hæc tempora moritur.
140	218	104	27	Epiphanes è vivis excedit.
	217	105	1	Philopator Epiphani patri succedit.
	216	106	2	Berenice matrem, Magamque fratrem interficit.

ANNI Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
	215	107	3	Bellum inter Byzantinos & Rhodios.
141	214	108	4	Andromachus è Ptolemæi carceribus liberatur.
	213	109	5	Antiochus Magnus Seleuciam ex Ægyptiis retrahit.
	212	110	6	Pugna inter Ptolemæum & Antiochum ad Raphiam.
	211	111	7	Ptolemæus Judæos acerbè tractat.
142	210	112	8	Iis ignoſcit, & illos in amicitiam recipit.
	209	113	9	Bellum Ægyptiis infert.
	208	114	10	Romanorum ad Ptolemæum legatio.
	207	115	11	Ætolorum Legati ad Philopatorem.
143	206	116	12	Ptolemæus ad Philippum Legatos mittit.
	205	117	13	Naſcitur filius Philopatori.
	204	118	14	Ptolemæus uxorem è medio tollit.
	203	119	15	Moritur Soſibius Regis Conſiliarius.
144	202	120	16	Agathocles & Agathoclia ſoror regnum diripiunt.
	201	121	17	Philopator è vivis diſceſſit.
	200	122	1	Epiphanes ejus filius illi quadrimulus ſuccedit.
	199	123	2	Agathoclis Tutoris cædes.
145	198	124	3	Antiochus & Philippus inter ſe fœdus ineunt.
	197	125	4	Alexandrini à Romanis tutorem Regi poſtulant.
	196	126	5	Antiochus hinc & Ptolemæus illinc Ptolemæi Provincias ingrediuntur.
	195	127	6	Senatus Legati ad Antiochum pro Attalo veniunt.
146	194	128	7	Antiochus Scopam Ptolemæi Ducem ad Panium profligat.
	193	129	8	In Aſiam vere copias tranſmittit.
	192	130	9	Ptolemæi Anacleteria.
	191	131	10	Mortuum Ptolemæum exiſtimat Antiochus.
147	190	132	11	Bellum inter Antiochum & Romanos.
	189	133	12	Ptolemæi ad Romanos Legati pro auxilio ferendo.
	188	134	13	Secunda ad Romanos legatio Ptolemæi pro eorum victoria.
	187	135	14	Antiochus ſecundo prælio ad Magneſiam ſuperatur à Romanis.
148	186	136	15	Ptolemæi ad Achæos legatio.
	185	137	16	Naſcitur Ptolemæo filius.
	184	138	17	Rex venatione delectatur.
	183	139	18	Regni viis exornandis incumbit.
149	182	140	19	Adulatoribus corruptus ad ſævitiam ſe convertit.
	181	141	20	Ægypti aliquæ civitates rebellant.
	180	142	21	Ptolemæus Nicopolim obſedit.
	179	143	22	Seleucus dimidiam vectigalium Cœleſyriæ partem colligit.
150	178	144	23	Ptolemæus Seleuco bellum denuntiare meditatur.
	177	145	24 1	Veneno perit Epiphanes, ei ſuccedit filius.
	176	146	2	Ptolemæus, Philometoris nomen aſſumpſit.
	175	147	3	Seleucus Syriæ Rex Antiochum fratrem Romæ obſidem petit.
151	174	148	4	Demetrius Soter paternum Syriæ Regnum recuperavit.
	173	149	5	Cleopatra Philometoris mater obiit.
	172	150	6	Tutores Ptolemæi Cœleſyriam occupare volunt.
	171	151	7	Antiochus eos in Cœleſyria prævenit.
152	170	152	8	Uterque Rex Romam ea de cauſa Legatos mittit.
	169	153	9	Ptolemæi Anacleteria.
	168	154	10	Ptolemæus in Antiochi manus venit.
	167	155	11	Alexandrini Ptolemæum jun. declarant Regem.
153	166	156	12	Pax inter fratres Ptolemæos inita.
	165	157	13	Romam Legati veniunt ex Alexandria.
	164	158	14	Antiochus Ludos apud Daphnem edit.
	163	159	15	In Perſidem proficiſcitur.
154	162	160	16	Moritur Antiochus, & Ptolemæi diſſident inter ſe.
	161	161	17	Bellum videtur inter eos inchoatum.
	160	162	18	Philometor à fratre expulſus, Romam abit.
	159	163	19	Junior Ptolemæus viciſſim ad Senatum confugit.

ANNI				
Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
155	158	164	20	Senatus decretum suum ad Juniorem per Legatos mittit.
	157	165	21	Hic de Cypro à Romanis sibi adjudicata, Insulam occupare meditatur.
	156	166	22	Insidiis fratris appetitus iterum Rom am venit.
	155	167	23	Cyprum ingressus eam occupare tentat.
156	154	168	24	Archias Cypri Præfectus se suspendit.
	153	169	25	Philometor, Antiochensium rebellionem fovet.
	152	170	26	Heraclidem cum Alexandro Romam mitti procurat.
	151	171	27	Ptolemaïdis portas iis Roma reducibus pecunia aperit.
157	150	172	28	Philometor Alexandrum copiis adjuvat.
	149	173	29	Alexandro Cleopatram filiam in matrimonium collocat.
	148	174	30	Nascitur Alexandro filius ex Cleopatra Ptolemæi filia.
	147	175	31	Alexander in Ganeo & lustris jacet.
158	146	176	32	Demetrius Junior Alexandro bellum infert.
	145	177	33	Ptolemæus genero opem ferens ab eo insidiis appetitur.
	144	178	34	Ex vulneribus in prælio contra illum acceptis decessit.
	143	179	1	Evergetis nepotis parricidio regnum occupat.
159	142	180	2	Alexandrini ob scelera eum Cacergetem appellant.
	141	181	3	Natus est Ptolemæo filius Memphites. Tryphon pupillum occidit.
	140	182	4	Ptolemæus Cyrenæos illustres interficit.
	139	183	5	Demetrius contra Arsacem in superiores Provincias proficiscitur.
160	138	184	6	Hierax Ptolemæi Regnum sustinet.
	137	185	7	Ægyptii Ptolemæum despiciunt.
	136	186	8	Tryphon ab Antiocho Evergete interficitur.
	135	187	9	Ptolemæus Cleopatram uxorem repudiat.
161	134	188	10	Alexandriam populus deserit.
	133	189	11	Legati Romanorum in Ægyptum veniunt.
	132	190	12	Ptolemæus novis incolis Alexandriam frequentat.
	131	191	13	Ipse se litteris & omni disciplina ipsum imbuit.
162	130	192	14	Libros & Codices undique colligit.
	129	193	15	Peregrinis molestus esse incipit.
	128	194	16	Incensa regia à populo, in Cyprum clam fugit.
	127	195	17	Alexandrinis bello illato in urbem recipitur.
163	126	196	18	Contra Demetrium Alexandro Zebinæ copias mittit.
	125	197	19	Demetrius in prælio victus, fugiens occiditur.
	124	198	20	Cleopatra Syria Alexandri milites pro filiis sollicitat.
	123	199	21	Ad Patruum Ptolemæum recurrit.
164	122	200	22	Ptolemæus Tryphænam F. Antiocho uxorem concedit.
	121	201	23	Antiocho nepoti copias auxiliares mittit.
	120	202	24	Cleopatra veneno, quod filio paraverat, moritur.
	119	203	25	Ptolemæus pace parta Commentarios scribit.
165	118	204	26	
	117	205	27	Ptolemæus Junior Cleopatram sororem ducit uxorem.
	116	206	28	In Cyprum Insulam relegatur.
	115	207	29	Evergetes anno 29. imperii moritur.
166	114	208	1	Ptolemæus Soter II. ejus filius natu major regnat.
	113	209	2	Cleopatra Ptolemæi mater illi Selenen sororem in uxorem locat.
	112	210	3	Memphi Ptolemæi fiunt Anacleteria.
	111	211	4	Ptolemæus Alexander ejus frater à matre Cypro præficitur.
167	110	212	5	Gryphina Antiochi Epiphanis uxor & Ptolemæi soror in ultionem Cleopatræ sororis ab Antiocho Philopatore occiditur in Syria.
	109	213	6	
	108	214	7	
	107	215	8	Ptolemæus copias militares in auxilium Ant. Philopatoris mittit.
168	106	216	9	Cleopatra contra Ptolemæum eam ob causam indignata est.
	105	217	10	Ptolemæus ab Alexandrinis expulsus fugit in Cyprum.
	104	218	1	Ptolemæus Alexander Regnum cœpit.
	103	219	2	Ptolemaïdenses Phœniciæ auxilium à Ptolemæo Sotere petunt.

169 Soter

Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	ANNI
169	102	220	3	Soter cum 30000 militibus Sycaminum appulit.
	101	221	4	Ptolemæus Ptolemaïdem ipsam oppugnat.
	100	222	5	Cleopatra Soterem in Phœnicia prosequitur.
	99	223	6	Ptolemæus occasione arrepta Ægyptum frustrà tentat.
170	98	224	7	Alexander Jannæus in Cœlesyria bellum gerit.
	97	225	8	Gazeos in Phœnicia oppugnat:
	96	226	9	Antiochus Epiphanes ab Heracleone Berrhæo occisus.
	95	227	10	Ptolemæus Apion moritur & P. Romanum heredem scribit.
171	94	228	11	Redingratur bellum in Syria inter Nepotem & Patruum.
	93	229	12	Deinceps inter cognatos.
	92	230	13	
	91	231	14	Selene nubit Antiocho Eusebi Syriæ Regi.
172	90	232	15	Soter iratus ob matrimonium sororis olim uxoris hostem marito suscitat.
	89	233	16	Demetrius copiis Ptolemæi adjutus, cum Philippo fratre init Societatem.
	88	234	17	
	87	235	18	Res in Ægypto turbantur, Cleopatra ab Alexandra filio occiditur.
173	86	236	19 1	Ptolemæus Alexander interficitur, & iterum regnat Soter.
	85	237	2	Lucullus Sullæ Legatus ad Ptolemæum venit auxilium contra Mithridatem petiturus.
	84	238	3	Ptolemæus Societatem Romanorum contra illum repudiat.
	83	239	4	Syri Tigranem Syriæ Regem appellant.
174	82	240	5	Alexander Alexandri F. ex Mithridatis aula ad Sullam confugit.
	81	241	6	Ptolemæus bellum Thebæis infert.
	80	242	7	Antiochus Eusebes cum Selene in Ciliciam se recipiunt.
	79	243	8	Ptolemæus moritur & ei succedit Berenice filia.
175	78	244	1	Sulla Regem Alexandrinis dedit Alexandrum Alexandri filium.
	77	245	2	
	76	246	3	Sylla mortuo Alexander in Ægypto sperni cœpit.
	75	247	4	Isia festa Alexandriæ celebrantur.
176	74	248	5	Antiochus Eusebes moritur.
	73	249	6	Alexander ex Ægypti Regno pulsus, Tyri moritur.
	72	250	1	Ptolemæus Soteris F. nothus ab Alexandrinis Rex Ægypti appellatur.
	71	251	2	Antiochi & Selenes filii Romam veniunt Ægypti Regnum petituri.
177	70	252	3	Redeunt Roma in Syriam postquam nihil obtinuere.
	69	253	4	Selene in gratiam filiorum Phœnices contra Tigranem commovet.
	68	254	5	Mithridates à Lucullo victus ad Tigranem generum confugit.
	67	255	6	Cleopatra Ptolemæo nascitur.
178	66	256	7	A Ptolemæo Cypri Rege Ægypti regis fratre Clodius pro piratis lytrum petit.
	65	257	8	
	64	258	9	
	63	259	10	Crassus & Catullus Censores de Ægypti Regno vectigale faciundo.
179	62	260	11	Lex Agraria Regnum Ægypti tacitè comprehendens, facta.
	61	261	12	Mithridatis & Nyssa desponsatæ Ptolemæis fratribus veneno periere.
	60	262	13	
	59	263	14	Pompeius Ptolemæi amicus factus.
180	58	264	15	Julio Cæsare & Bibulo Coss.
	57	265	16	
	56	266	17	Clodius Tr. plebis, legem tulit ut Cyprus in Provinciam redigeretur.
	55	267	18	Ptolemæus expulsus Regno, Senatum ad restitutionem in illud sollicitat.
181	54	268	19	Sibyllini libri pro Ptolemæi reductione consuluntur.
	53	269	20	Gabinius Ptolemæum cum armis Alexandriam reducit.
	52	270	21	De Ptolemæi reductione postulatus est Romæ Gabinius.
	51	271	22	Rabirius ex Alexandriæ carceribus Romam fugit.

182 Ptole-

CANON CHRONOLOGICUS.

Anni Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.		
182	50	272	23		Ptolemæus mortuus est, Sulpicio & Marcello Coss.
	49	273	1		Ptolemæus ejus filius & Cleopatra Ægypti Reges à P. Romano declarantur.
	48	274	2		Coronatur in urbe Memphi.
	47	275	3		Pompeius ad Ptolemæum confugit post pugnam Pharsalicam.
183	46	276	4		Ptolemæus in Nilo perit.
	45	277	1		Cleopatræ datur in matrimonium Ptolemæus Junior.
	44	278	2		Arsinoe Ptolemæorum & Cleopatræ soror in Triumphum ducta.
	43	279	3		Cleopatra Romam cum fratre Juniore venit.
184	42	280	4	1	Ptolemæus Junior veneno perit, Cleopatra sola regnat.
	41	281	9	2	Cleopatra auxilium Cassio recusat.
	40	282	10	3	Prælium Philippense.
	39	283	11	4	Cleopatra ad Antonium venit Tarsum.
185	38	284	12	5	Fulvia ad Antonium fugit, & ipsa mortua Octaviam ducit Antonius.
	37	285	13	6	De Parthis Ventidius Antonii Legatus Romæ triumphat.
	36	286	14	7	Antonius cum Octavia ex Athenis Tarentum venit.
	35	287	15	8	Dormitans Cleopatræ amor rursus eluxit.
186	34	288	16	9	Antonius post cladem à Parthis acceptam ad Cleopatram redit.
	33	289	17	10	Octavia ex Athenis Romam reversa.
	32	290	18	11	Artabazem Armeniæ Regem in triumpho Alexandriæ duxit.
	31	291	19	12	Antonius ad Araxem profectus est.
187	30	292	20	13	Bellum contra Cleopatram decretum Antonius Patris hyemavit.
	29	293	21	14	Pugna Actiaca IV. non. Septembris.
	28	294	22	15	Cæsar cepit Alexandriam mense sextili.

CHARISSIMO PATRI

JAM SELEUCIDARUM NUNC LAGIDARUM

HISTORIÆ SCRIPTORI

JO. FRANC. VAILLANT D.M. SCHOLÆ PARIS.

ANAGRAMMA.

JOANNES VAILLANT

ET E NILO LAUS NATA.

Quæ cernis, sunt hæc antiqua Numismata Regum
Ruderibus dudum contumulata suis.
His verò Syriæ nemo jam nescit Oronti
Quosque Seleuciadas restituisse PATREM.
Immortalis EI E NILO LAUS NATA videtur.
Ægypto reddit, qui modo Lagiadas.

PTOLEMÆVS SOTER
REX ÆGYPTI. I.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num arg. tetradr.

PTOLEMÆUS Lagi putativus filius credebatur; cùm enim Arsinoe Meleagri filia ex Philippo Macedoniæ Rege gravida esset, in uxorem ab eo tradita est Lago obscuro Macedoni: Eordææ in provincia Mygdonica Regiunculæ natus, à matre in æneo clypeo est expositus; ferunt aquilam accedere solitam, quæ ardorem solis ab infante prohibuit, imbrem & gregales volucres abegit, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit; grandior factus & agnitus à Lago, Lagides dictus est, & in illius memoriam, ordinem equitum aliquando instituit, quem λαγεῖον appellavit.

Sub Philippo tanta fide claruit, ut dubitatum sit, Regíne an popularibus carior esset. Alexander eum post Philippi mortem inter corporis custodes assumpsit, & in expeditione contra Persas, inter duces retulit, cúmque Granico, Phrygiæ amne, magno cum periculo & labore superato, Darii exercitum in Adrastiis campis profligasset, & ejus provincias inundaret, Ptolemæus cum pedit. 3000. & equit. 200. Cariæ ab eo præfectus est, & Orontobatem Persam qui urbes hujus provinciæ aliquas adhuc occupabat, prælio cæsis peditum circiter 700, equit. 50. captis verò 1000. superavit: ad exercitum Alexandri postea in Ciliciam profectus est. Arrian. l. 1.

Asia Minori ferè à Macedonibus subacta, Parmenio deturbatis barbaris, Syriæ portas occupat, dum Alexander Issum urbem recipit; ubi audito Darii adventu, se uno certamine totum Persarum imperium eruere posse credidit: itaque ordinata protinus acie, in hostem contendit, fugato Darii exercitu Alexandrum, cum instructa phalange super strata hostium cadavera insequentem comitatus est, & tandem ultimo inter Darium & Alexandrum in Assyria ad Bumelum fluvium ut ipse auctor est, prælio interfuit. Arrian. l. 2.

A Alexan-

Alexander cùm Persepolim venisset, Epinicia celebravit, & magnifica diis suis sacrificia obtulit, amicos splendidissimo epulo excepit, cui & meretrices interfuerunt quæ comessatum venerunt ad amatores suos; ex iis Thais fuit Ptolemæi amica, genere Attica.

Dario autem à Besso perfidè occiso, Alexander eum in Bactrianam fugientem insequutus est, deinde in Sogdianam, & cùm Spitamenes & Oxyartes qui Bessum comitabantur, illum Oxum fluvium transiisse accepissent, Alexandro nuntios miserunt pollicentes, si aliquem ex ducibus cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum ei tradituros, ad quos Rex Ptolemæum ire jussit cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus, cum his decem stathmorum iter quatriduo emensus, eò pervenit ubi pridie barbari qui cum Spitamene Bessum comprehenderent, castra habebant: Bessus ad Alexandrum perductus est, & dona omnibus qui eum adduxerant, Alexander distribuit, necatus est Bessus in eo loco, quo Darium ipse occiderat.

Ptolemæus in variis Indiæ ab Alexandro subactæ victoriis & occasionibus, virtutis bellicæ suæ specimen præbuit. In regione Naura vel Naulaca faucibus ejus & angustiis à barbaris impeditis, viam cum Leonato noctu aperuit. Ad urbem Choi Indiæ fluvio proximam cum eodem Leonato vulneratus est. In Aspiorum regione, barbaris urbe incensa ad montes fugientibus, eorum ducem prostravit, armísque exuit. Pabulatum ab Alexandro missus longiùs cum exigua manu speculandi causa progressus, quùm Alexandro plures in barbarorum castris quàm oporteret, ignes videri nunciasset, tertiæ exercitus parti ab eo præfectus, barbaros longè latéque profligavit, innumerósque captivos abduxit. Ab Alexandro Sangalam Cathæorum in India urbem expugnante, paludis custodiæ præfectus, barbaris irrumpentibus donec urbs capta fuerit, strenuè resistit, 500. eorum in fuga cæsis.

In Alexandri ex India reditu Ptolemæus, unus ex triremium ducibus constitutus, ab ipso quùm Hydaspen fluvium navigaret, post ejus discessum morari jussus, ab exercitu in Acesinis & Hydaspis confluentibus expectatus est. In Oxydracis periclitanti Alexandro præ cunctis ipsius amicis auxilio fuit. Ad Bracmani urbis obsidionem ferramento lethali veneno tincto graviter feritus est, sed peculiare Ptolemæo quidpiam & inexpectatum tunc accidit (quod divinæ nonnulli providentiæ adscripsere.) Is omnibus, tum propter virtutem, tum mirificum benè de singulis merendi studium, percarus, dignam humanitate egregia sanationem est fortitus. Species enim Regi per somnum oblata fuit, qua Draco quidam, herbam in ore suo gestare, ejúsque naturam docere, locum etiam ubi nasceretur, ostendere visus est. Excitatus ergo Alexander investigatam herbam contrivit, & Ptolemæi corpori per cataplasma applicato, & potione ex illa adhibita, sanitati ægrotum restituit.

Diodor. l. 17. p. 617.

Alexander quùm ad fines Neoritidis pervenisset, tripartitum agmen fecit, uni Ptolemæum præfecit cui maritimam populationibus infestam habere jussit, & ille Oritas pervastavit. Calano Gymnosophistæ Indico more è vivis exire cupienti ignem Alexandri jussu, post summos honores exhibitos, subjecit. Susis Ptolemæus ab Alexandro illustres Persarum ac Medorum filias amicis, uxores concedente, Apamen Artabazi filiam accepit: omnium nuptiæ eodem tempore & loco simul actæ sunt, ipso Rege dotes omnibus conferente & per quinque dies continuos insigni pompa sunt celebratæ; sed cùm paulò pòst Ephestion inter Alexandri amicos carissimus, esset mortuus, ad luctus levationem bellum Cossæis ipse intulit & Ptolemæo dimidiam exercitus partem commisit, quibus domitis Rex Babylonem venit, ubi è vivis decessit.

Diodor. l. 17. Arrian.

Alexandro die 22. Maii sine liberis mortuo, ingens de principatu fuit dissidium; peditum enim agmen Aridæum Philippi filium animi vitiis laborantem insanabilibus, ad Regnum promovebat, Ptolemæus & alii qui maxima

ma dignitate pollebant cum equitatu, ad gubernationem universam, eum admittere recusabant; & ipse, Regnum in plures dividendi autor fuit; re- Pauf. Attic. tandem composita, Regem crearunt Aridæum, quem Philippum nominarunt, Regni autem Procuratorem fecere Perdiccam: cui Alexander moriens annulum dederat: is autem rerum omnium imperio, & habito cum ducibus consilio, primarii Satrapiis præfecti sunt, primáque eorum Ptolemæo Ægyptus obtigit; & quidquid Lybiæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat cum omni Arabiæ parte adjacente, móxque Cleomenes, ab Alexandro vectigalibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere, eíque vicariam præstare operam jussus est.

Ab hoc tempore nempe Olymp. 114. & U. C. 432. cœpit Lagidarum LAGIDARUM & imperium versus Autumnum mense Thoth, superiore licèt Ptolemæus Regis Ptol. Sot. nomen nisi post septemdecim Dominationis suæ annos cum aliis Alexandri an. 1. M. Ducibus qui illud usurparunt, sed quia Ægypti Satrapiam non mutaverat ut suam alii, & usque ad Cleopatræ obitum, post quem Ægyptus, Romana provincia facta est ab Augusto U. C. 724. mense Augusto.

Ptolemæus in assignatam omnium optimam Satrapiam & magnos reditus Diodor. l. habentem profectus, Ægyptum citra periculum adeptus est, humanum se 18. p. 634. ejus incolis præbuit, & octo millibus talentum potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparavit, complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem ad ipsum confluebant; sed quùm certò sciret futurum ut Perdiccas Ægypti Satrapiam sibi adimere conaretur, Cleomenem ideo occidit quod Perdiccæ favere eum suspicaretur; Reges finitimos beneficiis Justin. l. 13. obsequiísque sibi devinxit, & per legatos cum Antipatro Societatis fœdus c. 6. iniit Filia ejus Euridice in uxorem accepta cui Antipater Berenicem neptem Philippi cujusdam Macedonis pro comite dedit: interea Ægyptum præsidiis firmavit.

Quùm Thimbro interfecto in Creta per dolum Harpalo, qui direptis Ptol. Sot. Alexandri thesauris ex Asia profugerat, à Cyrenensium exulibus accersitus an. 2. Diodor. ut ex Cydonia urbe profectus cum sex vel septem hominum millibus urbem Cy- suprà. renem obsideret, seditio inter cives excitata est, in qua prævalentibus plebeiis, illi opulentos ejecerunt, qui in Ægyptum partim ad Ptolemæum confugiunt; Ophellam ille cum validis peditum & classicorum militum copiis misit, tum plebis Cyrenaicæ ductores pace cum Thimbrone inita, contra Ophellam bellum gerere instituunt, sed Ophellas Thimbrone debellato, capto, & occiso redactísque in potestatem oppidanis, urbes cum agris Ptolemæo tradidit; ad hunc ergo modum, Cyrenæi amissa libertate Ægypti Regno subjuncti fuere.

Interea Perdiccas Ariarathe Rege debellato, & Satrapiam quam Eumeni tra- Idem. didisset, in Pisidiam profectus erat, ille Nicæam Antipatri filiam desponderat; sed Regnum affectans, Antigonum de medio tollere statuit, sed hic ad Antipatrum, qui cum Cratero Ætolis bellum intulerat, fugit, eósque de omni Perdiccæ molitione edocuit, quo nuntio accepto pacem Ætolis inierunt & legatos ad Ptolemæum Perdiccæ infensum, ipsísque amicum & iisdem insidiis appetitum, de societate jungenda, mitti placuit. Perdiccas autem congregatis amicis & ducibus utrum in Macedoniam agmen movendum? an prius in Ptolemæum arma expedienda essent, deliberandum proposuit, & cum omnes in hanc sententiam irent Ptolemæum antè bello domandum.

Quùm Aristander Telmissensis vates, à Diis sibi revelatum finxisset, eam Ptol. Sot. terram quæ Alexandri corpus exciperet felicissimam & ab hostium in- an. 3. cursionibus in perpetuum futuram liberam, de eo potiundo inter & Pto- Ælian. l. 12. c. 64 lemæum, magno studio est certatum. A Perdicca suis negotium da- Pausan. Att. tum erat, ut illud Ægas deportarent; sed Aridæus qui illud apud se p. 5.

LAGIDAR. an. 3. Arrian. ap. Photium. Diodor.

servabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus est; à Babylone per Damascum in Ægyptum iter fecit, & licèt sæpè à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententia gesta.

Aridæus qui biennium in Regis funeris apparatu insumpserat, è Babylone profectus est, corpus Alexandri in Ægyptum deportaturus, Ptolemæus autem cum exercitu ex Ægypto Syriam usque obviam processit, & acceptum corpus maxima cura prosequutus est; illud enim in præsenti ad Hammonem non transvehere, sed in condita ab eo urbe, omnium ferè per totum orbem clarissima deponere secum constituerat. Alii corpus acceptum Macedonico ritu Memphi condidisse tradunt, & inde paucis post annis Alexandriam transtulisse, quam tamen translationem à filio ejus Philadelpho factam fuisse alii significant.

Pauſ. Att. Curt. lib. 10. c. ult. Pauſ. ibid. Strab. l. 17. p. 794.

Ptolemæus Alexandro delubrum tum magnitudine, tum structuræ majestate & gloria ejus dignum extruxit, in quo corpus in alveo aureo conditum est & exsequiarum justis & sacrificiis heroicis, ludísque magnificentissimis sepultum veneratus, non ab hominibus tantùm, sed à diis remunerationem præclaram accepit: Homines enim liberalitate ac animi magnitudine Ptolemæi invitati, undique Alexandriam confluebant, magnáque animorum alacritate nomina sua ad militiam (quùm tamen Regius Ptolemæo exercitus bellum inferret) profitebantur, & licèt magna jam pericula manifestè imminerent: suo tamen discrimine omnes efficiebant promptè ut salus integra maneret. Dii verò propter virtutem & æquitatem erga omnes, maximis ereptum periculis conservarunt.

Arrian.

Perdiccas Damasco profectus, quo speciosiorem causam expeditioni prætexeret, Aridæum, & Alexandrum puerum Alexandro M. & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum versus, contra Ptolemæum dimicaturus, iter instituit; interea Ptolemæus sollerti industria magnas opes paraverat, quippe & Ægyptios insigni moderatione in sui favorem sollicitaverat, & Reges finitimos beneficiis obsequiísque devinxerat, terminos Satrapiæ, acquisita Cyrenes provincia, ampliaverat, factúsque jam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quàm timendus ipse hostibus esset.

Justin. l. 13. c. 6.

Diodor. Arrian.

Quùm Nilo Perdiccas approximasset non procul ab urbe Pelusio castra posuit, dúmque fossam quandam antiquam repurgare instituit, Nilus supra modum effusus labefactavit opera, & multi amicorum castris ejus desertis ad Ptolemæum transierunt: ad cædes enim propensus ille erat, & remotis ab imperio ceteris ducibus, hoc unicè agebat, ut solus per vim teneret; at contrà Ptolemæus erat æquus & sententiæ dicendæ libertatem ducibus relinquebat integram: adhæc loca Ægypti maximè opportuna validis præsidiis & omni telorum genere, ceterísque omnibus probè adornatis occupaverat. Hinc factum, ut quod aggrederetur, plerumque successum haberet, dum multi benevolentia virum prosequuti, alacriter periculis se pro ipso offerrent. At Perdiccas, ut damna resarciret, ductores convocabat, aliósque donis, alios promissis magnificis, omnes denique colloquiis humanis sibi conciliatis, adversus pericula ingruentia animabat: cúmque edixisset, ut ad profectionem inde parati forent, cum exercitu sub vesperam inde movit: nemini indicato loco, quò ducere constituisset, totámque noctem citato itinere progressus juxta Nilum tandem castra metatur, non procul à castello quodam, cui murus Camelorum erat nomen.

Diodor. ibid.

Hinc postquam illuxisset, copias transmittit, præcedentibus elephantis, & insequentibus scutatis, cum scaligeris, aliísque quorum opera ad oppugnationem usurus erat. Agmen tandem claudebant equitum fortissimi, quos Ptolemaicis objicere decreverat, si fortè se ostenderent. Jámque in medio itinere erant, quùm equitatus Ptolemæi concitato cursu ad oppiduli defensionem tendere jussus est. Qui licet castellum ingredi maturassent, tubarúm-

barúmque clangore ac vociferatu adventum suum testarentur, Perdiccas tamen non extimuit, sed audacter muro copias admovit. LAGIDAR an. 3.

Extemplo igitur clypeati scalis admotis conscendunt, & qui elephantis vehebantur, vallo disjecto propugnacula demoliuntur. Ibi Ptolemæus optimis suorum stipatus, ut alios etiam duces & amicos ad pericula subeunda exsuscitaret, correpta sarissa, & fastigio propugnaculi insistens, elephantum in fronte constitutum excæcat, altiorem namque stationem habebat, Indúmque belluæ insidentem vulnerat. ibid.

Qui verò per scalas subibant, hos contemptim percussos, vulneratósque cum armis in fluvium devolvit: ad cujus exemplum dum & amici fortiter decertant, proxima etiam bellua, Indo qui eam gubernabat, transfixo, planè redditur inutilis. Oppugnatione igitur ad longum tempus extracta, Perdiccani, vicibus inter se permutatis, murum adorti, omni studio id agunt, ut vi castellum expugnent. Ptolemæus contrà, præ se præclarè rem gerendo, & amicos, ut benevolentiam simul erga se & virtutem declarent, hortando, certamina heroica committit, in hac ducum contentione acerrima, multi utrimque cadunt: situ quidem loci editiore Ptolemæani prævalent, & Perdiccani multitudine superant: ad extremum tota die periculis his insumta, Perdiccas obsidione soluta in castra sua retrocedit. ibid.

Quibus noctu motis itinere tacito, in regionem quandam venit Memphi adversam, ubi Nilus in duas partes scissus insulam efficit, quæ & castra & exercitum maximum recipere queat. Huc igitur copias traducit, licet difficilem & ærumnosum militibus transitum faceret amnis profunditas: ad mentum enim aqua pertingens instabilia reddebat corpora transeuntibus: quin & arma viros propediebant. ibid.

Perdiccas ergo animadversa fluvii difficultate, elephantes ad sinistram statuit, qui exceptum fluminis impetum mitigarent: equites verò ad dextram collocavit, quorum opera transversim à fluvio raptos susciperet, & incolumes in ripam ulteriorem transportaret; sed novi quiddam & inexpectati in hac copiarum trajectione accidit: primis enim citra damnum transgressis, qui post illos transitum moliebantur, in magna pericula incidunt: amnis autem, nulla de causa manifesta, altiùs insurgit, dúmque integra submergit corpora, omnes in summam perplexitatem inducit: exundationis causa licèt quæreretur, veritatis tamen ratio non occurrebat. Alii fossam ad superiores ripas olim egestam, ruptis aggeribus, aquas Nilo permiscuisse, unde altius fluvii sit effectum. Alii imbres in terris superioribus exortos magnitudinem Nili auxisse perhibebant; sed neutrum ita se habebat: at ut primi vadi transitus minus incommodi haberet, inde evenit, quod arena adhuc immota consisteret; sed in reliquo transitu, quùm pedibus equorum & elephantum, agminis insuper pedestris calcata dimotáque arena fluminis impetu auferretur, excavato per hoc vado, profundior in medio fluente transitus erat. His de causis quùm reliquum agmen flumen transmittere non posset, Perdiccas in magnam difficultatem incidit: quòd nec illi qui trajecerant viribus hosti pares essent, nec hi cis flumen suis opem ferre possent: quapropter omnes retrò abire jussit. Dúmque ita universum agmen transmittere cogitur, qui natare sciebant, & quibus corpora essent validiora, summas inter difficultates Nilum tranant, armis majore parte abjectis; ceterorum qui minùs periti erant, pars fluvio absorbentur, pars ad hostes deferuntur, plerique diu huc & illuc jactati in fluvio demerguntur. ibid.

Ubi igitur hunc ad modum supra duo millia perierant, inter quos etiam illustres quidam duces: alienior à Perdicca facta est multitudo: Ptolemæus autem ejectorum ad ipsum corpora comburit, justis exsequiarum peractis, ossa defunctorum necessariis & amicis transmittit. Quo facto Macedonum Perdiccæ militantium animi longè magis efferati, benevolentiam suam ad ibid.

LAGIDAR. an. 3. Ptolemæum inclinant: nox ut ingruit, castra lamentationis & luctus plena erant, quòd tot viri tam contemptim, absque ullo hostis ictu, periissent: inter quos non pauciores mille à belluis essent deglutiti.

Ibid. Multi igitur ducum coeuntes Perdiccam incusant: totóque peditum phalanx alienata, fremitu minísque inimicitiam suam prodit. Ducum ergo primores ad centum numero descíscunt, inter quos nobilissimus erat Pitho, qui Græcos post defectionem debellarat, nulli amicorum Alexandri virtute & gloria secundus. Posthæc equitum nonnulli conspiratione facta, ad Perdiccæ tentorium se conferunt, & confecto manipulo oppressum trucidant. Corn. Nep. Alii Perdiccam apud flumen Nilum à Ptolemæo & Antigono interfectum scribunt.

Diodor. & Arrian. Postridie congressis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges transmisso Nilo profectus est, donísque allatis & variis quoque obsequiis tam eos quàm ceteros Macedonum proceres amanter complexus est. Et quùm à se facta excusasset, quia commeatus defecerat, largam frumenti copiam exercitui subministravit, aliísque necessariis castra replevit. Quin & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: nam plurimos in Ægypto amicorum Perdiccæ fidelissimos & sororem ejus Atalantam occisos narrant: quibuscumque autem Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni spe ac ratione metu liberare studuit. Quanquam verò gratia, qua apud multitudinem valebat, Regum tutelam vendicare sibi facillimè potuisset, consilio tamen suo effecit, ut quùm deliberationem Macedones de imperio proposuissent, omnes propensis animis Pithonem & Aridæum, Regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum suprema potestate crearent, & copiis universis, Perdiccæ loco præficerent.

Diodor. Quùm Pitho & Aridæus à Nilo cum Regibus profecti, in Triparadisum Syriæ pervenissent; ibi Pithone ob Euridicem Aridæi uxorem Regum tutela se abdicante, Macedones Antipatrum cum summa potestate curatorem elegerunt, qui Satrapiarum facta iterum partitione, Ptolemæo quidem, quam huc usque tenuerat, assignavit. Fieri enim non poterat, ut is aliò transferretur, propterea quòd sua ipsius virtute Ægyptum velut armis partam obtinuisse videretur: aliæ aliis Satrapiæ sunt divisæ; sed Antigonus Regii exercitus Imperator declaratus est, ut Eumenem ob Crateri & Neoptolemi cædem, declaratum hostem debellaret.

Ptol. Sot. AN. 4 Diodor. p. 650. In Ægypto Ptolemæus occiso Perdicca & confirmatione Satrapiæ ab Antipatro sibi facta regionem illam tanquam subactam possidebat, & cum accepisset Eumenem ab Antigono devictum sed eum illius Satrapias sibi adjunxisse, Phœniciam & Syriam maximè sibi accommodatam futuram animadvertens, unde & Ægyptum posset tueri & Cyprum invadere, multùm in hoc Appian. Syr. opere dedit, ut illis potiretur, cum classe profectus est: & oblato ingenti auri pondere Laomedontem harum provinciarum Satrapam tentavit, quod cùm non ab eo impetrare potuisset, Nicanorem cum justis copiis in Syriam misit, & ipse Phœniciæ urbes adortus est, Nicanor prælio commisso Laomedontem cepit, sed ille corruptis custodibus ad Alcetam Perdiccæ fratrem aufugit in Cariam, & dum totam Syriam in potestatem redigit, Ptolemæus Phœniciam, deinde Cœlesyriam & Judæam occupat.

Joseph. lib. 1. contra Apion. Hierosolyma die Sabbati cepit, ingrediente autem in civitatem Ptolemæo cum exercitu & hominibus eorum qui urbem custodire debebant observantibus insipientiam: patria quidem acerbum suscepit dominum, lex verò convicta est malam habere consuetudinem. Alii Jerosolymorum mœ-Appian. Syr. nia diruisse tradunt: Syria itaque tota & Phœnicia intra breve tempus subactis & præsidiis munitis in Ægyptum rediit, multos ex Judæa captivos abduxit circiter 30000. selectos qui ætate & robore præstarent, armis instructos in exercitum & ad militiæ usum stipendiis amplioribus recepit, iisque

que ut maximè fidis præsidia munita commisit: reliquam verò turbam seniorum, & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem, non tam sponte & consilio suo, quàm exoratus ab illis, ad usus & necessaria in belli rebus ministeria. LAGIDAR. an. 4. Aristeas in lib. de 70. Interpr.

Antipater senio confectus obiit & Polysperchontem Regum Curatorem designavit, Cassander Antipatri filius Chiliarchi munere non contentus, patri in imperio succedere existimans, de ipso obtinendo cum amicis colloquium instituit, occultè insuper missis ad Ptolemæum cognatum legatis, amicitiam renovat, & ut societatem armorum secum jungat, classe quàmprimùm ex Phœnicia Hellespontum expedita rogat & hortatur, ipse transmisso Hellesponto in Asiam ad Antigonum se contulit; auxilium ut sibi ferret rogitans, & Ptolemæum in belli societatem venturum confirmans, illum non invitus suscepit Antigonus. Ptol. Sot. an. 5. Diodor.

Polysperchon interea Eumenem ad opem Regibus ferendam invitat contra Ptolemæum, Cassandrum & Antigonum, Eumenes autem pecuniam Quindi servatam Polysperchontis jussu accipit & undique milites colligit: quo audito Ptolemæus cum classe ad Zephyrium Ciliciæ delatus missis quibusdam ducibus Argyraspides sollicitabat ne Eumenem à Macedonibus jam pridem supplicio capitis addictum, sequerentur. Ad Præfectos itidem præsidii in Quindis misit, obtestans eos, ne quidquam Eumeni pecuniarum exhiberent, impunitate illis promissa. Illi verò nemo morem gessit, Nicanorem in Hellespontum navigare contra Clitum Polysperchontis Talassiarchum jubet, & ipse contra Eumenem qui Phœniciam Regibus vindicare volebat, vela facit. Idem. Ptol. Sot. an. 6.

Eumenes audita Cliti clade & Ptolemæum formidans, agmen per Cavam Syriam duxit, ut Satrapias, quas superiores vocant, attingeret, & si posset, obtineret, Ptolemæus verò præsidiis novis in Phœnicia relictis in Ægyptum revertitur. Ptol. Sot. an. 7.

Dum Cassander contra Polysperchontem in Europa, & Antigonus in Asia majore bellum gerit contra Eumenem, Ptolemæus quietè res suas in Ægypto agit. Ptol. Sot. an. 8.

Antigonus tandem Eumene occiso & toto ejus exercitu potitus, Pithonem Mediæ Satrapam interfecit, & quasi jam Asiæ Dominus rationes à Seleuco Babyloniæ Satrapa petiit. Seleucus Pithonis casum ob oculos habens, cum quinquaginta equitum comitatu in Ægyptum se conferre ad Ptolemæum cogitavit. Hujus autem benignitas ergáque confugientes ad ipsum benevolentia, & humanitatis studium ubique pervulgatum erat. Ptol. Sot. an. 9. Dior. l. 19.

Seleucus verò in Ægyptum elapsus omnibus urbanitatis officiis à Ptolemæo excipitur, & peracerbam contra Antigonum minitationem instituit, omnes dignitate conspicuos, & maximè qui Alexandro militassent, è Satrapiis expellere decretum ab ipso confirmans, hujusmodi autem sermonibus Ptolemæum ad instruendum bellum accendit, & amicorum quosdam in Europam mittit, qui consimili orationis genere Cassandrum & Lysimachum inimicos Antigono reddant. Id. ibid.

Antigonus ex verisimilibus conjecturis propositum Seleuci assequens, missis ad Ptolemæum, Lysimachum, & Cassandrum legatis rogat, ut pristinam amicitiam secum tueri ac conservare velint, & ipse iter Ciliciam versus contendit: ubi Mallon erat perventum, in hyberna exercitum distribuit. Id. ibid.

Seleuci tandem opera effectum est ut inter ipsum & Ptolemæum, Lysimachúmque & Cassandrum, contra Antigonum fœdus iniretur: itaque ab illis ad eum missi sunt legati, qui advenere cùm ille jam in superiorem Syriam moveret. Hi introducti ad consessum postulabant ut Cappadocia Lyciáque Cassandro, Phrygia juxta Hellespontum Lysimacho, Syria verò tota Ptol. Sot. an. 10. Appian. Syr.

Pto-

LAGIDAR. an. 8. Ptolemæo & Babylonia Seleuco traderetur: thesauros autem quos à pugna cum Eumene sibi vendicasset, partiretur: quòd si nihil horum faceret, se conjunctis viribus bellum ipsi facturos. Cùm verò asperiùs ille respondens, se jam in Ptolemæani negotii apparatu esse diceret, factum est, ut legati re infecta regrederentur.

Id. ibid. Tum Ptolemæus, Lysimachus & Cassander societatem armorum contrahere, armísque & telis, nec non aliis quæ usui forent incumbere. In Phœniciam movit Antigonus, copias navales contrahere properans, cùm Phœniciæ classem Ptolemæus haberet in Ægypto, juxta mare castra posuit, ad Tyrum, quæ Seleucus contemptim prætervectus est cum navibus centum regaliter instructis ex Ægypto veniens in Ionium mare navigans.

Id. ibid. Alexander Polysperchontis filius interea ad Antigonum venit, nam cum eo societatem contra Ptolemæum & alios inierant pater & filius, Antigonus advocata militum concione, Græcos omnes à præsidiis Cassandri immunes suo juri restituere se velle declaravit.

Id. ibid. Ptolemæus, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddenda decrevissent, ejusdem sententiæ decretum etiam ipse scripsit: notum hoc fieri cupiens, se non minùs Antigono libertatis Græcorum curam gerere, suis etiam partibus adjunxit Cassandrum, Cariæ Satrapam, virum potentem & qui non paucas sub imperio urbes tenebat, & licet jam antea Regibus quos in societatem etiam pertraxerat, tria militum millia misisset, tamen nunc adhuc decem alia militum millia cum Mirmidone Atheniensi & Polyclitum cùm navibus centum eodem misit, fratre Menelao omnium Imperatore constituto.

Polyclitus è Cypro transmittens Corinthum appulit, ubi cum Alexandrum Polysperchontis filium ab Antigono ad Cassandrum descivisse didicit, in Pamphyliam vela facit, ubi Theodotum Antigoni Navarchum & Perilaum cum agmine terrestri classem in littore comitantem aggressus est, Perilaus autem capitur & Theodotus vulneribus confectus, post paucos dies obiit, ipse citra periculum tanto usus successu in Cyprum navigavit, atque inde Pelusium; quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit atque victoriæ insignis auctorem longè ampliùs provexit.

Diodor. Ptol. Sot. an. 11. Antigonus audita suorum clade, contra Cassandrum Cariæ Satrapam arma vertere decrevit, & exercitus sui ducem nominat Ptolemæum, relictáque Tyri obsidione Demetrio filio, in Ciliciam tendit, superatóque Tauro monte, ad Cœlenas Phrygiæ progressus, in hyberna exercitum distribuit.

Id. ibid. Cassander Vere ex Macedonia copias in Cariam misit, tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret, tum ut maturè Antigonum distraheret ne otium transmittendi in Europam haberet; Antigonus subitò Cariam per terram & mare adortus est, & Cassander illius Satrapes mole belli gravatus, cum Antigono hac conditione transegit ut milites omnes Antigono traderet & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet, ac Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, sed post dies non multos, cum pactorum illum pœniteret, legatione ad Ptolemæum & Seleucum missa, ut quamprimùm sibi auxilia ferrent, contendit; inde bellum Cariæ redintegratum est.

Diodor. Interea Tyrus per annum & tres menses obsidione fortiter tolerata, sub conditione Antigono dedita est, Ptolemæanis cum rebus suis abire permissis ad exercitum in Cœlesyria tunc morantem.

Id. ibid. Ptol. Sot. an. 12. Cyrenæi æstate à Ptolemæo deficiunt, arcem veluti jamjam præsidium ejecturi obsident. Quúmque legati ex Alexandria illuc missi, ut ab obsidione desisterent, hortarentur; capite illas multant, & obsidionem majore contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum ter-

terrestri illuc exercitu mittit; classem etiam in subsidium belli, Epæneto prætore, expedit. Agis itaque bellum adversus defectores strenuè persequens urbem vi subigit, autoréſque defectionis in vincula compactos Alexandriam mittit, ceteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur constitutis in Ægyptum redit. LAGIDAR an 10.

Ptolemæus autem, ubi Cyrenes negotium examini sententia successerat, in Cyprum adversus Reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit, & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio sustulit. Tum Praxippum Lapithiæ Regem & Ceryniæ Principem de alienatione suspectum comprehendit. Stasiæcum præterea cepit Mali Regulum, eversáque urbe incolas Paphon transtulit. Quibus peractis, Nicocreontem Cypro ducem imposuit; urbésque ac reditus ejectorum Regum illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam transvectus, Posideum & Potamos Carum expugnatas diripuit; expeditóque cursu in Ciliciam provectus Mallum cepit & deprehensos in urbe sub hasta vendidit. Finitimam insuper regionem devastavit, & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit: talem verò se militibus exhibebat, ut ad pericula quæ imminerent, promptitudinem illorum excitaret. Ptolemæus ergo quùm, quem volebat progressum res habuissent, tunc quidem in Ægyptum regressus est. Id. ibid.

Paulò pòst Ptolemæus à Seleuco propter inimicitias cum Antigono instigatus, in Cavam Syriam movere & cum Demetrio ejus filio confligere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis ab Alexandria ad Pelusium venit 18000. habens in peditatu 4000. in equitatu, quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela ceteráque impedimenta gestabat, partim armis ad pugnæ usum instructa erat. A Pelusio deserta emensus prope hostes, ad vetustam Syriæ Gazam castra ponit. Ita etiam Demetrius ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus hostis adventum præstolabatur. Id. ibid.

Amici Demetrii consulere ne cum tanto Imperatore & exercitu numerosiore aciem conferret. Verùm ille morem his non gerere, sed ad discrimen confidenter sese præparare: tametsi oppidò adhuc adolescens, ac sine patre tam difficilis prælii certamen subiturus esset, juvenis & tyro cum viro conflicturus ex Alexandri palæstra qui multa suo ductu & magna prælia obierat. Demetrius jam inter arma concione advocata duces & milites adlocutus est; inde exercitum ad pugnam ordinavit. Plut. in Demet.

Ptolemæus ab exploratoribus instructus de exercitus ordine, cornu dextrum robore maximo firmatum constituit, ut cum Demetrio qui cornu sinistro præerat, decertaret, in quo ipse & Seleucus cum equitibus vallum ferratum & catenis junctum ad elephantorum occursum statuit. In fronte ordines levis armaturæ, cum mandatis ut jaculatores & Sagittarii belluas vulnerarent, & eos qui ipsis vehebantur, ad hunc modum irruit in hostes. Initio equestris pugna extitit inter quos præcellebant Demetriani, sed Ptolemæo & Seleuco supervenientibus acri prælio dimicatum est, primo occursu jaculis, deinde gladiis congressi, ipsi duces præ omnibus periclitantes suos adhortabantur; diu equestris pugna anceps fuit, quùm belluæ in pugnam citatæ essent, & nullus eorum impetum sustineret. Ptolemæus autem quùm ex valli objectu quid futurum esset solerter providisset, violentiam belluarum irritam fecit. Tandem plerisque Indorum confossis, ut cuncti elephantes in Ptolemæanorum potestatem venerint, accidit: quo eventu maxima pars equitum Demetrii consternata fugam arripuit. Diodor.

Demetrius ipse cum paucis derelictus, quùm unumquemque obsecraret, ut loco se continerent, nec ipsum destituerent, ac nemo tandem attenderet, retrocedere coactus est. Ad Gazam igitur usque bona pars equi- Id. ibid.

B tum

LAGIDAR. an. 12. tum comitata est, at cùm sub occasum solis Gazam præteriret, equitum nonnulli ipso deserto urbem introiere, ut impedimenta efferrent; tantus ad portas tumultus excitatus est, ut supervenientibus Ptolemæanis nemo ad claudendum portas, illos antevertere potuerit. Irruptione igitur hostium intra muros facta, urbs in manus Ptolemæi venit. Pugna hunc exitum sortita est Olymp. 117. & Demetrius contento itinere Azotum pervenit: hinc præconem de recuperandis ad sepulturam cadaveribus misit. Ex Demetrianis supra 8000. capti sunt; occisi verò supra 5000. quorum pars magna equites fuerunt.

Id. ibid. Ptolemæus autem & Seleucus concessa mortuorum sepultura Regiam quoque supellectilem, quæ in potestatem illorum venerat, & de captivis in aula commorari solitos absque lytris Demetrio remisere: negarunt enim de his secum Antigono dissidere, sed quòd per bellum communi opera, priùs cum Perdicca, deinde cum Eumene gestum, armis subactæ regionis partes amicis non reddidisset, & redintegrata rursùs amicitia cum ipso provinciam Babyloniæ præter omne jus Seleuco ademisset, captivos verò alios in Ægyptum misit Ptolemæus cum mandato, ut in classis præfecturas huc illuc distribuerentur. Plut. in Demetr. Demetrius verò supellectile, famulis, & amicis receptis, deos precatus est ne ejus beneficii diù maneret debitor, sed citò par ei referret.

Diodor. Cùm cæsis in pugna omnibus exequias Ptolemæus peregisset magnificas, Phœniciæ urbes cum exercitu invasit, alias obsidendo, alias persuadendo subjungens, post receptam Sidonem, prope Tyrum castra metatus, Andronicum præsidii ducem de tradenda urbe sollicitat, præmiáque cum honoribus ampla pollicetur. Is nullo se modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipsi haberent, proditurum respondet, & gravissimis convitiis Ptolemæum incessit, sed aliquantò, quum per seditionem militum in hostis manus venisset, pœnas, tum ob convitia, tum quòd tradere urbem noluisset, expectabat: Ptolemæus verò nequaquam injuriæ recordatus est, quinimo muneribus affectum inter amicos cooptavit & honorificè provexit.

Id. ibid. Ptolemæus erat princeps æquitatis & clementiæ studiosissimus & apprimè beneficus: quod etiam ad honoris & potentiæ incrementa plurimùm ei commodavit, & ut multi amicitiam cum ipso conjungere cuperent, effecit: nam Seleucum Babylonia ejectum honorificè exceperat, suámque cum ipso & ceteris amicis felicitatem communicaverat. Quamobrem etiam tum roganti Seleuco, ut milites cum eo in Babyloniam adscensuros, concederet, propensè cupidéque assensit, & acceptis à Ptolemæo App. Syr. 800. alii tradunt 1000. & equitatus 200. Seleucus Babylonem versus contendit.

Diodor. lib. 19. Ptol. Sot. an. 13. Quum Demetrium è Cilicia reversum Ptolemæus in Cœlesyria subsistens & in Syria castra habere accepisset, ex amicis quos secum habebat, Cillen Macedonem delegit, huic validum adjunxit exercitum, cum hoc mandato ut tota Syria Demetrium expellat, aut velut indagine circumventum conterat. Qui dum in itinere est, Demetrius à speculatoribus certior factus, Cillen ad Myuntem negligenter castra metatum, impedimentis ibi relictis, cum militum expeditissimis secum raptis, contentum noctu iter fecit, & oppressis subitò circa excubias matutinas hostibus, exercitum in potestatem redegit, Plut. in Dem. ex eáque septem millia hominum & ducem eorum Cillen vivum cepit.

Diodor. Tanta victoria tam feliciter parta elatus Demetrius, cladem superiorem compensasse existimabat, quia tamen Ptolemæum contra se venturum putabat, ita castra fecit ut paludes & lacus pro munimine illorum haberet

haberet. De felici etiam successu ejus pugnæ ad patrem Antigonum Celænis in Phrygia versantem, invitans ipsum, ut vel exercitum quàm ocyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Interea Demetrius patre annuente Cillen ducem & ejus amicos ad Ptolemæum remisit parem priori ipsius munificentiæ gratiam rependens. LAGIDAR. an. 13. Plut. in Demetr.

Antigonus è Celænis movit & intra paucos Tauro monte superato cum Demetrio filio castra adunavit: Ptolemæus autem cognito Antigoni adventu, senatu ducum advocato, consilium exquirit, utrum manere, ac de capite rerum in Syria decernere præstabilius sit, an verò in Ægyptum regredi, atque inde belligerare, ut prius cum Perdicca magis conducat. Ibi omnes suadent ne adversus copias longè numerosiores & multitudinem bellicarum, invictúmque Imperatorem, periculo se committat, multò enim faciliùs decertaturum in Ægypto, ubi & necessariarum rerum copia superior sit & firmitate locorum confidere queat. Quocirca excedendum Syria judicans, præcipuas à se occupatas urbes, ut Acen Syrophœniciæ, & Joppen Samariámque & Gazam Syriæ destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus, quæ agi ferríque poterant in Ægyptum remeavit. Diodor. ut sup.

Multi hominum Ptolemæi mansuetudinem & clementiam cognoscentes, cum eo in Ægyptum proficisci & rebus communicare voluerunt, quorum unus erat Ezechias ὁ Ἀρχιερεὺς Secundanus fortasse Pontifex: nam Summus tum erat Onias I. Judæorum, homo ætate qui quasi 66. annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo sapientissimus, & ad dicendum potentissimus, & circa causas sicut nullus alter expertus. Joseph. lib. 1. con. Ap.

Antigonus, cùm citra periculum Syriam totam Phœniciámque recuperasset, in regionem Arabum, qui Nabatæi vocantur, expeditionem suscepit, ubi certior factus est de reditu Seleuci in Babylonem, Demetrium ut illuc ascenderet, & recuperata Satrapia celeriter reverteretur: interea Ptolemæus in Cariam proficiscitur, sed Demetrius à patre ex Babylone quam ceperat revocatus imperium Seleuco firmius relinquens, revocatur, Halicarnassum à Ptolemæo obsessum celeriter accurrentes, liberarunt. Quod factum cùm ingentem Patri & filio gloriam attulisset, magna cupido incessit eos, oppressam à Cassandro & Ptolemæo universam liberandi Græciam. Diodor. ut sup. Plut. in Demet.

Interea pacem Cassander, Ptolemæus, & Lysimachus cum Antigono fecerunt, scripta etiam formula pactorum, iu qua erant comprehensa; ut Cassander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Rhoxane ad maturam ætatem pervenisset: Lysimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Africa & Arabia urbibus imperaret: Antigonus præesset toti Asiæ: Græci verò suis legibus viverent. Non tamen diù his pactis steterunt, sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur. Diodor. ut sup.

Ptolemæus Antigonum criminatus quod oppida nonnulla præsidiis munivisset, bellum ei moliebatur; missísque cum Leonide præfecto copiis, asperæ Ciliciæ urbes Antigono subjectas potestatis suæ faciebat. Ad urbes etiam Cassandro & Lysimacho adjectas rogatum misit, ut suam amplexæ sententiam, ne cresceret potentia Antigoni, prohiberent. Antigonus verò natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum, ad Hellespontum misit, sed in Ciliciam Demetrium, qui militiæ suæ munus strenuè exsequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit. Id. ibid. Ptol. Sot. an. 14.

Interea Ptolemæus, jam Cypri urbes sub ditione habens, postquam à Nicocle Paphiorum Rege, occultam cum Antigono amicitiam fuisse initam, ex relatu quorumdam cognovit, ex amicorum numero Argæum & Callicratem cum mandatis de tollendo Nicocle, misit. Magnopere enim metuebat, ne Diodor. Id. ibid.

 alii

LAGIDAR. an. 14. alii etiam ad ejus imitationem properarent, cùm plurimos jam antea defecisse viderent: Illi ergo in insulam profecti à Menelao exercitus præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumsistunt, & exposito Ptolemæi decreto, ut vita se abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur, primùm se convertit. Ast ubi nemo attendit, sibi manus infert. Axiotheca Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias suas adhuc virgines jugulat, nequis hostium sibi illas mancipet, fratrúmque Nicoclis conjuges, ut unà cum ipsa mortem oppetant, instigat: cùm tamen nihil acerbi in eas statuisset Ptolemæus, sed incolumitatem illis concessisset. Quamobrem Regia tam improvisis repleta cædibus & infortuniis, fratris Nicoclis, foribus occlusis, domóque succensa, mortem cruentam sibi conscivere. Ita familia Regum Paphiorum tragicis oppressa calamitatibus, fuit abolita.

Ptol. Sot. an. 15. Ibid. In Ægypto classem reparare jusserat interea Ptolemæus; nam duces suos in Cilicia profligatos & urbes quas occupaverat à Demetrio recuperatas, agnoverat & Vere Phaselidem classe expugnat. Hinc in Lyciam transvectus, Xanthum Antigoni præsidio insessam vi cepit. Inde Caunum appulsus, urbem sibi deditam accepit, arcésque præsidiis occupatas violenta manu subegit: Persicum verò deditione militum in manus ejus venit.

Tum in Con profectus accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitúmque fidei suæ creditum habebat, sed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ societatem inierat. Ex Chalcide igitur profectum & Con delatum Lagidem Ptolemæus præfectus initio humaniter excepit, post quùm ille eum insolentiùs se gerere & duces suos muneribus colloquiísque sibi devincire animadverteret; veritus ne quid insidiarum moliretur, præóccupatum custodiæ tradidit, & cicutam bibere coegit: milites autem castra ejus secutos, promissis ad se pellexit & ordinibus suorum immiscuit. Berenice una ex ejus uxoribus Ptolemæum cognomine postea Philadelphum qui patri in regno successit, in ea insula, peperit.

Theocrit. Idyl. Ptol. Sot. an. 16. Diodor. Græci ad Ptolemæum venerant, eum rogantes ut cùm iis proximus esset, eorum urbes in libertatem vindicare vellet, quorum precibus acquiescens Ptolemæus è Myndo Cariæ magna cum classe per insulas navigans Andrum reducto præsidio liberavit: inde transportatus Sicyonem & Corinthum à Cratesipoli recepit, ceteras insuper urbes liberare proposuerat; multùm ex benevolentia Græcorum rebus suis accessurum arbitratus. At cùm frumentum & pecunias suppeditare jussi promissorum facerent, indignatus Lagides pacem cum Cassandro hac conditione inivit ut quas quisque tunc haberet in potestate urbes retineret. Ptolemæus qui Stilponis Megarensis patriam victor obtinuerat, tradita ei pecunia orabat, ut secum in Ægyptum navigaret, ille pecuniæ modicum accepit, & renuens, profectionem ei in Æginam concessit, & Sicyone ac Corintho præsidio firmatis, Alexandriam trajecit. Cleopatra Antigono infensa, propensione sua, ad Ptolemæum inclinavit, Sardibúsque ut transportaretur ad ipsum excessit. Erat hæc Alexandri M. Soror, Philippi ex Aminta filia, & Alexandri qui expeditionem in Italia susceperat, conjux. Ob generis ergo nobilitatem Cassander & Ptolemæus, Antigonus etiam & Lysimachus, denique præstantissimus quisque ducum, post Alexandri obitum ejus matrimonium ambiebat. Cùm enim Macedones conjugium hoc sectaturos, unusquisque speraret, familiam Regiam, tanquam summum hac ratione imperium ad se translaturus, affectabat. At Sardium præfectus, cui attinendæ Cleopatræ mandatum dederat Antigonus, discessum ejus inhibebat, ejúsque deinde jussu, mulierculatum quarumdam opera dolosè illam necavit. Antigonus verò se necis auctorem infamari nolens, quasdam ex mulierculis, quasi vitæ illius insidiatas, capite plexit; & funus Regia magnificentia curavit.

Cicer. lib. de fato.

Diodor.

Ophel-

Ophellas Ptolemæi dux, qui Thimbrone dejecto, ejus imperio Cyrenæos subjecerat, cùm Cyrenem ipse cum vicinis urbibus sibi postea vendicasset, majorem animo principatum complectebatur; dùmque in his cogitationibus versatur, Ortho Syracusanus amicorum suorum unus qui cum Alexandro militarant, ab Agathocle Syracusarum Rege legatus venit, ut ad debellandos Carthaginenses suam cum illo operam conjungere velit. In cujus officii remunerationem Africæ dominium ei permissurum Agathoclem pollicetur. Ophellas igitur lubens obtemperavit, & postquam cuncta expeditioni necessaria affatim comparaverat, copias eduxit innumeras, & itinere duorum ampliùs mensium Agathoclis castra assequitur, à quo dolosè circumventus necatur, & toto illius exercitu per promissionum liberalitatem conciliato, Agathocles potitur; sed Ophella sublato, Cyrene & reliqua Lybia ad Ptolemæi obsequium rediit. LAGIDAR. an. 16. Id. ibid. Suidas in Δημήτρ.

Demetrius à patre Antigono missus ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas ex Epheso solvit, Pyræum appulit, Athenas recepit, Munichiam expugnat, cujus urbis curator Demetrius Phalerensis, ut cum comitatu dimitteretur, impetravit, Thebas atque inde ad Ptolemæum in Ægyptum perfugit. Demetrius Ophellæ Cyrenes principis anno superiore ab Agathocle occisi viduam, Athenas remigrantem matrimonio ibi sibi conjunxit. an. 17. Diodor. lib. 20.

Antigonus Demetrium è Græcia revocat, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro bellum gereret; habuit necessarium obtemperare ei. Ceterùm molestè ferens quòd bellum pro Græciæ libertate cogeretur præclarius & illustrius omittere. Ptolemæi ducem Cleonidem qui Sicyonem & Corinthum tuebatur, pecunia pertentavit certis interpretibus, illas ut civitates relinqueret liberas: illo autem renuente confestim cum copiis navim conscendit & in Cariam transmittit. Id. ibid. Plut. in Demetr.

Rhodios transeundo ad bellum Ptolemæo inferendum exhortatur, sed frustra, & in Ciliciam devectus, militibúsque & navibus inde acceptis in Cyprum trajecit habens secum pedites 15000. equites 400. navium ad cursum expeditarum triremes 110. tardiorum verò, sed tamen militarium 53; Pontones insuper, quod tantæ equitum peditúmque multitudini sufficerent. Ac primùm in infima Carpesiæ ora castra posuit, subductísque navibus, vallo, & fossa profunda castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Vraniam & Carpasiam vi cepit. Ac relicta tutandis navibus custodia mediocri, Salaminem exercitu infesto petivit. Diodor. ibid.

Menelaus Ptolemæi frater insulæ cum imperio præfectus Salamine subsistens, cùm stadia 40. hostes inde abessent, eductis è castelis hinc & inde militibus 12000. pedites & 800. equites adversùs illos eduxit, prælióque paulò pòst commisso, Menelaus ab hoste pressus, cum suis terga vertit, Demetrius in urbem usque hostes insecutus 3000. haud pauciores cepit. 1000, autem interemit: Ac captivos quidem criminibus exsolutos, in ordines suos distribuit; sed cùm ad Menelaum transfugerent, propterea quòd impedimenta sua in Ægypto penes Ptolemæum reliquerant, eos in proposito contumaciter perseverare animadvertens in navigia collocatos ad Antigonum in Syriam transmisit. Ceterùm Menelaus missilia & machinamenta in mœnia transtulit, & dispositis per propugnacula militibus ad conflictum se accingit, cùm & Demetrium ad pugnam se præparare videret. Ad Ptolemæum quoque in Ægyptum misit, qui clades acceptas nuntiaret, & auxilium, quia res Cypri in summo periculo versarentur, flagitaret. ibid.

Demetrius autem cum Salaminem urbem non contemnendam & propugnatorum magnam in ea vim esse cerneret; eximiæ magnitudinis machinas, & catapultas, balistásque omnis generis parat, & illam quam *Tlelepolim*, ab expugnandis urbibus, vocarunt, admotis ad urbem machinis alias opposuerunt Diodor. ibid.

LAGIDAR. An. 17. runt obsessi, &per dies aliquot certamen erat anceps: ruente ad extremum muro, cùm jam periculum erat, ne urbs vi caperetur, appetente nocte, pugna circa muros desistitur. Tum Menelaus, jam exactè providens urbem, nisi novi quidpiam contra moliretur, expugnatum iri, magnam aridæ materiæ copiam eò congessit, & hac circa medium noctis injecta hostium machinis, & facibus quotquot habebant, simul à mœnibus desuper immissis, operum maxima quæque incenderunt. Flamma igitur derepente in auras sublata, Demetriani quidem opem ferre conabantur: at præveniente celeriter flamma, machinæ conflagrabant, militúmque qui in eis erant, complures interibant. Demetrius tamen nihilo magis, licèt hæc spes non successisset, ab incœpto destitit, sed terra maríque oppugnationem urgens, temporis diuturnitate se hostes debellaturum existimavit.

Id. ibid. Ptolemæus clade suorum audita cum exercitu instructissimo terrestri ac navali ex Ægypto solvit, & ad Cypri urbem Paphon delatus, scaphas urbis assumit, Citiúmque, quod à Salamine 200. stadiis distat, appellit. Minæ quædam insolentes disputationésque inter Ptolemæum & Demetrium habitæ sunt, Ptolemæo Demetrium, ut recederet, priùs monente, quàm à toto coacto exercitu suo obtereretur. Demetrio, omissurum se illum ostendente, si Sicyone & Corintho præsidium se deducturum recepisset. Certamen hoc non illis ipsis modò, verumetiam omnibus Dynastis grandem movit impendentis expectationem eventus: quod non Cyprum, non Syriam, sed principatum inter omnes, victoria protinus esset palmam referenti præbitura. (Plutarch. in Demet.)

Diodor. ibid. Tota Ptolemæi classis 140. longas habebat naves: quarum maxima erat quinqueremis. Has pontones sequebantur plusquam 200 peditum vehentes 12000. haud minùs, missis etiam quibusdam itinere terrestri ad Menelaum, naves si fieri posset, quàm citissimè, (60. numero erant) ad se mitti jubet. Nam spes erat si his classem augeret, fore ut certamine ducentis navibus commisso, victoriam obtineret.

Id. ibid. At Demetrius animadverso ejus consilio, partem exercitus ad obsidionem relinquit, cunctas ipse naves replet, & collocatis in eas militum præstantissimis missilia quoque ac petrarias imponit, & catapultarum quod satis foret trispithamarum in proris constituit. Magnísque adornata impendiis classe ad pugnam, urbem circumnavigat & ad portus ostium, paulùm extra teli jactum, ancoris demissis, pernoctat: tum ut classem urbanam, ne cum cetera conjungatur, inhibeat, tum ut hostis adventum, ipse interim ad prælium paratus, expectet.

Id. ibid. Ptolemæus inde Salaminem versus provehitur, & quia actuarias in comitatu naves habebat, stupenda videbatur classis amplitudo. Demetrius adventu hostis intellecto, Navarchum Antisthenem, ut classis oppidanæ eruptionem ad conflictum intercludat, cum decem quinqueremibus relinquit. Interim equitatui mandat ut in littore præsto sint, si quid infortunii contingat, tuendum. Ipse explicatis ordine velis 108. navium classem in altum provexit.

Id. ibid. Lagides qui initio Salaminem versus propero cursu sub noctem contenderat, ut ingressu hostem, quod sperabat, anteverteret. Ast ubi luce exorta, hostium classis non procul instructa videbatur, etiam ipse ad navale se prælium accingit. Pontones igitur à longinquo jubet subsequi, & ceteris navibus ordine justo dispositis, sinistrum cornu occupat, ubi maximæ illi naves præsidio erant.

Id. ibid. Demetrius igitur ab hoste tribus circiter stadiis remotus, signum pugnæ, de quo convenerat, auratum nempe clypeum omnibus per vices conspicuum, extulit. Factitante id ipsum Ptolemæo, confestim, quod dirimebat eos intervallum, occupatur. Tubæ classicum canunt, acies utrimque jubi-

lant,

lant, navésque terribili modo ad conflictum procurrunt. Atque initio arcubus & petrariis balistis, frequentibus etiam jam jaculis res geritur, & multi missilibus expositi vulnerantur. LAGIDAR. an. 17.

Deinde cùm naves navibus approximantes, jam violento impetu concursuræ essent, qui in foris stabant, hastas pariter protendere & remiges hortatu alacriùs incumbere. Jámque vehemente roboris nixu impulsæ naves erant: cùm partim remos inter se detegere, ut ad fugam & insecutionem inutiles redderentur, & Classiariorum, si ad strenuam sui defensionem converterentur, impetum in conflictu cohiberent: partim rostris in proram illisis, puppes ad repetendum inflictum agere retrorsùm. Propugnatores interim super illis constituti, vulneribus se mutuis impetere, quòd singulis in propinquo scopus esset. Ibid.

Demetrius in puppi hepteris consistens, decertabat. Cùm enim globatum se hostes circumfunderent, alios jaculis eminus petendo, alios hasta cominus feriendo sternebat. Multis sanè variísque telis impetebatur, sed ea tum providendo, declinabat, tum armis protectoriis excutiebat. Propugnatores illi tres aderant. Horum unus lancea transfixus cecidit, ceteri duo graviter erant vulnerati. Ad extremum vi repulsis, qui ex adverso stabant, dextrum cornu in fugam convertit, & continuò etiam proximos terga dare coegit. Ibid.

Ptolemæus verò qui maximas secum naves & militum robur habebat, oppositos sibi negotio haud magno fudit fugavítque, & navium alias demersit, alias cum ipsis militibus cepit: Jámque à victoria revertens etiam ceteras se facilè subacturum sperabat: at cùm lævum cornu profligatum & proximas quasque naves fugam capessere & Demetrium vi gravissima imminere animadvertit. Ad Citium ergo retrocessit. Victor autem hoc prælio Demetrius, naves militares Neoni & Buricho tradit, cum mandatis ut hostem prosequantur, & in mari natantes excipiant. Ipse naves suas acrostoliis exornat, captásque hostium naves remulco trahens, ad castra, portúmque suum revertitur. Id. ibid.

Interim dum prælio navali disceptatur, Menelaus è Salamine naves 60. viris armísque completas, Menætio Navarcho, in subsidium Ptolemæo misit, & certamine cum navibus, quæ stationem in ostio portus habebant, commisso, quum oppidani vi sibi exitum patefacerent, Demætriani ad terrestres se copias fuga receperunt; Menætiani autem in altum evecti, ubi paulò seriùs quàm commodum esset, venerunt, Salaminem regrediuntur. Ibid.

Ptolemæus rebus Cypri desperatis cum solis octo navibus in Ægyptum refugit. Menelaus Salaminem Demetrio & naves & pedestres copias tradidit, equites 1200. gravis armaturæ militum 12000. Demetrius acceptis in ditionem cunctis insulæ oppidis, præsidiarios in ordines suos cooptavit pedites 16000. equites verò 600. hostes qui ceciderant, magnificè funeravit, atque captivos missos fecit, inter quos Ptolemæi filium Leontiscum & fratrem Menelaum, amicósque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari provocatus antea munere, in Ægyptum remisit, & ut appareret eos non odio, sed dignitatis gloria accensos, donis muneribúsque inter ipsa bella contendebant. Tantò honestiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitiæ coluntur. Diodor. Plutarch. Justin. l. 15.

Demetrius mox Aristodemum patri nuntium misit. Antigonus ubi de victoria cognovit, successus magnitudine elatus, diadema sibi imposuit, & Regis deinceps nomen usurpavit, eumdem titulum & honorem etiam Demetrio concedens. Quin & Ptolemæus de celsitate animi nihil remittens ob acceptam cladem diademate etiam ipse caput evinxit, & in omnibus exinde Diodor. p. 20.

LAGIDAR. an. 17. Porphyr. in Græg. Euſ. à Scalig. edit. Ptol. Sot. an. 18. Diodor. l. 20. inde literis Regem ſeſe appellavit; qua de re quidam illum gubernatoris nomine ſeptemdecim annos Ægyptum tenuiſſe ſcribunt; quorum & exemplo reliqui etiam principes Seleucus, Lyſimachus & Caſſander Reges ſe proclamarunt.

Rex Antigonus, quùm filius ipſi Philippus natu minimus è vivis exceſſiſſet, Regio funus apparatu deduxit, & Demetrio ad ſe vocato, copias ad Antigoniam in Syria à ſe recens conditam convenire juſſit. Nam expeditionem in Ægyptum deſtinarat: Itaque peditum agmen ducens ipſe per Cavam Syriam, ſigna promovit, habens in peditum ſupra 80. millia, equitum circa 10. elephantos 83. Claſſi Demetrium præfecit; quem juxta copias terreſtres oram legere juſſit, inſtructas habens in univerſum 150. naves longas, & 100. militares pontones. Antigonus autem ad Gazam caſtra metatus, quòd Ptolemæi apparatum antevertere cuperet, militibus ut decem dierum cibariis ſeſe inſtruerent, imperavit. Et iter per deſerta fecit non abſque moleſtia.

Id. ibid. Demetriani verò poſtquam nocte intempeſta ob occaſum Pleïadum, Gaza ſolviſſent; cùm ventus poſtea Borealis inſurgeret, naves aliquæ demerſæ ſunt, aliæ Caſſium uſque difficilè penetrarunt, & cùm flatus tandem remiſiſſet, Antigonus cum exercitu illuc delatus, non procul à Claſſe caſtra poſuit. Hinc promotis copiis prope Nilum, duorum intervallo ſtadiorum caſtra metatur.

Ibid. Ptolemæus cùm opportuniſſima loca præſidiis occupaſſet, quoſdam miſit in navigiis, quæ contis propellebantur, cum mandatis ut prope excenſum, navigantes proclamarent, illum ſibi qui ab Antigono deficerent, binas Gregario minas, præfecturam gerenti talentum, eſſe daturum. His ita proclamatis defectionis cupido mercenarios Antigoni invaſit; inter quos etiam plerique duces erant, certas ob cauſas tranſitionis cupidi. Quùm igitur multi deſciſcerent, Antigonus ſagittarios & funditores, catapultáſque complúres in ripa fluminis diſponit, quibus excurrentes in navibus, contariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos ſuppliciis horrendis multavit, ut à ſimili conatu auſúque ceteros deterreret.

Ibid. Antigonus aſſumptis navibus, quæ tardiùs venerant, ad Pſeudoſtomon, quod vocant, contendit: aſt ubi validum inibi præſidium invenit, nocte jam appetente diſcedit. Hinc magiſtris navium, ut in facem intenti, prætoriam ſequantur, mandat, & ad oſtium Nili, quod Phagneticum nominant, provehitur. Ortáque die, ubi multas abeſſe naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas, ad quærendum illas emittere, coactus eſt. Tempore igitur protracto, Ptolemæus de acceſſu hoſtium certior factus, properè ſuis auxiliatum venit, inſtructiſque copiis in littore conſiſtit. Tum hoc etiam deſcenſu excluſum ſe cernens Demetrius, orámque contiguam ſtagnis & paludibus à natura munitam eſſe audiens cum tota claſſe retrocedit.

Ibid. Vehemens inde Boreas incumbit, ſublatiſque in altum fluctibus, tres quadriremes, & militares aliquot, eadem tempeſtatis violentia in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Ceteræ dum ſumma ope rem gerunt nautæ, incolumes in caſtra Antigoni evaſerunt. Ad omnes verò fluminis exitus præſidia Ptolemæus firmiſſima diſpoſuerat, magnámque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni miſſilium genere, & viris qui his uti ſcirent, inſtructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam oſtio Peluſiaco ab hoſtibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant uſum, copiæque terreſtres vaſtitate fluminis inhibitæ, ut ut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum elapſis diebus plurimis & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat.

Sub-

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat, ducibus consilium proponit, utrum manere præstet, & belligerare, an nunc quidem in Syriam reverti, sed postea meliùs instructos redintegrare expeditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur Nilus. Ibi cunctis eò inclinatis, & quàm ocyssimè abirent, vasa milites conclamare & Classe simul totam oram legente, celeriter Syriam repetivit. LAGIDAR. an. 18. Ibid.

Ptolemæus discessu hostium maximè lætatus, instituto Diis suis sacro, pro beneficiis acceptis, splendidum amicis epulum exhibuit, datísque ad Seleucum, Lysimachum, & Cassandrum literis, tum de prospero successu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipse jam altero Ægyptum certamine tutatus, jámque regionem hasta partam jure se tenere existimans Alexandriam remeavit. Hoc anno Ptolemæus Geographus quod in anni 19. initium juxta illius rationes promovet. Ibid. In Reg. lau.

Hoc anno incepit Rhodiorum bellum cum Antigono his de causis. Rhodiorum tum civitas, navalibus copiis pollebat, & optimè administrabatur inter Græcos. Ideò Reges & Dynastæ certatim illam ambiebant, quum in suam unusquisque amicitiam protrahere illam properaret. Rhodii animis ad Ptolemæum magis inclinabant. Nam maximam commodorum suorum partem ex Ægypto per mercatores & commeantes accipiebant, totáque civitas illius Regni opibus alebatur. Ptol. Sot. an. 19. Diodor. & Plutarch.

Antigonus ut illos à conjunctione cum Ptolemæo abstraheret, maturè operam dedit, Demetrius ad insulam appulit, sed Rhodii ubi preces non audiri vident, abjecta spe compositionis, per legatos ad Ptolemæum, Lysimachum, & Cassandrum missos, auxilium petunt, quòd propter eos, urbs bello premeretur, ad defensionem urbis se parant, dum Demetrius eos oppugnat: auxiliares quidam ad urbem appellunt 150. à Cnosiis 500. plures à Ptolemæo missi, inter quos Rhodii quidam, apud Regem stipendia facientes erant. LAGIDAR. an. 19. Id. ibid.

Quum defenderent se fortiter Rhodii, quamvis nullum operæ pretium Demetrius faceret, oppugnavit eos tamen iratus quòd Menedemus, qui tribus præerat trieremiolcis, Patara Lyciæ profectus cepisset quadriremem ex Cilicia venientem, quæ vestem Regiam vehebat, ceterámque supellectilem, quam Phila Demetrii conjux, impensiùs adornatam, viro miserat. Is vestitum in Ægyptum ad Ptolemæum deportandum curaverat. Ptol. Sot. an. 20.

Ptolemæus verò quanquam Rhodiis antè scripserat, quòd magnam frumenti copiam, & tria militum millia missurus esset, tamen quùm deinde consulerent, ut pactis, si fieri posset, mediocribus transigerent, omnes ad pacem animis vergebant. Ideo pax tandem Rhodiis cum Demetrio his conditionibus inita est. Ut sui juris & absque præsidiis urbs foret, suósque sibi proventus haberet: Ut armorum societatem Antigono præstaret, nisi si Ptolemæo bellum inferret. Id. ibid.

Rhodii pace hoc modo facta, ut Ptolemæum gratia, quod percupiebant, superarent, missis in Libyam Theoris, ex Ammonis oraculo sciscitabantur, an Ptolemæum uti Deum venerandum censeat? Quo annuente, lucum in urbe illi consecrant quadratam, extructa ad unumquodque latus porticu ad stadii longitudinem, quam *Ptolemæum* indigitarunt. Rhodii etiam Ptolemæo Regi *Soteris* cognomine, tum primùm tribuerunt, quòd urbem ille servasset. Diodor. Pauf. Att.

Hoc anno Sicyon urbs quam præsidio occupabat Ptolemæus à Demetrio obsessa est, quùm ille bellum Cassandro inferret Græcísque libertatem restituere sibi proposuisset. Sicyoni præerat magna nominis claritate insignis Philippus, quam noctu ex improviso adortus, Diodor.

C intra

LAGIDAR. an. 21. intra mœnia irrumpit Demetrius; Præsidiarii autem in arcem statim se proripiunt, sed ille urbe potitus, locum inter domos & arcem occupat, jámque machinas admoturus erat, quùm periculi, qui intus erant, haud ignari, sub pactione se dedunt, ipsique in Ægyptum avehuntur.

Ptol. Sot. an. 22. Diodor. Cassander Græcorum vires crescere, totámque belli contra se molem insurgere videns, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacificaret, oravit. Ubi verò ille se nullam agnoscere pacificationem, nisi Cassander res suas ipsius arbitrio permitteret, respondit: territus ille Lysimachum è Thracia accersit, cum quo rei summam communicat. Hi ergo legatos mittunt ad Ptolemæum & Seleucum, superbiam Antigoni in responsionibus, bellíque hujus periculum omnibus commune esse demonstrant. Ptolemæus & Seleucus, quòd vera illos asseverare judicarent, lubentes obsequuntur, & numerosis subvenire copiis constituunt.

Id. ibid. Lysimachus ex Europa primus in Asiam ingressus est; Antigonus autem de transitu Lysimachi & de militum suorum defectione audiens, ex Syria contra hostes perrexit. Lysimachus hostis adventu cognito, cum suis deliberavit ad pugnam cum Antigono non esse descendendum, quoad Seleucus è provinciis superioribus adventasset: ideò in hiberna concessit. Demetrius ab Antigono accersitus, pace cum Cassandro facta, Ephesum transmittit, Cassander Plistarchum in Asiam cum exercitu 12000. peditum & 500. equitum Lysimacho auxiliatum misit.

LAGIDAR. an. 22. Diodor. Ptolemæus ex Ægypto cum instructissimo exercitu, omnes in Cœlesyria urbes in ditionem redegit. Interea dum Sidonem obsideret, quidam falsò renunciant, quòd commisso inter Reges prælio, Lysimachus & Seleucus victi Heracleam se receperint, victórque Antigonus cum exercitu in Syriam contendat: à quibus ille deceptus, quum verum esse nuntium crederet cum Sidoniis in quinque menses inducias fecit, & cum exercitu in Ægyptum remeavit.

Id. ibid. Seleucus cum immenso exercitu ex superioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit, milítésque in hiberna collocavit: habebat autem pedites 20000. equites sagittariis equestribus adnumeratis circiter 12000. elephantos 480. currúsque falcatos supra 100. Regum itaque copiæ hunc ad modum coibant, quòd omnes ad futuram æstatem armis disceptare constitutum haberent; unde Ptolemæus cum exercitu iterum ex Ægypto ad alios properavit.

Diodor. Arrian. Plutarch. Appian. Ptol. Sot. an. 23. Porphyr. Pugna tandem inter Reges ad Ipsum Phrygiæ oppidum est commissa ineunte Olymp. CXIX anno quarto. Antigonus & Demetrius peditum supra 70. millia. 10. equitum, elephantos 75. Hostibus peditum erat 64. millia, 10500. equitum, elephantos 400. currus 120. In prælio Antigonus annos natus 86. occisus est. Demetrius cum 5. peditum & 4. equitum millibus continenti fuga Ephesum perrexit. Victores Reges totum illud imperium quod Antigonus & Demetrius sibi acquisierant, velut magnum corpus discerpunt, & in partes diviserunt, eásque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecerunt.

Diodor. Justin. Ptol. Sot. an. 24. Plutarch. Pausf. Att. Quum de præda victores non convenirent iterum in duas factiones diducti sunt, Ptolemæus Lysimacho, Seleucus Demetrio se conjunxit. Lysimachus Arsinoen Ptolemæi filiam duxit uxorem quæ Telesphorum Rhodium mores suos reprehendentem apud maritum crudelissimè interfici jussit. Bellum tamen inter eos illam ob causam non gestum est.

Justin. l. 15. Ptolemæus postquam Cyprum iterum subegisset, Cyrenen etiam quinto post defectionem anno, per Magam Berenices, quam post Euridicen Antipatri filiam in matrimonio haberet, & ex ea liberos etiam suscepisset, recepit. Ptolemæus autem duas uno tempore uxores habebat, ut Demetrius qui Philam Antipatri filiam & Deidamiam Pyrrhi sororem simul conjuges duxerat.

Plut. in Demetr. Demetrius & Pyrrhus ejus cognatus Lysimachi ditionem vastare incipiebant, quùm

quùm legati à Seleuco venerunt ad Demetrium, Euridicen dari sibi uxorem ex Phila conjuge filiam petentes oblata Demetrio Seleuci affinitas ex insperato fuit, assumptáque puella navigavit cum tota Classe in Syriam, occurrit ei ad Orossum Seleucus. Feriati unà, colloquutique sunt, & tempus traduxerunt incustoditi & inermes. LAGIDÆ. an. 24.

Seleucus ut præcipuus erat Ptolemæi amicus, ejus opera pax & amicitia inter illum & socerum suum Demetrium conciliata est, & quum Deidamia Pyrrhi soror & Demetrii uxor nuper è vivis excesserat, Demetrius Ptolemaidis Ptolemæi filiæ nuptias pepigit & ab eo Pyrrhus ejus cognatus obses Ptolemæo datus, & ille in Ægyptum navigavit. Ptol. Sot. an. 25. Plut. in Demetr. & Pyrrho.

Ptolemæo Pyrrhus dedit in venationibus roboris & patientiæ laboris specimen: Berenicen autem quùm adverteret apud Regem gratia pollere, atque inter Ptolemæi uxores virtute & prudentia anteire; observavit eam præcipuè, ut ille modestus erat, & temperans in victu, ex multis principibus juvenibus prælatus est qui uxorem duceret ex filiabus Berenices, Antigonen, quam ex Philippo susceperat, priusquam cum Ptolemæo esset in matrimonio juncta. Post has nuptias clarior jam, quùm etiam bona in eum uxor esset Antigone, perfecit ut cum pecunia & copiis Ptolemæi, ad Regnum recuperandum in Epirum mitteretur. Ptol. Sot. an. 26. Id. ibid.

Hoc anno Ptolemæus Pharum Alexandriæ turrim per Sostratum Dexiphanis filium Cindium erigere cœpit in Pharo, insula Protei, quum & Pyrrhus Epiri principatum suscepit: vel cùm Neoptolemo mortuo integrum illud recuperavit. Suidas in Φάρος.

Postquam Cassander per annos 19. Macedoniæ Regnum tenuerat, ex morbo aquæ subter cutem factæ, ex tabe consumptus interiit, relictis ex Thessalonica tribus filiis Philippo, Antipatro & Alexandro: Philippus autem natu maximus Macedoniam exiguo tempore gubernavit, illum enim tabida lues sustulit. LAGIDAR. an. 27. Dexipp. Porphyr. in Græc. Euf.

Antipater & Alexander de fratris Philippi Regno contendentes, matris & amicorum interventu Regnum dividere consenserunt, postea Antipater Euridicen Lysimachi filiam in matrimonium accepit. Alexander legatos deinde ad Ptolemæum in Ægyptum, Lysandram ex Euridice filiam in uxorem petituros misit. Ptolemæus ipsis annuens Lysandram Menelao fratri ad Alexandrum deducendam dedit. Id. ibid. Ptol. Sot. an. 28.

Interea Lachares Athenarum tyrannus pro populo auxilium à Ptolemæo petiit à Demetrio tunc obsessus, Ptolemæus autem Classem quam Lysandræ filiæ ad Alexandrum deportandæ concesserat, ei subsidio misit; sed exiguam Atheniensibus respirationem centum illæ quinquaginta naves præbuerunt, sub Patrocle duce licèt insulam quamdam occupasset Classis, fugam tamen conscivit cùm Demetrius trecentis navibus collectis, ex Peloponneso accessit. Plut. in Demetr. & Pyrrh. Pausan. Att.

Pyrrhus Ptolemæi Regis & Berenices Soceræ memor, natum sibi hoc anno filium ex Antigone ipsius filia, Ptolemæum appellavit, & oppidum quod postea in Chersoneso Epiri condidit, Bereniciden nominavit. Ptol. Sot. an. 29.

Ptolemæus cùm Cyprum quam Demetrius occupaverat, recuperare vellet, postquam illum Lacedæmonem obsidere cognovit, insulam Classe appulit, urbes oppugnavit, & Salamine excepta in qua Phila Demetrii uxor & liberi permanebant, insulam sibi subjecit, Demetrius à Lacedæmone vix avulsus, spe invadendi tunc Macedonici Regni, Cypri defendendæ occasionem relinquit. Plut. in Demet. Ptol. Sot. an. 30.

Lagides interea Salaminen tandem auxilio destitutam expugnat & Philam Demetrii uxorem, & Euridices uxoris suæ sororem, ipsiúsque liberos dimisit, additis insuper muneribus & honoribus. Qui nuntius Demetrio nuper Macedoniæ Rege appellato, post Alexandrum fraude à se occisum, gratus omnino fuit. Ibid.

Demetrius Phalereus Athenarum pro Cassandro olim curator, Thebas se receperat, Bœotiis verò ab Antigono Demetrii filio bello appetitis, urbem relinquit & in Ptol. Sot. an. 31. Pausf. Att.

LAGIDAR. an. 30. Ægyptum ad Ptolemæum concedit, quem Rex humanissimè excepit, inter consiliarios annumeravit, & Bibliothecæ, ut quidam volunt, præfecit: ille autem Ptolemæo suasit ut libros de Regno & Principatu pararet ac legeret, & de quibus amici Regis monere non audent, ea in libris extare asseverat: Quidam Demetrium Phalereum Bibliothecæ præfectum forsan post Zenodotum Ephesium qui Ptolemæi liberos erudiverat existimant.

Plut. Apoth. Suidas.

Ptol. Sot. an. 32. Pausan. Att. Hoc tempore Arsinoe Ptolemæi filia in uxorem Lysimacho data cùm accepisset maritum suum à Getis cum quibus bellum gerebat captum esse, Agathoclis privigni in aula potentiam pertimescens in Ægyptum ad patrem Ptolemæum, ab ipso copias & pecuniam pro conjugis redemptione petitura venit, sed Lysimachus ea Thraciæ parte concessa quæ trans Istrum est, ab Agathocle filio fœdere cum Dromichæte Getarum icto, liberatus est.

Ptol. Sot. an. 33. Ibid. Lysimachus, ut in Thraciam rediit Agathocli filio de se in captivitate bene merito, Lysandram Ptolemæi Regis ex Euridice filiam Alexandri Macedoniæ nuper viduam dedit uxorem, quæ res Agathoclem cum noverca ad tempus reconciliasse videtur quùm ejus esset soror, visa est, illáque ex Ægypto ad Lysimachum maritum per Asiæ urbes rediit, ipsique ad Ephesum in ejus potestatem nuper redactam occurrit, quam Lysimachus novo ob conjugis adventum, *Arsinoes* nomine appellavit, Lebediis & Colophoniis in hanc urbem deductis.

Strab. l. 14. Stephan. in Ἔφεσ.

LAGIDAR. an. 32. Justin. l. 23. Ptol. Sot. an. 34. Hoc anno Berenice Ptolemæi conjux, Theogenam ex Philippo filiam, quam Agathocli Siciliæ Regi uxorem dederat, cum filiis recepit, Agathocles autem jamjam moriturus illam cum genitis ex ea duobus parvulis cum omni pecunia & familia, regalíque instrumento, quo præter illum nemo Regum ditior fuit, navibus impositos Ægyptum remisit, timens ne prædonem Regni sui, hostem pateretur.

Ptol. Sot. an. 35. Tacit. Hist. lib. 4. Ptolemæus cùm nullo bello implicaretur, ornandæ Alexandriæ plurimùm incumbebat, plurima jam templa extrui jusserat, illa autem dedicare cùm vellet, oblatum per quietem decore eximio juvenem, qui moneret, ut fidissimis amicorum in Pontum missis, effigiem suam acciret: lætum id Regno, magnámque & inclytam sedem fore quæ excepisset: simul visum eundem juvenem in cælum igne plurimo attolli. Ptolemæus omine & miraculo excitus, Sacerdotibus Ægyptiorum, quibus mos talia intelligere, nocturnos visus aperit. Atque illis Ponti & externorum parum gnaris, Timotheum Atheniensem è gente Eumolpidarum, quem ut antistitem Cæremoniarum Eleusi exciverat, quænam illa superstitio, quod numen interrogat.

Id. ibid. Timotheus quæsitis qui in Pontum meassent, cognoscit urbem illic Sinopen, nec procul templum, vetere inter accolas fama Jovis Ditis: namque & muliebrem, effigiem assistere, quam plerique Proserpinam vocent; sed Ptolemæus ut sunt ingenia Regum, pronus ad formidinem, ubi securitas rediit, voluptatum quàm Religionum appetens, negligere paulatim, aliásque ad curas animum vertere, donec eadem species terribilior jam & instantior exitium ipsi, Regnóque denuntiaret, ni jussa patrarentur. Tum legatos & dona Scydrothemidi Regi (is tum Sinopensibus imperitabat) expediri jubet, navigaturísque præcipit ut Pythium Apollinem adeant, illis mare secundum, sors oraculi haud ambigua, irent, simulacrúmque patris sui reveherent, sororis relinquerent. Ut Sinopen venere, munera, preces, mandata Regis sui Scydrothemidi allegant, is diversus animi modò numen pavescere, modò minis adversantis populi terreri, sæpe donis, promissísque legatorum flectebatur, résque in triennium abiit.

Ptol. Sot. an. 36. Plut. in Demetr. Demetrius Macedonia sibi vindicata, instituerat rem non exiguam, sed totum imperium, quod obtinuerat pater suus, repetere. Huic spei & molimini respondebat apparatus. Si quidem exercitum habebat jam conscriptum, pedi-

peditum 100000. duobus millibus minùs, adhæc equitum paulò minùs 12000. Classem navium ad 500. numerum moliens. Tantis viribus Asiæ imminentibus, quantas secundum Alexandrum habuit nemo quispiam, tres in Demetrium conspiravere, Ptolemæus, Seleucus, Lysimachus. Inde communi nomine missis ad Pyrrhum legatis, hortati illum sunt, Macedoniam ut assereret, neque duceret inducias, quas Demetrius non ipsi, ne bello lacesseretur, dederat, sed sibi sumpserat, quò bellum prius, quibus vellet, posset movere. Id ubi probavit Pyrrhus, multiplex Demetrium morantem adhuc bellum circumstetit. Eodem enim tempore Græciam Ptolemæus ingenti advectus Classe sollicitavit, Macedoniam Lysimachus ex Thracia, & ex vicino Pyrrhus incursionibus populati sunt; ille primò contra Lysimachum, deinde contra Pyrrhum, ad quem quùm totus penè Demetrii exercitus deficeret, se ex castris subduxit, & Cassandriam aufugit. LAGIDAR. an. 35.

Regno tandem nudatus Demetrius, primùm privatus, atque Regiis destitutus ornamentis iniit civitates, postea ut tanquam Regiam viam & spem est ingressus, corpúsque denuo, & species circa eum Regni cœpit esse, duces & amicos quos in Græcia habebat, contraxit, Thebanis restituit Rempublicam, Athenarum obsidionem solvit, pace cum Pyrrho inita, coactísque navibus suis omnibus, ac militum undecim millibus, cum equitatu impositis in Asiam, ad Cariam & Lydiam Lysimacho adimendam navigavit. Euridice Philæ ipsius defunctæ uxoris soror, illum circa Miletum urbem excepit, adducens suam & Ptolemæi filiam Ptolemaidem antea ei pactam, ut suprà diximus, quam duxit, & postquam aliquas Lydiæ urbes cepisset, frumentatione coactus in Ciliciam descendit, ubi tandem à Seleuco genero suo captus, in Syriæ Chersoneso inclusus est úsque ad mortem. P.ol. Sot. an. 37. I.l. ibid.

Ptolemæus apud Scydrothemidem Sinopensium Regem à triennio, non studium, non preces ad obtinendam Dei statuam omiserat: dignitatem legatorum, numerum navium, auri pondus augebat. Tum minax facies Scydrothemidi offertur, ne destinata Deo ultrà moraretur. Cunctantem varia perniciosa, morbíque, & manifestè cœlestium ira graviórque in dies fatigabat. Advocata concione, jussa numinis, suos Ptolemæíque visus, & ingruentia mala exponit. Vulgus adversari Regem, invidere Ægypto, sibi metuere, templúmque circumsedere. Major hinc fama tradidit, Deum ipsum appulsas littori naves sponte conscendisse. Mirum inde dictu, tertio die tantùm maris emensi, Alexandriam appelluntur. Templum Deo magnificentissimum extructum est in loco cui *Rhacotis*. Locus ille munitus erat, in quo præsidium habebatur, ut arceretur navium descensus in urbem, postea Alexandriæ pars fuit, templúmque Dei auro prętioso ornatum est, ita ut inter homines divinius cerni non posset. LAGIDAR. an. 37. Tacit. Hist. lib. 4. Strab l. 17.

Demetrio autem apud Seleucum in arce custodito, Ptolemæus quùm nihil ab aliis Regibus imperio suo timendum animadverteret, magna rerum gloria illustris, successorem sibi filium è Berenice, prætertito majore ex Euridice prima conjuge, cui Regnum concedere Demetrius Phalereus Regis consiliarius persuadebat, sed pater minimo communicavit, rationémque ejus rei populo reddidit, privatúmque exinde officium Regi inter satellites fecisse aiunt, quùm omni Regno pulchrius, Regis esse patrem diceret. Justin. l. 16. Lagid. 38. Diogen Laert.

Filius Ptolemæi major ex Euridice, Ceraunus seu propter ferociam, seu quòd esset tanta in rebus gerendis celeritate, cognominatus, jam uxoratus quùm juniorem fratrem à patre prælatum sibi accepisset ex Ægypto cum fratre ad Lysimachum confugit quòd Agathocles ejus filius Lysandræ carissimæ sorori suæ germanæ ex Euridice matre nupsisset cùm esset Alexandri Macedoniæ Regis vidua, ut suprà diximus. Memnon in exerpt. Porphyr. ex Græc. Eus.

Ptolemæus autem junior, post fratris discessum, ob felicis ad Regnum Athen. lib. 5.

adven-

LAGIDAR. an. 38. adventus sui monimentum, hieme proxima sumptuosissimum convivium præbuit; in arcis septo tentorium, seorsim à militum, opificum, & peregrinorum diversoriis extructum est: ad duo tentorii latera, siti erant lecti centum aurei; accumbentibus mensæ, tripodes aureæ admotæ sunt numero ducentæ, ad lectos singulos duæ, argenteis fulcris constabilitæ.

Ibid. Pompa fuerat priùs per medium civitatis ducta, cujus primum agmen cœpit orto lucifero statim incedere. Quo enim tempore illa stella emergit, transvectionis fuit initium; secuta est deinde ea quæ Regum parentibus ac progenitoribus destinatur. Tertia fuit, quæ Deorum omnium sigillatim historiam indicabat, cum accommodato illorum apparatu. Sub vesperam postrema fuit anni parte ad id diei tempus, ejus egressum cogente.

Ibid. In hac celeberrima pompa Alexandri & Ptolemæi statuæ in curru deferebantur cum aureis coronis, hederaceis: Virtutis autem simulacrum adstans Ptolemæo; ex olea coronam auream habebat. Corinthus civitas, Ptolemæo vicina, aureo diademate coronata fuit. Evectæ sunt & in pompa sellæ Regiæ multæ ex auro & ebore compactæ. Super Regis Ptolemæi sella, corona fuit, ex aureis decies mille conflata. Ostensæ sunt & in ea pompa coronæ ter mille ac ducentæ, aureæ, cum altera dicata sacris, aurea, gemmis nobilissimis splendente, cubitorum octoginta. Berenices templi hæc valvas circumdabat cum ægide pariter aurea.

Id. ibid. Ludi diebus sequentibus exhibiti sunt celeberrimi, in quibus, aureis coronis viginti Ptolemæus Primus donatus est. Berenice verò tribus & viginti, super aureis curribus advectis: Ptolemæus Philadelphus coronis aureis viginti donatus est & duabus, quæ aureis curribus impositæ fuerunt, una cubitorum sex: quinque, totidem cubitorum: sex, cubitorum quatuor, ad columnas impactis. Alii has coronas victoribus ludorum à Ptolemæis & Berenice donatas existimant. Casaub. Anim. in Athen.

Pausf. Attic. Lagid. 39. Philad. 2. Arsinoe Ptolemæi Philadelphi soror, & Lysimachi Thraciæ Regis conjux, ubi vidit Ptolemæum Ceraunum ad Lysandram germanam sororem confugisse, timuit ne sui post mortem Regis, filii, quorum major annum decimum tertium attigerat, in Agathoclis ejus mariti potestate essent, de ipsius cæde consilia iniit, primò quidem veneno clanculario, sed hoc per vomitum rejecto illa deinde cum patri Lysimacho insidias struxisse falsò criminata est. Lysimachum filium in carcerem conjectum sententia impudentissima sunt qui scripserunt deprehendisse quidem uxoris insidias in filium; sed nihil efficere contrà potuisse, quòd solus esset & amicis destitueretur. Memnon excerpt.

Pausan. Att. Interempto Agathocle, Lysandra Lysimachi permissu ad Seleucum se recepit, secum verò habuit filios & fratres quibus & Alexander Lysimachi ex Odrysiade uxore filius comitem se addidit. Hi cum Babylonem pervenissent à Seleuco ut bellum contra Lysimachum supplices contenderunt, quod suscepturus promisit Lysandræ, & Ptolemæum Ceraunum ut amici filium miseratus, liberaliter & honorificè tractavit; promissis additis fore ut defuncto parente in paternum Regnum ab eo deduceretur: nam fœdus inter illos, ne se bello lacesserent, ictum fuerat.

Lag. 40. Ptolemæus secundus quum Ceraunum fratrem & Lysandram sororem ex Lysimachi Aula ad Seleucum aufugisse accepisset, majorem in Regno securitatem stabilire volens uxorem ducere decrevit & legatos ad Lysimachum Arsinoen ejus filiam in conjugem petituros misit. Pausf. Att.

Eusebius. Plinius. 36. Hoc anno Pharus quam Sostratus Cindius ante paucos annos extruere cœperat, ab eo perfecta est; illam constitisse octingentis talentis tradunt, & Architectum ipsi conscripsisse *Diis Servatoribus* id est

Ptole-

Ptolemæo patri & filio, addito nomine suo, non Regum permissu, sed calce superaddita illud occultavit, quæ temporis lapsu recidit, & postea apparuit. LAGIDAR. an. 39. Lucianus.

Ptolemæus Lagi filius mortem obiit Olymp. 124. annos natus 84. postquam regnasset 40. alii 39. sed his (ut videtur) completos. Soter à Rhodiis cognominatus est, & Statua illi ab Eleis dicata est. Polyb. Joseph. Pausan. Att. Lucian.

Princeps fuit fortis, prudens, humanus, clemens, æquus, modestus, litterísque imbutus, se Macedonem quidem inscribi cùm esset Rex, permisit, crebrò apud amicos cœnabat & etiam dormiebat, quòd si quando convivium præberet, eorum pocula, vestes, stragulas, & mensas usurpabat. Ipse plura necessariis non possidebat: dicens, magis Regium esse ditare, quàm divitias habere. Justin. Eusebius. Pauf. Eliac. Plut. in Apoph.

Alexandriæ recens ab Alexandro magno conditæ, mœnia, templa & Religiones addidit, Regiam, Soma, Hepstadium, Pharum, Musæum, Serapium & Hippodromum magnum ad equorum certamen extruxit, Doctos coluit, Philosophos ex omnibus regionibus evocavit. In ejus Aula degebant Theodorus Atheus, Stilpon Megareus, Diodorus Cronol & Strato Peripateticus. Ad Theophrastum Philosophum literas misit. Ipse Alexandri magni vitam & expeditiones scripsit, ejúsque Historia legebatur adhuc Hadriani Imp. tempore cùm Arrianus qui sub eo degebat se maximè in vita Alexandri, secutum esse Ptolemæum Lagi & Aristobulum scribat. Tacit. Hist. lib. 4. Euthic. Annal. Diogen. Laert. Præf. Hist.

Tanta fuit moderatione Ptolemæus ut cùm apud Messenios statuam equestrem in ludis Pythicis dedicavit, se Macedonem inscribendum curaverit, cùm Ægypti Rex esset. Grammaticum ob inscitiam cùm subsannaret, interrogabat quis Pelei fuisset pater, respondit ille, Tu priùs dic, quis Lagi fuerit pater; id dicterium obscuritatem generis Regi exprobrabat, videbatúrque indignantibus omnibus non esse impunè ferendum. At Ptolemæus, si non Regium est, ait, falsè in se dicta ferre, ne falsè dicta quidem, in alium jacere Regium est. LAGIDAR. an. 40. Pauf. Plutarch. de ira cohib.

Ptolemæus duos habuit fratres Menelaum & Eleum, ille quidem Classis fratris præfectus fuit; hic verò Eleaticæ Præfecturæ nomen dedit. 2. Curtius. Strab.

Uxores duxit quatuor Apaniam, quam alii Arthonam vocant, Artabazi Persæ filiam ex qua nullos habuit filios. Secundam Thaidem quæ erat Attica, & quâ antea pro concubina usus fuerat Alexander magnus. Tertiam Euridicen Antipatri filiam. Quartam Berenicen Philippi Macedonis cujusdam viduam; duas priores cùm privatus erat: posteriores verò quum Ægyptum obtinuisset.

Filios habuit plurimos ut & filias. Primò ex Thaide, Leontiscum Lagum, & Irenen Soloni Cypri Regi nuptam suscepit. Secundò ex Euridice, Ptolemæum Ceraunum, & Anonymum à Ptolemæo secundo occisum, filias verò duas, Ptolemaidem Demetrio Polyorceti nuptam, & Lysandram Alexandri Macedoniæ Regis, Cassandri filii uxorem, deinde Agathoclis Lysimachi filii conjugem. Tertiò Ptolemæum habuit secundum ex Berenice, & alterum nomine Argæum. Filias Arsinoen Lysimacho nuptam, & alteram Philoteram. Berenice verò filium ex Philippo habebat Magam, qui Cyrenarum Rex fuit, & filias duas, Antigonen quidem Pyrrho Epirotarum Regi nuptam, & Theogenam Agathoclis Syracusarum Regis uxorem. Justin. l. 15. Athen. l. 13.

PTO-

NUMMI
PTOLEMÆI SOTERIS.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate redimitum, in postica cujus parte aquila fulmini insistens, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Hic nummus argenteus tetradragmalis est & aurei pariter hujus Regis reperiuntur, sed rarissimi sunt: at quùm parum inter se differant argenteum tantùm exhibemus; aurei porro dragmales simili stemmate donati occurrunt, argentei nulli alii præter tetradragmales Antiquariorum manibus teruntur: Ærei bidragmales & dragmales visuntur, sed nulli cum aquila fulmini insistente.

Ampla & senilis illa Regis diademati facies cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in aversa parte, dubitare non sinit, quin iste nummus ad Ptolemæum Lagi filium, Ægypti primum Regem pertineat, ille quidem jam fere 44. annos natus Ægypti Satrapiam administrare cœpit; & Regis nomen post annum 17. illius dominationis tantùm accepit, postquam Antigonus cum Demetrio filio illud usurpassent, itaque annum fere 60. cùm primùm Regis nomen in nummis inscripsit attigerat: omnes autem Alexandri duces priusquam se Reges appellassent, monetam suo nomine cudere haud videbantur, sed Macedonica uti.

Aquila Ptolemæi Soteris symbolum fuit, imo & omnium ejus successorum Ægypti Regum solemne. Illa ab eo multis de causis pro stemmate assumi potuit; vel in memoriam aquilæ quæ ipsi infanti, quùm expositus fuisset, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit, ut lupa Romulo & Remo pro stemmate data est. Vel ob victorias à se partas: Ægyptii enim quùm suis in sacris litteris victoriam pingerent, aquilam quòd illa ceteras aves superare solet, formabant. Aquila etiam in symbolis, fortitudinis & potestatis argumentum est, ut fulmen imperii, quòd illud Jovi gereret. Id mirè Ptolemæi nomini convenit πτολεμαῖος idem ac πολέμειος bellator.

Caput

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate ornati, in aversa parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & in area nummi ΑΒ. id est Ἀβυδηνῶν. lib. 17. c. 2.

Ptolemæus primus, cognomine *Magnus* à Justino appellatur, sed illo non in nummis usus est, contentus Servatoris nomenclatione à Rhodiis ipsi data, ut in ejus vita diximus; eam in nummis usurpasse nos docent illi superstites: in hoc autem vox ΒΑΣΙΛΕΩΣ non exhibetur Macedonum Regum priorum more, ut apud Goltzium & in eorum nummis observare est ΑΡΧΕΛΑΟΥ, ΑΜΥΝΤΟΥ, ΦΙΛΙΠΠΟΥ, & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Aquila perpetuum Ptolemæi symbolum est quo ejus successores omnes postea usi sunt.

Literæ ΑΒ, in aversæ partis area exaratæ, initiales urbis nominis in qua nummus fuit percussus esse videntur, exemplo numismatum Alexandri Magni, Lysimachi, & Seleucidarum, de quibus vide nostram Syriæ Regum Historiam. Itaque literas ΑΒ. interpretamur ΑΒΥΔΗΝΩΝ, Abydenorum. Urbs Ægypti Abydus, magna quidem fuit, & primo post Thebas loco, Memnonisque Regia.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi ut suprà diadematum cum eadem epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & aquila supra fulmen in aversa parte, in cujus area ΠΗ, id est ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΩΝ.

Omnes argentei tetradragmales Ptolemæi Soteris nummi, aquilam in aversa parte, tanquam sollemne ejus symbolum præferunt sola quibusdam literis

initialibus nomen urbis in quibus cusi sunt, exhibentibus, dissimiles: iis enim plures in Ægypto monetæ cudendæ officinas ut in aliis Regnis, fuisse cognoscimus, sed pauci illius aurei nummi nobis supersunt, quùm frequenter Alexandri magni numismata Antiquariorum manibus terantur & ideò obvia sint.

Literas ΠΗ. diximus esse initiales vocis Πηλουσιωτῶν, in quorum urbe signatus est nummus: Pelusium autem erat Ægypti oppidum ad Nilum fluvium, à quo extremum versus Asiam ostium, appellatum est Pelusiacum. Nomen Pe-
Strab l. 17. lusium varias habet de Ætymologia sententias, inter quas à verbo ΠΗΛΟΣ, id est lutum, appellationem desumpsisse refert Geographus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi Soteris diademate insignitum in cujus aversa parte caput muliebre fascia velut diademate cinctum cum capillis in cirros retro cadentibus, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, sub mento capitis in area cornucopiæ parvum.

Æreus est hic Ptolemæi Soteris ex minima forma nummus, sed elegans, ad quem verò Regem spectet, facies apprimè demonstrat; quænam verò sit illa muliebris effigies, si mihi conjecturæ locus, Berenice est illa, vulgò Magna nuncupata, Ptolemæi Soteris ultima conjux, sed sub Isidis imagine; hæc autem simili capillitio ornata depingitur, Loti florem in capite pro Deæ symbolo gerit; Berenice autem pro loto fasciam tanquam diadema circa caput adhibuerunt, ut utramque Ægypti Deam & Reginam repræsentarent.

Nostram conjecturam auget nummus tetradragmalis aureus recens repertus, in quo ab una parte Ptolemæus noster cum Berenice diademate ornata consociatus occurrit, sed eadem oris lineamenta & imago cum ærea illa integrè conveniunt, illum in Ptolemæi Evergetis nummis infrà exhibebimus.

Cornucopiæ illud parvum Ægypti fertilitatis symbolum, aut monetarii nota est.

Diversæ magnitudinis, secundæ nempe & mediæ inter minimam, occurrunt nummi eosdem vultus referentes, sed nobis hanc exhibere satis erit.

Monemus quòd etiam plures alios cum epigraphe nuda ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ nummos sine Ptolemæorum Regum effigie observavimus, sed cum Jovis imagine signatos, quos ut in Seleucidis ad quemnam Regem illos referre possumus, etiam prætermisimus; at quando aliquod eorum illustre cognomen exhibuerunt velut ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ vel ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, illos in eorum serie retulimus, ut infrà videre est.

PTO-

In thesauro Regio.
Ex num. Arg. tetradr.

PTOLEMÆUS Ptolemæi & Berenices filius in Co insula natus anno Lagidarum 15. patre mortuo solus Ægypti Regnum, atque provincias quas ille obtinebat, Phoeniciam, Cœlesyriam, Arabiam, Lybiam, Æthiopiam, Cyprum, Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas insulas administrare cœpit. LAGIDAR. an. 40. Philadel. 3. Theocr. Idyl.

Demetrio Phalereo infensus, quod patri consuluisset, ut filiis, quos ex Euridice susceperat, Regnum impertiretur; dicens si ALTERI DEDERIS IPSE NON HABEBIS, ut successionem secundùm naturæ leges relinqueret, Ptolemæus jussit in provincia ut asservaretur, quoad aliquid de eo statuisset. Hic ille mœstior inde vixit, ac veluti dormitans (ab aspide manum morsus) ex vita migravit, & sepultus est in Busiridis sepultura prope Diospolim. Diog. Laert.

Arsinoe Lysimachi filia Ptolemæo Regi in uxorem promissa hoc anni principio in Ægyptum à patre missa tantùm pervenisse videtur, & nuptiæ eo splendore quo debuerant, nec apparatu celebratæ sunt, ob Ptolemæi Soteris mortem, cùm tota adhuc aula vestimentum lugubre, anno nondum præterito, gestaret.

Seleucus Demetrio apud se, & Ptolemæo in Ægypto mortuis gloriæ æmulatione bellum Lysimacho inferre decrevit, plurimis hujus Ducibus qui ad illum certatim deficiebant: itaque milites undique conscripsit, & copias ex superioribus provinciis evocat. Lagid. 1. Philad. 4. Justin. l. 17.

LAGIDAR. an. 41. Theocr. Id. 15. Ptolemæus post parentis mortem, præmiatoribus & grassatoribus vias intra & extra Ægypti oppida liberare aggressus est: hi enim hostium more, infesta armis reddebant itinera, eos omnes Rex tandem sustulit, Regnúmque tranquillum & securum reddidit.

Justin. l. 1. Lysimachus ubi Seleuci bellum contra se apparatum rescivit, in Asiam trajiciens, prior bellum Seleuco denuntiat. Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ, par reservatum. Lysimachus quatuor & septuaginta annos natus erat. Seleucus & septuaginta: sed in hac ætate utrique animi juvenilis erant, imperiíque cupiditatem insatiabilem gerebant. Prælium in Phrygia majore ad Corupedium urbem commissum est, & Lysimachus in eo interfectus est. Porphyr. in Græc. Euseb. Lysandra Ptolemæi Soteris ex Euridice filia, Lysimachi nurus, quæ cum Ptolemæo Cerauno fratre Seleucum comitabatur, ab eo corpus impetravit, & illud Alexander Lysimachi filius qui cum ea ad Seleucum confugerat, in Thracicam Chersonesum deportatum sepulturæ mandavit.

Ceraunus Lysimacho debellato & occiso Seleucum sollicitavit ut se in paternum Regnum juxta promissa reduceret; Pausau. Attic. sed quum ille & Ptolemæus ejus pater, inter se & contra filios bellum nunquam gerere, fœdere icto, pacti essent, Seleucus rem procrastinabat: Ceraunus ubi Seleucum in Macedonia LAGIDAR. an. 43. Memnon Excerpt. 13. Patria sua, quod reliquum senectutis erat, transigere destinare accepit, postquam Seleucus Hellespontum trajecit & versus Lysimachiam profectus est, illum Ceraunus à tergo aggressus confodit, 7. post Lysimachi mortem mense ut Regnum Macedoniæ quod Lysimacho cognato eripuerat, occuparet, equi cursu adjutus, Lysimachiam profugit, ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum contendit à quo Rex salutatur.

Id. excerp. 18. Antigonus Demetrii filius, cæde Seleuci intellecta expeditionem suscepit in Macedoniam, Ptolemæum antevenire properans, sed hic expeditas habens Lysimachi naves, instructa acie occurrit: victus itaque Antigonus in Bœotiam se recepit, & Ceraunus totum Macedoniæ Regnum, excepta Cassandrea urbe, occupat.

Justin. l. 17. Ceraunus quum & in gratiam memoriæ Magni Ptolemæi patris & in favorem ultionis Lysimachi ambitiosus apud populares esset, primò Lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiásque Arsinoes sororis suæ, matris eorum, petit, puerorum adoptione promissa, ut quum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri, vel verecundia matris, vel appellatione patris, auderent.

Id. ibid. Legatos ille ad Ptolemæum Ægypti fratrem mittit, concordiam ejus per epistolas deprecatus, se offensam erepti paterni Regni professus, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit: Ptolemæus verò ut mutuam fratri benevolentiam significaret, in ejus rei memoriam φιλαδέλφου nomen assumpsit.

Id. ibid. Ceraunus cum Antiocho Seleuci filio, Antigono nuper victo, & Pyrrho qui his se juncturus erat, bellum formidans, iis omni arte adulatur, & ut pax inter eos iniretur, effecit, etiam affinitatem cum Pyrrho, Tarentinis adversus Romanos laturo auxilium, contraxit ei, copiis ex Macedonibus selectis & filia in matrimonium, datis, postquam Antigonus naves & Antiochus pecuniam Pyrrho concesserunt.

Justin. lib. 24. Ceraunus exinde externo metu deposito impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit, insidiásque Arsinoe sorori suæ instruit, quibus, & filios ejus vita, & ipsam Cassandreæ urbis possessione, privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore sororis matrimonium petere, aliter enim

enim ad sororis filios, quorum Regnum occupaverat, quàm concordiæ fraude pervenire non poterat, sed nota scelerata Cerauni voluntas sorori erat. Itaque non credenti mandat, velle se cum filiis ejus Regni consortium jungere, cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripere his Regnum; sed quod id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret arbitrium jurisjurandi, quo præsente apud Deos patrios, quibus vellet obsecrationibus se obligaret. LAGIDAR. an. 41.

In certa Arsinoe quid ageret: si mitteret, decipi perjurio, si non mitteret, provocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis quàm sibi metuens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis Clodionem: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterrimæ Macedonum Religionis, Ceraunus sumptis in manus altaribus, contingens ipsa simulacra & pulvinaria Deorum, inauditis, ultimísque execrationibus adjurat, se sincera fide matrimonium sororis petere, nuncupaturúmque se eam Reginam, neque in contumeliam ejus se aliam uxorem, aliósve, quàm filios ejus, habiturum. Arsinoe postquam & spe impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre colloquitur, cujus vultus & blandientes oculi, quum fidem non minorem, quàm jusjurandum promitterent, reclamante Ptolemæo filio fraudem subesse, in matrimonii fratris concedit. Id ibid.

Nuptiæ magno apparatu, lætitiáque omnium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit Reginámque eam appellat. Quo nomine in lætitiam effusa Arsinoe, quia quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat, recepisset: ultrò virum in urbem suam invitat, cujus urbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adventum ejus indicit: domos, templa, ceteráque omnia exornari jubet: aras ubique, hostias disponi, filiósque quoque suos, Lysimachum sedecim annos natum, Philippum triennio minorem, utrumque forma insignem, coronatos occurrere jubet. Quos Ptolemæus ad cælandam fraudem, cupidè & ultra modum veræ affectionis amplexus osculis diu fatigat. Id. cap. 3.

Ubi verò ad portam ventum est, occupari arcem jubet, pueros interfici. Qui cùm ad matrem confugissent, in gremio ejus, inter ipsa oscula trucidantur. Proclamante Arsinoe, quòd tantum nefas aut nubendo, aut post nuptias contraxisset, pro filiis sæpè se percussoribus obtulit: frequenter corpore suo, puerorum corpora amplexa protegit, vulneráque excipere, quæ liberis intendebantur, voluit. Ad postremum etiam spoliata funeribus filiorum, scissa veste, & crinibus sparsis, cum duobus servulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit, eò miserior, quòd mori cum filiis ei non licuit. Id. ibid.

Hæc Ceraunο inulta non fuerunt. Quippe Diis immortalibus tot perjuria & tam cruenta parricidia vindicantibus. Galli autem, duce Belgio, ad tentandos Macedonum animos, Legatos ad Ceraunum mittunt, offerentes pacem, si emere velit; sed Ptolemæus inter suos, belli metu, pacem Gallos petere gloriatus est. Nec minùs ferociter se Legatis quàm inter amicos jactavit, aliter se pacem daturum negando, nisi Principes suos obsides dederint, & arma tradiderint; non enim fidem se, nisi inermibus, habiturum. Lag. 42. Philad. 4. Justin. l. 24. Memn. excer. cap. 15.

Renunciata legatione, risere Galli, undique acclamantes, brevi sensurum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis aliquot diebus, prælium conseritur, victíque Macedones cæduntur. Ceraunus multis vulneribus saucius capitur, caput ejus amputatum & lancea fixum, tota acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit. Ceteri aut capti, aut occisi, postquam regnasset Ceraunus annum & quinque menses. Id. ibid.

LAGIDAR. an. 42. Dexipp. in Græc. Euf. Meleager Cerauni germanus frater, qui cum eo propter Philadelphi ad Ægypti electionem ex hoc Regno in Thraciam profugerat, & illum ad Seleucum cum Lysandra sorore se recipientem comitatus erat, post Cerauni mortem Macedoniæ Regnum occupat, sed post menses duos à Macedonibus ejectus est, Antipatro Philippi fratris Cassandri filio, in ejus locum substituto, Meleager se in Cyprum insulam recepit, Philadelphi permissu.

Ptolemæus Philadelphus cùm Ceraunum à Gallis interemptum & Meleagrum è Macedoniæ Regno ejectum accepisset, Arsinoen sororem in Samothracia exulem à Sosthene tum in Macedonia moderante petiit. Dum verò Plutarch. de Consol. ad Ap. illa filiorum in insula lamentaretur, accessit ad eam Philosophus qui Damonis luctus fabula ipsi narrata, mirabili arte eam à fletu & lamentatione deduxit. Arsinoe verò è Samothracia in Ægyptum ad fratrem Ptolemæum se protinus recepit.

LAGIDAR. an. 43. Argæus Philadelphi frater ex Berenice matre minor, insidias illi comparavit, quas quum detexisset Ptolemæus, eum mox interfici jussit.

Lagid. 43. Philad. 5. Pauf. Attic. p. 12. Meleager alter Philadelphi frater, sed ex Euridice nâtus, quem ex Macedoniæ Regno pulsum post Ptolemæi Cerauni fratris mortem, in Cyprum insulam Philadelphi permissu se recepisse suprà diximus, Cyprios ad defectionem Lagid. 44. Philad 6. Id. pag. 16. sollicitare cœpit, quod quum sensisset Ptolemæus, illum pariter occidi jussit.

Lagid. 45. Philad. 7. Porphyr. in Græc. Euf. Antigonus Gonatas, Sosthene, qui Macedoniæ etiam Regnum susceperat, defuncto, in illud profectus, quod pater Demetrius jam in eo regnaverat, ipsum occupavit, & illud per plurimos annos ejus posteri administraverunt usque ad Persen, quo devicto, illud Romani in Provinciam redegerunt.

Lagid. 46. Philad. 8 Theocr. Schol. Arsinoe Lysimachi filia Philadelphum maritum præcipuo in honore Arsinoen sororem habere animadvertens, zelotypia laborare cœpit & in ejus necem conspiravit unà cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo, cujus facinoris convicta est, Rex quidem illos sustulit, Arsinoen verò conjugem Coptum Thebaidis urbem relegavit, quum jam Ptolemæum & Lysimachum filios, atque Berenicen filiam, ex ejus matrimonio haberet.

Lagid. 47. Philad. 9. Pausan. Attic. Philadelphus relegata uxore, germanæ sororis Arsinoes amore victus eam sibi matrimonio adjunxit: atque id non sanè ex Macedonum, sed Ægyptiorum quibus imperabat, lege fecit.

LAGIDAR. an. 48. Philad. 10. Arsinoe Thraciæ olim Regina nunc Ægypti Princeps summo apparatu, ut populorum gratiam sibi conciliaret, Adonidis festa celebravit, ejus mortem tanquam altera Venus primo die lugebat ab apro Amasium occisum, altero eum redivivum & luci restitutum canebat. In pompæ traductione Adonidis simulacrum circumferebatur: pompa jam ad terminum perducta lectus est stratus, in quo illius effigies populo spectanda est reclinata, & illi omne genus fructuum obtulit: Unde Theocritus. Petr. Cast. de. Fest. Græc.

Idyll. *Arsinoe multifariis bonis ornat Adonim.*

Philadelphus licèt annos triginta quatuor aut quinque tantùm natus esset, sed quum soror Arsinoe ipso vetustior esset & filios procreandi ætatem superasset, suos ex priore Arsinoe Lysimachi filia genitos ipsi adoptandos dedit: qua de re Ptolemæus Evergetes illius filius ex Arsinoe Lysimachi filia genitus in marmore Adulitano ob hanc adoptionem, Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum fratrum filius inscribitur.

Lagid. 49. Philad. 11. Hoc anno Berenice mater Philadelphi ex illius nummorum conjectura, è vivis decessit ut infrà videbimus.

Ptole-

Ptolemæus Pyrrho à Romanis devicto illorum amicitiam petere decrevit, & ad Senatum Legatos misit: itáque Alexandrini Romam venerunt & amicitiam petitam obtinuerunt. LAGIDAR. an. 48. Lagid. 50. Philad. 12.

Romani lætati quod summæ Rex autoritatis tanti eos fecisset, Q. Fabium Gurgitem, C. & N. Fabios Lictores & Q. Ogulnium Legatos ad illum vicissim miserunt. Eutrop. Diod. in excerp. Leg. Ursin.

Hi quùm ad Philadelphum, Alexandriam pervenissent & à Rege missa munera sprevissent, interjectis diebus ad cœnam invitatis aureæ datæ sunt coronæ: quas illi honoris causa receptas, postera die statuis Philadelphi imposuerunt, munera verò, quæ ab illo magnifica privatim acceperant, in ærarium, & quidem priusquam ad Senatum Legationem referrent, detulerunt, de publico scilicet ministerio nihil quidquam, præter laudem bene administrati beneficii accedere debere judicantes. Jam illud humanitatis Senatus & attentæ majorum Disciplinæ judicium fuit. Data sunt tunc Legatis, quæ in ærarium reposuerant, non solùm Patrum Conscriptotum decreto; sed etiam populi permissu, eáque Legatis, Quæstores pompte unicuique distribuere. Ita in iisdem Ptolemæi liberalitas, Legatorum abstinentia, Senatus ac P. Romani æquitas debitam probabilis facti portionem obtinuit. Lagid. 51. Philad. 13. Val. Max. lib. 4.

Pyrrhus post tot egregia belli facinora postquam Argos noctu ingressus esset, ab anu quadam occisus est tegula; Antigonen uterinam Philadelphi sororem, ex eadem Berenice matre genitam duxerat uxorem. LAGIDAR. an. 51. Plutarch. in ejus vita.

Philadelphus, licèt esset adhuc juvenis & 37. ad 38. annum tantùm pervenisset, sed quùm Arsinoe Soror vetustior esset & filios procreandi ætatem fermè superaret, illi suos è priore matrimonio adoptandos dedit; unde Ptolemæus Evergetes Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum fratrum filius inscribitur. Lagid. 52. Philad. 14. Theocr. Schol. Lagid. 53. Philad. 15.

Areus Spartanorum Rex contra Antigonum auxiliares copias à Philadelpho petiit, quas illi sub Patroclo Classis suæ duce misit. Marm. Adul. Justin. l. 26.

Quum autem multiplici bello & Ptolemæi Regis & Spartanorum premeretur Antigonus, Gallos tamen aggreditur & vincit, post cujus pugnæ eventum Philadelphus & Spartani victorem exercitum declinant & in tutiora se recipiunt. Antigonus verò ubi eorum discessum videt, Atheniensibus bellum infert, illi opem à Philadelpho postulant. Lagid. 54. Philad. 16. Id. ibid. Lagid. 55. Philad 17.

Ptolemæus Patroclum cum Classe ex Ægypto contra Antigonum mittit; Lacedæmonii Areum Regem etiam secuti sunt, sed quum Athenas ita premeret ut aditu omni sociorum auxilia prohiberentur, Patroclus per nuntios monuit Lacedæmonios ut prælium cum Antigono inirent, se interim Macedonum terga invasurum, Patroclus quidem & socii superiores fuere; sed ideo non obsidionem urbis solverunt; itáque Areus commeatu consumpto domum se recepit, Athenienses verò quùm diù restitissent, præsidium in musæo accepere. Lagid. 56. Philad. 18.

Patroclus Ægyptum postea repetens Sotadem Poetam cepit, quum ille navim conscensus ex Alexandria solvisset, & à periculo tutus videretur, eum invenit Cauno Cariæ maritima urbe & in amphora plumbea inclusum, in altum devexit & demersit, quia in Philadelphum sævissimè debacchatus erat & Arsinoes potissimùm sororis exprobrasset nuptias. Athen. lib. 14. c. 4.

Philadelphus autem viros eruditos alliciebat, & ubicumque locorum celebrabatur aliquis doctrina præ aliis excellens eum ad se accersebat; undique libros ut Bibliothecam à patre inchoatam augeret, colligebat: porro quum plurimis eam codicum adornasset myriadibus, quidam dixerunt ab eo Alexandrinam fuisse instructam Bibliothecam.

* Athenienses postquam ex præsidio, quod in musæo posuerat Antigonus liberatos se viderunt: nam illud eduxerat Antigonus contra Alexandrum Pyrrhi filium, qui patris mortem ulturus Macedoniæ fines populabatur; memores Lagid. 57. Philad. 19. Justin. l. 26.

LAGIDAR. an. 57. auxilii à Philadelpho contra Antigonum missi tribum unam de illius nomine, Ptolemaida indigitarunt.

Lagid. 58. Philad. 20. Pauf. Attic. Magas Philadelphi frater uterinus Cyrenæis à Berenice illorum matre præfectus ut deficerent ab illo, persuasit, & in Ægyptum cum exercitu movit. Interea reliquit socios qui urbem tuerentur, instrumenta verò atque tela ac machinas in arcem inclusit, & mœnium propugnacula sustulit, ut si quid novarum rerum molirentur, apertum haberet per mœnia introitum.

Id. ibid. Occupato tandem Paratonio Marmaricæ urbe littorali inter Alexandriam & Cyrenen, composuit cum speculatoribus ut facem amicam tollerent sub vesperam, atque iterum summo mane eandem accenderent, facium itaque dolo processit in regione usque ad eum locum qui *Chius* dicitur: ubi de Marmaridarum defectione nuntium est allatum, Cyrenas agmen retro agere coactus est.

Id. ibid. Philadelphus quos aditus ex omni parte munitos, se ad Cyrenæorum impetum sustinendum comparabat, sed discessu Magæ intellecto, quùm illum persequi Rex conaretur, id ei fuit impedimento, quòd quum ad sustinendum Magæ impetum, & alios mercenarios milites, & Gallorum quatuor ferme millia conducta haberet, & eam manum de Ægypto occupanda, consilia inire comperisset, eos in desertam insulam per Nilum deduxit, quo in loco ad unum omnes, cùm mutuis confossi vulneribus, tum fame enecati, periere. Alii Philadelphum eos ad Nili ostium, quod Sebennyticum vocatur, abduxisse atque illic demergendos curasse narrant. (Scholiast. Callimach.)

Lagid. 59. Philad. 21. Missis diversis de tempore quo 70. Interpretes Sacros Codices in Græcam linguam verterunt, gravium autorum sententiis, ex Historiæ Ptolemæi Philadelphi contextu illius Versionem hoc anno apposuimus ut magis Regis ætati consonam.

Arist. lib. Cùm indefessus libros in omnibus linguis exaratos conquirendi esset Philadelphi animus, illum hortatus est Bibliothecæ præfectus, forsan Zenodotus, quùm Demetrius Phalereus, si Hermippo & Ciceroni fides, mortuus esset, ut libros à Judæis postularet, quare Aristeam & Andream præcipuos è suis proceribus viros ad Eleazarum illorum Pontificem misit, & ut illos faciliùs obtineret, Judæis in Ægypto captivitate detentis libertatem concederet, persuasit Sosibius. (Diogen. Laert. Orat. pro C. Rabir.)

LAGIDAR. an. 59. Joseph. Antiq. l. 12. Rex cum epistola, dona etiam ad templi Hierosolymitani usum, misit mensam auream longitudinis duorum cubitorum & semissis, altitudinis sesquicubitalis, & crassitudinis non minoris semicubito: undique ex auro probato solidam, & non aureis laminis extrinsecus obductam. Crateres argenteos duos, capientes plusquam duas metretas; cum similibus argenteis tribus. Phialas aureas viginti & argenteas triginta, ad quorum omnium confectionem exhibuerat ille auri 50. pondo talentorum, argenti 70. & lapides pretiosos non pauciores quinque millibus, adeo ut quintuplo pretium auri superarent lapides, & artificum industria. Misit insuper & Rex, ad sacrificia aliósque templi usus, argenti talenta centum.

Eusebius de Præp. Evang. Eleazarus Pontifex hisce receptis, ex singulis tribubus, sex viros Seniores & genere & doctrina & rerum usu præstantes selegit, qui Sacros Codices, uti Rex postulabat, ex Hebraica lingua in Græcam traducerent, & Epistolam ad Philadelphum scripsit *si & tu, & Arsinoe soror tua, & liberi valeant; bene se res habet, & ut cupimus.* Et Hostias pro illis offerre in sacrificiis deinde addit, ob beneficia in cives suos collata.

Ibid. lib. 2. de Vit. Mosis. Seniores Alexandriam ingressi munera ab Eleazaro missa Philadelpho obtulerunt, cum membranis variis in quibus Lex lingua Hebraica, (Philoni autem Chaldaica) conscripta erat, illos magnifico deinde convivio per plures

dies

dies Ptolemæus excepit, eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro victus eorum peculiari ratione ministrante, & Rex per intervalla quædam quæstiones politicas & morales eorum singulis proposuit, quibus illi extempore prudenter admodum responderunt. Hinc mandavit singulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulit. LAGIDAR. an. 57. Arist. lib.

Bibliothecæ præfectus post aliquot dies, per aggerem maris septem stadiorum cum Interpretibus progressus, trajecto ponte in Pharon Insulam eos adduxit, & in domo juxta septentrionale littus splendidè extructa, atque ab omni tumultu & strepitu remota, eos collocavit. Ibi interpretationem illi aggressi, singula ex collationibus ad consonantiam elaborabant. Quæ deinde exscribenda curabat Bibliothecæ præfectus. Ibid.

Quotidie quidem ad horam usque nonam eo in studio versabantur, deinde discedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè suppeditabantur quæ cupiebant, & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his Dorotheus ex mandato Regio subministrabat. Atque etiam quotidie bene mane veniebant in aulam, & salutato Rege redibant ad suum locum: lotísque ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis pergebant legere & singula interpretari. Alii in 36. cellulis, binos scilicet in singulis, alii in 72. conclusos fuisse scribunt. Ibid. Epiphan. Joseph.

Absoluta est interpretatio totidem diebus, quot erant Interpretes, & lecta est Judæis omnibus ibi congregatis, præsentibus ipsis Interpretibus, deinde ad Regem delata, qui libros religiosè asservari jussit, & dimissis Interpretibus, eos muneribus locupletavit, & Eleazaro Pontifici per illos misit decem lectos argenteis pedibus suffultos, cum eis competenti apparatu, calicem 30. talentorum, stolas 10. purpuram, coronam decore insignem, & byssina linteola circiter centum: adhæc phialas & trullas, & duos aureos crateras ad libationes sacras. Iid. ibid.

Philadelphus Ægypti Regum primus Elephantorum venationem instituit, postea qui eorum carne vescebantur, edicto venatores jussit, ut vivos sibi haberet, sed frustra, nam ii cum toto Ægypti Regno se se præsente hunc victum non permutaturos esse ab illis responsum accepit. LAGIDAR. an. 59. Lagidar. 60. Philad. 22.

Eumenem in Troglodyticam usque Æthiopiæ regionem ad eorum venationem misit, qui urbem de nomine suo Ptolemaidem condidit in ora Maris Rubri, inde Theron, hoc est venationum appellatam, quod Elephantorum venatores ex illa ad venandum excurrerent; post eam urbem, circiter trium millium intervallo, Aduli emporium legitimum erat. Memnon. Excerpt. Agathare. de Rub. Mar. Strab. l. 16. Arrian. in Peripl. Eryth.

Viam aperuit Philadelphus ex Arabico sinu Coptum fossa perducta, ac diversoria constituit tam pedibus iter agentibus, quàm camelis, ídque effecit quoniam Rubrum Mare difficulter navigaretur, præsertim ex intimo recessu, omnésque Indicæ & Arabicæ partes & Æthiopicæ etiam quæ ex Arabico sinu advehebantur, Coptum delatæ sunt, istarum mercium emporium. Lagid. 62. Philad. 24. Strab. l. 17.

Urbem de sororis & uxoris nomine Arsinoen in intimo sinu Arabico *Charandra* dicto condidit, misit & Satyrum qui Philoteram etiam ab altera ejus sorore, urbem nomine extrueret. Plin. l. 6.

Magas Cyrenes rex Philadelphi frater uterinus, qui paucos ante annos in Ægyptum appulerat ut bellum Philadelpho inferret, uxorem postquam Apamem Antiochi Syriæ Regis filiam duxisset, suo socero persuasit, ut violato fœdere quod ejus patri Seleuco cum Ptolemæo Sotere ictum fuerat, Ægyptum invaderet, quod quum Antiochus comparato exercitu moliretur, Philadelphus in omnes populos quibus imperabat Antiochus, copias dimisit, quæ imbecilliores excursionibus prædonum more, ac populationibus infestos redderent, validiores acie adorirentur. Quod sanè consilium omnem in Ægyptum proficiscendi facultatem eripuit. Lag. 61. Philad. 23. Pausan. Attic.

LAGIDAR. an 62. Simson. Hist. Cath. p. 5. Manethos Sebennyta, Heliopolites Historiam Ægyptiacam hoc anno in Græcam linguam transtulisse videtur, eámque Ptolemæo Philadelpho dicavit, siquidem Beroso contemporaneus fuit.

Euseb. Chron. Antiochus Soter Syriæ Rex postquam regnasset annos viginti mortuus est, cui successit ejus filius Antiochus II.

Lag. 63. Philad. 25. Trog. prol. lib. 26. Appian. Syr. Philadelphus Timarchum Cariæ præfecerat: nam ille Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas Insulas, ut suprà diximus, possidebat, ipse cum Ptolemæi filio, à Rege defecit, & quum apud Milesios tyrannidem accepisset, Antiochus II. Syriæ Rex ab iis rogatus Timarchum sustulit in cujus rei memoriam Antiochum primi Deum cognominaverunt.

Strab. l. 14. Philadelphus cùm Pataram in Lycia urbem auxisset, ab uxore, Arsinoen, vocavit, sed illa antiquum postea nomen retinuit.

Lagid. 64. Philad. 26. Athen. l. 5. Quæ moliebatur ac edebat Philadelphus, omnia studio honoris, & gloriæ cupidus magnifico sumptu absolvit. Navium autem multitudine superavit omnes. Amplissimæ apud eum fuerunt, ordinum triginta, duæ; ordinum viginti, una: quatuordecim ordinum, quatuor: ordinum duodecim, duæ: undecim ordinum, quatuordecim: novem ordinum, triginta: septem ordinum, triginta septem: sex ordinum, quinque: septemdecim quinqueremes: quadriremes, triremes, & hemiolæ, duplo plures: Appian. triremes ab Hemiolia ad lintres mille & quingentæ: navigia verò quæ ad Insulas dimittebantur, plurima.

Lagid. 65. Philad. 27. Justin. l. 26. Magas Philadelphi uterinus frater Cyrenæ Rex, ut certamina cum fratre finiret, Berenicen filiam Ptolemæo ejus filio primogenito, paulò ante infirmitatem despondit.

Lagid. 66. Philad. 28. Athen. lib. 12. c. 12. Postquam autem Magas Cyrenis annos quinquaginta regnasset ipse autem post Ophellam ab Agathocle interfectum anno Lagidarum 16. qui Cyrenaicam provinciam Ptolemæo Soteri subegerat, interventu Berenices matris præfectus fuerat, quum bellis non occuparetur & luxu difflueret, immensa carnis mole auctus est, ut sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor, tandémque pinguedinis copia exanimatus est, partim ob ignaviam, & segnitiem, partim ob ingluvien & nimiam cibi voracitatem.

LAGIDAR. an. 66. Justin. l. 26. Post mortem Magæ, mater Berenices virginis Apame, aliis Arsinoe, ut invita se contractum cum Ptolemæo Philadelphi filio matrimonium solveretur, misit qui ad nuptias filiæ, Regnúmque Cyrenarum, Demetrium Antigoni Regis fratrem qui & ipse ex Ptolemaide Ptolemæi Soteris filia procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cùm secundante vento celeriter Cyrenas advolasset, fiducia pulchritudinis, quâ minus placere socrui cœperat, statim à principio superbus, Regiæ Familiæ, militibúsque impotens erat; studiúmque placendi à virgine in matrem contulerat.

Ibid. Hæc res suspecta primò virgini, dein popularibus, militibúsque invisa fuit. Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio parantur: cui cùm in lectum socrus concessisset, percussores immittuntur; sed Apame audita voce filiæ ad fores stantis & præcipientis ut matri parceretur, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Berenice & stupra matris, salva pietate, ulta est; & in matrimonio sortiendo, judicium secuta.

Lagid. 67. Philad. 29. Hieron. in Daniel. Apame in Syriam ad fratrem Antiochum Deum dimissa, autor fuit ei, ut postea contra Philadelphum bellum gesserit.

Berenice ad Ptolemæum Philadelphi filium Alexandriam deducta est ut matrimonio collocaretur. Nuptiæ magno apparatu ut tantum Regem decebat, celebratæ sunt.

Lag. 68. Philad. 30. Plut. in vita Arati. Aratus Sicyonius Philadelphum jam pridem expertus benevolum quòd picturis & tabulis Græcis eum honorasset, Pamphyli inprimis & Melanthi; nam

nam ab eo viginti jam talenta acceperat quæ egenis suis civibus cùm in alia, tum ad redimendos captivos elargitus fuerat, at quum sexentos Consules, qui fuerant civitatis locupletissimi restituisset & difficultatem de bonis & possessionibus eorum ipsis reddendis, opus esse ad eam rem constituendam pecunia. Quare Aratus unicam spem videns Philadelphi liberalitatem, celeriter ad magnificum hospitem perrexit navigare.

LAGIDAR. an. 67.

Post multos mari perpessos labores, ubi in Egyptum venit, & Philadelphum adiit, cui quum exposuisset, patriam se liberare cupere, causámque docuisset, à Rege opulentissimo Aratus dono civitati suæ centum & quinquaginta talenta accepit, ex quibus quadraginta secum statim auferens, in Peloponnesum rediit.

Id. ibid.

Quum verò Rex Antigonus Aratum ad se traducere cuperet, capta hinc ansa homines malevoli illum Regi Philadelpho criminati sunt.

Lagid. 69. Philad. 31. Id. ibid.

Eleazarus Judæorum Pontifex hoc anno defunctus est, & frater ejus Manasses Pontificatum accepit. Hi duo, Eleazarus & Manasses, Simonis Justi filii erant.

Lagid. 70. Philad. 32. Euseb. Chron.

Interea Philadelphus & Antiochus Syriæ Rex totis Babylonis atque Orientis viribus dimicabant; sed nulli autores tam atrocis belli, prout gestum est, singulatim exposuerunt.

Lagid. 71. Philad. 33. Hieron. in Daniel.

Philadelphus etsi bello maximo implicitus, libris conquirendis finem non ponebat, imò illum Bibliothecam anno Olympiadis 132. in hoc Lagidarum incidente instituisse refert Porphyrius, nempe in ampliorem locum, ut aiunt, Serapium, quam Bibliothecam Ptolemæus pater in Bruchio collocaverat, ut magnificus erat, plurimis myriadibus auctam transtulit.

LAGIDAR. an. 72. Lagid. 72. Philad. 34. in Græc. Euseb. Tertullian.

Imbecille corpus erat Philadelpho, ideo bellum per Duces contra Antiochum gerebat qui ætate consistente tunc florebat, & quum per multos dies articulari pedum morbo afflictatus fuisset, ubi convaluit, per fenestras deorsum apertas, Ægyptios intuitus ad fluvium prandentes, & iis vescentes quæ fortè aderant, in sabulo temerè distentos ac jacentes. Me miserum! inquit, quòd non ex illis unus sim: At verò ut erat cognitionis rerum apprimè studiosus, propter suam corporis imbecillitatem, semper novæ alicujus appetens, homines usque ad cinnamomiferam regionem amandavit, qui Nili inundationis causam, visu ipso cognoverunt.

Lagid. 73. Philad. 35. Athen. l. 12. c. 9. Strab. l. 17.

Antiochus Syriæ Rex ubi Arsacem & Tiridatem fratres, Parthiam ad defectionem pertraxisse accepit; Theodotum mille urbium Bactrianarum Præfectum etiam defecisse, & totius Orientis populum illorum exemplum secutum, ab ejus imperio esse alienatum, à pace cum Ptolemæo inienda haud alienus fuit.

Lagid. 74. Philad. 36. Memnon Excerpt.

Itaque Ptolemæus valetudine licèt esset infirma, sempiternam vitam sibi futuram somniabat, stultè jactitans à se solo repertam fuisse immortalitatem, luxui importuno semper indulgebat, ideo volens post multos annos molestum finire cum Antiocho certamen, filiam suam Berenicen ipsi dedit etsi de priore uxore Laodice, ex eodem patre sorore & quidem adhuc vivente, duos filios haberet Seleucum & Antiochum.

Lagid. 75. Philad. 37. Athen. l. 12. cap. 9. Hieron. in Daniel.

Philadelphus infinita auri, & argenti millia dotis nomine, Berenice filiæ dedit: unde φερνοφόρος, id est, dotalis appellata est, illam Pelusium deduxit, ubi navem conscenderunt simul cum tota aula, & Seleuciam maritimam ad ostia Orontis appulerunt: ubi Antiochus sponsam cum ornatu splendidissimo recepit, & nuptiæ ibi sollenniter celebratæ sunt: Dianæ autem pulchritudine perculsus Philadelphus, voluit simulacrum suæ ipsius esse, & signo accepto excessit.

Lagid. 76. Philad. 38. Hieron. in Daniel. Liban. orat. xi.

Dea autem quæ illic quidem colebatur, urbem suam & provinciam appetebat: proinde morbo uxorem Regis qui transtulerat, percussit, & in som-

Id. ibid.

LAGIDAR. an. 76. niis admonuit qua de causa hæc faceret. Statua remittitur ab iis qui eam commoverant, & templo antiquo recipitur, nomen verò ipsi, ad hoc opus demutatur, & Eleusinia est appellata.

Lagid. 77. Philad. 39. Plin. l. 7. c. 19. Arsinoe Philadelphi soror & uxor seu ex infirmitate à Diana ipsi immissa, seu ex alio morbo è vivis decessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, cujus statuam quatuor cubitorum ex topazio, quod Philemo Arabiæ præfectus Chiti, vel Topazo insula Berenice matri olim attulerat, facere curavit, ut eam præsentem semper haberet.

Id. l. 34. c. 42. Athen. l. 7. Plin. lib. 36. cap. 9. Philadelphus templum Alexandriæ in sororis & uxoris defunctæ honorem ædificari jussit, quod magnete lapide Dinocrates Architectus concamerare inchoaverat, sed intercessit mors & Architecti & Regis. Ægyptii huic Reginæ ad Zephyrium promontorium fanum extruxerunt, sub nomine Veneris Zephyritidis. Obeliscus in Arsinoe urbe de sororis appellatione vocata, positus est à Rege munus amoris in conjuge, erat octoginta cubitorum, illam exciderat Nectabis Rex, purum majúsque fuit in devehendo statuendóve, multò quàm in excidendo, à Satyro Architecto devectum tradunt rate, eúmque donatum talentis quinquaginta.

Pausan. Attic. Arsinoen tanto amore prosequutus sororem & uxorem Philadelphus ut ejus nomen tanquam immortale reddere conatus sit per urbes quibus ejus nomen indidit, præter Pataram in Lycia de qua suprà diximus, alteram condidit ad Delta, ex qua appellationem accepit nomos Arsinoites.

Lagid. 78. Philad. 40. Non multùm Rex carissimæ sorori & uxori superstes fuit, seu mœrore, seu alio morbo extinctus, anno climacterico nempe ætatis 63. è vivis excessit, quum regnasset annos 40. duobus numeratis, ut nos docent ejus nummi, à patris ad Regnum, cessione. Reliquit Ptolemæum III. & Lysimachum filios cum Berenice Antiocho Syriæ Regi nupta, quam ita dilexit ut mittendam ad ipsam Nili aquam sedulò ad bibendum curaverit, ex priore Lysimachi filia conjuge, quam læsæ majestatis crimine convictam, Coptum primùm relegavit, & cui Sosibius Philadelphi à consiliis, necem deinde comparavit. Nullos ex Arsinoe sorore, secunda uxore filios habuit, quòd forsan illa ætate jam provecta fuerit, quando illam sibi matrimonio copulavit.

Theocrit. Schol.

Athen. l. 12. Rex fuit omnium suo sæculo Principum gravissimus, & si quis alius humanioribus disciplinis deditus, ac eruditus. Præceptorem habuit in juvenilibus annis Stratonem Lampsacenum quem talentis octoginta donavit. Hominum doctorum consuetudine delectatus est; ideo ex omni Græcia ad eum confluxere plurimi, inter quos fuit Theocritus poëta Syracusanus qui in ejus honorem, encomium composuit. Lycophron poëta Calchidensis qui in ejus & Arsinoes sororis gratiam ingeniosos excogitavit anagrammatismos. Callimachus poëta Cyrenæus Philadelpho blanditus est Hymno in Delum. Zoilus Amphipolitanus, qui canis Rhetoricus vocabatur, Alexandriam venit, qui in Iliadem & Odysseam Homeri scripsit, sed quum Sosibium à Philadelphi consiliis, admirandum quæstionum enucleatorem, aliquando irrisisset, quando pensionem à Quæstoribus poscebat, ipsi indignatus Rex nihil elargitus est.

Idyll. 15. Lycophr. Schol. Strab. l. 17. Ælian. var. Histor. Athen. l. 11.

Galen. in l. 3. Hipp. Plurimi ejus Principis tempore floruerunt alii poëtæ & Historici, & tanti erat Ptolemæus studii ad veterum libros comparandos, unde magnum esse referunt argumentum, rationem quam habebat cum Atheniensibus, qui quindecim pignoratis argenti talentis, ab eis accepit Sophoclis & Euripidis, Æschylíque libros ut eos tantùm describeret, & mox sartos tectos restitueret. Ita operum Aristotelis conquirendorum, perstudiosus fuit, ut pecunias iis persolveret, qui illius Philosophi libros ad ipsos afferrent. Quo

Ammon. Herm. sch. in Arist. Categor.

factum

factum est ut quidam, quæstum consectantes, libros Philosophi nomine inscribentes comportarent, adeo ut in ejus Bibliotheca, Analyticorum Aristotelis quadraginta, Categoriarum duo libri inventi fuerint.

Plurimos Rhodo libros nactus fuerat, & omnium in Ægyptum navigantium libros ad se deferri jubebat, & transcribi curabat, & quos à Dominis acceperat, in Bibliotheca sua reponebat, redditis iis illis quos exscripserat libris; ita ut plures quos accerserat describendos, post illius mortem, ab ejus filio Evergete remissi sint. Bibliothecam novam in Serapidis templo, quam ideo Serapium dixere, construxit. Alii verò successores Reges eam ita auxerunt, ut septuaginta Voluminum millia bello Alexandrino sub Ptolemæo, Cleopatræ fratre à Julio Cæsare excitato, conflagrarint. Galen. ut suprà. Plin. l. 13. Senec. l. de ira.

Instituta sunt ab eo studia Alexandriæ & schola publica erecta, ut essent communia singulis & omnibus discere volentibus. Plurima Philadelphi studio de animantibus antea ignota Græcis innotuerunt quum multa eo nomine in Venatores effuderit, qui Elephantos plures & Serpentem 30. cubitorum longitudine captum & vivum ipsi adduxerunt. Aul. Gel. l. 6.

Plurimas urbes restituit aut condidit, illi, cui nomen Ace in Phœnicia, Ptolemaidis nomen imposuit, alteram ad maris rubri littus, Aduli proximam, eodem nomine ad ferarum venationem insignivit, unam in Cœlesyria de cognomine Philadelphiam appellavit. Plurimas de nomine Arsinoes sororis & uxoris civitates extruxit & amnem qui Arsinoen in sinu Charandra præfluit Ptolemæum appellavit. Alias civitates magnificentissimis muneribus demeritus est, Templum Herculis è Proconnesio Saxo in arce extruxit, & tot alia ædificia publica construi jussit, ut ob tot relicta per civitates regionésque monimenta magnificentiæ, in proverbium abierint sumptuosa opera ab illo, Philadelphæa denominata. Arist. lib. Agathon. Diod. l. 3. Philo de vita Mosis. Plin. l. 6. cap. 33.

Multùm civitatibus contulit, Heracliensibus 500. artabas tritici misit, multùm etiam potentibus Regibus dono dedit, ita ut etiam alii Principes ipsi aliquando opitulati sint. Hiero Siciliæ Rex, quum intellexisset, quòd in Ægypto frumenti esset penuria, navim admirabilem onerariam, Alexandriam munus ad Philadelphum misit, hæc in urbem remulco deducta est, & Syracusiæ nomen, quod priùs habuerat, in Alexandrinam, eam ob caussam, commutavit. Theocrit. Idyll. Athen. lib. 9.

Ptolemæum patrem & Berenicen matrem in somate sepelivit: Regiarum pars erat, & septum quoddam, in quo Alexandri erat sepultura, & deinde posteriorum Ægypti Regum. Strab. l. 17.

Amicas multas habuit, Didymam quandam mulierem indigenam, elegantissima facie, alterámque Biblysticnen, & Agathocleiam, præterea Stratonicen: cujus monumentum ingens ad mare Eleusines propinquum: tum etiam Myrtium, & alias plurimas, quoniam propensior is esset ad Venerem. Ex illarum una filius fuisse videtur ille, qui præsidiariis militibus impositis Epheso, præses amicam Eirenen habuit; quæ, quum illi Thraces insidias essent moliti, & in Dianæ templum confugisset, eò prosecuta est, ac posteaquam cecidit ibi trucidatus, arreptus valvularum annulo, altaria cruore illius sparsit, quoad simul eam jugularunt. Athen. l. 13. Id. ibid.

Solenne in Alexandria festum, in Bacchi honorem instituit, nomine Lagenophoriorum, quod cœnaturi discumberent in toris è palea, fronde, gramine stratis, ac reclinati è lagena quisque sua, quam domo attulisset, biberent: illos quum inspexisset semel Arsinoe, illos sordidos conventus esse, ac contubernia spurca dixit, quòd necessum esset illum conventum fieri promiscua turba varias epulas, rancidásque & inconditas sibi admovente. Id. lib. 7.

Obeliscum Alexandriæ statuit 80. cubitorum, quem exciderat Nectabis Plin. l. 36. c. 9.

 Rex,

Rex, purum majúsque opus fuit in devehendo quàm in excidendo. A Satyro Architecto aliqui devectum tradunt rate. Callisthenes fossa perducta à Phœnice usque ad jacentem obeliscum è Nilo navésque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplicem mensuram ponderis oneratas ita ut subirent obeliscum pendentem extremitatibus suis in ripis utrimque: postea egestis laterculis allevatas naves excepisse onus statutum. Excisos autem sextales in monte eodem & artificem donatum talentis 50. Hic fuit in Arsinoeo positus à Rege, munus in conjugem eandémque sororem Arsinoen.

NUMMI
PTOLEMÆI PHILADELPHI.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate ornatum sine epigraphe ut solent Regum nummi: ex adverso aquila fulmini insistens cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. à dextris in area L. ΜΘ. *anno* 49. & à sinistris ΚΙ. id est ΚΙΤΙΕΩΝ.

Æra Lagidarum ΜΘ. 49. in hoc tetradrachmali argenteo nummo Juvenem Regem exhibente, illum Ptolemæo Philadelpho etiamsi illud cognomen non exaretur, adjudicat, nam Soteri patri successit Philadelphus; utinam illam æram semper secutus esset, omnes Ptolemæi nobis facilè innotuissent, ut Syriæ Reges, sed si mihi conjecturæ locus, Berenice matre mortua annos imperii tantùm signavit, ut suos & non patris misceret annos, illius exemplum secuti sunt posteriores ambitiosi Reges.

Hic annus 49. Lagidarum incidit in annum Philadelphi duodecimum inchoantem quum prima Romanorum Legatio Alexandriam venit, ut suprà diximus.

Litteræ ΚΙ. ut sunt initiales urbis in qua nummus est percussus illas interpretati sumus ΚΙΤΙΕΩΝ, Citiensium in Cypro, quum nulla urbs Ægypti paulùm celebris, per has incipiat, meam verò sententiam planè confirmant, aliæ & frequentes diversarum ejus Insulæ urbium initiales litteræ, de quibus infrà. Illæ apertè demonstrant in Cypri Regno, Ægypti imperio subjecto, monetæ officinas, pro totius ditionis Regum usu fuisse.

In vita Alex. M. Strab. l. 14. — Citium urbs erat Cypri celebris & olim ex Plutarcho Regia, Zenonis Stoicorum Principis & Apollonii Medici patria, ad mare sita.

Aquila perpetuum est Ptolemæorum Regum stemma, quo in Ptolemæi Soteris honorem omnes usi sunt.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput ut ſuprà juvenile diadematum: in parte averſa eadem aquila ſupra fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. IC. an. 16. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt ΠΑΦΙΩΝ, Paphiorum.

Eadem vultus Regis lineamenta; eundem Philadelphum eſſe nobis confirmant, etiamſi diverſus ſit annorum computandi modus; non ampliùs Lagidarum æram, ſed imperii Regis annos nummus exhibet; annum ſcilicet 16. Philadelphi, quo ille Regi Spartanorum Areo contra Antigonum miſit auxilium. Literæ ΠΑ initiales, quas interpretamur ΠΑΦΙΩΝ, id eſt, Paphiorum, quorum Paphum urbem in eadem Cypri Inſula, ut ſuprà Citium eſſe diximus, deſignant, nóſque in utraque civitate monetæ officinam fuiſſe docent: Paphus autem in Cypro gemina recenſetur, altera vetus, Paphiæ Veneris templo celebris ad decem ſtadia ſupra mare condita. Altera nova ab Agapenore ædificata, portum habens & templa probè ſtructa. Strab. l. 14.

Aquila ſollenne eſt Ptolemæorum Ægypti Regum ſemper ſymbolum, in eorum nummis præſertim argenteis exaratum.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate inſignis, ex adverſo aquila unguibus fulmini inſiſtens. In area à dextris L. ΛC. anno 36. à ſiniſtris vero ΚΙ. id eſt ΚΙΤΙΕΩΝ, ut in ſuperiore nummo.

Iterum prodit Philadelphi effigies, ſed in ætate provectiore ſcilicet anno Regni 36. ut indicant literæ ΛC. in ejus nummo ſignatæ; is enim ſolus anno Lagidarum 38. quum pater ei Regnum ceſſit, à quo ejus imperii anni dinumerantur, nemo autem Ptolemæorum Regum annum imperii 36. ſuperavit

vit excepto Ptolemæo Sotere nam Philometor 35. tantùm inchoavit, unde hoc annorum numero soli Philadelpho nummus attribuendus esset, si ex præcedentibus non omnino designaretur.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in cujus aversa parte, pariter aquila supra fulmen exaratur, cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΛΘ an. 39. à sinistris ΠΑ. ΠΑΦΙΩΝ.

Insignis est hic Philadelphi nummus, qui illius Regni annum 39. exhibet, uti nobis designant literæ numerales ΛΘ. Unde illum ab anno quo pater ipsi imperium cessit, suos dinumerasse novimus, & sic contra plurimorum Autorum sententiam annos 40. eum regnasse docemur quum illius parens Ptolemæus Soter satellitis filii officio functus sit, omni Regno pulchrius, Regis esse patrem dictitans: Quantùm igitur lucem Historiæ afferant nummi, quivis dijudicet.

Diog. Laert.

De Aquila Ptolemæorum stemmate & de Papho Cypri urbe suprà abundè dictum est.

NUMMUS PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI CUM SPONSIS

EX THESAURO REGIO.

Duo capita jugata, unum virile & alterum muliebre, utrumque diademate insignitum cum epigraphe ΘΕΩΝ id est *Deorum*. Ex altera parte duo pariter jugata Regis & Reginæ capita cum inscriptione ΑΔΕΛΦΩΝ. id est *fratrum*.

Aureus est hic nummus drachmalis seu minimæ formæ, sed & didrachmalis alter asservatur in Musæo R. P. De la Chaize Regi à confessionibus; imò & occurrit tetradrachmalis, quem exhibuit ill. Spanhemius; omnes in anteriori

Diss. 5. p. 406.

riori parte vocem ΘΕΩΝ, in posteriori verò alteram nempe ΑΔΕΛΦΩΝ exhibent.

Nullus est ita in nummorum notitia peregrinus ut gemina capita supra quæ vox ΘΕΩΝ inscripta legitur Ptolemæo Soteri & Berenice Reginæ illius uxori post P. Seguinum & Ill. Spanhemium non tribuat; ad quos illam spectare existimarunt quòd Ptolemæus Soter ipso vivente, à Rhodiis cultus sit ut Deus, id nos docet inscriptio ad Pharum illi à Sostrato Architecto posita, imò & Berenice Reginæ sub nominibus ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ, Diis Servatoribus.

Sociata verò capita in aversa parte cum inscriptione in vertice ΑΔΕΛΦΩΝ, Viri illi in re nummaria peritissimi, ut pote juvenilia nobis indicarunt ad Ptolemæum Philadelphum & Arsinoen ejus sororem pertinere, quæ vox ΑΔΕΛΦΩΝ confirmat; Seguinus quidem putat Philadelphum mortuos parentes venerabundum Deorum numero adscripsisse, quod vox in anteriori ΘΕΩΝ designare affirmat. Edit. 2. p. 56.

Ill. Spanhemius explicandam integram utriusque partis simul epigraphen suadet ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, ob allatam nuper ab Il. V. Leone Allatio inscriptionem de Marmore Adulitano, in qua Philadelphus & Arsinoe nominantur ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ *Dii fratres*, cum quo tamen non consentit de hac interpretatione quam ita vertit *Deorum fratris sororisque*, & illam esse appellationem ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ad parentis utriusque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & sorore formatam profert.

Ingeniosa quidem est de ipso summo scriptore conjectura, ex Græco Theocriti Interprete, communem etiam illam fuisse parentibus Soteri & Berenice ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ expressam inscriptionem; tradit enim ille Scholiastes, Berenicen Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis Ad Idyl. 17. Ptolemæi proinde sororem. Βερενίκην λέγει τὴν Λάγου μὲν θυγατέρα, γυναῖκα δὲ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος, *Berenicen verò dicunt Lagi filiam, Ptolemæi Soteris uxorem.* In hanc verò sententiam videtur apponi hinc ΘΕΩΝ, inde ΑΔΕΛΦΩΝ, tanquam utrique DEORUM FRATRUM communis appellatio.

Secundùm verò hanc conjecturam ad nummorum Philadelphi calcem, hunc quatuor illa capita exhibentem transferre possumus, etiamsi ab illo Rege cusum non existimemus: quando quidem in Evergetis nummis alterum producemus.

ARSINOE,
REGINA ÆGYPTI.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. aureo tetradr.

ARsinoe ex Ptolemæorum gente orta, Ptolemæi Soteris & Berenices ejus ultimæ conjugis filia, ad firmandam patris cum Lysimacho Rege Thra-
Justin. l. 24. ciæ societatem, ipsi in uxorem data est, felix dum Rex vixit, ex quo duos filios Lysimachum & Philippum genuit, sed postquam Lysimachus in prælio contra Seleucum in Asia commisso occisus est, lætitia in mœrorem versa est.

Id. ibid. Ptolemæus Ceraunus ejus ex patre frater, qui eum contra Seleuci copias defendere debuerat, ipso fraude interempto, Macedoniæ Regnum ad ejus filios spectans occupat, insidiásque suæ sorori struit, nam ut Cassandriam urbem, in quam se receperat cum liberis, intraret, simulato amore, Arsinoes matrimonium more Ægyptio postulat, cui quum concessisset, ad portam urbis vix ventum est, quin arcem occupari & pueros interfici jusserit, eo miserior Arsinoe quòd mori cum filiis non licuit, sed Samothraciam in exilium protracta est.

Id. ibid. Ceraunus paulò pòst Diis tantum scelus vindicantibus, dum contra Gallos temerarius proficiscitur, prælio commisso, multis vulneribus saucius capitur, caput ejus amputatum per totam aciem circumfertur. In hoc Macedonum luctu Meleager Cerauni frater Macedoniæ Regnum occupat:
Euseb. in Chron. sed vix Meleager duobus mensibus regnat, quin à Macedonibus pulsus in Cyprum permissu fratris se recipiat, & Sosthenes unus de Macedonum proceribus in ejus locum Rex proclamatur.

Philadelphus à Sosthene Arsinoen sororem postulat, & obtinet; illa ad fratrem

trem mox transiit, à quo honorificè recepta est, illam frater adeo deperibat, ut Arsinoe Lysimachi filia Ptolemæi Philadelphi conjux zelotypia laborare cœperit, & tandem contra Regem sponsum cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo conspiraverit, licèt ex eo tres liberos haberet, Arsinoe ejus facinoris convicta Coptum Thebaidis urbem relegata est, ubi miserè periit. Theocr. Sch.

Relegata uxore Philadelphus sororis Arsinoes amore victus eam sibi matrimonio copulavit, sed quum ille jam 34. circiter annum attingeret, & ipsa eo vetustior esset, ex sorore nullos procreavit liberos, sed suos ex Arsinoe Lysimachi adoptandos dedit, tandem illa ante eum è vivis excessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, quanta in ejus memoriam monimenta extruxerit, vide passim in Philadelphi vita. Pausan. Attic.

EX THESAURO REGIO.

Caput muliebre diademate & velo ornatum, supra quod flosculus, & ponè litera K. id est Κανωβιτῶν, In aversa parte circa duplex cornucopiæ fascia cum pendulis epigraphe ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ.

Arsinoe in hoc nummo aureo signata, haud dubiè Ægypti Regina est, & quidem Ptolemæi cognomine Philadelphi conjux; sed quum ille Rex duas habuerit uxores, nomine Arsinoes, priorem Lysimachi Thraciæ Regis filiam, alteram, sororem suam ex Berenice ortam, ipsi Lysimacho prius nuptam, deinde Ptolemæo Cerauno, quam tandem Philadelphus frater sibi matrimonio copulavit, priori nummum adscribit Ill. Spanhemius, posteriori verò P. Faber Fulvii Ursini imaginum commentator, cui assentimur. Diss. 5. in Ill. imag.

Non erat initio Ægyptii Regni tam firma potentia ut Principes feminæ in nummis cælarentur. Ptolemæus ipse Imperii fundator per septemdecim annos, Regis nomine abstinuit, Berenice magna sub Isidis forma tantùm dum vixit in nummis percussa videtur, nec Arsinoe Lysimachi filia à Philadelpho tam adamata fuit ut ejus effigiem populis exhibere voluerit, quum ipsam Coptum Thebaidis urbem relegaverit, ubi miserè vixit & obiit, isti verò Arsinoes nummi nam admodum rari sunt ex omni forma aurei, quorum post relegatam Arsinoen Philadelphus ad abolendam illius memoriam, usum interdixisset.

Illi verò nummi Arsinoes aurei, munera sunt Philadelphi amoris in Arsinoen sororem, cujus ut memoriam ad populos propagaret, tot monimenta extrui jussit, tot urbes cum ejus nomine ædificari curavit, & tandem templum Alexandriæ inchoavit, sed si ejus nummi imaginem, cum illa quæ cum Philadelpho sociata est in altero nummo tetradrachmali conferas, eadem oris lineamenta mox agnosces.

Caput Arsinoes diademate ac velo ornatum est, diadema quidem Regum solenne est Symbolum; purpurea erat fascia, albo distincta quæ eorum ca-

put ambibat; velum autem Principibus feminis tributum est, pietatis Religionísque causa, quum Deæ essent ut plurimùm velo cinctæ, & nulli nisi capite velato sacra facere Principi liceret.

Comm. in Ill. imag. Flosculus ille Arsinoes velo superpositus, Laserpitium esse putatur à Petro Fabro, sed nos Loti florem perhibemus, hæc herba quantùm ab altera differat, norunt ii qui Cyrensium nummos tractarunt. Flos autem Loti cum fructu, perpetuum erat Isidis ornamentum.

Cornucopiæ in nummis Ægyptiis ad designandam soli fertilitatem apponitur, ita ut videatur alterum Ptolemæorum Principum cum aquila esse Symbolum, simplex si Rex aut Regina regnat sola, duplex autem quando uterque sunt in vivis, uti observare est in Imperatorum Romanorum nummis.

Litera K. videtur esse initialis nominis urbis in quo cusus est Arsinoes nummus, at quum plurimæ sint quæ ab hac inchoent, nobis Canopum urbem seligere liceat, centum viginti stadiis tantùm ab Alexandria distantem, in qua videtur fuisse monetæ officina. Alii etiam Κυπειῶν volunt, quod nummi ejus mariti apud Paphios sint percussi.

PTOLEMEUS EVERGETES, REX ÆGYPTI III.

Ap. D. Vaillant, D. M. ex num. Arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 79. Lag. 79. Everg. 1. 2. Marm. Adul. PTolemæus III. Ptolemæo Philadelpho patri in Ægypti Regnum successit, hic Arsinoes Lysimachi Regis filiæ natus erat, sed Arsinoes Berenices filiæ adoptivus postea filius est factus, paternum quidem genus ab Hercule deducebat, & maternum à Dionysio, ambobus Jovis filiis, & Libya, Syria

ria, Phœnicia, Cypro, Lycia, Caria, Cycladásque Insulas, ut narrat Theocritus etiam possidebat. LAGIDAR. an. 79. Idyll. 17.

Antiochus II. Syriæ Rex, ubi Philadelphum socerum fato functum esse accepit, amore superatus, Laodicen priorem uxorem cum liberis suis reduxit in Regiam: hæc metuens viri animum, ne Berenicen reduceret, eum per ministros veneno interfecit, Antiocho autem successit Seleucus secundus matris Laodices artibus, nam Berenices filius matrimonii sui pacto regnare debebat; quo intellecto illa Daphne includit. Hier. in D. n. c. 11. Justin. l. 12. c. 3.

Laodice Seleucum filium hortatur ut fratrem ex Berenice cum ea interficiat, si Regnum sibi conservare velit, itaque novercam cum parvulo filio apud Daphnem obsidet, at ubi nunciatum Asiæ civitatibus illud est, recordatione paternæ majorúmque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei miserunt. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis exterritus, relicto Regno, cum omnibus viribus advolare tentat: Sed Berenice cùm expugnari non posset dolo circumventa trucidatur. Id. l. 27.

Pax his legibus proponitur, nempe quod matri & filio locus in Regia firmissimus concederetur, puerulo quidem, Regium satellitium, Berenice verò præsidium stipendiariorum Gallorum, qui & juramentum atque fœdus inirent. Aristarcho tandem Medico quem secum habebat, suadente ut pacem cum Antiocho & Laodice faceret, Berenice credidit. Locus ei Regiæ traditus est; jusjurandum inierunt, sed ipso quasi stratagemate usi sunt; nam Genneus urbis præfectus, seu Ceneus satelles Regius puerulum occidit, quod Berenice graviter ferens, armata currum conscendit, persecutáque illum tam crudelis operis ministrum, quoniam hasta nequicquam petierat, saxo ictum prostravit ac super ejus corpus, actis equis, inter infesta contrariæ partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur, perrexit. Polyæn. Strat. l. 8. Val. Max. l. 19. c. 10.

Satellites Seleuci jussu, eam adorti, jugularunt. Quæ verò circa eam erant mulieres, defensionem parabant, plurimæ ceciderunt, & sic Seleucus Regni auspicia à parricidio cœpit. Quo facinore perpetrato & infamiæ maculam subiit & Ptolemæi bello se implicuit. Polyæn. l. 16. Justin. l. 27.

Interea Panariste, Mania, & Gethosine Berenices cubiculariæ mulieres, corpus illius obruentes terra, aliam quandam in lectum collocarunt, quasi illam adhuc viventem & vulnus acceptum sanaturam; ac tantisper subditis persuaserunt, donec accersitus ab ipsis Ptolemæus frater veniret. Polyæn. ib.

Onias pusillanimis & avarus Judæorum Pontifex quum tributum, quod pro populo majores ejus de suo solvere Ptolemæo solebant, talenta scilicet argenti viginti, ad iram commovisset Regem, misit Hierosolyma legatum, qui incusaret Oniam, quòd tributum non redderet, & minatus ni faceret, regionem ejus militibus suis divisurum, & novas colonias eò deducturum. Joseph. Ant. l. 12. c. 3. Euseb. Chron.

Ptolemæus dum occisi filii & peremptæ Berenices quasi superstitum adhuc nominibus inscriptas literas accipit, exercitum pedestribus equestribúsque copiis, ingenti classe, Troglodyticis, Æthiopicisque Elephantis, primùm à patre, & ab se in his regionibus captis abductísque in Ægyptum, & ad bellicos usus edoctis instructissimum, in Asiam trajecit. Lagid. 80. Everg. 3. Marm. Adul.

Universæ civitates quæ defecerant, repente exemplo crudelitatis exterritæ, simul & in ultionem ejus, quam defensuri erant, Ptolemæo se tradiderunt. Ille Syriam ingressus, eam invasit, omníque intra Euphratem tractu, Cilicia, Pamphylia, Ionia, Hellesponto, & Thracia, cum earum omnium regionum copiis, Indicis Elephantis, indigenísque Regulis in potestatem redactis, Euphratem trajecit, & Mesopotamiam, Babyloniam, Susiam, Persidem, Mediam, reliquásque regiones ad Bactriam usque subegit; & quidem sine bello & pugna occupans. Justin. l. 27.

LAGIDAR. an. 79. Lagid. 81. Everg. 4. Id. ibid. Polyb. excerp. Valef.

Tantum Seleuco odium parricidiale fcelus, vel Ptolemæo favorem indignè peremptæ mors fororis attulerat, qui nifi in Ægyptum domeftica feditione revocatus effet; totum Regnum Seleuci occupaffet. Lyfimachus Ptolemæi frater videtur aliquid moviffe, quem Sofibii confilio poftea occidit.

Hieron. in Daniel.

Ptolemæus Syriam univerfam obtinuit, Ciliciam autem amico fuo Antiocho gubernandam tradidit, & Xantippo alteri Duci provincias trans Euphratem. Diripiens Regnum Seleuci quadraginta millia talentorum argenti tulit & vafa pretiofa, fimulacráque Deorum, ad duo millia quingenta: in quibus & illa quæ Cambyfes capta Ægypto in Perfas portaverat, & exercitum verfus Ægyptum reducit. Veniens Hierofolymam, multas hoftias, ficut Judæorum moris erat, Deo obtulit, digniffimáque dicavit ornamenta victoriæ.

Lagid. 82. Everg. 5. Juftin. lib. 27.

Poft difceffum Ptolemæi Seleucus quum adverfus civitates quæ defecerant ingentem claffem comparaffet, repente velut Diis ipfis parricidium vindicantibus, orta tempeftate claffem naufragio amifit, nec quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus & fpiritum, & paucos naufragii comites refiduos fortuna fecit. Mifera quidem res, fed optanda Seleuco fuit, fi quidem civitates quæ, odio ejus ad Ptolemæum tranfierant, velut Diis arbitris fatiffactum fibi effet, repentina animorum mutatione in naufragii mifericordiam verfæ, imperio ejus fe reftituunt.

Hieron. in Daniel. Nonnus. in hift. B. Gregor. Συναγωγῆ.

Ægyptii quia poft multos annos Deos eorum retulerat Ptolemæus, illum Ευεργέτην, id eft beneficium appellarunt. Berenice autem conjux quæ marito Rege bellum peregrè gerente, hoc voto fe obftrinxerat, ut fi illæfus atque incolumis ille rediret, ipfos detonfos crines, in templo donarii cujufdam loco, appenderet, poftquam reverfus effet Ptolemæus.

Suidas.

Callimachus Cyrenæus hoc tempore carmen de hac Berenices coma edidit, quod poftea Catulus traduxit.

Qua Rex tempeftate, novo auctus Hymenæo,
Vaftatum fines iverat Affyrios.

Hygin. lib. 2.

Quum autem Berenice voto damnatum crinem in Veneris Arfinoes Zephyritidis, Ptolemæi matris adoptivæ pofuiffet templo, & ille poftero die non comparuiffet, quod factum Rex ægrè tulit, at Conon Samius Mathematicus cupiens inire gratiam Ptolemæi, dixit crinem inter fidera collocatum, & quafdam vacuas à figura feptem ftellas ad caudam Leonis in triangulo oftendit, quas effe crinem referret.

Plut. in Arato.

Aratus Sicyonius Ptolemæi Philadelphi liberalitatem toties expertus ut qui à Regibus fena talenta annua acciperet, poftquam Corinthios ab Antigoni Gonatæ ditione liberaffet, eófque Achæis confociaffet, Legatos ad Evergetem mifit, qui ipfius focietatem cum Achæis poftularent, ea conditione, ut ducatus belli, ei terra maríque deferretur.

Lagid. 83. Everg. 6. Juftin. l. 27.

Lætus malis fuis Seleucus Syriæ Rex, & damnis ditior redditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert, ille cum exercitu ei occurrit, fed quafi Seleucus ad ludibrium tantùm fortunæ natus effet, nec propter aliud, opes Regni recepiffet, quàm ut amitteret; prælium inter Reges committitur, & Seleucus in eo victus, Antiochiam trepidus fugit.

Id. ibid.

Seleucus mox ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat, ei Afia inter fines Tauri montis cui juffu fuo præerat, in præmium latæ opis. Interea Ptolemæus quum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovit, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit.

Pto-

Ptolemæus longinquæ pacis tempore, Bibliothecam, quam pater Philadelphus ei commendaverat, adaugere cœpit, & Eratosthenem Athenis accersitum libris præfecisse videtur: nam illum pater literis imbui curaverat, & hoc tempore Alexandriæ erat Callimachi discipulus Apollonius Alexandrinus, sed potius Naucratita, ut fuit Eratosthenes ejusdem Callimachi. LAGIDAR. an. 82. Lagid. 84. Everg. 7. Suidas.

Seleucus se cum Ptolemæo pacem fecisse significat Antiocho fratri, sed hic conducto Gallorum mercenario exercitu, Asiam mercedis loco promissam fratri eripere cupiens, ei bellum intulit, præliúmque committitur Ancyræ inter fratres, virtutéque Gallorum victor Antiochus fuit: sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere, quod ubi sensit Antiochus velut à prædonibus auro se redimit, societatémque cum mercenariis suis jungit. Justin. l. 27. Trog. Prol.

Antigonus Gonatas Macedoniæ Regno potitus, in eo moritur, illud Demetrio filio relinquens qui in illo annos decem regnavit. Porphyr. Græc. Euseb.

Arsaces & alii populi Orientis qui ab imperio Antiochi Dei defecerant accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia esse occisum, fines suos latè propagarunt.

Ptolemæus quum accepisset Seleucum & Antiochum concordare non posse & bellum in Armenia restaurare, mox exercitum comparat, & partim illum in Phœniciam ducit, partim in Mesopotamiam, interea prælium inter fratres committitur, in quo Antiochus victus in Mesopotamiam profugit, & dum Andromachus Seleuci Dux illum fugientem persequitur, in ea regione à Ptolemæi militibus capitur, quem in vinculis aliquandiù Rex detinuit. Lagid. 85. Everg. 8. Trog. Prol.

Antiochus recollecto & resarcito exercitu, bellum contra Seleucum fratrem restauravit Regulorum sociorum ope, sed iterum in Mesopotamia victus ad Ariarathem Cappadociæ Regem cognatum suum se recepit multò dierum fuga fatigatus. A quo cùm primùm benignè exceptus esset, interjectis diebus, cognito quòd insidiæ sibi pararentur, Ariarathes enim Stratonicen, quæ Seleuci etiam soror erat, uxorem duxerat, salutem fuga quæsivit, & cùm profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cujus fidem tutiorem quàm fratris existimabat, decurrit, memor vel quæ facturus fratri esset vel quæ meruisset à fratre. Lagid. 86. Everg. 9. Justin. l. 27. cap. 3.

Ptolemæus non tam amici debito, quàm hostis functus, quandoquidem pacem cum Seleuco fratre inierat, servari Antiochum custodia jussit, ut si quando Seleucus bellum contra se moveret, hostem illi alterum produceret. Id. ibid.

Evergetes Philadelphi patris liberalitatis hæres Rhodiis terræ motu afflictis subvenit, eorum magna pars murorum ac navalium dejecta est, & magnus Solis Colossus qui corruerat, duodecim annis effectus est ccc talentis ex apparatu Regis Demetrii Polyorcetis relicto, quando urbem obsedit, & ipsis Ptolemæus avus auxilium tunc misit, ipse igitur post quinquagesimum & sextum annum prostratus est, sed hic terræ motus si quidem damno, etiam emolumento fuit; multi enim Principes plurima ipsis dona contulere. Lagid. 87. Everg. 10. Polyb. l. 5.

Ptolemæus illis argenti trecenta talenta promisit, frumenti artabarum decies centena millia, materiam ad fabricandas quinqueremes decem, triremes totidem; trabes è picea ad mensuram cubitorum quadraginta millium: æreæ pecuniæ mille pondo: stupæ tria millia pondo: vela & malos ter millia: ad Colossum reficiendum tria millia talentum: Architectos centum operas ministrantes, trecentos quinquaginta, & ad horum annonas, talenta quatuordecim, per annos singulos: adhæc in sumptus ludorum, & sacrorum, frumenti artabarum millia duodecim: item ad alimoniam decem triremium, vicies mille artabas: quorum omnium pleraque statim dedit: pecuniæ verò totius tertiam partem. Id. ibid.

Se-

LAGIDAR. an. 87. Lagid. 88. Everg. 11. Justin. l. 41. Seleucus fratre Antiocho in Ptolemæi carceribus detento cum quo inducias per decem annos inierat, rebus internis tanquam tranquillis, victorem exercitum ducit contra Arsacem & Theodotum, qui sub ejus patre Antiocho quum ille bellum cum Philadelpho gereret, rebellarant, & quum altero contra fratrem esset implicitus fines suos propagarent.

Lagid. 89. Everg. 12. Justin. lib. 27. Victor quidem Seleucus aliquot præliis extitit, sed quum Antiochus Alexandrum fratrem contra Parthos in superioribus Provinciis occupatum accepit, è Ptolemæi carceribus effugere meditatus est, & opera cujusdam meretricis adjutus, quam familiariùs noverat, deceptis custodibus elabitur, quo nuntio apud Parthos audito Seleucus, statim in Syriam revertitur, sed Antiochus fugiens à Latronibus interfectus est.

Lagid. 90. Everg. 13. Ptolemæus Elephantorum venationi ut pater Philadelphus studium impendens Simmiam ex familiaribus unum, maritimas Æthiopiæ Arabiæque regiones speculatum misit. Hic autem idoneo instructus commeatu illas exploraturus, profectus est.

Lagid. 91. Everg. 14. Justin. l. 28. Nicæa Seleuci Syriæ Regis soror, Demetrio Macedoniæ Regi nupta, à marito dimissa in Syriam se recepit ad fratrem, eúmque ad Demetrio bellum inferendum impellere conata est, sed ille contra Orientis rebelles iterum properare meditabatur, ingentémque comparabat exercitum.

Lagid. 92. Everg. 15. Induciæ inter Ptolemæum & Seleucum Reges erant exituræ, cùm Legati à Seleuco Alexandriam ad Ptolemæum venerunt, petituri ut in alios decem annos prorogarentur, quos lubens Ptolemæus Seleuco concessisse videtur.

Lagid. 93. Everg. 16. Seleucus contra rebelles in Provincias superiores proficiscitur, avorum ditionem recuperare desiderans; sed dato Arsaci & aliis laxamento per suum in Syriam reditum, nam milites plurimos ille ubique collegerat, castella muniverat, civitates firmaverat; ita ut Seleucus in hoc bello diu diversa usus sit fortuna.

Lagid. 94. Everg. 17. Ptolemæus sic pace in Regno fortiter stabilita, dum Seleucus in orientalibus partibus bellum gerit, postquam Simmias ex Æthiopicis regionibus in quas illum miserat speculatum esset reversus, Imperii sui fines versus illas partes propagare decrevit, illius consilio edoctus. Et ut Philadelphus pater Troglodyticam sibi regionem subegerat, ille ulteriores versus meridiem populos Regno suo vectigales reddere aggressus est: itaque Gaza primùm Marm. Adul. in potestatem redacta, mox Agama ac Sigfiene capta, prædam omnem dimidiatam distribuit; simul Tiamus & Gambela & quæ illi gens proxima habetur, à Rege superata est: illa autem trans Nilum inhabitat.

Lagid. 95. Everg. 18. Ibid. Rex deinde Maga, Zingabem, Angavim, Tiamámque, & quos vocant Athagoos, Calaam & Semenas ultra etiam Nilum, superiori Æthiopiæ adjacentes, & inaccessos, glacie frigoribúsque perpetuis damnatos, ubi cadentes nives aggeruntur: adeo ut genu tenus viator desidat, trajecto flumine in potestatem redegit.

Lagid. 96. Everg. 19. Non hìc victoriarum finem imposuit Ptolemæus; nam Lasinazaa, & Gabala, populísque montes, in quibus scaturiunt aquæ calidæ, habitantibus, irriguóque Atalmo, Begáque, omníque hujus tractus gente cum Thanchaitis, qui ad Ægypti extrema pertingunt, debellatis, viatoribus iter Ægyptum ditionis suæ aperuit.

Lagid. 97. Everg. 20. His non contentus Annenæos postea & Metinæos, qui abruptos montes incolunt, Seseanósque imperio suo subdidit. Hos arduum accessúque difficillimum montem occupantes, obsidione in potestatem redegit, juvenibus, uxoribus, liberis, omníque supellectili sibi selectis.

Dum his subigendis populis occupatur Epiphanes, mors Seleuci Syriæ Regis innotescit, ille post longam apud Arsacem, etsi Regia magnificentia & impensa, detentionem, pace tandem cum illo inita, Antiochiam rediens

equo

equo præcipitatus moritur anno sui imperii vigesimo, ipsi filius ejus Seleucus cognomine Ceraunus successit. LAGIDAR. an 101.

Ptolemæus ne Seleucus Syriæ novus Rex qui copias undique collegerat, ut patrem ex Arsacis detentione liberaret, post illius mortis nuntium aliquid contra se moveret, suas ex tam longinquis partibus revocavit. Lag. 98. Everg. 21.

Dum Epiphanes Seleucum copias suas contra Attalum Pergami Regem qui Taurum montem in Asia suæ ditioni subjecerat, quum illius pater Callinicus bellum contra Arsacem gereret, eduxisse accepit, Arabiam & omnes illius partes suo imperio adjicere decernit. Lagid. 99. Everg. 22. Polyb. l. 4.

Ptolemæus itaque Thuriferorum barbarorum mediterraneas, immensas, siccas, aridas colentes planicies, Solatæósque, quibus mox maris custodiam demandaverat. Has nationes præruptis montibus intersepţas, ductu auspiciisque suis devicit, debellatas, agris redditis vectigales fecit. Ultrò se plerique dedidere. Lagid. 100. Everg. 23. Marm. Adul.

Orto paucis abhinc annis bello Cleomenico in Græcia, Achæi ausi erant illud propriis bello sustinere, beneficiorum memores quæ Ptolemæus in illos olim contulerat, ejus amicitiam conservare studebant, at illo procedente, quum auxilio opus haberent societatem potiùs cum Antigono, Philippi vitrico Macedoniæ, quem Ætoli appellaverant, inire censuerunt. Lagid. 101. Everg. 24. Polyb. l. 2.

Cleomenes Spartanorum Rex contra Achæos bellum gerens hoc audito Ptolemæum de auxilio contra Antigonum sollicitavit, Ptolemæus desperans retinere se posse in amicitia sua Achæos, sumptus Cleomeni suggerere cœpit, sed Antigono jam civitates Peloponnesi aliquas occupante, Cleomenes copias postulavit à Ptolemæo, qui illi auxilium ostendens, liberos ejus & matrem obsides postulavit, quos ille misit. Id. ibid.

Ptolemæus interea in Arabiæ Felicis oram, per fretum Neptunium, ita dictum ab Aristone, uno ex ipsius Ducibus, quem usque Oceanum miserat, quòd Neptuno aram ibi consecrasset, ingenti classe comparata, in Arabitas atque Cinædocolpitas exercitum per Duces duxit; eorum autem Regibus subactis, tributum, & ut viatoribus tutum iter præstarent, imperavit. Lagid. 102. Everg. 25. Marm. Adulit.

Ut autem Cratesilea Cleomenis mater Ægyptum appulit, Ptolemæi accepit mandata, Antigoníque Legatos admittere intellexit & Cleomenem invitatum ad pacem faciendam cum Achæis vereri ipsius causa, bellum non assentiente Ptolemæo componere, scripsit ei Cleomenes, ageret quod ex dignitate Spartæ atque è Republica esset, neque unius gratia, anus & parvi pueri semper trepidarent Ptolemæum. Plut. in Cleom.

Legatus à Ptolemæo ad Cleomenem missus est, qui nuntiaret decem diebus antequam pugna iniretur, pecuniam quidem nolle ampliùs Regem suppeditare, sed ad pacem cum Antigono faciendam hortari, quod ubi accepit Cleomenes, fortunam summæ rerum sibi quamprimùm esse tentandam constituit. Pugna ad Sellasiam commissa est, in eáque profligatus in Ægyptum confugit: ubi Africam appulit, deductúsque à ministris Regiis, pervenit Alexandriam, & initio adventus sui satis humanum & benignum erga se Ptolemæum expertus est. Polyb. 16. Plutarch. 16.

Seleucus Ceraunus post tres Regni annos, in Phrygia dolo ab amicis Apaturio Galata & Nicanore appetitus, veneno sublatus est, relicto imperio fratri suo juniori Antiocho.

Antigonus in Macedoniam reversus, non ita multò pòst morbo extinctus est, fidi tutoris, boni Regis, & strenui ducis laudem adeptus, Philippo Demetrii F. regnum Reliquit. Polyb. l. 2.

Ptolemæus ab Leuce oppido, ad Sabæorum regionem potestati suæ omnes gentes nulli veterum Regum obnoxios subegit Martis ope à quo se genitum gloriabatur, finitimos itaque populos ab ortu ad Arabiam, ab occasu ad Lagid. 103. Epiph. 26. Marm. Adulit.

Æthiopiam ac Saffi loca imperio suo partim armis, partim beneficiis superavit.

Plut. in Cleom. Cleomenes autem consilii dato documento vir prudens habitus est, & quotidianæ ejus consuetudinis Laconica simplicitas urbanitate ingenua fuit condita, neque nobilitatem usque fœdans, neque fortuna inflexus, blandientibus & adulantibus fuit Ptolemæo gratior: magna cepit eum verecundia pœnitentiáque, quod talem virum neglexisset, & everti permisisset ab Antigono: unde pariter tantam gloriam & opes comparasset, spem fecit cum navibus & pecunia remissurum se in Græciam atque in Regnum repositurum. Attribuit etiam ei annua viginti quatuor talenta.

Lagid. 104. Epiph. 27. Marm. Adul. Ptolemæus pace terra maríque parta Adulim Erythræi maris urbem littoralem profectus est; Jovi, Marti, ac Neptuno pro navigantibus sacra fecit, copiis undique extructus hic Mavorti thronum dicavit anno imperii sui vigesimo septimo.

Polyb. l. 2. lib. 29. Priusquam verò Rex præstitisset Cleomeni quæ ad restitutionem in Regnum pertinebant morbo decessit, Berenice uxore superstite. Justinus eum veneno sublatum à filio refert.

Solin. cap. 10. Hesych. Ptolemæus tres liberos, Ptolemæum, Magam & filiam Arsinoen reliquit ex Berenice, de cujus nomine urbs Hesperis, quam Lethon amnis alluit in Cyrenaica, Berenice dicta est; ut & jactus quidam talorum Βερενίκης πλόκαμος.

Strab. l. 17. Evergetes inter bonos Ægypti Reges annumeratur, at post illum mali omnes sunt existimati. Ipsi statuam in Elide Aristolaus Macedo erexit; Rex unum ille Ægypti imperium longè latéque propagavit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Jovis barbati fascia redimitum, ex altera parte aquila solita fulmini insistens cum epigraphe ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area ΘΕ Θεβαίων pro Θηβαίων.

In Daniel. cap. XI. Cognomen Evergetis in hoc Ptolemæi nummo eum haud dubiè ad tertium Ptolemæum revocat, qui teste D. Hieronymo ab Ægyptiis Evergetes appellatus est, quod Deos in Persiam à Cambyse ablatos retulisset in bello Syriaco.

lib. 3 Initiales literas ΘΕ interpretamur Θεβαίων pro Θηβαίων, *Thebæorum*. Nemo nescit Lingua Attica & Ionica Ε pro Η usurpari, & hunc nummum Thebæos Evergeti præsertim cudisse auguramur, quòd cùm ipse Cambyses ex Herodoto Thebas diruerit, & Evergetes Deos retulerit, Jovem suum restitutum cum nomine Evergetis Regis ex altera parte signarunt.

lib. 17. lib. 2. Thebæ, teste Ammiano, urbs ob singularem erga Osiridem seu Jovem, videtur Diospolis vocata, de qua inquit Diodorus. *Conditam porrò ab Osiride, urbem in Thebaide Ægypti centum portarum, quam matris cognomento*

mento insignierit, sed à posteris Diospolim, id est, Jovis & Thebas appellari.

Quantùm Thebæis autem deberemus, si cum Evergetis nomenclatione, ipsius Ptolemæi Regis caput seu effigiem nobis in nummis suis exhibuissent; aliæ verò urbes ejus cognomine prætermisso nobis illius vultum exposuerunt, quem ab aliis Principibus Ptolemæis distinguere, labor non fuit exiguus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in aversa parte Aquila fulmini insistens. In area duo pilei astris insigniti, sub dexteriore L. H. anno septimo.

Nummus iste Ptolemæi Regis in Phœnicia cusus est, & quidem apud Tripolitanos, ut nos docent illi duo pilei astris insigniti, Dioscuros id est Castorem & Pollucem designantes, quorum cultus erat præcipuus in illa urbe ad mare sita, & quorum templi prospectum nobis exhibent Elagabali frequentes nummi cum epigraphe ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. Vaillant in num. Græc.

Urbes Ptolemæorum imperio subjectas primas nominis sui literas in nummis signare solitas esse diximus, at Phœniciæ urbes pro literis, civitatum suarum insignia apponebant, ut videre est in nostra Seleucidarum Historia, pag. 394. Tyrum, Herculis clavam, Sidonem navis Acrostolium, & præsertim Tripolim pileos, ut suprà, astris insignitos in Antiochi Eusebis nummo.

Phœnicia quidem paruit Soteri & Philadelpho, sed effigies in nummo exhibita, iis planè dissimilis est, deinde Evergeti, Philopatori, & Epiphani quo mortuo ab Antiocho Deo Epiphane aliis erepta est nec eam ampliùs habuerunt. At ex sequentibus Philopatoris & Epiphanis vultibus ab hoc diversis ut ab eorum annis in nummis signatis, ad Evergetem hunc nummum pertinere ostendemus; unde deinceps Antiquariis illius effigies planè deinceps innotescat.

Annus H. id est illius imperii *Septimus*, in nummo percussus denotat fuisse eum signatum quando ipse Antiochus Evergetes in Phœniciam venit cum exercitu, & alterum misit in Mesopotamiam, quum Seleucum & Antiochum fratres contra se bellum in Mesopotamiæ finibus restaurare accepit. Tripolitani ut illius gratiam sibi devincirent nummos suos ipsi dedicarunt, vel quòd Evergetes quum pecunia opus haberet pro exercitu illam Tripoli percutere jussit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate ornatum : ex aversa parte aquila fulmini insistens cum Inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. Ι Θ. an. 19. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Eadem in hoc nummo quæ in superiore effigies, ad alium Ptolemæum spectare quàm ad Evergetem non sinit, annus in eo signatus 19. illum ad Philopatorem qui tantùm 17. annos regnavit non revocat, nec minùs ad Epiphanem, qui quinquennis ad summum Ægypti Regnum habuit, & annos natus 29. decessit, adde quòd illa Evergetis effigies ad ætatem provectiorem vergit, & Epiphanis vultum juveniliorem in ejus nummis, & planè dissimilem, si quidem, anno L. 5. 7. 10. & 22. cusos eandem habere in se similitudinem proferemus.

Literæ numerales Ι Θ annum imperii Evergetis 19. designant, quo nummus fuit percussus, nempe quando ad Æthiopiæ regiones & ultra occupandas exercitum miserat Ptolemæus, qua de re moneta in Paphi officina frequens & quæ nobis superstes fuit, signata est: plurimos quidem in illa urbe nummos Philadelphi percussos ut suprà observavimus: unde nil mirum si eadem illius filio & Heredi adhuc cudit.

NUMMUS

PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI

CUM UXORIBUS REGINIS.

Ap. Eq. Maunier Aleppensem Parisiis.

Eadem Capita Soteris & Berenices sociata, sine literis ut & Philadelphi & Arsinoes jugata, sed cum integra ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ epigraphe.

Si

plures aiens, si fieri posset gignendos Regi fratres esse ad Regni securitatem & perpetuitatem. LAGIDAR. an. 106.

Quum verò Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiù viveret Magas, non fore ipsis firmam: respondit Cleomenes quod ad id attineret, ut securi essent. Plus tria millia ex mercenariis Peloponnesios & Cretenses ad mille, esse sui studiosos: qui, si annuisset modò, promptè advolaturi essent cum armis. Id. ibid.

Hæc oratio non modicam in præsentia Cleomeni & fidem in Regem benevolentiæ & opinionem autoritatis peperit, sed his verbis omnibus Sosibius imbecillitate Ptolemæi timiditatem intendente, quum omnia formidaret, omnibúsque diffideret, Cleomenem ipsi & aulicis, quod valeret apud illos, formidolosum reddidit, Regíque persuasit, ut quamprimùm Magæ mortem acceleraret: illum verò à Theogo quodam, paulò pòst occisum aiunt esse inter laudum acclamationes aquæ ferventis lebete superjecto, Berenicéque mater etiam extincta est, & illi qui eos sectabantur. Id. ibid.

Ptolemæus ita existimabat à domesticorum quidem metu ipsum semet opera sua & eorum cæde liberasse: ab exteris verò ne periculum ullum haberet metuendum, à fortuna esse provisum: quippe Antigono & Seleuco extinctis, regnare nunc in illorum locum Antiochum & Philippum ambos juvenes ac pueros. Igitur fortunæ suæ confisus, sic Regnum suum administrabat, quasi continuos ludos agitaret, actum aulicis suis, tum ceteris qui rebus in Ægypto præerant, incuriosum se omnium, & difficilem aditu se præbebat, negligentem verò & socordem illis se ostendebat, qui extra ÆgyptumPræfecturas curabant, quum priores Reges non minori curæ, quin imo majori, quàm Ægyptum ipsam suúmque in ea imperium res externas habuerint. Itaque res susque deque Ptolemæus habebat. Polyb. l. 5.

Antiochus Syriæ Rex licèt juvenis, magno erat animo imbecillem socordémque Ptolemæum agnoscens de recuperanda Cœlesyria decreverat, sed in illam irrupturus, Molo Mediæ & Alexander Persidis Satrapæ ab eo deficiunt contra quos exercitum mittit, porrò Provinciis citra Taurum Achæo commendatis, alias Apameæ copias cogit, & Gerram in Cœlesyria urbem oppugnare tentat; sed quum illam Theodotus Ætolus, cujus fides erga Ptolemæum adhuc constabat, diligenter munivisset, Antiochus ab incœpto destitit, & contra rebelles ille profectus est. Ibid.

Cleomenes post Berenices & Magæ cædes negligenter auditus, spem quidem petendi naves & milites deposuerat, sed quum implicitos bello Ætolico Achæos accepisset, precibus etiam atque etiam, quò Ptolemæus abeundi sibi cum sua duntaxat familia veniam daret, ipse Rex nulli serio negotio attendens futuríque parum providus pro cetera fatuitate atque stultitia sua, verborum Cleomenis rationem nullam habebat. Sosibius autem ob cujus oculos Cleomenis audacia & stipendiariorum erga ipsum benevolentia, illum nullo modo dimittendum cum amicis statuebat: nam cum classe & pecunia ac commeatu periculum erat ne victor mortuo Antigono, Ægypti Regno metuendus esset, qui ejus statum tam diù explorasset, ac pro deplorato Regem haberet, virum autem tantum contemptim habitum dimittere, inimicum certum atque hostem futurum judicabat, quamobrem illud supererat, ut invitum retinerent, & priusquam evaderet, comprehenderetur & includeretur. Ibid.

Res in eo statu erat, quum appulit Alexandriam Messenius Nicagoras; hic oderat Cleomenem, in specie tamen pro amico se gerebat. Hunc igitur è navi oneraria tunc egredientem Cleomenes videns (nam fortè deambulabat in crepidine littoris) diligenter salutavit eum, & qua de re in Ægyptum venisset, percunctatus est. Quum Nicagoras comiter salute reddita, Polyb. l. 5. Plut. in Cleom.

equos

LAGIDAR. an. 106. equos bellatores Regi se insignes diceret adducere, Mallem, inquit, sambucistrias & cinædos: nam hæc Rex nunc moratur inprimis, quod Cleomenis de Rege dicterium deinde Sosibio denudavit Nicagoras.

Iid. ibid. Sosibius hanc arripuit ansam & accepit lubens. Ceterùm Ptolemæum majore de causa quærens irritare, induxit Nicagoram ut epistolam adversus Cleomenem Regi scriptam relinqueret, statuisse illum, si naves & milites ab eo accepisset, Cyrenas occupare. Aç Nicagoras quidem his scriptis literis vela fecit. Quum Sosibius triduo pòst obtulisset Ptolemæo quasi modò redditam epistolam, atque adolescentem inflammasset visum est in amplis ædibus Cleomenem recludere, præbitóque reliquo consimili cultu arcere exitu.

Polyb. ibid. Plut. in Cleom. Ptolemæus Canopum urbem Ægypti civitatem, distantem ab Alexandria 120. stadiis profectus erat, forsan ad festivos illos dies per fossam navigans, qui in Canopi honorem celebrantur, ubi major erat ejus sollennitas quàm apud Alexandriam. Cleomenes hac Regis ab urbe exitus occasione, rumorem inter custodes distulit inibi se esse, ut à Rege liberaretur, quòd in more Regi esset, ut quos erat carcere soluturus cœnam his & munera mitteret.

Ibid. Amici multa talia apparata miserunt foris in urbem Cleomeni, quo circumvenirent custodes, qui ista missa putabant à Rege, quippe sacra fecit & participavit eis hæc liberaliter, impositáque corona accumbens cum amicis epulatus est, & insuper vinum mitti custodibus, qui nihil quicquam de dolo suspicati, acceptis vescuntur: ita sepultis vino custodibus, amicis qui unà erant & famulis comitatus circa meridiem, numero tredecim strictis pugionibus foras erumpunt.

Ibid. Ptolemæus quidam nomine ad urbis custodiam tunc relictus accepto nuntio iis occurrit, sed ipse de quadriga dejectus, interficitur: simul ad libertatem populus vocatur, quum nemo sequeretur neque rebelli socium se adderet, converso agmine arcem petunt conjurati, claustra portularum, sive fenestrarum, si fortè revulsuri, & ad destinata cunctorum opera usuri: quod eorum consilium ut præsenserunt Præfecti arcis, valido præsidio portam muniunt: itaque conjurati, hac quoque spe lapsi, generoso animo & Laconico, manus sibi intulerunt, atque hunc habuit vitæ exitum Cleomenes.

Ibid. Ut verò rumor est per totam urbem dilatus, Cratesilea Cleomenis mater, quamvis generosa mulier, demisit ex magnitudine calamitatis animos, liberósque complexa Cleomenis, projecit se in lamentationes. Ex filiis, stirpis major ex fastigio domus præter omnium expectationem desiliens in caput, se præcipitem dedit, atque afflictus quidem fuit, non expiravit tamen, sed sublatus est, clamans & fremens quòd interpellaretur morti.

Ptolemæus Rex, ubi hæc accepit, corpus imperavit Cleomenis excoriatum in crucem agi, necari insuper liberos ejus, matrem, & feminas ejus comites. Postquam ad supplicii locum perventum est, pueros primùm sub oculis Cratesileæ, deinde illam interfecerunt: illa autem hanc vocem tantis in malis misit. *Quò pueri estis profecti!*

Lagid. 107. Philop. 3. Polyb. l. 4. Orto inter Byzantinos & Rhodios bello, hi ut Achæum qui in regionibus Asiæ cis Taurum latè dominans, rerum potiebatur, quíque Regis nomen paulò antè assumpserat, sibi devincirent, quum ejus patrem Andromachum, captivum Alexandriæ ut suprà diximus detineri scirent, consilium inierunt legationem ad Ptolemæum mittendi, qua illum tradi sibi peterent, nolebat quidem Philopator illum dimittere, sperans magno eum sibi, tempore suo fore usui, necdum enim controversiæ quam habuerat cum Antiocho quòd Gerram urbem suam obsederat, finis erat impositus, & Achæus qui se Regem declaraverat.

Lagid. 108. Philop. 4. Andromachus autem Achæi quidem pater erat & Laodices Antiochi Syriæ Regis matris frater: verumtamen Rhodiorum petitioni annuens Ptolemæus Andromachum ipsis tradidit ut illum filio restituerent: posteáque Achæus ejus

ejus filius consiliorum suorum contra Antiochum societatem cum Ptolemæo iniit. LAGIDAR. an. 108.

Decius Magius Capuæ Præfectus legationem ad Hannibalem ne mitteretur, summa ope restiterat, ab eo ideò postulatus, in navem impositus Carthaginem missus est; sed navem Cyrenas detulit tempestas: ibi quum Magius ad Statuam Ptolemæi confugisset, deportatus est Alexandriam, & postquam Ptolemæum docuit, contra jus fœderis junctum se ab Hannibale, vinculis liberatus est, permissúmque ut rediret, seu Romam, seu Capuam si vellet. Magius autem quum Capuam nec sibi tutam diceret, & Romam eo tempore, quo inter Romanos Campanósque bellum esse, transfugæ magis quam hospitis fore domicilium, malle in regno vivere, quem vindicem atque autorem haberet libertatis. Luc. Dec 3.

Antiochus provinciis Regni sui superioribus tandem pacatis, an Ptolemæo? an Achæo bellum inferret dubius, Seleuciam ad Orontis ostia sitam Apollophanis Medici sui consilio recuperare aggreditur. Hæc urbs Ægypti præsidiis tenebatur à tempore quo Evergetes in Syriam Berenice sorori auxilium laturus cùm exercitu venerat. Lagid. 109. Philep. 5. Polyb. l. 5. Id. ibid.

Seleuciam armis captam ordinabat Antiochus, quùm illi à Theodoto literæ afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœlesyriam significabat, quam se totam ipsi traditurum scribebat. Hic Theodotus genere Ætolus erat, qui maximo persæpè usui quum fuisset Ægypti Regibus, adeò condignum meritis præmium nullum retulerat, ut etiam de vita periculum, ipsi esset creatum, ac proptereà, quo tempore Antiochus bellum adversus Molonem gerebat, Theodotus Ptolemæum pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffisus per se Ptolemaïdem per Panætolum Tyrum occupaverat. Tunc igitur Antiochus expeditione adversus Achæum in aliud tempus dilata, in Cœlesyriam duxit exercitum, & Gerram iterum aggressus est. Ibid.

Ptolemæus qui Theodoti defectionis nuntium acceperat, Nicolaum genere etiam Ætolum Ducem suum qui bellicarum rerum usu & audacia nemini cedebat: ad Ptolemaïdem obsidendam misit: quo Cognito Antiochus, relicta gravi armatura, datóque Ducibus negotio, ut Brocchos Castellum in ipso propè lacum transitu situm, obsiderent, ipse cum expeditis militibus ad eximendam obsidione Ptolemaïdem iter intendit.

Nicolaus qui Antiochum adventare, fama nuntiante, jam antè didicerat, castra movet: ac Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces propè Berytum mittit. In hos statim copias duxit Antiochus, manus conserit, terga vertere hostes cogit & mox in ipsis faucibus castra metatur. Eò loci copiis ceteris acceptis cum universo exercitu ire pergebat. Quum illi obviam processerunt Theodotus & Panætolus amicis suis comitati, quos omnes quum benignè Antiochus appellasset, Tyrum & Ptolemaïdem illi tradiderunt cum omnibus apparatibus qui in oppidis illis erant. Ibid.

Ptolemæus interim Memphim urbem concesserat, copias ejus Pelusio erant congregatæ. Nili aggeres reclusi, omnes aquæ dulcis scaturigines obrutæ, quod quum accepisset Antiochus, sententiam de exercitu versus Pelusium ducendum mutavit. Porrò Ptolemæus subveniendi rebus suis & accedendi propiùs ad hostem, sicut par erat ipsum facere, manifesta enim perfidia appetitum, ne consilium quidem aut rationem ullam præ socordia inibat: usquè adeo rei militaris cura, atque exercitatio omnis ab eo fuerat spreta. Ibid.

Quod reliquum fuit, Agathocles & Sosibius penes quos summa erat Regni autoritas, quod optimum poterant in præsentia consilium capiunt, nam decernunt in præparatione belli operam sibi gnaviter esse ponendam: interim verò Legatos ad Antiochum mittendos, qui impetum ipsius relaxent, ita denique omnia in speciem esse comparanda, ut Antiochus in ea quam antè

 con-

LAGIDAR. an. 109. conceperat de Ptolemæo, opinione confirmetur: nunquam videlicet ausurum ipsum bellare secum? verùm per amicos & colloquia acturum, & ut è Cœlesyria excedat, rogaturum.

Ibid. Agathocles & Sosibius ad Anthiocum igitur magno studio legationes miserunt, simul & Rhodios, Byzantinos, Cyzicenos, itémque Ætolos de pace per Legatos sollicitant inter Ptolemæum & Antiochum, at dùm ultrò citróque ad ambos Reges Legati commeant, præclaram nanciscuntur ad bellum præparandum Ptolemæi consiliarii, ipsi Memphi morabantur ibidémque eos excipiebant, qui ab Antiocho venirent, postulatísque illorum perhumanè respondebant.

Ibid. Interim ipsi mercenarios milites quos in urbibus ditionis suæ ex Ægypto Ptolemæus alebat, convocant & Alexandriam contrahunt, ad conducendum etiam militem peregrinum, conquisitores dimittunt, & ne vel iis, quos jam habebant, vel iis qui deinceps essent venturi, annona deesset, providebant; nec minùs de ceteris quoque omnibus rebus bello necessariis, solliciti erant: eóque fine Alexandriam alterius vicibus subindè excurrebant, ut ne quid omninò deficeret eorum, quæ ad proposita exequenda desiderari poterant.

Ibid. Armorum autem fabricam, virorúmque delictum atque centuriationem Echecrati Thessalo & Phoxidæ Melitensi permiserunt: adhibiti etiam sunt ad curationem ejusdem muneris Eurylocus, Magnesius, & Socrates Bœotius, quibuscum erat & Cnopias Alorita. Accidit enim sanè quàm opportunissima res Ægyptiis, ut viros istos nanciscerentur qui sub Demetrio & Antiocho Regibus stipendia fecerant verorum certaminum, atque adeò omnium quæ ad expeditionales usus spectant, mediocrem saltem peritiam habebant.

Hi multitudinem sibi traditam, quantúm fieri poterat, militari disciplina informabant. Jam primùm per genera, pérque ætates tribules, convenientia cuique arma, spretis iis quibus antè uti solebant, diviserunt: prioribus deindè ordinationibus solutis, totáque illa descriptione antiquata, quæ in recensendis militibus stipendiorum causa, antea servabatur, ex usu præsentis belli eos centuriarunt. Secundúm hæc, assiduis exercitationibus non solùm imperia militiæ familiaria illis reddebant; sed etiam proprios cuique armorum generi motus. Postremò armatos convenire in unum jubebant, ibíque sui officii illos admonebant.

Ibid. Qua in re egregiam cumprimis illis operam navaverunt Andromachus Aspendius, & Polycrates Argivus: qui & recens è Græcia illuc trajecerant & Græcanicæ audaciæ atque industriæ, qua ferè singuli Græcorum, in bellis utuntur, magnum cumprimis usum habebant: hoc & ampliùs viri illustres erant, tùm splendore patriæ suæ uterque, tùm privatis opibus. Polycrates præsertim qui antiquissima prognatus stirpe, patrem habuerat Mnasiadem, plurimarum olim palmarum athletam.

Ibid. Hi modò privatim, modò publicè hortando, monendóque, & quos instituebant, audaciam & alacritatem ad futurum certamen illorum animis inseruerunt. Porrò singuli eorum, pro ea peritia, qua præcipuè pollebant, ita Ducatus in exercitu gerebant.

Ibid. Eurylocus Magnes trium fermè millium, & hoc est, quod apud Macedonas vocatur agema. Socrates Bœotius cetratis bis mille præerat. Phoxidas Achæus, & Ptolemæus Thraseæ F. prætereáque Andromachus Aspendius, eodem in campo Phalangem & Græcos mercenarios exercebant. Ceterum Phalangis Duces erant Andromachus & Ptolemæus, conductii milites, Phoxidas. Constabat Phalanx hominum numero millium viginti quinque. Mercede conducti accedebant ad octo millia. Equites ad Regium comitatum pertinentes,

tes, erant ad ſeptingentos, quos Polycrates inſtituebat, & una cum iis accitos è Lybia, & ibidem in Ægypto conſcriptos, præerátque idem, omnibus his numero ad tria millia. LAGIDAR. an. 109.

Univerſi verò equitatus, & cunctorum qui ſtipendia equis merebant, ad duo millia hominum, Præfectus erat Echecrates Theſſalus, qui cum eximia cura eos exercuiſſet, in ipſo diſcrimine, maximo uſui Ptolemæo fuit ejus opera. Cnopias quoque Alorita in commiſſo ſibi milite inſtruendo præparandóque nemini omnium concedebat: Ii autem erant omnino Cretenſes ad ter mille, è quorum numero fuere Neocretes mille, quibus Philonem Cnoſſium præpoſuerat. Ibid.

Armaverunt & Afrorum tria millia more Macedonico, Præfecto Ammonio Barcæo, Ægyptiorum multitudo ad viginti millia Phalangitarum accedebat; qui Ducem Soſibium habebant: confracta eſt & Thracum, Gallorúmque manus, tum ex iis qui Ptolemæi ditionem incolebant, aut liberis eorum ad quatuor millia: tum ex iis qui inſuper recens fuerant conſcripti ad duo fermè hominum millia, Dúxque illis impoſitus Dionyſius Thrax. Ac Ptolemæo quidem qui præparabatur exercitus, hoc numero conſtabat, & hac gentium ceterarum diverſitate. Ibid.

Antiochus interim urbem Phœniciæ Dora premebat obſidione, cujus incœpti, cùm exitum nullum videret: (nam & locus erat natura munitiſſimus & obſeſſis inde opem ferebat Nicolaus) appetente jam hieme, miſſis à Ptolemæo Legatis demum annuit, ut & induciæ ad menſes quatuor fierent, & de ſumma re ad conditiones æquiſſimas ſe deſcenſurum diceret, quia diutius à ditione ſua abeſſe nolebat, & Seleuciam reducere exercitum ad hibernandum properabat. Jam enim manifeſtum erat rebus ipſius conſtruere inſidias Achæum, à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Hac venia Legatis data, Antiochus remiſit, juſſos quamprimùm ſibi voluntatem Ptolemæi renuntiare & Seleuciam ad ſe venire. Deinde ubi præſidia locis opportunis impoſuiſſet, rerum omnium cura Theodoto mandata ad reditum ſe accinxit.

Seleuciam ut ventum, in hiberna dimiſit Antiochus: nullam de cetero exercendi militis curam gerente; perſuadebat enim ſibi ad ea quæ reſtabant, nihil dimicatione futurum opus: quód partem aliquam Cœleſyriæ & Phœniciæ jam in poteſtate habens, cetera loca à volentibus, ſe accepturum, & omnia colloquiis tranſacturum ſperabat. Ptolemæum quidem certè periculum ſummæ rerum facere nequaquam auſurum. Idem cum Antiocho & Legati ſentiebant, ea maximè conjectura ducti, quod de negotiis perquam humanè cum ipſis tractaverat Soſibius in urbe Memphi ſedens; quum interim de apparatibus belli, qui Alexandria fiebant, nihil quicquam ſinerentur videre, qui ad Ptolemæum miſſitabantur. Igitur tunc quoque, qui advenerant Legati, Soſibium ad omnia paratum dicere. Ibid.

Porrò autem quoties cum Legatis Antiochus conveniebat, apprimè illi curæ erat, ut non minùs juſtis cauſæ rationibus, quàm vi armorum Legatos Alexandrinos ſuperaret. Qui poſtquam Seleuciam venere, & ad diſceptandas ſigillatim pacis conditiones deſcenderunt, prout mandatum illis à Soſibio fuerat in commemorandis cauſæ ſuis juſtis Antiochus, illatum paulò antè damnum Ptolemæo & inſignem ſibi factam, confeſſione omnium, injuriam, quando in Cœleſyria loca nonnulla occupaverat, non magni æſtimabat; quinetiam perſæpe ita de expeditione illa ſua loquebatur, ut ſi nulla cuiquam facta eſſet injuria, quippe res ad ſe pertinentes illum ſibi vindicaſſe.

Erat Antiocho multùm in ore, Antigonus Cocles, qui primus illam Provinciam armis quæſiviſſet, nec non Seleuci dominatio illorum locorum. Ibid.

LAGIDAR. an. 109. Has esse minutè certissimas justissimásque rationes acquirendo, per quas ad se non ad Ptolemæum, Cœlesyria spectaret. Ptolemæum enim cum Antigono bellum gessisse, non ut sibi quidquam pararet; verùm ut Seleucum Provinciæ ejus Imperium sibi asserentem, adjuvaret, omnium verò maximè communem cunctorum Regum confessionem urgebat: illo nimirum tempore factam quum Antigono devicto, Cassander, Lysimachus, Seleucus de communi sententia ad consultandum congregati in unum, Seleuco Syriam universam decreto suo attribuerunt.

Contraria his, qui à Ptolemæo dicebant, probare nitebantur, nam & præsentem injuriam exaggerabant: rem enim vero indignam esse, quod proditione Theodoti, & expeditione ista Antiochi, violata sic fides esset. Objiciebant & illud: Ptolemæum Lagi filium, Syriæ Imperium quæsivisse sibi: quippe ea Lege, arma ipsum consociasse cum Seleuco, ut Asiæ quidem universæ dominatus Seleuco pararetur; Cœlesyriam verò & Phœnicem propriam ut sibi faceret. Hæc & similia his, quum sæpius per Legatos & in colloquiis utrimque jactarentur, effici tamen omnino nihil poterat, per communes enim amicos controversia disceptabatur, & intererat conventibus nemo, à quo reprimi & inhiberi posset impetus illius qui lædere alterum videretur.

Ibid. Maximam verò utrisque difficultatem afferebat Archæinegotium: nam Ptolemæo, id summo studio agente, ut fœderibus comprehenderetur; Antiochus contrà; ne fieri quidem mentionem ullam omnino ejus rei ferre poterat; rem esse indignam clamitans, audere Ptolemæum rebelles protegere, aut cujusquam illorum meminisse.

Ibid. Quum igitur, dum per Legatos agerent, utrique suis se propugnaculis tuerentur; interim verò pax non conveniret, ineunte jam vere copias suas contrahit Antiochus, habens in animo terra maríque hostem aggredi, & reliquas Cœlesyriæ partes nondum subactas in potestatem redigere.

Ibid. Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao tradit: commeatus omnium rerum Gazam affatim convehit, copias pedestres, maritimásque emittit: quæ ubi advenerunt, audacter jam bello se accingit Nicolaus: ad omnia quæ imperaret, promptum adjutorem Perigenem experiens, qui navibus præerat: Hunc enim classi, quam submittebat, proposuerat tectas quidem naves triginta habentem, onerarias verò amplius quadringentas. Hic parte exercitus, præoccupatis faucibus ad Plabanum, altera parte, in qua erat ipse, proxima Prophyreoni urbi loca tenens, ne hac faceret Antiochus impressionem impediebat, classem interim unà secum habens in anchoris stantem.

Ibid. Antiochus Marathum progressus, quum ad eum Aradii venissent de societate acturi, pro sociis accepit eos: deinde per Theuprosopon, Syriam ingressus, Berytum venit: & transitu Botrim occupavit, Trierem & Calamum incendit, Nicarchum inde & Theodorum præmisit jussos in angustiis viæ ad Lycum fluvium occupandis hostem antevertere: ipse cum exercitu pergit ire; mox ad Damuram amnem castra communit. Diogneto Navarcho cum classe illum semper comitante. Hîc rursus assumptis secum Theodoto & Nicarcho cum ea expeditorum manu quam habebant, fauces quas Nicolaus præoccupaverat speculatum est profectus, naturáque locorum probe prospecta, in castra se recepit. Postero die, relicto ibidem milite graviter armato, & Nicarcho illi Præfecto ad proposita exsequenda cum reliquis copiis se se Antiochus accinxit.

Ibid. Quum autem Libani montis tractus oram maritimam in angustum ac breve spatium eò loci cogat: accidit insuper ut illum ipsum spatium inaccesso atque aspero quodam clivo præcingantur, qui arctum & difficilem, propter mare, tramitem relinquit: ibi Nicolaus consederat, & locis aliis idoneo

neo militum præsidio occupatis aliis structura castellorum munitis facilè se aditu prohibiturum esse Antiochum credebat. LAGIDAR. an. 109.

Antiochus diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto tradit, addito præcepto, ut secundùm Libanum montem hostem peterent, manum consererent, perrumperent denique. Alteram aciem Menedemo attribuit, cui etiam atque etiam imperavit, ut per medium clivum tentaret transitum. Tertiam ad res mari gerendas reservavit, præposito Diocle. Ipse cum prætoria sua cohorte medius inter omnes stetit: testis spectatórque omnium quæ gererentur futurus. Simul & Diognetus & Perigenes navales copias ad pugnam direxerunt, terra quàm maximè fieri poterat, appropinquantes, & ut terrestris navalísque prælii una dumtaxat appareret connitentes. Ibid.

Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, simul hastam invaderent: Mari quidem pugnæ discrimen æquabatur; nam & numero & ceteris rebus æquales erant utrinque navalis prælii apparatus: terra verò, licèt principio superior esset Nicolaus Ptolemæi Dux, locorum præsertim natura munitissima eum adjuvante; mox tamen postquam Theodotus stationem in monte locatam vi dejecit pervasítque, deinde fronte conversa, è superiore loco hostes est aggressus, fugam effusam capessit Nicolaus. Periere ex iis inter fugiendum, ad duo millia, nec pauciores vivi sunt capti, qui supererant cuncti ad Sidonem urbem se recipiunt. Perigenes qui de prælio maritimo spe lætiore jam erat, ut cladem terra esse acceptam videt, consternatus animo, retro ipse concedens eadem petit loca. Ibid.

Antiochus cum exercitu profectus ad Sidonem, signa constituit, urbis tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam, Philoteriam ducit, quam cum Scythopoli occupat, deinde Atabyrum cepit. Eo tempore Keræas è numero Præfectorum Ptolemæi ad Antiochum defecit, qui munifice illum suscipiens, animos multorum erexit. Itaque non multò pòst Hippolochus Thessalus abductis etiam de Ptolemaïco exercitu equitibus 400. ad ipsum transfugit. Deinde Antiochus Pellam, Canum, & Gephyram subegit, in Arabiam deflexit, Abilam & Gadaram in deditionem accepit, Rabatamana Arabiæ urbem occupavit, tandem Ptolemaïdem reversus, in Hiberna concessit. Lag. 110. Philop. 6. Ibid.

Ineunte vere Ptolemæus & Antiochus præparatis rebus omnibus, in eo jam erant, ut expeditionem susceptam, prælio terminarent. Ptolemæus igitur peditum septuaginta millia, equitum quinque, bestias tres & septuaginta secum trahens, Alexandria movet. Antiochus cognito hostem adventare, & ipse copias suas in unum cogit: numerus peditum, duo & septuaginta millia, equitum sex, elephanti duo supra centum. Ibid.

Ptolemæus Pelusium profectus, in ea primùm urbe castra posuit. Ibi assumptis qui sequebantur à tergo, postquam frumentum exercitui esset mensus, movet castra, pergítque ire per terram carentem aqua propter Cassium montem, & ea quæ vocant Barathra, iter faciens. Gazam ut ventum est, & pars exercitus ibi est assumpta, placidè lenitérque ut antè processit. Quintis castris quò destinaverat, pervenit, ibíque stadia quinquaginta ab oppido Raphia, signa constituit. Antiochus decem fermè stadia ab hoste locum castris noctu cepit: deinde propiùs Ptolemæum consedit, non longiore stadiorum quinque intervallo, inter utraque castra relicto. Ibid.

Eodem tempore Theodotus, facinus est ausus Ætoliæ quidem, sed tamen virilis prorsus audaciæ. Quia enim in Ptolemæi aula, antea versatus fuerat, ac propter mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem notam habebat, duobus tantùm comitatus, sub lucem hostile vallum intrat, & à vultu ille quidem dignosci non poterat propter tenebras; à veste autem & cetero Ibid.

 cultu

LAGIDAR. an. 110. cultu notabilis non erat, observato autem superioribus diebus loco tabernaculi Regii magna audacia fecit impetum: ac primò quidem obvios omnes fefellit: verùm ubi in tentorium illud irrupit, in quo responsa dare adeuntibus & cænare solitus Rex erat, omnes scrutatus angulos à Rege oberravit duobus ex iis qui ibi curabant vulneratis, Andrea etiam Archiatro obtruncato.

Sic rem narrat Macchabæorum scriptor. Dositheus filius Drymilli dictus, Lib. 3. natione Judæus, postea verò facta à lege transitione, à patriis sanctioribus alienatus cùm Theodotum subduxisset, ignobilem quemdam supposuit in tabernaculo quem ipse pro Ptolemæo obtruncavit.

Postquam per dies quinque opposita invicem castra Reges habuissent, visum utrique est, prælio jam decernendum. Polyb. l. 5. Quum igitur prior Ptolemæus suos è vallo eduxisset, ex templo Antiochus quoque educere è castris, & aciem contrà dirigere. Phalanges suas ambo & delectorum aciem armatu Macedonico instructorum adversis invicem frontibus collocarunt.

Cornua Ptolemæus ordinaverat hoc modo. Lævum curabat Polycrates Ibid. cum iis equitibus qui Ducatum ejus sequebantur: Inter hos & Phalangem, primi erant Cretenses ad latus ipsum equitum, sequebantur Regii Prætoriani, quos agema vocant, deinde cetrati Duce Socrate, hi Lybicos contingebant, qui Macedonum armis erant ornati. Dextrum cornu tenebat Echecrates Thessalus, equites habens quibus præerat, ad lævam Echecratis Gallos & Thraces collocaverat: deinceps Phoxidam cum mercenariis Græcis qui Ægyptiacæ Phalangi adhærebant: ex elephantis quadraginta in lævo cornu fuerant locati, ubi Ptolemæus ipse pugnam erat facturus, tres & triginta dextrum cornu & mercenarios equites protegebant.

Ibid. Antiochus verò bestias sexaginta, quibus erat præpositus Philippus ejus collectaneus, ante cornu dextrum, ubi dimicaturus erat cum Ptolemæo, locat, horum à tergo equites bis mille Duce Antipatro stare jussit, quibus totidem alios in modum forcipis dispositos adjunxit, juxta equites, in fronte aciei Cretenses statuit, deinde eos qui fuerant è Græcia acciti: inter hos & Macedonicam armaturam quinque illa interposuit millia, quæ Bybbaco Macedoni parebant. Lævam deinde aciem dirigens, in ipso cornu equites bis mille posuit, quorum Dux Themison; his Cardacas applicuit & Lydos jaculatores: deinde expeditorum tria millia sub Menedemi Ducatu: his adhærebant Cissii, Medi, & Carmanes: his Arabes & finitimi populi, qui jam Phalangem ipsam contingebant: reliquos elephantos sinistro cornu præposuit, Præfecto illius Myisco inter pueros Regios in aula quondam educato.

Ibid. Ad hunc modum instructis utrimque copiis, uterque Rex amicis ac Ducibus comitatus aciei frontem obequitans suos alloqui cœpit, fortitudinem militum extollere, ordines suos hortari, maximam in Phalangibus spem habere: Phalanges enim Rex uterque & delectos Macedonico more armatos contra se invicem collocarant: Milites autem unà cum Ptolemæo, Andromachus Aspendius, Maccab. Lib. 3. & Sosibius hortabantur, Arsinoe Ptolemæi soror sedulò copias obambulans, capillis solutis cum lachrymis orabat miserabiliter milites, ferrent opem audacter sibi, liberis, & uxoribus, binas victoribus auri minas daturam singulis pollicens: Antiocho verò Theodotus & Nicarchus suos monendo rogandóque secundas agebant.

Ibid. Mox ut pervenere, Ptolemæus quidem & Arsinoe ad aciei lævum cornu. Antiochus verò cum Regia equitum turma, classicum incinere jussis tubicinibus, prælium elephantis commiserunt: ceterùm belluarum Ptolemæi pleræque certamen detrectabant; nam Libycis elephantis id accidere solet ut neque odorem, neque barritum Indicorum ferant. Quum igitur subitò consternati omnes, & in fugam versi ordines perturbarunt, Ptolemæi agema illis urgentibus est inclinatum. Antiochus circumducto supra bestias agmine, in Polycra-

cratem & equitatum, cui ipse præerat, dedit impetum: simul Græcorum mercenarii, qui circa Phalangem fuerant ab Antiocho constituti, Ptolemæi cetratos impellunt, quorùm jam antè ordines, bestiæ turbaverant; ac lævum quidem Ptolemæi cornu hoc pacto oppressum, omni ex parte in fugam inclinavit. LAGIDAR. an. 110.

Echecrates verò qui in dextro curabat, postquam pulverem ingentem ferri in suos vidit, bestias autem quæ à suis partibus stabant, ne accedere quidem ullo modo ad hostem velle, Phoxidæ Græcorum mercenariorum ductori mandat, ut oppositos sibi hostes invaderet, ipse equitibus longo agmine eductis, hostilem equitatum à tergo & latere adoriens in fugam citò vertit: idem & Phoxidas & omnes qui circa illum erant, fecerunt: in Arabes nemque & Medos facta impressione, terga dare omnes coegerunt. Igitur dextrum quidem Antiochi cornu vincere, & sinistrum vinci, & cùm hoc pacto Phalanges amborum nudatæ suis cornibus essent, ipsæ interim medio campo manebant inter spem metúmque de futuro pariter fluctuantes. Ibid.

Quæ quum agebantur, Antiochus in dextro cornu prosperam pugnam faciebat: Ptolemæus verò, qui se in Phalangem se receperat, quum in mediam progressus aciem venisset, séque militibus ostendisset, tantam suis alacritatem, hostibus verò pavorem ingeneravit. Igitur Andromachus & Sosibius in hostem ducere cœperunt: delecti quidem è terra Syria milites aliquando in acie restiterunt, ut qui Nicarchi ductu regebantur, at vix primum sustinentes impetum, cessere pugnámque omisere. Ibid.

Antiochus ut rerum imperitus ac juvenis, quia ipse ex adverso stantes hostes vicerat, ceteras quoque sui exercitus partes vincere omnes ratus, fugientes persequebatur: tandem verò ab aliquo è senioribus quid ageretur attendere monitus, quum ille ei pulverém indicaret, qui è media acie ad castra ipsius ferebatur: tùm demum re cognita, in eum locum, ubi steterat acies, accurrere conatus, ubi omnes suos fugæ se mandasse comperit, etiam ipse Raphiam concessit. Ibid.

Ptolemæus prosperum summæ rerum eventum per Phalangem consecutus, per equites verò & mercenarios dextri sui cornu, multis fugientium hostium occisis, in castra se recipit: postridiè verò sublatis suorum corporibus humatísque; hostium autem spoliatis, movet signa & Raphiam ducit. Ibid.

Antiochus statim à fuga, suis collectis, ex urbe castra munire voluerat, sed quia milites ejus magna ex parte intra mœnia penetraverant, ipse quoque ingredi fuit coactus. Sequente die ductis sub auroram copiis, Gazam contendit, ubi positis castris ad Ptolemæum de tollendis cadaveribus mittit, impetratáque ab eo venia, mortuis justa facit. Desiderati sunt ex Antiochi militibus non multò pauciores millibus decem peditum, trecenti equites, & eò plures: capti sunt vivi supra quatuor millia; elephanti in conflictu periere tres è vulneribus, posteà duo. Ex Ptolemaicis occisi sunt pedites mille quingenti, equites verò septingenti: ex elephantis sedecim sunt trucidati, reliquorum pars major capta. Hic fuit ejus pugnæ exitus, quam de Cœlesyriæ imperio ad Raphiam Reges inierunt. Ibid.

Victor Ptolemæus & Raphiam, reliquásque Cœlesyriæ urbes à civibus suis traditas recepit; quum omnes civitates in dominatu ipsius instaurando & deficiendo ad illum de celeritate inter se certarent. Est sanè mos hic cunctis mortalibus in ejusmodi temporibus, ut præsenti fortunæ se accommodent. Fit etiam nescio quo modo, ut Cœlesyriæ populi ad venerationem hujus Regiæ magis inclinent. Itaque ad demerendam ejus gratiam nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, sacrificiis, altaribus, ceteróque ejus generis cultu Ptolemæum honorarunt: ille propinquas civitates Maccab. lib. 3.

adiens,

LAGIDAR. an. 110. adiens, donariáque delubris earum distribuens, ut subditi sui bono essent animo, effecit.

Ibid. Judæi etiam miserunt è senatu Senes ad Philopatorem, ut salutarent eum, ferentes munera, déque rebus gestis ei gratularentur; insedit & eum cupiditas major se quamprimùm ad eos conferendi: venit itaque Hierosolymam, Maximóque Deo sacra fecit & gratulatione facta, quæ fa serat loco præstitit, deinde in locum ingressus, præ elaborato industria obstupuit, & concinnam templi structuram miratus, in aditum quoque intrare cupidè cogitabat: illis autem negantibus hoc esse fas, quod neque ne indigenis quidem liceret ingredi, adeóque nec Sacerdotibus, præterquam uni primo omnium Pontifici, ídque semel in anno tantùm: Quùmque Regi cresceret ex recusatione desiderium, templum clamore & ejulatu repletum est, & civitas tumultu querelísque confusa.

Ibid. Simon quidem summus Pontifex genibus ex adverso adito flexis & protentis manibus, Deum precatus est, qui Regem violentia, magnáque contumacia elatum, hinc atque illinc percellens, ut arundinem ventus, ita flagellavit, ut jam humi jaceret mutilis membrísque solutus, & justo supplicio implicatus, vocem mittere non posset. Quocirca amici ejus & stipatores corporis metuentes, ne cum vita quoque deficeret, ingenti pavore perculsi, eum extraaerunt. Posteà verò quum se recollegisset, discessit minitans atrocia.

Eutrop. lib. 3. Romani legatos ad Ptolemæum miserunt auxilia promittentes, quia Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna transacta.

Polyb. l. 5. Antiochus simul ac cognominem sibi urbem ingressus est, Antipatrum nepotem, & Theodotum Hemiolum Legatos de pace ad Ptolemæum misit, admodum enim verebatur, ne ab hostibus bello peteretur, & quum propter acceptam etiam cladem subditorum multitudini parum fideret, ab Achæo, ne hac occasione adversùs se uteretur sibi metuebat. Quorum omnium nihil reputans animo Ptolemæus, victoria tam inopinata contentus, & omnino Cœlesyriæ imperium recuperasse præter spem satis habens; adeò non erat alienus à quiete, ut plus etiam quàm par esset, ejus desiderio tangeretur; impellente ignavia, & ceteris animi morbis, qui per universam vitam fuerunt illi familiares. Itaque ergo, ubi Antipater cum reliquis Legatis ad eum venit, minaciter paululùm eos allocutus, & de Antiochi questus injuriis, inducias in annum eis concessit: ac deinde firmando fœderi Sosibium misit.

Ibid. Ptolemæus verò tres in Cœlesyria ac Phœnicia menses moratus ad componendum singularum civitatum statum mox omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore & amicis ad repetendam Alexandriam castra movet: imposito eo fine huic bello quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant.

Philop. 7. Excerpt. Vales. Reversus in urbem Rex, à studio rerum honestarum ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit: non solùm se innumeris effudit libidinibus, sed eò quasi evasit temeritatis, ut decreverit gentem Judaicam notare publica ignominia, in columna igitur quam impositam ad Regiam, in turri erexerat, literis curavit insculpendum, ne quis sacrifi care volens, ingrederetur in templa Ægyptiorum, útque Judæi omnes censu habito, ad servilem redigerentur, cui rei si qui contradixissent, eorum corporibus pro stigmate, insigne Bacchi folium hederaceum inureretur. Ceterùm ne omnibus infensus esse videretur, subscripsit quod si qui inter eos, qui solemnibus sacris initiarentur versari maluissent, ut pari cum Alexandrinis civibus jure uterentur.

Maccab. lib. 3.

Quidam

Quidam avitæ Religionis exosi consenserunt, quasi magnam consecuturi essent ex futura cum rege communicatione gloriam: plerique verò fortitudinem animi obtinentes à pietate non recesserunt, sed vitam pecunia redimentes, & eos qui deficiebant, pro gentis suæ hostibus habebant, communíque excludebant commercio & usu. His intellectis Rex tantoperè iratus est, ut non modò Alexandriæ exerceret iram suam, sed etiam reliquam Ægyptum incolentibus graviorem se exhiberet inimicum, omnésque eodem quamprimùm congregatos, pessimo supplicio è vita tolli juberet, missáque est his omnibus Prætoribus littera.

REX PTOLEMÆUS PHILOPATOR

Ducibus ac militibus qui sunt in Ægypto, singulísque salutem ac sanitatem.

Nos postquam suscepimus expeditionem in Asiam, ut ipsimet scitis, eóque datis nobis à Diis inoffenso auxilio, nostrísque viribus ex sententia nostra, quamoptimè confecta est, putavimus non armorum violentia, sed comitate multáque humanitate tractandas quæ Cœlesyriam & Phœniciam habitant gentes, beneficiísque ultrò afficiendas: qúmque templis urbium reditus quamplurimos contulissemus, addicti sumus ut Hierosolymam quoque ascenderemus ad templum pestiferorum qui insanire nunquam desinunt, honorandum. At illi verbis adventui nostro gratulati; reipsa nihil sincerè affecti, quum cuperemus adytum eorum ingredi, ídque eximiis ac pulcherrimis condecorare donariis, antiquo fastu permoti, nos ingressu prohibuerunt, ignari potentiæ nostræ: propter eam quam omnibus hominibus exhibemus humanitatem, atque inimico suo in nos animo palàm declarato, quasi solum gentium ferre voluerunt præ superba in Reges & de se benè meritos contumacia. Nos tamen horum acti insania, postquam reportata victoria pervenimus in Ægyptum, comitate utendo erga omnes gentes quod decuit, fecimus: atque in tali re congeneribus eorum omnibus injuriarum oblivione promulgata tam ob societatem, quàm ad concredita ipsis ab initio per simplicitatem infinita negotia ausi sortem eorum mutare, & eos civitate Alexandrinorum dignari volumus atque in consortium perpetui Sacerdotii recipere. At illi rem contrà interpretantes & bono, congenita sibi pravitate, repudiato, in malum assiduè proclives, non modò recusarunt contemptam ignominiosè civitatem; sed etiam verbis & re paucos ex ipsis sincerè erga nos animatos finem consecuturos. Quapropter consecuturis persuasum optimè habentes hos omnibus modis erga nos malè esse animatos, & prospicientes ne quando repentino posthac exorto tumultu, in tergo nobis habeant impios istos proditores & atroces hostes. Mandandum putavimus, ut simul atque primùm hæc reddita fuerit epistola, eodem illo die, qui judicati fuerunt, unà cum uxoribus & liberis, cum violentis vexationibus, ferreis undique vinculis constricti mittantur ad nos ad inevitabilem calamitatem & ad infamem cædem hostibus congruentem. Nam simul atque in hos fuerit animadversum putamus fore ut in posterum res nostræ stabili & optimo loco ac statu constituantur. Quòd si quis Judæum quempiam à natu maximo ad minimum etiam adluctantes usque tutatus fuerit, is cúm omni familia fœdissimis tormentis excruciabitur: qui verò nomen cujuspiam deferre voluerit, is prætérque quod consequetur bona damnati, & de Regia pecunia drachmarum argenti duo millia, libertatísque corona donabitur. Omnis autem locus in quo deprehensus omninò fuerit Judæus receptus, is desolatus igni tradatur ad perpetuum tempus inutilis.

LAGIDAR. an. 112. Philop. 8. Antiochus fœdus cum Sosibio affirmavit & ineunte vere facta cum Attalo societate Achæum bello est aggressus.

Polyb. l. 5. Ibid. Maccab. Lib. 3. Promulgato edicto advehebantur ferarum instar, ferreorum vinculorum vi tracti, alii jugis navium affixi cervicibus, alii pedibus constricti pedicis indissolubilibus densa quoque supernè tabula incumbente. Eorum descriptio à Regis Ministris diebus 40. facta est à Maii die 20. usque ad Junii 29. post autem hoc temporis spatium, quum Scribæ ad Regem renuntiassent se descriptioni Judæorum non sufficere ampliùs propter immensam eorum multitudinem.

Ibid. Rex asservatos in Hippodromo morte afficit tribus abhinc diebus, & Hermoni elephantorum Præfecto jussit, ut proxima die quingentis thus largè cum mero potui daretur Elephantis, ut potu affatim præbito efferati, ad mortem Judæis inferendam introducerentur; sed quum postero die convivium lautum convocatis amicorum & exercitus sui præcipuis fecisset, altus soporeum detinuit, usque ad horam prandii & ampliùs, in crastinúmque diem Elephantos eodem modo præparari jubet. Tertio autem die quum Ptolemæo præsente in Judæos immittendæ essent belluæ, duo ac terribiles Angeli descendere, omnibus præterquam Judæis visi sunt, qui hostiles copias perturbarunt, iisque terrorem injecerunt, & quasi compedibus constricti, immobiles facti sunt. Tum corpus Regis inhorruit, Belluæque in armatos conversæ, eos obterebant & perimebant.

Ibid. Rex itaque, ira ad commiserationem versa, Judæis vincula adimere jubet, Deum ipsorum protectorem agnoscit, & in urbem reversus ipsis convivium per septem dies subministrat, decreto, ut quo in loco mortem sibi subeundam illi putavissent, in eo salutis diem celebrarent, permisítque illis, ut eos qui legem Dei violassent, in omni Regni sui loco perimerent. Tum gratiis Regi actis cum gaudio discessere, & quum 300. in itinere Apostatas sustulissent, Ptolemaïdem Rhodophoron, ubi classis eos expectabat, pervenerunt, ibíque ex communi consilio convivium per septem dies celebrarunt; Rege ipsis propenso animo cuncta ad profectionem necessaria, cuique domum suam pervenissent, suppeditante. Terra, mari, fluvióque incolumes ad sua sunt reversi.

Polyp. l. 5. Achæus contra Antiochum qui superato Tauro in Asiam descenderat, & Attalus qui ex Pergamo contra illum progressus erat copias ducere in utrumque cùm non posset, tandem se Sardes recepit.

Ibid. Ægyptii prospera ad Raphiam pugna inflati, dicto audientes esse Ptolemæo non ampliùs dignabantur. Rex cùm adversus Antiochum illos armasset consilio usus est, ut tunc non inutili, ita posteà pernicioso: Ducem & autorem requirebant tanquam idoneis viribus præditi, quo ad extremum fecerunt, idque non ita multò pòst Ptolemæus in bellum cum defectoribus descendere coactus est, in quo Judæi beneficio recenti ab eo affecti, quum ditionis ejus munitiones fideliter obtinerent à Regis partibus fuerunt, in quo 40. millia armatorum ex eorum numero cæsa sunt.

Lagid. 113 Philop. 9. Euseb. Chron. Jornand.

Polyb. l. 8. Achæus jam ab anno & ampliùs Sardibus detinebatur obsessus ab Antiocho, quum Sosibius urbem esse captam accepit & Achæum in arce recludi, eum à periculo liberare conatus est. Bolidis cujusdam opera usus. Bolis ille erat genere Cretensis, sed qui longo tempore in Aula Ptolemæorum honoribus qui solent tribui Ducibus: vir prudentia, præcipiti audacia, & usu rerum bellicarum nemini, ut erat hominum opinio secundus. Propterea Sosibius, ubi multis sermonibus fidem illius, benevolentiam, ac studium sibi conciliasset, patrandæ rei consilium cum eo communicat: nihil ipsum impræsentiarum gratiùs Ptolemæo præstare posse affirmans, quàm si modum aliquem ac rationem liberandi Achæum sollerter comminisceretur.

Ibid. Ea oratione audita Bolis, tum quidem, ubi cogitaturum se de iis quæ fue-

fuerant dicta respondisset, discedit. Re autem apud se expensa, altero tertióve die pòst Sosibium adit, atque in se negotium suscepit: quippe Sardibus perdiù se fuisse, locorum peritiam habere, Cambylum verò Præfectum Cretensium qui Antiocho militabant, non solùm civem esse suum, verùm etiam cognatum atque amicum. Cambylo huic & militibus, queis ipse imperabat; custodia fuerat commissa unius è propugnaculis ponè arcem sitis, quæ muniri opere quum non possent Cambyleorum militum statione assidua custodiebantur. LAGIDAR. an. 113.

Placuit Sosibio commentum, eíque affatim pecuniam largitus ne quid deesset quod propositum moraretur: simul, à Rege & illo ipso cujus saluti consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe ingenti ejus animum impleverat, & ipse quoque Bolis ad rem exsequendam, promptus nulla mora interjecta, tesseris ac fidei pignoribus acceptis, Rhodum ad Nicomachum qui benevolentia ac fide paternum Achæo affectum præstabat, & Ephesum ad Melanconium navigat; isti namque erant quorum opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis negotiis superioribus quoque temporibus utebatur. Ibid.

Bolis ut Rhodum venit, ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc incœpto locutus, eósque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum unum è suis ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci jubet: ab Alexandria missum se peregrino milite conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum Cambylo velle conferre. Arianus cum Cambylo mox agit, suáque illi mandata exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit: diem, locúmque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita Arianum remittit. Ibid.

At Bolis ut pote Cretensis, & homo instabilis unamquamque rem in animo secum versare, & omnes consiliorum vias expendere, tandem ut erat constitutum, ad Cambylum accedit, epistolam ei tradit, non de Achæi salute, sed de propria securitate atque utilitate consultant, & ut ambo erant Cretenses, decem talenta, quæ Sosibius in antecessum numeraverat, æquis partibus inter se diviserunt, & rem ampliori mercede cùm Antiocho pacta, ipsi aperuerunt. Ibid.

Antiochus rei adeò sibi gratæ, atque ejus inopinatæ, pollicitationem audiens, omnia promittit ut Achæum sibi traderent: itaque Bolis cum Ariano, qui jam cum Achæo in arce collocutus erat, introducti sunt noctu, ut illum extraherent, & in tutum locum deducerent, sed in insidias lapsum Bolis ipse Achæum corripuit, ne sibi manus gladio, ad id parato manus inferret, & è vestigio sic traditus ad Antiochum qui illum expectabat in tabernaculo, adductus est, & mane in crucem membris mutilatis miser sublatus est: ita Achæus illorum perfidia victus, quibus fidem habuerat, diem supremum obiit. Ibid.

Hieronymus Gelonis filius, avo Hierone Siciliæ mortuo suum in ejus insulæ Regnum adventum per Sosippum Legatum, Heracleæ amitæ suæ significavit, sed intereà ipso à conjuratis occiso quum tantùm duodecim esset annorum, rogatio à Prætoribus promulgata est ut omnis Regia stirps interficeretur, Heraclea in sacrarium confugit & petiit ut è Sicilia ablegaretur & in Alexandriam ad maritum asportaretur, sed jam necata erat, quum vitæ nuntius tardè accessit. Liv. Dec. 3. l. 7.

Romani Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatrámque Reges Marcum Atilium & Manium Acilium Legatos ad commemorandam renovandámque amicitiam miserunt: hi dona tulere, Regi togam & tunicam purpuream cum sella eburnea, Reginæ pallam pictam cum amiculo purpureo. Lagid. 114. Philop. 10. Liv. Dec. 3. l. 7.

Quum Ætoli essent in Ægyptiorum Regum societatem admissi postquam Lagid. 115 Philop. 11

LAGIDAR. an. 115. Philop. 11. illi à Philippo Macedoniæ Rege defecissent & cum Romanis se confœderassent, Philippus iis bellum denuntiavit. Itaque Legatos ad Philopatorem miserunt Ætoli, ut vellet suos ad Philippum pro pace inter eos inienda mittere.

Lagid. 116. Philop. 12. Polyb. Philopator in Ætolorum gratiam ad Philippum Legatos misit pro dirimendo inter illos bello, ex quorum numero videtur fuisse Sosibius Sosibii Regis consiliarii filius fastu quidem turgens ob paternas opes & ingenio quo pollebat: Illi Regem in Malliaco sinu apud Phaleram urbem adierunt; eóque loci & Atheniensium, Rhodiorum, Chiorúmque Legati convenerunt: ubi post triginta dierum inducias, ad pacis conditiones discutiendas, de ipsa posteà consultatio in concilium Achæorum dilata est.

Lagid. 117. Philop. 13. Hieron. in Daniel. Justin. lib. 30. Ptolemæo filius ex Arsinoe sorore & uxore nascitur qui quadrimulus, aliis quinquennis in Regno patri successit, sed de illius ætate, intelligendi sunt quatuor anni elapsi. Philopator autem licèt Imperii hæredem suscepisset, luxu tamen & vino perditus, insanis Agathocleæ amoribus semper erat implicatus, cujus etiam fratrem Agathoclem in deliciis habebat.

Lagid. 118. Philop. 14. Polyb. l. 11. Antiochus tædio tandem affectus ob diuturnitatem belli contra eos qui in superioribus provinciis rebellaverant, Euthydemum, quem acie vicerat, in amicitiam recepit, & sic Regnum non mediocriter stabilivit, posteáque rebus ubique compositis in Syriam reversus est.

Id. lib. 15. Philopator Agathocleæ illecebris omnino captus, Arsinoes uxoris & sororis quærimonias impatienter ferens, Sosibii arte & consilio eam è vita tollere decrevit, negotiúmque Philammoni commissum est.

Lagid. 119. Philop. 15. Vales. Excerpt. Sosibius πολυχρόνιος appellatus, quum inter varias Regum successiones semper principem locum in administratione tenuisset, obiit, relicto filio n[illegible] nomine etiam Sosibio, quem legatione ad Philippum Macedoniæ Regem functum suprà diximus: hic verò postea inter Regis satellites adscriptus fuit.

Lagid. 120. Philop. 16. Ibid. Agathoclea malis artibus Ptolemæi Regnum evertebat, crescente enim licentia; nec parietibus Regiæ domus contineri meretricis audacia poterat, quam proterviorem sociata cum fratre Agathocle ambitiosæ pulchritudinis scorto, quotidiana Regi stupra faciebat: & mater Oenanthe accedebat, quæ geminæ illecebris devinctum Regem tenebat; jam Regnum possidebant, Agathocles Ptolemæi lateri junctus, civitatem regebat, Tribunatus, Præfecturas, & Ducatus mulieres ordinabant nec quisquam in suo Regno minùs quam Rex ipse poterat.

Hier. in Daniel. l. 11. Antiochus è superioribus provinciis redux, contempta Philopatoris ignavia eò quod deperiret Agathocleam, fratrémque & ipsum haberet concubitum, quem posteà Ægypti Ducem constituit, incredibilem de illis exercitum congregavit.

Lagid. 121. Philop. 17. Epiph. de mens. Philopator in omnem magnitudinem nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumens anno Regni 17, decessit, licèt quidam illud contra omnium opinionem ad 22. prorogasse referant, relicto puero quinquenni cujus tutela Agathocli à patre commissa est per incertum scilicet si P. Romano per testamentum data perhibeatur.

Val. Max. lib. 8. Rex fuit impurissimus, vecors, fatuus, & crudelis, Regni auspicia si non à patris, ut quidam putant, saltem à matris & fratris parricidio cœpit: vitam in lustris, popinis, alea & vino consumpsit, rejecta Regni cura, quòd esset parum huic idoneus Sosibio primùm & Agathocli posteà; sed hic nulla rerum administrandarum felici, ut pote juvenis, nec aulica solertia, aut eximia indolis confuendis versutia, qua arte Sosibius excellebat, præditus erat, sed sic Regis gratia fretus & sic brevi post Regis mortem omnibus fuit.

Polyb.

Justin. l. 30. c. 1. Ptolemæi mores secuta est Regia; verùm etiam omnis exercitus depositis mili-

militiæ ſtudiis, otio ac deſidia corrupti marcebant. Rex quidem voluptatis gratia, ut in Nilo veheretur cum uxore & iis omnibus, qui ad lectum nuptialem pertinebant navim nomine, *Thamegon*, ædificari juſſit: ejus longitudo pedum trecentorum duodecim: latitudo major quam cubitorum triginta: altitudo tabernaculi ſub recto faſtigio, parùm à quadraginta aderat. LAGIDAR. an. 120. Athen. l. 5. p. 204.

Ut Philopator à matris fratriſque parricidio auſpicatus eſt Regnum; illud ab uxoris, quæ ejus erat ſoror, cæde, finiit, ſolo ex ipſa in cunis relicto.

Poeſi Ptolemæum fuiſſe delectatum ſuſpicari poſſumus, quòd Homero illius ſcientiæ Principi templum extruxerit, in quo ipſum decore ſedentem collocavit, circumcirca verò juxta ſimulacrum, eas civitates poſuit, quæ Homerum ſibi vindicant. Ælian. Var. Hiſt. l. 13. cap. 2.

Ptolemæus Ageſarchi filius Megapolitanus, iſtius Regis hiſtoriam ſcripſit, quam ſi præ manibus haberemus, res illius geſtas meliùs edocti eſſemus. Athen. l. 10. pag. 426.

EX THESAURO REGIO.

Caput Jovis barbatum & faſcia cinctum ſine epigraphe ex averſa parte aquila inſiſtens fulmini cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ.

Æreus iſte ſecundæ magnitudinis nummus ad Ptolemæum Ægypti Regem ordine quartum, ex ipſa illuſtri inſcriptione ſpectare pronunciamus: ille enim ſolus eſt ex eorum ſerie qui Philopatoris, id eſt, *patris amantis*, cognomen tulit; non quidem ironicè, ut ſcribit Juſtinus, quod patre & matre interfectis, ex facinoris ſcelere habuerit; cognomina impietatem redolentia Reges in nummis non uſurparunt, ſed ſolùm illuſtria & illa quæ pietatem in parentes denotabant; ſic autem Antiochus unus è Syriæ Regibus, numero vigeſimus primus, Philopatoris etiam appellationem ſibi arrogavit, ut pote qui patrem habuerit à populis dilectum. lib. 29. Hiſt. Reg Syr.

Ptolemæus autem Evergetes Philopatoris pater ex morbo deceſſit apud Polybium hujus ferè temporis autorem & quidem gravem, cui tutorem Soſibium, quòd eſſet vecors, dediſſe refert: illius autem nomina jocularia nempè Tryphonis & Galli, in nummis nunquam obſervantur, licèt ſimilia Goltzius aliquando protulerit, ſed hujus autoris fides apud Antiquarios primæ notæ planè dubia eſt: Reges enim nummos pro moneta populis diſtribuenda cudi curabant, ideò nomina famæ ſuæ contumelioſa ſibi non imponebant.

Obſervandum Ægyptios Reges poſt Ptolemæum Soterem, quando in monetis ſuis Jovis effigiem exhibuerunt, cognomen in averſa parte ut plurimùm apposuiſſe, ad denotandum quis fuerit ille Rex qui eas cudi juſſerit: è contrà in nummis aureis & argenteis, ſolam imaginem ſignaſſe; quaſi populi eorum nullum noſcere deberent.

De Aquila fulmini inſiſtente ut de ſolemni Ptolemæorum Regum ſtemmate ſæpiùs diximus.

EX THESAURO REGIO.

Caput Regis diadematum sine literis; ex aversa parte Aquila solita cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in area à dextris L. H. anno 8. à sinistris ΗΡ. id est Ηρακλεωπολιτῶν, & quædam Monetarii seu scalptoris monogrammata.

Superior nummus Ptolemæi quarti cognomen illustre, nempe Philopatoris exhibet, sed multùm nobis adimit; hic verò nobis quidem effigiem, sed Regis cognomen reticet: undè Antiquariis in distinguenda illius imagine dubium, quæ inter diversas aliorum Principum, ex novo & dissimili illius faciei & oris habitu quærenda.

Jam diversas Ptolemæi Soteris, Philadelphi & Evergetis ex eorum nummis, effigies exhibuimus, etsi dissimiles, tamen inter se non longè differunt, non iis peregrina, sed ejusdem familiæ lineamenta; ita ut unius gentis progenies in omnibus innotescat. Ptolemæi quidem primi vultum, non modò Soteris cognomen, sed ætas ejus senilis indicat. Philadelphi faciem æra Lagidarum denotat, ut eadem in diversis illius nummis similitudo. Evergetis autem, urbs Phœnicia Tripolis quæ monetam percussit, & in altera ejusdem Principis, Paphi signata, quæ decimum nonum ejus Regni annum præfert, quum Philopator decimum septimum non superaverit.

Imago Regis in hoc nummo percussa juvenilis est, nec Principem ultrà vigesimum secundum aut tertium ætatis annum exhibere videtur, cui litera numeralis H. annum Regni octavum notans suffragatur; nam conjuncta cùm quatuordecim aut quindecim annis quos attigerat in circa Philopator, quando illi pater Evergetis Sosibium pro tutore substituit; quum ille esset ex Polybio vecors & fatuus, quem satis ex illius physionomia redolet. Valef. exc.

Nummus ab Heracleopolitanis percussus est, ut indicant duæ priores urbem significantes literæ: tres autem in Ægypto Heracleopoleos nomine civitates, si Stephano credimus: quarum una ad Pelusium, altera apud ostium Canobicum; tertia ad Nilum extra Delta, in qua natus est Theophanes Physicus: sed duæ tantùm Ptolemæo memorantur, una parva Ηρακλέους μικρὰ πόλις dicta, altera Ηρακλέους πόλις μεγάλη magna vocata, in qua etiam nummus Hadriani Principis percussus videtur, in cujus aversa parte habemus ΗΡΑΚ. L. IA. cum Hercule stante. de Urbib. Stephan.

Pto-

PTOLEMÆVS EPIPHANES,
REX ÆGYPTI. V.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.

PTolemæus V. patri Philopatori quinquennis in Regno Ægypti successit, Epiphan. V.
sed hujus mors diu occultata est ab Aulicis quibus summa rerum ab eo
vivente commissa fuerat. Agathocles autem ad Regni administrationem pro- Polyb. l. 15.
motus à Rege, ipso defuncto tempus conservandæ suæ potentiæ adesse exi-
stimabat, sed parùm rebus erat idoneus propter ignaviam & socordiam, ta-
men ille & mulieres quæ in Aula versabantur Regni pecuniam diripiebant &
imperium inita cum perditissimis societate occupare conantes.

Agathocles falsus Ptolemæi pueri tutor, postquam celeberrimum quem- Vales. exc.
que è medio removit, ac multitudinis furorem restitutione stipendiorum lib. 5.
compressisse sibi visus esset, è vestigio ad pristinos mores rediit, ac dignitates
omnes Palatii tum vacuas, amicis suis concessit, producto ex ultimis ac
servilibus ministeriis vilissimo atque impudentissimo. Ipse dies noctésque
in vino atque iis quæ vinum consequi solent, libidinibus agebat, nec nuptis,
nec sponsis, nec virginum pudori parcens, atque hæc cuncta cum intolera-
bili superbia factitabat.

Quare quum præsentem rerum statum universi ægrè ferrent, nullum au- Id. ibid.
tem solatium ac remedium adhiberetur; contrà, potiùs insolentia, super-
bia, ac desidia quotidie invalesceret, rursus pristinum vulgi odium exarsit,
cunctique clades & calamitates Regni ab his hominibus profectas memoria
tenebant. Sed quum idoneus vir deesset cujus ductu atque opera iram
suam

LAGIDAR. an. 122. suam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quiescebant, unicam spem adhuc in Tlepolemo habentes, qua se tantisper sustentabant.

Id. excerp. lib. 16. Tlepolemus autem Regni etiam negotia administrabat, & res quæ ad militiam extra urbem spectant, tractare videbatur, nam in re militari cum splendore versatus erat, sed juvenis pariter; & ingenio tumido, gloriæque avido, cum Agathocle primùm benè conveniebat, sed quum paulatim inter se dissentirent & Tlepolemus vulgi partes amplecti videretur.

Lagid. 123. Epiph. 2. Tandem Agathocles primos omnium Macedones congregavit & ad eos cum Rege & Agathoclia sorore adiit. Ibi principio, non posse se, quæ vellet proloqui simulavit, propter lacrymarum vim per genas ubertim manantium: deinde ut lumina chlamyde sæpius abstergens, fletum illum vehementer erumpentem repressisset, puerum manibus gestans. Accipite ait; hunc quem moriens pater, isti quidem, (sororem simul ostendens) in ulnas tradidit, vestræ verò, viri Macedones, fidei permisit: & potest quidem istius quoque benevolentia leve saltem aliquod ad hujus salutem momentum facere: ceterùm in vobis, & in dextris vestris illius universæ fortunæ nunc sunt positæ.

Id. ibid. Tlepolemus enim dudùm ille quidem palam fecit, recta ratione rem putantibus, majora se, quàm pro sui loci homine, concupiscere. Nunc verò & diem & horam designavit, qua sit diadema assumpturus. Quibus de rebus non sibi credere illos jubebat; sed iis qui rei veritatem nossent & qui ex ipso negotio jam venirent. Simul hæc locutus, Critolaum induxit, qui aras etiam sibi visas diceret, in eam rem structa, & paratas à multitudine victimas, ad solemnia diadematis assumpti agitanda.

Id. ibid. Hæc loquentem Macedones quum audirent, adeò nulla ejus misericordia tangebantur, ut nulli eorum qui dicerentur, attenderent: verùm hominem subsannantes, & inter se susurrantes, nugarentur; ita ut ne Agathocles quidem sciret, quo pacto ex illa concione esset dimissus. Et quum per cetera quoque civitatis corpora deinceps conciones coegisset, simili pacto ab omnibus est exceptus.

Id. ibid. Inter hæc multi subinde è superiorum provinciarum exercitibus appellebant, qui suos alii cognatos, alii amicos hortabantur, ut communibus miseriis succurrerent: neque se ab hominibus adeò indignis tam impudenter contumeliis affici paterentur: Maximè verò plebem ad supplicium de iis, qui Principes civitatis tunc erant exigendum, hoc impulit; quòd scirent moræ periculum ad se spectare: quia omnem commeatum Alexandriam importari solitum Tlepolemus in potestate haberet.

Id ibid. Accessit deinde aliud Agathoclis facinus, quod & vulgi & Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim, quo suam cum Tlepolemo discordiam faceret palàm, socrum ipsius, Danaem nomine, ex æde Cereris abreptam, & per mediam urbem relevata facie tractam, in carcerem conjecerat. Quo nomine succensens illi populus, non jam inter privatos, neque arcanò, sermones ea de re serebat; sed etiam noctibus animi sui indicia quovis loco inscribebat. Quidam etiam per circulos coacti, suum in eos qui res obtinebant, odium palàm præ se ferebant.

Id. ibid. Hæc omnia vulgò fieri quum cerneret Agathocles, de salute jam sua spem habens exiguam, modò fugam cogitabat: sed qui in eam rem nihil præparasset, quæ fuit ejus imprudentia, incœpto desistebat: modò conjurationis socios & audaciæ centuriabat: quasi mox hostes suos partim jugulaturus esset, partim comprehensurus: ac deinde potentiam tyrannicam sibi paraturus.

Id. ibid. Hæc cogitante Agathocle, delatum est Mæragenis satellitum unius nomen: quod omnia Tlepolemo indicaret, ejúsque adjuvaret conatus, propter illam necessitudinem quæ ipsi intercederet cum Adæo Præfecto urbis Bubasti.

Con-

Confestim Agathocles præcepit Nicostrato, qui erat à cura epistolarum, Mæragenem ut prehenderet, & omni tormentorum genere proposito veritatem de illo exprimeret; hic autem miro modo nudus è tormentis evasit, & quum præter spem ad Macedonum tentorium devenisset eos hortatus est ut non suæ tantùm saluti consulerent; sed Regis quoque, illósque adversùs Agathoclem concitavit. LAGIDAR. an. 123. Liv. Dec. 4. l. 3.

Macedones iram concipiunt, prima adeunt tentoria, deinde aliorum militum; erant autem continua & in unam urbis partem vergebant omnia. Quum autem vulgi in eam rem jampridem esset paratus impetus, nec quicquam deesset, præter eum qui hortaretur, & daret incentivum, simul ac res cœpta est, repentè incendium quasi quoddam effulsit. Nec dum enim quatuor elapsæ erant horæ, quum & militarium virorum & civium omnia genera ad insurgendum in Agathoclem consenserunt. Id. ibid.

Quo sanè tempore & casus quidam ad rem citò perficiendam valuit plurimùm. Agathocli reddita est quædam epistola, & speculatores ad eum deducti. Epistolam Tlepolemus scripserat ad exercitus, citò se adfuturum nuntians. Speculatores jam adesse referebant. Hæc ita Agathoclem de statu mentis dejecerunt, ut agendi aliquid & consultandi de iis quæ nunciata fuerant, cura omissa, mox, qua solitus erat hora, ad convivium abierit atque ibi pro consueto more, genio inter suos indulserit. Id. ibid.

Ut primùm noctis tenebras cives sunt assecuti, tumultus luminum, cursitationis plena urbs erat. Alii in stadio cum clamore congregati, alii mutuo sese cohortati, alii ut fuga malo præverterent, in domos & loca minimè suspecta se abdere. Jam quidquid est vacuæ areæ circa Regiam, item stadium, & platea, turba hominum omnis generis erant referta, eorúmque maxima frequentia, qui Liberi patris Theatrum celebrare solent. Id. ibid.

Agathocles, qui non multò ante, convivio finem imposuerat, vino gravis è somno excitatur, & omni cum sua cognatione, si Philonem excipias, (iis autem Philopatoris fuerat adulator, adscriptus insuper inter ejus amicos) ad Regem venit, apud quem pauca conquestus de miserabili sua forte, manu ei apprehensa, ad Syringem (ea est transitoria quædam ambulatio) quæ est inter Mæandrum & Palæstram & ad theatri fert aditum, ascendit: deinde cum duobus aut tribus satellitibus, Rege, & cognatis ultra tertias fores se recepit. Id. ibid.

Ubi jam dies planè illucescebat, clamor audiebatur incertus, ex quo tamen Regii nominis appellatio præcipuè emicabat. Macedones suis exciti tabernaculis ad Syringis portas accedunt & Regem sibi dari postulant. Agathocles iis per Aristomenem fortunæ suæ adulatorem, qui postea Regni negotia curavit; separatum Regis tutela cedere, potentiâ, honoribus & reditibus, salva vita, esse significavit, sed nihil obtinuit, & Regem cum satellitibus emittere coactus est. Id. ibid.

Macedones traditum sibi Regem, equo statim imponunt, & in stadium adducunt. Ad cujus conspectum clamore & plausu ab universa corona edito, equum sistunt, ac detractum inde puerum propiùs admovent & in Regibus proprio spectandi suggestu collocant. At turba partim lætari, partim dolere, quòd puerum recepissent, lætitiâ gestiebant; quòd non & sontes simul comprehensi forent, nec meritas pœnas luerent ægrè ferebant; Igitur continuis clamoribus malorum omnium auctores duci jubebant, ut per omnium ora traducti pœnis afficerentur. Id. ibid.

Jam exorto die, quum nihil populus inveniret, in quod iram suam effunderet, Sosibius Sosibii F. quid Regi Regnóque expediret, tum optimè perspexit. Nam qui iram multitudinis sedari nullo pacto posse cerneret, puerum verò angore affici, partim quòd eorum qui sibi aderant nemini antea Id. ibid.

LAGIDAR. an. 123. confueſſet; partim propter turbæ tumultum; Regem interrogavit. Ecquid plebi eos foret traditurus, quicumque in ſe aut matrem ſuam aliquid deliquiſſent! eo annuente, Satellitum nonnullis dixit, ut Regis voluntatem palàm facerent. Ipſe puerum ſede excitatum domum ſuam, quæ aberat non longè, ad curandum corpus abducit. Satellitibus Regia mandata exponentibus, plauſu & clamore omnia loca rumpebantur.

Id. ibid. Dum hæc aguntur, Agathocles & Agathoclea ſeparantur & in ſua ſe ambo recipiunt hoſpitia. Statim verò quidam è militibus, partim ſua ſponte, partim plebis impulſu ad illos quærendos ſe accingunt. Faciendæ autem cædis caſu fortuito extitit principium. Quidam è miniſtris & adulatoribus Agathoclis nomine Philo, plenus crapulæ in ſtadium exivit. Hic concitatum vulgi ſtudium conſpicans adſtantibus, ſi egrederetur Agathocles futurum, ut ipſos ſicut jam antea, pœniteret, tunc à multitudine impetitur, & haſtarum mucronibus ab illis configitur.

Id. ibid. Nec multò pòſt adeſt Agathocles in vinculis ductus, quem ſtatim ingreſſum nonnulli, qui primi accurrerant, confoderunt. Secundùm hunc ductus eſt Nico, deinde Agathoclea nuda, cum ſororibus, ac deinde univerſa cognatio. Noviſſimam omnium Oenanthen è Theſmophorio, ea eſt Cereris ac Proſerpinæ ædes, avulſam, nudam, equo vehentem, in ſtadium induxerunt. Quibus ſimul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quiſque autem illorum ceciderat, jacentis membra diſtrahebant, donec artus omnium detruncaſſent.

Id. ibid. Per idem quoque tempus mulierculæ nonnullæ, quæ cum Arſinoe fuerant educatæ, audito ante triduum Alexandriam ab oppido Cyrenarum adveniſſe Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium fuerat commiſſum, in ejus domum fecerunt impetum. Quò quum irrupiſſent per vim, Philammonem ſaxorum fuſtiúmque ictibus occiderunt: filium, ætate planè puerum ſtrangularunt: ad hæc conjugem Philammonis nudam traxerunt in plateam, ibique trucidarunt. Et Agathocles quidem atque Agathoclea cum tota cognatione hoc modo perierunt.

Lagid. 124. Epiph. 3. Valeſ. exc. Tlepolemus Regis alter curator, multas quidem ad rerum adminiſtrationem animi & corporis virtutes & multa vitia ex natura attulerat, ex exercitu rediens, Soſibium ad Regis etiam curam à populis promotum agnoſcit, ſed inter eos paulatim diſſenſio interceſſit; Tlepolemus quidem ad militares congreſſus ac ſermones aptiſſimus, ſed ad civilium rerum tractationem quæ attentionem ac vigilantiam animi deſiderant, atque in univerſum ad utilitatis rationem ineundam, ineptiſſimus erat omnium mortalium, tandem afferri cœpit, magíſque ac magis in dies intumeſcere atque ad peregrinas ac inſolitas largitiones eò faciliùs ferri.

Ibid. Eam ob rem indignati Aulici omnia ejus facta dictáque improbabant, atque ejus faſtum ægrè ferebant. Contra verò Soſibium comparantes, admirabantur. Námque hic Regis curam majori prudentia gerere videbatur, quam ejus ætas ferret, atque in congreſſibus cum extraneis eam ſpeciem atque autoritatem ſervare, quàm locus ejus ac dignitas poſtulabat. Regii & annuli & corporis cuſtodia ipſi mandata erat.

Ibid. Ille autem ſtatim Tlepolemo obtrectare cœpit: porrò univerſis Aulicis ei faventibus, eò quòd Tlepolemus negotia ac pecuniam Regiam, non ut curator, ſed quaſi heres adminiſtrabat, brevi diſſenſio in majus aucta eſt. At Tlepolemus quum infenſi de ipſo ſermones, ab Aulicorum obſervatione ac malitia profecti ad eum deferrentur, initio quidem hæc ſpernebat, ſed poſteaquam, conſilio publicè habito, quum Tlepolemus abeſſet, de prava ejus adminiſtratione palàm conqueri ſunt auſi: commotus tunc demum, conſi-

lium coegit, atque in medium progressus, ipsos quidem clàm & singulos se- LAGIDAR. an. 124.
ipsum calumniari dixit sibi verò in animo esse adversus ipsos simul omnes
coràm accusationem instituere.

Postquam Tlepolemus dicendi finem fecisset annulum quoque à Sosibio Epiph. 9.
accepit, quo accepto cuncta deinceps arbitratu suo administravit. Pecuniæ ita Regiæ solus administrationem nactus, maximam diei partem pilæ lusu & armorum exercitatione cum adolescentibus conterebat. Ab his deinde ad convivia & compotationes transibat ac maximam vitæ partem his in rebus atque hujusmodi contubernio exigebat. Quod si interdum aliquod diei tempus audiendis negotiis vacabat, tum verò distribuebat; sed potiùs dissipabat Regiam pecuniam eámque Legatis è Græcia advectis & scenicis artificibus, ac maximè degentibus in Aula Ducibus ac militibus erogabat.

Antiochus Cœlesyriæ & Phœniciæ Provinciis quas patri Philipatori eripere tentaverat, inhians multas congregaverat ex omni parte militias ob defuncti vecordiam ad illas sub eo recuperandas, sed pueri Regis ætate, & Aulicis seu Regni procuratoribus spretis ad Philippum Macedoniæ Regem de inienda pace secum miserat, ut Ægypti imperium dividerent.

Tlepolemus qui prorsus recusare & abnuere non poterat: sed unicuique Vales. exc. lib. 16.
qui ad ejus gratiam aliquid dixisset, quidquid ad manum erat, temerè donabat, quod malum ipsomet fovente atque augente postea increbuit: quicumque enim præter spem beneficium ab eo acceperant, tum ob præteritum tum futuri spe in agenda gratia omnibus eum laudibus cumulabant. Quum ipse laudes suas ab omnibus prædicari acciperet, & in conviviis Tlepolemum ad singula pocula appellari, audiret quoque inscriptiones & ludicra carmina per urbem ab acroamatis de ipso cani solita fortunæ immemor, animum inanibus ac futilibus pascebat; nam ad civilium rerum tractationem, quæ attentionem ac vigilantiam animi desiderant, & pecuniæ custodiam, atque in universum ad utilitatis rationem ineundam, ineptissimus erat omnium mortalium, itaque brevi non solùm ipse concidit, sed Regnum etiam labefactavit.

Alexandrini Regni administris destituti, à Romanis tutorem pupillo Re- Lagid. 125.
gi petere decreverunt: itaque Legatos ad illos misere, orantes ut tutelam Epiph. 4.
Regis susciperent, tuerentúrque Regnum Ægypti quod jam Philippum & Justin. l. 30.
Antiochum facta inter se pactione divisisse dicebant: nam illi, Philopatori Polyb. l. 15.
dum erat in vivis, eorum auxilio non indigenti, parati erant opem ferre: postea verò quum idem fato esset functus, puero pupillo relicto, jus suum conservare Regnum jure naturæ tenebantur; mutuis hortatibus sese invicem concitarunt ut diviso inter se illius Regno ipsum tollere aggrederentur, sub hac quidem conditione, ut proximas civitates Regno suo singuli de imperio Ptolemæi jungerent: ita ut post victoriam Cœlesyria & Phœnicia Antiocho, huic verò Ægyptus & Caria.

Romanis grata Legatio fuit causam belli adversus Philippum quærentibus, qui insidiatus eis, temporibus belli Punici fuerat, itaque mittuntur tres Legati C. Claudius Nero, P. Sempronius Tuditanus & M. Æmilius Lepidus qui Antiocho & Philippo denuncient, Regno Ægypti abstineant, insuper & ultimis Alexandriam amandatur ut tutorio nomine Regnum pupilli administret.

Philippus Macedoniæ Rex Atheniensibus bellum intulerat & ipsi auxilium à Ptolemæo ut socio petierant: nam patrem Philopatorem honorum Polyb. l. 5.
profusi, nullum non decretorum aut præconiorum genus sciscere sustinuerunt. Ideò Regis Curatores quum bellum à Rege Antiocho qui Cœlesyriam minabatur, timerent, pro responso Legatos Romam miserunt.

LAGIDAR. an. 125. Liv. Dec. 4. l. 1. In ipso contra Philippum belli decreti apparatu in urbem Legati ab Rege Ptolemæo venerunt, qui nuntiarunt, Athenienses adversus Philippum ab Rege auxilium, ceterùm etsi communes socii sunt, tamen nisi ex autoritate Pop. Romani, neque classem, neque exercitum defendendi aut oppugnandi cujusquam causa Regem in Græciam missurum esse, vel quieturum eum in Regno, S. P. Romanos socios defendere liceat, vel Romanos quiescere, si maluit, passurum: atque ipsum auxilio, quæ facilè adversùs Philippum tueri Athenas possent, missurum.

Id. ibid. Gratiæ Regi à Senatu actæ, responsúmque, tutari socios Pop. Romano in animo esse. Si qua re ad id bellum opus sit, indicaturos Regi, Regníque ejus opes scire, subsidia firma ac fidelia suæ Reipublicæ esse. Munera deinde Legatis in singulos quinum millium æris ex Senatusconsulto missa.

Lagid. 126. Epiph. 5. Hieron. in Dan. Antiochus rupto, ad Raphiam cum Philopatore inito fœdere in Cœlesyriam contra Epiphanem filium movit exercitum. Dum Philippus societate cum illo conjunctus, Chersonesum Thraciæ, Ptolemæo subditam agressus est. Classem quidem Heraclidi tradidit, ut Maroneam peteret, ipse terra cum duobus militum pedibus, & equitibus ducentis eodem pergit & urbem primo impetu expugnavit. Ænum deinde cum magno labore, postremò per proditionem Ganymedis Præfecti Regis Ptolemæi cepit: deinceps alia Castella, Cypsela & Doriscon & Sirrhum. Inde progressus ad Chersonesum, Eleünta & Alopeconnesum, tradentibus ipsis, recepit. Callipolis quoque & Madytos dedita, & Castella quædam ignobilia. Abydeni ex altero littore, ne Legatis quidem admissis Regi portas clauserunt, & urbis expugnatio diù Philippum tenuit.

Legati Romani audita Rhodi, obsidione Abydi, M. Æmilius, minimus natu, ad ipsam Abydum navigavit, nam illi cum ipso Philippo colloqui cupientes, sicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges Antiochum & Ptolemæum, hunc miserant qui ad Abydum cum Philippo congressus ei significavit, decrevisse Senatum, ab ipso petere, ne ulla cum Græcorum gente bellaret; néve Ptolemæi rebus manus injiceret, quòd si non obtemperaret, bellum illi à Romano esset paratum: Rex autem ab obsidione nullo modo destitit.

Ptolemæus ubi vidit Antiochum in Cœlesyriam ingressum Scopam Ætolorum olim Prætorem qui Principatu frustratus Regibus Ægypti ab aliquo tempore merebat, cum magno auri pondere in Ætoliam ad milites conscribendos misit.

Claudius Nero & Sempronius Tuditanus Romanorum Legati ad Antiochum in Syriam navigarunt. M. Æmilius Lepidum Alexandriam vela fecit.

Antiochus legatorum Romanorum precibus, exercitum quidem è Cœlesyria revocavit, præsertim quum Æmilium Lepidum Tutorio nomine in Ægyptum pervenisse, sed arma non deposuit.

Lepidus quum Alexandriam ingressus esset Ptolemæi Epiphanis Tutor renunciatus est, ut indicat nummus Æmiliæ gentis, in quo M. Æmilius Lepidus Tutor Regis nominatur, tunc verò temporis majores Magistratus nondum adeptus erat, sed quum Pontifex cooptatus esset, licèt juvenis, dignus qui Legatus ad Reges mitteretur, & Tutor Regi daretur, à Senatu judicatus est.

Tit. L. Dec. 4. l. 1. Scopas ex Ætolia sex millia peditum & equites mercede conductos Ægyptum avexit, nec ex juventute Ætolorum quemquam reliquisset, ni Damocritus nunc belli quod instaret, nunc futuræ solitudinis admonens (incertum cura gentis) an ut adversaretur Scopæ, parum donis cultus, patres juniorum domi continuisset.

An-

Antiochus post Legatorum discessum non dimiserat exercitum sed foederis cum Philippo initi memor, copias in Asiam per hyemem amandarat, verè autem Attali Pergami Regis, qui contra Philippum in Romanorum gratiam moverat, ditionem invadit, sed cognito ejus adventu illos sollicitaverat, ut ipsi contra Antiochum ferre vellent auxilium. LAGIDAR. an. 127. Epiphan. 6. Tit. L. Dec. lib. 1.

Ptolemæus ubi Antiochum Attali Regnum invadere accepit, mox Scopam exercitus sui Ducem ad Coelesyriam recuperandam mittit. Magnis ille in Ægypto copiis collectis, & ad mediterranea verso impetu, multas Coelesyriæ urbes recuperavit & Judæam in potestatem Ptolemæi retraxit per hyemem. Joseph. lib. 12. c. 3.

Senatus Legatos ad Antiochum misit, qui nuntient Attali, naviúmque ejus & militum opera adversus Philippum communem hostem uti P. Romanum, gratum eum facturum & Senatui, si Regno Attali abstineat, belloque absistat. Antiochus Romanorum autoritate motus, finibus Attali suas deduxit copias, & id libentiùs quod audierat Scopam cum exercitu ad Coelesyriam recuperandam id tempus elegisse. Liv. Dec. 4. lib. 2.

Antiochus in Syriam reversus verè in Coelesyriam copias ducit, cui tandem occurrit Scopas cum exercitu Ægyptiaco & prælium ad Panium montem committitur. Scopas quidem in dextro cornu Phalangem cum modica parte equitatus, ad pedem montis posuit: cornu verò sinistrum, in quo ordinati equites, planitiem tenuit. Antiochus partem copiarum prima luce, Præfecto majore è filiis Antiocho, præmisit, ut editiora montium loca quæ Ptolemaïcis imminebant occuparet; sole demum illucescente, trajecto cum reliquis copiis fluvio, inter utraque castra in planitie aciem instruxit. Lagid. 128. Epiph. 7. Valef. exc. lib. 16.

Phalangem quidem ille recta mediæ hostium aciei opposuit: equitatus verò partem ad sinistrum Phalangis cornu constituit, partem ad lævum, in quo & cataphracti erant equites, quibus Antiochus junior erat Præfectus. Deinde Elephantes ante ipsam Phalangem in prima acie certis intervallis ordinati fuerunt cum equitibus Tarentinis quibus præerat Antipater. Intervalla autem belluarum sagittariis ac funditoribus complevit. Ipse cum ala amicorum & corporis custodibus post belluas stetit. Ibid.

Junior Antiochus, his ita præmissis, equites quibus Ptolemæus Æropi filius præerat, in fugam vertit, ac diù persecutus est: qui quidem Ptolemæus Ætolos in planitie ad lævam positos ducebat: ipsæ autem phalanges ubi congressæ invicem sunt, acre prælium iniere: Scopas autem quum juniorem Antiochum à persequendo equites reversum, à tergo legionariis instare cernit, tunc de victoria desperans, ultimus tamen è prælio recessit. Ibid.

Ipse Sidonem se recepit, illam mox cum decem millibus armatorum obsedit Antiochus, ob quam liberandum Ptolemæus Duces inclytos Æropum, Menoclem, & Damoxenum misit, sed obsidionem solvere non potuit, donec fame superatus Scopas, manus dedit, & nudus cum sociis dimissus est.

Antiochus Gazam deinde profectus, licèt autem Ptolemæo fidem præstare studerent, & nihil penitùs omitterent Gazæi, Rex eorum urbem vastavit, deinde Bataneam, Samariam, Abila, & Gadara recepit. Postea Judæi, qui Hierosolyma incolunt, ad eum spontè defecerunt, receptúmque intra moenia Antiochi exercitum impigrè auxilium tulerunt, itaque Coelesyriæ & Phoenices urbibus subactis, in hiberna Antiochiam Rex concessit. Valef. exc. lib. 16.

Porrò non dubitavit quin occupata sic Coelesyria & aliis Ptolemæi ditionibus, Romani qui illius tutelam susceperant mox bellum ipsi denuntiarent, sed ut Ægyptios deliniret, se illas omnes Regi nominis dote, collocata ipsi in uxorem filia Cleopatra restituturum, quum ille nubendi ætatem attigisset, promisit ideò Euclem Rhodium Alexandriam mittit Legatum, ut illas pacis conditiones proponeret, in quas Ægyptii descenderunt. Hier. in Dan. cap. xi.

LAGIDAR. an. 129. Epiph. 8. Vere Antiochus duobus filiis Ardye & Mithridate per terram præmissis, ille cum classe per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes, quæ in ditione Ptolemæi essent, simul Philippum exercitu, navibúsque adjuturus. Ille Zephyrio & Solis & Aphrodisiade & Corico, & superato Anemurio, Selmuntéque recepta, metu aut voluntate sine certamine in deditionem acceptis, Coracesium operibus oppugnabat, quum accessere Rhodiorum Legati, & hi nuntio accepto Philippum ad Lynocephalas esse debellatum curam non omisere tuendæ libertatis civitatum sociarum Ptolemæi; nam aliàs auxiliis juverunt, aliàs providendo, ac præmonendo conatus hostis, causâque libertatis fuere Cauniis, Myndiis, Halicarnassensibus, & Samiis.

Ibid. Philippus Legatos de pace cum Romanis inienda ad T. Flaminium Proconsulem misit, colloquióque cum eo habito, hæc inter alias conditiones proposita est à Romanis, ut Ptolemæo Regi urbes omnes redderet, quas post Philòpatoris ejus patris mortem occupaverat, quum eas omnes accepisset Philippus, ei Proconsul quatuor mensium inducias concessit, & ut de summa rerum Legatos obsidibus datis Romam mitteret, permisit.

Ibid. Hieron. in Dan. 16. Antiochus autem post Coracesium, cœptæ sunt Lymira, Patara, Xanthus, & ad extremum Ephesus, ubi hiemavit, unde misit qui Smyrnam & Lampsacum obsiderent; interea Legatos ad Proconsulem misit Hegesianaćtem & Lysiam: quos Titus Romam ire monuit: ubi iis apertè pronunciatum est, ut Antiochus excederet Asiæ urbibus quæ aut Ptolemæi, aut Philippi Regum fuissent, & ne in Europam, aut ipse transiret, aut copias transmitteret.

Lagid. 130. Epiph. 9. In Europam verè transiit Antiochus Chersonesíque urbes in deditionem accepit, & Lysimachiam destructam resarciri jussit. Sub hoc tempus L. Cornelius à Senatu missus ad dirimenda inter Antiochum Ptolemæúmque certamina, Selymbriæ substitit, & per paucos dies quibusdam ex Decemviris qui à Senatu missi erant, ut restituerentur Thraciæ Chersonesi urbes Ptolemæo quas priùs occupaverat Philippus, Antiochum convenere. Romani omnia acta ejus, ex quo tempore, è Syria, classe solvisset, displicere Senatui non dissimulabant, restituíque Ptolemæo civitates omnes quæ ditionis ejus fuissent. Ad ea Rex cum Ptolemæo amicitiam esse, & id agere ut brevi etiam affinitas jungatur; nam, inquit Rex, cognatus sum, & mox socer.

Polyb. lib. 17. Polycrates Cypri rector, vir jam à Ptolemæi Philopatoris temporibus, quum adhuc juvenis esset, nulli procerum ejus Aulæ fuisse videtur secundus neque autoritate neque rebus gestis eodémque loco fuit qui jam regnabat. Dextro cornu præfuerat in prælio ad Raphiam commisso sub Philopatore, & difficilibus variísque temporibus, Insulæ administratio & omnium redituum qui inde proveniunt, ejus fidei fuisset commissa: non solùm puero Regi Cyprum conservavit, sed etiam pecuniæ copiam non mediocrem coegit, quam ipse, tunc tradita Provincia Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens Regi advexit. Eam ob causam magno omnium applausu exceptus est.

Valef. Excerpt. Diod. p. 295. Polyb. lib. 15. Aristomenes tunc rebus Ægyptiis Præfectus erat & Tutor Regis, ille genere Acarnan, olim prosperæ Agathoclis fortunæ solers adulator; primus namque omnium, Agathocle domum invitato ad convivium, coronam auream uni ei è convivis detulit: quem honorem Regibus solis haberi moris fuit. Primùs ejusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit & nata sibi filia quum esset Agathocleæ nomen indidit: postea grandioris ætatis factus rerum ómnium potestatem summam obtinuit.

Val. Exerp. lib. 13. Scopas autem Ætolus exercituum Ptolemæi Dux, ratus se Alexandriæ urbis opibus inopiam suam atque immensam animi cupiditatem facilè expleturum

pleturum, sed revera cupiditate erat inexplebili, præter commoda atque emolumenta militiæ, in singulos dies decem minas stipendii nomine ab Rege accipiebat, neque his tamen contentus adhuc plura concupiscebat & ut explere cupiditatem sibi videretur nova tentare ausus est, sed dùm cunctatur, & dùm deliberat est præventus.

Aristomenes ubi amicos illum suos domum cogere, & unà eum ipsis consultare; missis satellitum nonnullis, ad Regium consilium eum vocavit: Scopæ verò repentè adeò consternata mens est, ut neque eorum quæ moliebatur, tentare cuiquam auderet, nec Regi parere, quum ab eo vocaretur, sustineret, tunc Aristomenes cognita ipsius inopia consilii, domum ipsius, militibus & Elephantis circumdat: deinde Ptolemæum Eumenis filium cum præsidio juvenum mittit, & ut Scopam adducant, imperat; si sponte sua obtemperaret, volentem; sin minùs per vim. Polyb. l. 17.

Postquam in ædes Ptolemæus irrupisset, dixissétque Scopam à Rege accersiri; ille principio, rationem ejus nullam habuit; verùm defixis in Ptolemæum oculis, sic satis diù mansit, quasi minas illi intendens, & audaciam ejus demirans. Ubi verò Ptolemæus propiùs ad eum accedens, audacter chlamydis laciniam prehendit, tum Scopas ut sibi opem ferrent qui aderant, rogavit; sed quum plures milites essent ingressi, & dixisset aliquis, domum præsidio foris cinctam esse præsenti fortunæ concedens, unà cum amicis est secutus. Ibid.

Hic simul ac concilium est ingressus, Rex ipsum paucis accusavit, Polycrates, qui recens è Cypro venerat, postremò Aristomenes. Accusationis formula, quod ad cetera, jam dictis erat similis, nisi quod, hoc ampliùs adjectum est, quod amicorum cœtum coegisset ad deliberandum, quódque vocanti Regi non paruisset. Ob quas criminationes, non solùm qui Regis consilium participabant, omnes eum damnabant; sed etiam è Legatis exterarum gentium quotquot aderant. Aristomenes quando ipsum accusaturus erat, tum alios Græcos viros Illustres secum accepit, tum etiam Legatos Ætolorum qui de pace fuerant missi, inter quos Dorymachus erat, Nicostratis filius. Ibid.

Finita horum oratione, Scopas facta sibi dicendi potestate, excusationes aliquas in medium afferre est orsus: sed nemine ad ejus verba attendente, propter absurditatem factorum, statim unà cum amicis in carcerem est conjectus, proxima dein nocte, Aristomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno sustulit; Dicæarcho verò torquendi instrumenta & flagra quum adhibuisset, ita demúm vitam illi eripuit: Dux ille Philippi classis fuerat, quum Rex Cycladas insulas lacessere aggressus erat. Ibid.

E ceteris Ætolis si qui fuerunt, qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia sua auferendi potestatem Rex cunctis fecit. Scopæ, dùm viveret, nota fuerat omnibus avaritia, verùm ab ejus morte magis innotuit, ob vim auri ingentem, & supellectilis copiam apud eum repertam; nam ipsum propè Regnum parietibus effractis, funditus rapinis hauserat. Ibid.

Dum disceptationes per dies aliquot Lysimachiæ inter Antiochum & Romanorum Legatos haberentur, rumor forsan ex illa Scopæ conjuratione ortus, sine ullo satis certo autore allatus de morte Ptolemæi Regis, ut nullus exitus imponeretur sermonibus: nam dissimulabat pars utraque se audiisse, & L. Cornelius, cui legatio ad duos Reges Antiochum Ptolemæúmque mandata erat, spatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat, ut priùs quam moveretur aliquid in nova possessione Regni perveniret in Ægyptum & Antiochus suam fore Ægyptum, si tùm occasio esset, censebat. Liv. Dec. 4. lib. 2.

Itaque Antiochus dimissis Romanis, relictóque Seleuco filio cum terrestribus Ibid.

LAGIDAR. an. 130. ſtribus copiis ad reſtituendam, ut inſtituerat, Lyſimachiam, omni claſſe navigavit Epheſum, Legatis ad Flaminium Proconſulem miſſis, qui ad fidem de ſocietate agerent: deinde ex Epheſo oram Aſiæ legem pervenit in Lyciam, Patariſque cognitò vivere Ptolemæum navigandi in Ægyptum omiſſum eſt conſilium.

Polyb. l. 17. Alexandriæ Ætolorum motu compoſito, Aulici è veſtigio ad conſueta ſolennia quando aliquis Rex ſalutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda ſe compararunt, ætate quidem necdum exigente, quum tantùm tredecim annos haberet; ſed quòd exiſtimarent, ubi innotuiſſet ſui juris & arbitrii Regem eſſe factum, in aliquo meliore ſtatu ipſius Regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid ſemper deinceps incrementi accepturum. Proviſo igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate Regni quod deſtinaverant ſunt executi & ipſi *Epiphanis* cognomen, ut videtur, tunc temporis indiderunt: opinio autem multorum fuit Polycratem hujus incœpti autores longè plurimùm adjuviſſe.

Lagid. 131. Epiph. 10. Liv. Dec. 4. l. 3. Quum Pataris in Lycia Antiochus vivum eſſe Ptolemæum, ut diximus, accepiſſet, amiſſa Ægypti invadendi ſpe, Cyprum nihilominus tentare voluit, ſed fœda tempeſtate circa Sarum fluvium, totam ferè claſſem amiſit, collectíſque naufragii reliquiis Seleuciam profectus in Hyberna Antiochiam proceſſit, ubi Antiochum filium & Laodicen filiam ſimul matrimonio conjunxit.

At quum Romanis bellum inferre decreviſſet & Thraciam à majoribus ſuis quondam poſſeſſam recuperare vellet, ne Ptolemæus Rex declaratus Cœleſyriam occuparet, dum bello cum iis eſſet implicitus, Cleopatram filiam illi deſponſatam collocare decrevit; itaque illa Raphiam Phœniciæ urbem decimo tertio Regis ætatis anno, ut juvenem demulceret & bello Romano quieſceret reſtituta illi Cœleſyria diviſis tamen inter ſe vectigalibus.
Liv. Dec. 4. lib. 5. Hier. in Daniel. Joſeph. l. 13. c. 3. App. Syr.

Bello inter Antiochum & Romanos imminente Ptolemæus cautè ſe geſſit, nec ſe ſoceri rebus immiſcuit, & Cleopatra magis viri partes quam parentis fovit.
Lagid. 132. Epiph. 11.

Lagid. 133. Epiph. 12. Liv. Dec. 4. Lib. 6. Poſtquam autem bellum Antiocho à Romanis denunciatum fuit, Ptolemæus Legatos ſuos Romam miſit, pollicitus contra illum auxilia & pecuniam & frumentum. Attulerunt mille pondo auri, viginti millia pondo argenti. Nil eſt acceptum, gratiæ Regi actæ, quum ille cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, bellóque iturum promitteret.

Ibid. lib. 7. Antiochus ad Thermopylas ab Acilio conſule victus ex Europa in Aſiam fugit Epheſum.

Epiph. 13. Id. ibid. Lagid. 134. Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus ad Senatum venerunt gratulantes quod Maroius Acilius Antiochum è Græcia expuliſſet, adhortantéſque ut in Aſiam exercitum trajicerent, omnia perculſa metu non in Aſia modo, ſed etiam in Syria eſſe, Reges Ægypti ad ea quæ cenſuiſſet Senatus, paratos fore. Gratiæ Regibus actæ, Legatis munera dari juſſa, in ſingulos quaternum millium æris.

Lagid. 135. Epiph. 14. Ibid. Antiochus ad Magneſiam Sipyli in Aſia à L. Cornelio Scipione funditus eſt profligatus, tributo in duodecim annos ſolvendo & Provinciis citra Taurum relictis, pacem emit.

Lagid. 136. Epiph. 15. Polyb. ibid. Ptolemæus Demetrium Athenienſem Legatum ad Achæos pro renovanda ſocietate miſit, Prætore Achæorum Philopœmene. Ipſi fœdere libenter renovato Legatos ad Regem mittendos delegerunt Lycortam Megapolitanum, Theodoridam & Rhoſitelem Sicyonios, ut & præſtarent ipſi jusjurandum & à Rege exigerent. Philopœmenes Ptolemæi Legatum convivio excepit.

Prætore Achæorum Aristæneto redierunt qui ad Ptolemæum missi fuerant Legati, quum Megalopoli Achæorum conventus celebraretur, ubi profertur Ptolemæi decretum. Quum quidem vocatis, qui ad Ptolemæum missi ab Achæis fuerant, ingressus Lycortas cum cæteris Legatis, primùm exposuit quonam modo & præstitissent & exegissent à Rege jusjurandum, addidit deinde attulisse se donum communi Achæorum, arma ænea ad peltastas instruendos, sex millia, pecuniæ signatæ talenta ducenta: post hæc Regis laudes commemoravit: tum ubi pauca de Regis benevolentia & prompto animo erga gentem Achæorum disseruisset, finem dicendi fecit. LAGIDAR. an. 137. Epiph. 16. Id. leg. 41.

Surgens dein Aristænetus & ab Legato Ptolemæi & ab iis qui renovando fœderi missi ab Achæis fuerant, sciscitatur, ecquam societatem renovaturus venerit: quum responderet nemo, & mutuò sese omnes interrogarent, magna in consilio exorta est dubitatio, ex eo quòd, quum plura fuissent fœdera Achæis cum Regibus Ptolemæi majoribus, quæ pro conditione temporum, plurimùm inter se differrent; neque Legatus Ptolemæi ullam distinctionem fecerat, quum fœdus renovabat; sed universè de negotio fuerat locutus: neque etiam illi quos Achæi miserant: verùm quasi semel duntaxat societatem pepigissent, jusjurandum simpliciter nulla adhibita distinctione, & præstiterant ipsi, & acceperant à Rege. Id. ibid.

Itaque promente in medium Prætore omnia priora fœdera, & singula distinctè expendente, quoniam longè diversa illa erant, volebat multitudine cognoscere, eo quòd jam fœdus renovaret. Idcirco quum neque docere Philopœmenes posset, qui Prætor renovandi fœderis auctor fuerat, neque Lycortas, ceterive Legati, qui Alexandriam iverant, hi quidem temerè & inconsideratè rem gessisse publicam existimati sunt. Aristænetus autem opinionem magnam inde tulit ac tandem decretum illud firmari non est passus; sed rem de qua omnes dubitarent in aliud tempus rejecit.

Antiochus cognomine magnus Syriæ Rex moritur, & in Regno illi successit Seleucus Philopator ejus filius.

Ptolemæus quum alta pace frueretur & in ætate juvenili esset constitutus, venatione ut plurimùm tempus terebat dexteritatem atque audaciam in feris captandis ostendens: ipse enim quantùm in regendis equis & tractandis armis ita poterat, quantúmve illarum rerum usum haberet, hoc quasi luculento testimonio, quòd ipse amentato jaculo Taurum confecerit. Lagid. 138. Epiph. 17. Polyb. leg. 37.

Non modò Rex juventutis delectamentis inhærebat, sed etiam animum ad Regni splendorem appellebat; vias enim quæ in Cœlesyriam perducerent, lapidibus stravit, sed & plerosque illius Provinciæ fluvios pontibus junxit. Apul. Phar. Hist. Dyn.

Natus est hoc anno primus Ptolemæo Epiphani filius qui deinde Ptolemæus Philometor cognominatus est; versique omnes subditi ad lætitiam pueri natalem diem ubique celebrantes, Cœlesyriæ & aliarum Provinciarum magnates Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu. Josephus qui vectigalia Phœniciæ & Cœlesyriæ habebat ob ætatem jam gravantem domi manere coactus, pertentavit filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere, & recusantibus ceteris, quòd se negarent scire mores Aulicos, quomodo versandum sit cum Regibus, suadentibúsque ut Hircanum mitteret. Lagid. 139. Epiph. 18.

Josephus Hyrcanum annos tredecim natum statim advocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneam se putaret, qui ad Regem salutatum accederet. Qui quum promptè eam profectionem susciperet & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere ut decem drachmarum Id. ibid.

LAGIDAR. an. 139. millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer quum aliquandiù siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi ad emendum Regi, id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum, præberet, ratus decem fortasse talenta impensurum ad munera.

Id. ibid. Hyrcanus, ut Alexandriam venit, ab Arione rogatus quotnam talenta vellet accipere, respondit mille sibi opus esse: Procurator eum objurgavit, & se non plus quàm decem præbiturum ait, & ea non in alium usum, quàm ut mercaretur munera, ibi puer iratus, Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore, Reginæ hoc renunciante, & rogante ut puerum compesceret; gratiosus enim apud Cleopatram, Arion fuerat. Ex Regina hoc Rex didicit.

Ptolemæus, per quendam ad Hyrcanum mandatum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit; sed Procuratorem etiam patris sui vinxerit, jubebátque ut veniret. Ille contrà Regi nunciari fecit, legem esse Judæis, (illos autem Rex obsequium ipsi sincerum præstantes beneficiis affecerat, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo, mactasset victimas; eáque ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parente suo benè meritò, servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differt, addens, inter majorem & minorem Dominum: Nisi enim tales dent poenas meritas, expectandum mox ipsi Regi, ut contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit nihil sperans à Rege præsidii, datis adolescenti mille talentis se liberavit à vinculis.

Abul. Pharag. hist. Dinast.

Joseph. ut sup. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit Hircanus, à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus in parentis sui gratiam: móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos & litterarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio, tum vocatus ad convivium Regium cum Principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium; reliquis autem convivis, ossa partium absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimùm in conviviis Rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à convivis, ad Regem se vertit, & viden', inquit, Domine, quantùm ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quòd & pater ejus totam Coelesyriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudavit carnibus, Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries, nil mirùm, inquit, Domine, canum enim est ossa unà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt; vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abjicere ossa, quòd & ego, homo quum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere.

Id. ibid. Sequenti verò die aditis Regis amicis & Aulicis potentioribus, ipsos quidem salutavit: ex familiis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus, simulavit se dolere, quòd non haberet, unde tantumdem largiri posset, nec ultra talenta quinque numero. Idque mox famuli renunciavere Dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Josephus, propter exilitatem muneris.

Id. ibid. Ubi dies statutus advenit, alii quidem, & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem

dem Regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò mirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam Regibus, amicos quoque Regis & Ministros multorum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum quodcumque petere. At ille nihil aliud petiit, quàm ut se Rex patri ac fratribus commendaret per litteras. Itaque honorificentissimè tractatum & donatum regiè scriptis quoque ad patrem & fratres & omnes suos Duces atque Procuratores commendaticiis litteris, dimisit liberaliter. LAGIDAR. an. 140.

Epiphanes aliquandiù quidem se præclarè gessit, magnámque laudem retulit: postea verò ab adulatoribus corruptus, Aristomenem, qui tutor ipsius fuerat, & cuncta negotia prudenter administraverat, quem antea instar patris observabat, tandem persequi odio cœpit, ob illius in dicendo libertatem ac postremò epoto cicutæ poculo mori coegit. Exinde magis ac magis efferatus & Tyrannica sævitia non Regia utens potestate in odium Ægyptiorum venit, parúmque abfuit quin Regno excideret. Epiph. 19.

Quædam Ægypti civitates ob Regis crudelitatem & tyrannidem coitionem facere cœperunt; at quum Rex Lycopolim ad Nilum fluvium urbem obsedisset, Ægyptiorum Optimates Rei novitate perculsi Regis fidei sese omnes dediderunt, quos quidem Rex acerbè accepit eóque in multa discrimina est delapsus. Lagid. 141. Epiph. 20. Excerpt. Ex Polyb. p. 112.

Plurimæ quidem urbes defecerunt, Rex contra defectores exercitum comparat, cui præfecit Polycratem qui in pugna ad Raphiam sub ejus patre Philopatore cornu sinistro præfuerat, & Cyprum postea insulam administrarat quique post Aristomenis mortem ab ejus consiliis fuerat. Et Aristomium Eunuchum qui à puero cum illo in Aula educatus fuerat, ingenio bellicosum in Græciam ad milites circumscribendos misit. Lagid. 142. Epiph. 21. Ibid. pag. 115.

Quum autem Polycrates in potestatem defectores redegisset, Ptolemæus in aliquod adhuc discrimen incidit. Atlimis enim & Pausiras, & Chesuphus, & Trobastus qui ex Optimatibus Ægyptiorum reliqui erant, temporum necessitati cedentes, Sain urbem venerunt, séque Regis fidei ultrò commiserunt. At Ptolemæus spreta omni fœda fide, comprehensos homines & nudos ad currum revinctos traxit, ac paulò pòst neci dedit. Inde Naucralim profectus cùm exercitu, assumptis mercenariis militibus, quos ei è Græcia Aristonicus adduxerat Alexandriam maritimo itinere est reversus, quum nullam omninò partem Rei militaris attigisset ex iniquo Polycratis consilio, tametsi annum ætatis quintum ac vigesimum aggressus. Lagid. 143. Epiph. 22. Id. pag. 112.

Epiphanes cupiens societatem cum Achæis renovare, Legatum misit decem naves pollicitus quinquaginta remorum, omnibus rebus instructas, Achæi, quòd esset munus dignum, cujus haberetur gratia promissionem ejus cupidè susceperunt. Accidit enim sumptus earum navium, ad summam talentorum fermè decem. Lagid. 144. Epiph. 23. Polyb. leg. 57.

Post hanc deliberationem Legati decernuntur Lycortas & Polybius ejus filius, unáque cum his Aratus, Arati Sicyonii F. qui & gratias agerent pro armis quæ priùs miserat & pro pecunia; simul qui naves à Rege acciperent, & in Peloponnesum devehendas curarent. Legatos autem propterea, hos potissimùm delegerunt Lycortam, quia Prætor is erat, quando Ptolemæus societatem renovavit, & impenso studio illi faverat. Polybium licèt annis minorem, quàm per leges liceret, quia hoc ipsum fœdus pater ejus Lycortas, Legatus ad Regem quum venisset, renovaverat. Idémque arma & pecuniam Achæis advexerat, quæ Rex genti ipsorum muneri miserat: pariter & Aratum, propter notitiam & amicitiam, quæ Majoribus ejus cum Ægypti Regibus intercesserat. Id. ibid.

Ptolemæus exercitum contra defectores collectum non dimiserat, sed illum contra Seleucum ducere meditabatur, at quum eum præpararet, unus Lagid. 145.

LAGIDAR. an. 145. Epiph. 24. Hieron. in Dan. cap. 11. è Ducibus ab illo quæsiit, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam, respondit, sibi amicos esse divitias. Quod quum divulgatum esset in populis, timentes Duces ne conditas opes ille auferret, veneno Regem sustulerunt: malè autem apud populum audiebat.

Rex ætatis anno 28. & imperii 24. obiit, relictis duobus filiis impuberibus & unica filia nomine Cleopatra, sub matris tutela.

Cato apud Priscianum Grammaticum, Epiphanem appellat Regem optimum & beneficentissimum quod de primis temporibus intelligendum est, si quidem ut apud Diodori excerpta illum se præclarè aliquandiù gessisse legimus, unde magnam tunc laudem retulit.

EX MUSÆO COM. DE VAUX-FOUQUET.

Caput Regis puerile diademate cinctum, in aversa parte Aquila solita fulmini insistens, à dextris in area, L. A. anno primo, infrà flos, à sinistris ΣΑ. id est Σαλαμινίων.

Licèt frequentes sint nummi Ptolemæi V. nulli tamen cum Epiphanis cognomine occurrunt, sed ex puerili ejus effigie satis agnoscitur, ille enim quadrimulus aut quinquennis ad Regnum pervenit. Hic anno ejus imperii primò percussus est & puerum exhibet diadematum, cujus imago eadem in omnibus ejus nummis usque ad ultimum imperii, annum observatur.

Literæ initiales semper in Ægyptiorum Regum nummis argenteis, primas urbis in qua cusi sunt nummi, nomen exprimunt, itaque ΣΑ. id est Σαλαμινίων, *Salaminiorum*. Ut jam in Citio & Papho Cypri Insulæ urbibus plurimos eorum Principum nummos supra protulimus, hic nobis novam apud Strab. l. 14. Salaminios officinam denotat, Salamin autem in ora orientali à Teucro Telamonis filio condita urbs dicitur.

Flos videtur esse Lotus pro Monetarii signo, ut in sequente clava est insculpta.

De Aquila Ægyptiorum Regum stemmate abundè dictum est.

EX

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis puerile cinctum diademate, sine literis, in aversâ parte à dextris L. E. anno 5. infrà clava. A sinistris ΣΑ. id est ut suprà Σαλαμινίων.

Idem Regis caput sed in ætate paululum provectiore nempe imperii anno 5. (quum novem annos Rex haberet) quis autem eum ex priore nummo non agnoscit. Eadem Cypri Insulæ urbs Salamis illum percussit, sed diversâ Monetarii nota scilicet clava pro loti flore in priore signato? An verò moneta Polycratis, qui tunc Cypro præerat, jussu percussa: plurimam enim ad Ptolemæi ærarium, quando Alexandriam venit paulò ante Regis Anacleteria.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput puerile Regis diadematum sine literis: ex aversâ parte Aquila insistens fulmini, à dextris L. Z. anno 7. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων. in circulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Sensim per annos Epiphanis Regis in dignoscenda ejus facie confirmamur, hic enim nummus qui illius imperii annum septimum signat, eadem oris lineamenta exhibet, & qui illum priùs novennem in superiore vidit, in hoc undecimum ætatis annum agentem agnoscit; nam illum ad Regnum venisse quadrimulum diximus, & nummus annum illius septimum exhibet, ut litera numeralis Z. indicat.

Nummus in eadem Cypro insula percussus est, sed non in eadem urbe Salamine; literæ initiales ΠΑ, nos illum Paphi, de qua antè sæpè diximus, signatum edocet.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis juvenile redimitum diademate, sine literis: ex aversa parte Aquila solita supra fulmen, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ A dextris L. K. anno 20. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Quibus erit ex superioribus nummis nota Ptolemæi Epiphanis effigies, illam mox in hoc signatam fatebuntur, etsi in puerili ætate suprà, & in juvenili, id est in adolescentia nunc prodeat: nam eadem vultus sunt lineamenta, & eadem capillorum concinnitas: non ampliùs turgida puerorum illa facies, sed suavis adolescentiæ gratia in eo micat, ut pote in juvene viginti quatuor annorum.

De Papho Insulæ Cypri urbe in qua cusus est nummus, & de Aquila solenni Regum Ægypti stemmate, sat dictum est.

EX THESAURO REGIO.

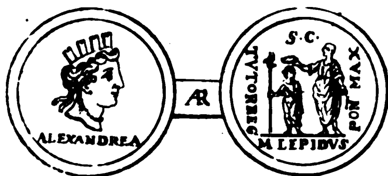
Caput idem diademate revinctum, in cujus aversa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ circa Aquilam solitam. A dext. L. K B. à sin. ΠΑ.

Iterùm prodit Ptolemæus Epiphanes sub eadem effigiei similitudine, tùm oris tùm nasi lineamentis; eadem in omnibus ejus capitibus calamistrata coma occurrit, quæ ab aliis Principibus illum planè distinguit; eadem chlamydis Regiæ pars extrema illius collum semper cingit, ita ut à Tironibus nunc agnoscatur.

Nummus verò annum illius imperii vigesimum secundum per notas numerales KB. exhibet, quum Epiphanes vigesimum quartum duntaxat attigerit; mortuus autem est anno ætatis vigesimo octavo, relictis duobus filiis impuberibus, ut ipse puer quadrimulus Ægypti Imperium obtinuerat.

Paphus nummum hunc ut superiores percussit, & solitum Ægypti Regum stemma in eo signavit.

EX

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput muliebre turribus ornatum cum inſcriptione ALEXANDREA ab una parte; ex altera verò figura Senatoris Romani ſtantis & togati dextra coronam ſuper caput Regis pueri pariter ſtantis qui dextra ſcipionem eburneum cum Aquila in apice gerit, & epigraphe M. LEPIDUS PONT. MAX. TUTOR REG. Marcus Lepidus Pontifex Maximus Tutor Regis, in imo. S. C. id eſt Senatuſconſulto.

Simſonius & Uſſerius qui nummum viderat, Epiphani tutorem à Romanis miſſum retulerunt, & hic Valerium Maximum excuſat quod viſo numiſmate M. Lepidum putaverit tunc Pontificem Maximum fuiſſe, quando tutorio nomine Alexandriam miſſus eſt, quum Conſulatum nondum eſſet eo tempore adhuc adeptus, ſed tantùm Prætorio munere eſſet functus & Legatus ad Reges cum aliis fuiſſet nominatus.

Quum autem bis Conſul fuit ut narrat Valerius Maximus & Pontifex Maximus eſt renuntiatus, jam Epiphanes è vivis exceſſerat; ideò Pighius exiſtimat M. Lepidum non Epiphani tutorem, ſed ejus liberis nempè Philometori & Evergeti ejus fratri miſſum fretus his Taciti verbis, *exemplo, quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis tutorem in Ægyptum miſerunt.* Et id eveniſſe putat quando Philometor à fratre pulſus Romam venit, ſed tunc viginti quinque annos natus erat Philometor & frater ejus viginti quatuor, nec tutore opus habebant, & apud Polybium Canuleius & Quintus Philometorem reduxiſſe videntur. Lib. 2. Leg. 113.

Modus eſt loquendi apud Tacitum, qui forſan alios fuiſſe Philopatori filios putavit, nam Val Maximus ait, *ad pueri tutelam.* Quod confirmat Juſtinus ex Trogo, *mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine Regnum pupilli adminiſtraret.* Polybius id confirmare videtur, quum refert M. Lepidum Timotheo Philometoris Legato, in gratiam quòd patris Tutor fuerat, conſuluiſſe ut Senatui de pace cum Perſeo inienda, ne verbum faceret. Lib. 30. Leg. 72. Fam. Rom.

Fulvius Urſinus dum hunc nummum exponit, Valerii Maximi, Taciti, & Juſtini prolationes affert, & tantùm à Lepido, Triumviro illius M. Lepidi Pontificis Maximi pronepote, in memoriam proavi denarium opinatur percuſſum. Ideò exiſtimamus eum hæc duo ampliſſima munera in proavo referre, quod ex S. C. Tutor Regis fuerit renunciatus, & Pontificatum Maximum obtinuerit, quum ille Triumvir hanc etiam Pontificatus Maximi dignitatem haberet, quum nummum percuſſit, ut illam à proavo, ſic à pronepote in Æmilia gente bis fuiſſe demonſtraret. Cicer. Phil. lib. 13.

Pontifex autem Maximus Roma abeſſe non poterat, ideò M. Lepidus ſi hanc dignitatem obtinuiſſet Alexandriam abire non potuiſſet, conſtátque M. Lepidum pro Legato ad Epiphanem fuiſſe nominatum ex Livio & tutorem ex Juſtino. Plut. in Fabio. Dec. 4.

Ptolemæus

PTOLEMÆUS PHILOMETOR, REX ÆGYPTI. VI.

Ap. D. Foy Vaillant D.M.
ex num. arg. tetradr.

Lagid. 146. Philom. 1. 2. Euseb. Chron. PTolemæus VI. Ptolemæi Epiphanis & Cleopatræ filius major sex annos natus, mortuo patre Ægypti Regnum obtinuit sub matris tutela, in gratum cujus officium PHILOMETOR id est *amans matrem*, cognominari voluit.

Lagid. 147. Philom. 3. 2 Macc. 3. Seleucus Syriæ Rex consiliorum patris Antiochi conscius, quum videret illum neque Cœlesyriam, quam quasi escam Epiphani dederat ut Egyptum occupare posset, non obtinuisse sed tantùm mediam vectigalium partem retinuisse, id regnante puero facilè fore speravit, ideo Demetrium filium impuberem pro obside Romam misit, ut Antiochum fratrem retraheret cujus opera Cœlesyriam recuperare posset.

Lagid. 148. Philom. 4. In pacis & fœderis formula P. Romani cum Antiocho Magno esset expressum ut obsides pro triennio mutarentur, excepto Antiocho ejus filio minore, Seleucus quum permutandi tempus accessit, à Romanis obtinuit, ut frater Antiochus in Syriam rediret, misso in ejus locum Demetrio filio; sed Antiochus vix Athenas pervenit, quin nuntium de Seleuci morte accePolyb. ibid. perit. Alii Heliodoro qui Syriæ Regnum affectabat, adhærebant, alii Ptolemæo favebant; sed Antiochus Eumenis & Attali auxiliis Regnum fratris Hier. in Dan. occupavit. Ipsi primùm à Ptolemæi fautoribus non datus fuit honos Regius, sed ille postea simulatione clementiæ eum obtinuit.

Lagid. 149. Philom. 5. Id. ibid. Cleopatra Antiochi M. filia, Ptolemæi Epiphanis uxor & Ptolemæi Philometoris mater, magno Ægyptiorum desiderio & ætate florente decessit, in

in ejus locum tutores Regis Eulaius Eunuchus & Lenæus ab Alexandrinis nominantur. LAGIDAR. an. 150.

Ptolemæi Tutores ab Antiocho Cœlesyriam ut fraude per patrem occupatam repetere audebant; Antiochus verò Ægypti procurationem tutorio sibi jure, propinquitatis nomine vindicabat; erat autem frater Cleopatræ Ptolemæi matris & ideo avunculus, hoc, inter avunculum & nepotem bello originem præbuit. Lagid. 150. Philom. 6. Id. ibid.

Quinque Legatos Senatus in Macedoniam ad Persæum Regem misit & Alexandriam etiam ad Ptolemæum renovandæ amicitiæ causa proficisci jussos. Hi erant C. Valerius, Cn. Lutatius Ceno, Q. Bœbius Sulca, M. Cornelius Mammula, & C. Cæcilius Denter. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Romam redierunt ad socios Reges Legati à Senatu missi, qui renuntiarent Eumenem in Asia, Antiochum in Syria & Ptolemæum in Ægypto sese convenisse. Omnes sollicitos Legationibus Persei, sed egregiè in fide permanere, pollicitósque omnia quæ P. Romanus imperasset, præstaturos. Lagid. 151. Philom. 7.

Antiochus ubi vidit manifestò jam Ptolemæum ad bellum pro Cœlesyria se parare, Meleagrum misit Romam Legatum qui mandatu suo Patribus Conscriptis nuntiaret, & testans fœdera diceret, præter omne jus à Ptolemæo se invadi, quum ille quidem de Ægypti Regno, & Cœlesyriæ ambigeret, Ptolemæi pueritiam & Tutorum inertiam spernens: causam belli se habiturum existimabat: gesturúmque illud sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico: omnia tamen & per suos Legatos Senatui & ipse Legatis eorum eximiè est. Polyb. Leg. 71. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Ptolemæus verò propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat. Tutores enim & bellum adversus Antiochum parabant, quo vindicarent Cœlesyriam & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum. Id. ibid.

Quum jam esset inchoatum à Regibus Ptolemæo & Antiocho pro Cœlesyria bellum, Romam venerunt Legati, Antiochi quidem, Meleager, Sosiphanes & Heraclides: Ptolemæi verò Timotheus, & Damon. Erat Antiochus in Cœlesyria & Phœnice Dominus, bello quæsitorum justissimam atque honestissimam possessionem esse existimabat. Ptolemæus qui putaret priorem Antiochum contra jus & fas, pupillari patris sui ætati insidiatum, urbes ipsi eripuisse quas in Cœlesyria habebat, cedere ei, locis illis non poterat. Lagid. 152. Philom. 8. Polyb. leg. 72.

Meleager Senatum testabatur, Ptolemæum contra omne jus Antiochum lacessere. Timotheus verò ad renovandam amicitiam venerat, ad imponendum finem bello contra Perseum: præcipuè autem ad observandos Meleagri cum Romanis congressus. Sed de pace quidem M. Æmylii (qui tutor ipsius patris fuerat) consilium secutus, facere verba non est ausus. Amicitiam verò ubi renovasset, & congruentia postulatis suis responsa accepisset, Alexandriam est reversus. Meleagro Senatus respondit Quinto Marcio in Græcia tunc Legato se permissurum, ut de iis rebus ad Ptolemæum scribat, ita ut esse è Republica P. Romani fidéque sua viderit. Id. ibid.

Perseo Macedoniæ Regi bellum hoc anno à Romanis denuntiatum est. Lagid. 153. Philom. 9.

Philometor legitimam regnandi nempe quatuordecim annorum ætatem adeptus, Rex est proclamatus, sicut Ægypti Principibus moris erat & celebrata ejus Anacleteria. Reges Memphim ascendebant, & ibi solio Regio decorari solebant qui Ægypti Regno gaudebant, sacris initiabantur, satis Religiosè tunicati & Tauro quem Apim appellant, jugum portare fas fuit, & per vicum unum duci, ut periti existimabant labore humanæ necessitatis, ne crudeliùs his qui sub iis sunt, abutantur. Deducitur autem Rex à Sacerdote Isidis in locum qui nominatur ἄδυτον, & Sacramento adigitur neque diem, neque mensem intercalandum. Eutrop. lib. 4. Polyb. leg. 78.

Antiochus misso in Ægyptum Apollonio Mnestei F. ad Philometoris Ana- 2 Maccab. 21.

LAGIDAR. an. 153. cleteria, quum cognovisset illum à negotiis Regni alienum esse factum, propriis utilitatibus consuluit, unde profectus Tyro venit Hierosolyma, indéque in Phoeniciam convertit exercitum.

Vales. exc. Polyb. 27. Ptolemæus Macer Dorymenis filius qui Cypri Præfecturam Philometore admodum puero acceperat, cogendæ quidem pecuniæ, nemini quicquam dabat, tametsi à Curatoribus ac dispensatoribus Regiæ pecuniæ sæpissimè flagitaretur, gravitérque increparetur, quòd reditus Insulæ penes se retineret. Sed postea quàm Rex adolescentiam attigit, collectam satis magnam pecuniæ vim Alexandriam misit, adeo ut Ptolemæus & ceteri omnes Aulici priorem illius parsimoniam ac diligentiam probarint.

Lagid. 154. Philom. 10. Polyp. leg. 75. Quum fama allata esset Achæis, celebrata fuisse in honorem Ptolemæi Anacleteria, officii sui esse existimantes, ut suæ ob id quod gestum erat, lætitiæ significationem darent, Legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti.

2 Maccab. 5. & 10. Antiochus Tyri morabatur, quum Ptolemæus Cypri Præfectus à Rege Ptolemæo alienatus, ad ejus partes transiit & Insulam ipsi tradidit; Antiochus autem Cypri cura Crateri commissa, Ptolemæum Cœlesyriæ & Phoeniciæ Præfectum constituit, & in præcipuorum amicorum numerum illum admisit.

Hier. in Daniel. cap. 11. Quum autem segniter agerent Ptolemæi Duces, & in Cœlesyriam ingredi cunctarentur, Antiochus navalem exercitum è Tyro solvere jussit & Ægypti fines per terram ingressus est cum turba numerosa, curribus, Elephantis, & equitibus. Ptolemæus qui multa populorum millia congregaverat, ei occurrit, & ad Pelusium commissa est pugna, in qua fusis fugatísque Ægyptiis, quum Antiochus ad internecionem delere omnes posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, sed potiùs vivos comprehendi jussit, Pelusióque potitus est.

Valef. Diod. Excerpt.

Ptolemæi ignavia ibi observata est, ipse enim adeo ab omni remotus periculo, tantísque spatiis ab hoste divisus, nihilominùs Regno maximo atque opulento, sine certamine cessit: quæ quidem animi penitùs effœminati natura & mollicies in Ptolemæo insita fuisset, esset fortè ipse accusatione dignus. Quum verò ex iis rebus, quas postea gessit, satis superque apparuerit eum constantia atque industria in agendo nemini inferiorem fuisse, hujus ignaviæ causa spadonis Eulaii nutritioni tribuenda qui eum in deliciis ac muliebribus institutis à puero quum habuisset, vim mentis ejus enervaverat.

Polyb. leg. 84. Hier. in Dan. Ptolemæus autem seu in pugna captus, seu ab Alexandrinis in exilium missus ob fugam, ad Antiochum venit, qui parcens puero & amicitiam cum eo simulans convivium fecit, ascendítque Memphim, & ibi ex more Ægypti Regnum accipiens, puerique rebus se providere dicens, Ægyptum sibi subjugare conatus est & abundantes atque uberrimas ingressus est urbes.

Lagid. 155. Philom. 11. Porphyr. Gr. Euseb. Alexandrini postquam viderunt Antiochum Philometori diadema ademisse, sibíque imposuisse, Ptolemæum juniorem qui Evergetes cognominatus est, Regem renuntiarunt quum undecim annos regnasset Philometor, Comano & Cineæ summa rerum cum ipso commissa.

Liv. Dec. 5. lib. 4. Antiochus ea occasione libenter arrepta, exulis tutelam suscepit, ejúsque reducendi specioso titulo, in Ægyptiaco suo bello defendendo, ad omnes Asiæ & Græciæ civitates Legationibus recipiendis litterísque est usus.

Polyb. leg. 81. Comano & Cinea de summa rerum cum Evergete consultantibus, visum est faciendum, ut consilium ex illustrissimis quibusque Ducibus conscriberetur, de cujus sententia omnia deinceps gererentur, ei consilio ante omnia placuit, ut advenæ Græci qui forte ibi reperiebantur, Legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi.

Id. ibid. Erant tunc eo loci Legationes duæ ab Achæorum gente; una ad renovandam

vandam cum Philometore amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis F. Ægiensi, & Pasiadæ: altera de Antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quædam Legatio, cujus princeps Demaratus. Item sacræ Legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathenæorum, cujus caput fuit Callias quinquertio: altera de mysteriis, quam obibat Cleostratus, qui super eo ad Philometorem orationem habuit: Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius: cum his legatos misit Evergetes etiam Tlepolemum & Ptolemæum Rhetorem. Hi igitur adverso flumine navigantes processerunt.

Antiochus Legatos quum suscepisset benignè, primo die ad epulas magnificè structas invitavit: postridie verò sui conveniendi potestatem fecit & mandata jussit expromere. Primi igitur omnium verba apud Regem fecerunt. Legati Achæorum; deinde Atheniensium, Demaratus: secundùm hos Eudemus Milesius. Qui quum eodem tempore, eadémque de re omnes dissererent, eveniebat, ut rationes quas singuli afferebant, per quam similes essent. Omnes enim Eulaii culpa susceptum bellum dicere: dein cognationem atque ætatem Ptolemæi allegantes, Regis iram deprecari. Id. leg. 82.

Quum orationibus illorum esset assensus Antiochus, atque ipse etiam plura in eandem sententiam loquutus esset, jussa sua commemorare cœpit, magno studio probare contendens, pertinere ad Syriæ Reges Cœlesyriæ possessionem. Principio dicere, ídque multis studiosè confirmare Antigonum primum à quo Regnum Syriæ conditum, ea loca imperio suo tenuisse: proferre deinde in medium instrumenta concessionis post mortem Antigoni Seleuco à Macedonicis Regibus factæ: secundùm ista, Antiochum patrem bello novissimo Cœlesyriam recepisse, multúmque eo jure niti: postremò negare verum esse de pactis quæ Legati Alexandrini facta dicebant fuisse inter Ptolemæum nuper mortuum & Antiochum hujus patrem: quibus pactis nomine dotis concedebatur Ptolemæo Cœlesyria, quando in uxorem duceret Cleopatram. Id. ibid.

In hanc sententiam Antiochus quum multa protulisset, nec tantùm sibi, sed etiam omnibus qui præsentes erant, causam suam probavisset. Naucratim tunc quidem navibus petiit: atque eo etiam loci benignè appellatis tractatísque civibus, in Græcos verò, qui ibi commorabantur, aureis singulis divisis Alexandriam iter instituit, at Legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reversi: velle enim se omnium consiliorum suorum conscios ac testes habere Græcos Legatos. Id. ibid.

Alexandriam interea Antiochus obsidione cinxit, Evergetes & Cleopatra soror Legatos Romam miserunt ut opem Regno, Regibúsque amicis imperio ferrent: Alexandrini autem summis Antiochi viribus strenuè resistebant. Liv. Dec. 5. lib. 4.

Per eosdem dies Rhodiorum Legatio, cujus erat princeps Pratio ad componendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eadémque mox in castra ad Antiochum venit. Hi in colloquium Regis admissi, dum patriæ conjunctionem cum utroque Regno commemorant, & mutua iter ambos Reges necessitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confecta, reditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem Legatum interpellans; longiore oratione nihil opus esse ait, Regnum enim ad Ptolemæum majorem pertinere, cum isto verò pacem dudùm se fecisse, & amicum esse, atque adeo, inquit Antiochus, si ab exilio eum revocare cives voluerint per se licere. Polyb. leg. 84.

Quum Antiochus accepisset Jasonem Hierosolymam urbem armis invasisse & urbem expugnare, ex vulgata de morte sua fama, Alexandriam oppugnare desiit, & antequam Hierosolymam ascenderet Legatos Romam misit, & Philometorem Memphi reliquit, cui Regnum quæri suis viribus simulabat, omni Ægypto illi tradita, excepto Pelusio: existimans bello inte- 2. Maccab. 5. Liv. Dec. 5. lib. 5.

LAGIDAR. an. 156. intestino cum fratre eum exitum fore, ut victor fessus certamine, nequaquam par sibi futurus esset; Pelusio idcirco validum reliquit præsidium, ut claustra Ægypti tenens, quum vellet rursus exercitum induceret fratrémque victorem aggrederetur.

Lagid. 156. Philom. 12. Id. ibid. Philometor Memphi ab Antiocho relictus, suspectum omnino illum prudenter habuit nec illius voluntatis ignarus ad fratrem juniorem de inienda inter se pace, qui cum eo erant libenter acceperunt. Soror plurimùm adjuvit, non modò consilio, sed etiam precibus. Itaque consentientibus cunctis, pace facta, Alexandriam recipitur regnaréque ambo cœperunt per sex annos, ne multitudine quidem adversante: quæ in bello non per obsidionem modò, sed etiam postquam à mœnibus abscessum est, quia nihil ex Ægypto subvehebatur, attenuata inopia erat, & Alexandrini cum Philometoris duodecimo, Evergetis primum annum connumerarunt.

Porphyr. in Græc. Eusebian. Liv. Dec. 5. lib. 5. His quum lætari Antiochum conveniens fuisset, si reducendi ejus causa exercitum in Ægyptum induxisset, quo specioso titulo ad omnes Asiæ & Græciæ civitates legationibus recipiendis, litterísque dimittendis usus erat: adeò est offensus, ut multò acriùs infestiúsque adversus duos, quàm antè adversus unum pararet bellum. Cyprum ex templo classem misit quæ Ægypti Regum Duces prælio vicit.

Polyb. leg. 91. Liv. Dec. 5. lib. 4. Legati ab Ptolemæo juniore & Cleopatra Regibus missi, in Senatum vocati sunt. Sordidati, barba & capillo promisso, cum ramis olei ingressi curiam, procubuerunt: & oratio quàm habitus fuit miserabilior, quærentes quòd Antiochus per honestam speciem majoris Ptolemæi reducendi in Regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui dùm Alexandriam tenebat, gereret, & ad Pelusium navali prælio victor, tumultuario opere, ponte per Nilum facto, transgressus cum exercitu, obsidione ipsam Alexandriam cingebat, nec procul abesse quin potiretur Regno opulentissimo, videbatur. Orabant Senatum, ut opem Regno, Regibúsque amicis ferrent. Ea merita P. Romani in Antiochum, qui obses Romæ fuerat, eam apud omnes Reges gentésque autoritatem esse, ut si Legatos misissent, qui denuntiarent non placere Senatui, sociis Regibus bellum fieri, extemplo ille abscessurus à mœnibus Alexandriæ, abducturúsque exercitum in Syriam, esset. Quod si cunctentur facere, brevi extorres Regno Ptolemæum & Cleopatram Romam venturos cum pudore quodam P. Romani, quòd nullam opem in ultimo discrimine fortunarum tulissent.

Id. ibid. Moti Patres precibus Alexandrinorum, extemplo L. Popilium Lænatem virum Consularem & C. Decimium, & C. Hostilium, Legatos ad finiendum inter Reges bellum miserunt. Priùs Antiochum adire jussi & nunciare ni obsistatur bello, per utrum stetisset, eum non pro amico nec pro socio habituros esse. Hi intra triduum cum Legatis Alexandrinis profecti sunt, & in Macedoniam transiere, nam in mandatis habebant non priùs in Ægyptum iter facere quàm belli Macedonici exitum pervidissent, quare Selymbriæ aliquandiù morati sunt.

Polyb. leg. 89. Ptolemæi Reges ante exitum hiemis Eumenem & Dionysodorum Legatos ad gentem Achæorum miserunt, qui pedites mille, equites ducentos petebant: Ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam; equitum verò Polybium. Iidem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes ut mercenarios milites conduceret ad mille: porrò viri illi ex rebus gestis plurimis Ægypti Regibus probè noti erant. Post adventum verò Legatorum, quo tempore Achæorum conventus Corinthi agitabatur. Quum illi veterem amicitiam, quam multis argumentis invicem fuerant testati renovassent, & afflictum Regum statum ob oculos posuissent, opem poscentes: erat quidem parata multitudo non parte aliqua copiarum, sed omnibus

bus viribus, si opus esset, Regibus (ambo namque & diademate & Regia potestate erant præditi,) ire suppetias. LAGIDAR. an. 156.

Ast huic sententiæ adversari Callicrates & qui cum eo sentiebant, dicebant enim, quum in universum alienis negotiis esse abstinendum Achæis; tum verò potissimum tempore, quando ab omni alia cura liberi, Romanis operam navare debeant: nam tunc quum maximè opinio hominum erat totis viribus breve certatum iri, ut pote Q. Marcio Philippo in Macedonia hibernante erántque omnes solliciti ne Romanis defuisse: aut parùm in tempore adfuisse viderentur. Id. ibid.

Heic Lycortas & Polybius suscepto sermone, dicere sunt orsi, tùm alia multa afferentes in medium, tùm etiam quòd superiore anno quum esset factum ab Achæis decretum de ferenda Romanis ope totis viribus gentis, missúsque in eam rem Polybius. Marcius laudata eorum voluntate, auxilio sibi opus esse negarat, postquam semel superato saltu transgressus esset in Macedoniam, sine causa, igitur Romanorum utilitatem prætexi ab iis, qui id agerent, ne auxilia Regibus mittantur. Hortari ergo Achæos quibus periculi magnitudinem, in quo Regnum illud versabatur, ostendebant, ne occasionem prætermitterent; sed pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò jusjurandi memores, societatis leges servarent. Quum iterùm multitudo acclamasset opem ferendam, Callicrates deliberationem illam fregit, metu Magistratibus injecto, quasi leges potestatem ipsis non concederent, in ejus conventu de auxiliis deliberandi. Id. ibid.

Paulò post verò concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non Magistratus solummodò intererant, verùm etiam omnes triginta annis majores: postquam multi sermones habiti essent, & Polybius imprimis confirmasset, nullo Romanos auxilio habere opus, quod non temere dici ab illo videbatur, quia superiore anno cum Marcio Philippo Cos. in Macedonia fuerat: deinde adjecisset, si vel maximè auxiliis Achæorum indigeant Romani, propter equites ducentos, pedites mille, quos Alexandriam miserint, nihilo tamen difficilius futurum auxilia eis submittere: nullo enim suo incommodo triginta, vel etiam quadraginta millia ducturos. Id. ibid.

Movit Polybii oratio multitudinis animos, eóque omnes inclinabant, ut Regibus subsidia mitterentur. Postridiè verò ejus diei, quo die secundùm leges oportebat, ut qui sententias dixerant, decreta ad disceptandum proponerent. Lycortas hujusmodi decretum proposuit auxilium esse mittendum. Callicrates verò hujusmodi Legatos oportere mitti ad pacem inter Reges & Antiochum faciendam. Id. ibid.

Quum quidem iterùm disceptari cœpisset, acri contentione res acta, sed in qua longè vincebat Lycortas: comparatione si quidem inter hæc Regna instituta, magnum discrimen inveniebatur. Nam ad Syriacum quidem Antiochi quod attinet: Rex ullum alicujus necessitudinis, quæ illi fuerit cum Græcis hominibus, argumentum afferri poterat, de prioribus loquebatur, nam ejus qui tunc Regnabat, magnus & liberalis animus Græcis erat notus: at Regni Ptolemaïci tot & tanta in Achæos merita extiterant, ut nihil suprà. Hoc verò argumentum Lycortas, ita ut par erat, verbis ornans, magnificam Regum illorum speciem hominum animis insinuabat: ipsa quippe comparatio res esse genere toto diversas arguebat, ut enim Regum Alexandriæ beneficia percensere erat difficile: ita nullum omnino poterat inveniri ab Antiochi Regno profectum, quo res Achæorum adjuvisset.

Perstiterunt aliquandiù Andronidas & Callicrates in suscepta sententia suadenda, de pace inter Reges facienda: sed quum ipsis nemo adjungeret, astu adversarios aggrediuntur. Inductus est enim in theatrum recta ab iti- Id. leg. 101.

LAGIDAR. an. 156. nere; tabellarius literas Q. Marcii afferens: quibus Achæos hortabatur, ut Romanorum voluntatem secuti, conciliare invicem Reges conarentur. Nam & Senatus Legationem miserat, cujus princeps erat Nemesius * ad pacificandum inter Reges. Hoc verò nihil aliud erat, nisi prætextus quidam. Totus enim quum eos conciliare non potuisset, re penitus infectâ Romam redierat.

* Forsan error nominis.

Tum Polybius respectu Marcii contradicere epistolæ nolens, publicarum rerum cura & administratione se abdicavit: ita evenit ut auxiliorum quæ petebant, spe Reges exciderent. Decretum igitur ab Achæis factum est, de mittendis Legatis qui de pace agerent. Ea Legatio mandata est Archoni Ægiratæ, Arcesilao & Aristoni Megapolitanis. Legati verò Ptolemæi, spe auxiliorum omissa, epistolarum Regum, quam paratam habebant, Magistratibus tradiderunt; quibus petebant ab Achæis, ut ad bellum quod sustinebant, Lycortam & Polybium sibi mitterent.

Liv. Dec. 5. lib. 4. Antiochus primo vere cum exercitu Ægyptum repetens in Cœlesyriam processit. Circa Rhinocolura Ptolemæi Legatis agentibus gratias, quòd per eum Regnum patrium recepisset, petentibúsque ut suum munus tueretur, & diceret potiùs quid fieri vellet, quàm hostis ex socio factus, vi atque armis ageret, respondit, non aliter neque classem revocaturum, neque exercitum reducturum, nisi sibi & tota Cypro & Pelusio agróque qui circa Pelusiacum ostium Nili esset, cederet: diemque præstitit intra quem de conditionibus peractis responsum acciperet.

Hieron. in Dan. c. 11. Interea navigans ab ostio Nili, quod est Pelusiacum per deserta Arabiæ, populi se dediderunt, Idumæos & Moabitas & Ammonitas qui ex latere Judææ sunt, non tetigit, ne occupatus alio prælio, Ptolemæum redderet fortiorem, ad Memphim usque processit Antiochus; Ægyptiis se partim metu, partim voluntate dedentibus

Liv. Dec. 5. lib. 5. Quum debellatum fuisse Perseum pridie nonas Septembris nuntius Delum pervenisset: Caius Popilius Romanorum Legatus qui ibi aderat, ad susceptam Legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit, ut priùs occurrere posset, quam ad Alexandriæ mœnia Antiochus accederet.

Polyb. leg. 92. & Liv. ibid. Postquam dies data induciis ab Antiocho præteriit, ille ad urbem Alexandriam modicis itineribus descendit: ad Eleusinem, qui pagus quatuor millia Alexandria abest, transgresso flumen Legati Romani occurrerunt, quos quum advenientes salutasset, dextrámque Popilio porrigeret, (coluerat autem illum inter ceteros quum Romæ obses esset,) tabellas ei Popilius scriptum habentes tradit, atque omnium primum id legere jubet. Quibus perlectis, quum se consideraturum adhibitis amicis quid faciendum sibi esset, dixisset. Popilius pro cetera asperitate animi, erat fortè illi in manibus pro gestamine vitis, hac ille vite circumscripsit Antiochum, ac priusquam hoc circulo excedas, redde responsum Senatui, quod referam. Obstupefactus isto adeò insolito atque violento imperio, ubi parumper hæsitasset. Faciam, ait, quidquid P. Romanus censet. Tum demum Popilius & qui cum eo erant Antiochi dextram omnes prehendere & comiter ipsum salutare, tanquam socium atque amicum.

Polyb. ibid. Itaque paucorum dierum, ac numero certo definitorum spatio concesso, Antiochus copias in Syriam suas, gravatè ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in præsentia temporis edendum ratus; nisi enim Perseus in Macedonia fuisset debellatus, nunquam esset adductus Antiochus ut imperata faceret: porrò ab hoc tempore Cœlesyria & Phœnicia Regibus sine controversia remanserunt.

Polyb. excer. pag. 139. Popilius rebus Alexandriæ compositis & ad concordiam Reges hortatus, inter quos vix dum convenerat, ut Polyaratum Rhodium Romam mitterent

rent, jussit. Quibus rebus hoc modo peractis mox Cyprum navigat, idque eo fine & consilio, ut quantocyus Antiochi copias quæ ibi erant, ex Insula dimitteret. Ibi quum devictos Ptolemæi Duces invenisset, atque omnino res Cypri modò positas loco adveniens offendisset; castris confestim motis, in propinquo tantisper consedit donec in Syriam is exercitus abiisset. Hoc pacto Romani Regnum Ægypti haud dubiè Antiocho jam habenti, ademptum Ptolemæo conservarunt. LAGIDAR. an. 156. Polyb. excer. pag. 139.

Post Popilii ex Alexandria discessum, quum ipse Philometori ut Polyaratum Romam mitteret, mandasset, Rex & Polyaratum & ejus patriam reveritus, Romam quidem eum mittere haudquaquam decrevit, sed Rhodum potiùs, quòd & ipse Polyaratus postulabat. Igitur navigio impositum & Demetrii cujusdam ex amicis custodiæ traditum, Rhodum destinavit, litteris etiam ad Rhodios de illius transvectione datis. Polyb. ibid.

Ægypti Reges bello liberati, ante omnia Legatum Romam miserunt Numenium, ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. Missum etiam fecerunt Menalcidam, qui necessariis Regum temporibus sedulò erat abusus, ad rem familiarem augendam: quia C. Popilius missionem ejus ac liberationem loco beneficii à Regibus petierat. Polyb. leg. 95.

Popilius postquam Romam rediit, controversias retulit inter Reges sublatas esse, exercitúmque ex Ægypto in Syriam reductum. Liv. Dec. 5. lib. 5.

Postea, ipsorum Regum Legati in urbem venerunt; Antiochi quidem Legati, referentes omni victoria potiorem pacem Regi, quæ Senatui placuisset, visam, eúmque haud secùs quàm deorum imperio, Legatorum Romanorum jussis paruisse. Gratulati deinde eorum contra Perseum victoriam sunt, ad quam summa ope, si quid imperatum foret, ad futurum Regem fuisse. Lagid. 157. Philom. 13.

Ptolemæi Legati communi Regis & Cleopatræ gratias egerunt. Plus eos S. P. Q. R. quàm parentibus suis, plusquam Diis immortalibus debere: per quos obsidione miserrima liberati essent, Regnum patrium, propè amissum recepissent. Id. ibid.

Responsum ab Senatu est, Antiochum rectè atque ordine fecisse, quod Legatis paruisset, gratúmque id esse S. P. Q. R. Regibus Ægypti Ptolemæis Cleopatræque, si quid per se boni commodíque evenisset, id magno opere Senatum lætari, daturúmque operam, ut Regni sui maximum semper præsidium positum esse in fide P. Romani ducant. Munera Legatis ex instituto mittenda curaret C. Papirio Prætori mandatum. Id. ibid.

Antiochus quum Ludos ab Æmilio Paulo qui Persæum Macedoniæ Regem devicerat editos fuisse, hoc anno Antiochiæ ad Daphnem celeberrimos exhibuit, ad quorum epula sternebantur inclinia cum ornamentis maximi pretii quorum partem in Ægypto ex Philometore Rege ille defraudaverat. Lagid. 158. Philom. 14. Polyb. leg.

Peracto demum ludicro, Legatus advenit ad Antiochum Tib. Gracchus, ad inspiciendas res Syriæ à Senatu missus, quem ea humanitate Rex excepit, ut nullatenus Tiberius suspecta Antiochi consilia habuerit, nullum in eo subalienati & offensi ob ea quæ in Ægypto acciderunt, animi signum deprehenderit, sed etiam omnibus se opponeret, qui ejusmodi aliquid dicerent. Diod. excerp. pag. 323.

Antiochus in Persidem profecturus commiserat erum administrationem Lysiæ amico probatæ fidei, & jusserat ut Antiochum filium diligenter educaret, sed dum ille à Ptolemæorum Provinciis se removet, ipsi quasi de illo securi inter se diffidere cœperunt. Lagid. 159. Philom. 15.

Quum autem ex profectione rediens Antiochus in Persidis oppido Tabis mortuus esset, Philippus ejus collactaneus, cui diadema, stolam, & annulum, ut filio redderet, corpus illius in Syriam asportavit, sed quum au- Lagid. 160. Philom. 16.

LAGIDAR. an. 160. audivit Lysiam Antiochum puerum constituisse, ad Ptolemæum Philometorem contra eum copias comparaturus confugit, sed accepit Ptolemæos fratres inter se dissidere, & ad Antiochi patris exercitum quem in Perside & Media reliquerat, accersendum profectus est.

Lagid. 161. Philom. 17. Polyb. leg. 107. Bellum jam apertum inter fratres Ptolemæos novere Romani nam quum Cn. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium Antiochiam misissent ad Regnum Syriæ administrandum Rex voluntate Senatus quippè neminem fore impedimento Rege puero & Principibus Aulæ benè agi secum existimantibus, si Demetrio Regnum non traderet: ad hos verò Legatos postea missæ sunt literæ quibus jubebantur Reges Alexandriæ omni studio invicem conciliare: sed Legatio in Ægyptum pervenire nequit, nam Octavius in Syria occisus est.

Lagid. 162. Philom. 18. Porphyr. in excerp. Euseb. Val. Max. lib. 5. c. 1. Diod. excerp. pag. 322. Victor autem Ptolemæus junior, quum sex annos regnasset cum Ptolemæo majore fratre, illi Regnum abstulit. Sic verò spoliatus Regno, petendi auxilii gratia cum paucis admodum servis, squalore obsitus Romam venit, agnitus est à Demetrio Regis Syriæ filio, qui insperato casu commotus, magnificentiæ suæ ac planè regii animi, illustre specimen edidit. Statim enim parata veste Regia cum diademate, & equo aureis phaleris ornato, stipatus suis famulis, Ptolemæo obviam processit, eíque vigesimo sexto ab urbe lapide occurrit. Quem postquam comiter salutavit, hortari cœpit ut ornatus regiis insignibus, eo quo par erat comitatu Romam ingredi vellet, ne fortè despectui haberetur. Sed Ptolemæus prolixam quidem in se Demetrii voluntatem multùm laudavit; ceterùm tantùm abfuit, ut quidquam eorum quæ sibi offerebantur, acciperet, quin potiùs Demetrium rogavit ut in aliquo ex perviis oppidis unà cum Archia subsisteret.

Val. Max. lib. 5. c. 1. Philometor Romam ingressus in hospitium Alexandrini pictoris se contulit. Id postquam Senatui relatum est, accersito juvene, quàm potuit accurata excusatione usus est, quod nec Quæstorem illi more majorum obviam misisset, nec publico hospitio eum excepisset: eáque non sua negligentia, sed ipsius subito & clandestimo adventu facta dixit: & illum è Curia subitò ad publicos penates deduxit, hortatúsque est, ut depositis sordibus adeundi ipsius diem peteret: quin etiam curæ habuit, uti munera ei per Quæstorem quotidiè darentur, his gradibus officiorum jacentem ad regium fastigium evexit: effecítque ut plus spei in auxilio P. Romani quam metus in sua fortuna reponeret.

Polyb. leg. 113. Liv. lib. 6. epit. Canuleius & Quintus ex Senatus decreto missi sunt qui Philometorem in Regnum restituerent, & cum fratre juniore reconciliarent. Hi Regni inter eos divisione facta, Philometori Ægyptus est assignata cum Cypro, Ptolemæo juniori Cyrenæ cum Lybia. Quod pactum sacris ritè peractis, fide data invicémque accepta sancitum est.

Polyb. ibid. & leg. 114. Evergetes Cyrenas abit, sed Ptolemæo cuidam Ægyptio Regnum ubi commisit, Romam venit ut institutam cum fratre partitionem redderet infectam, quod mox rescivit Philometor, & Menethyllum Legatum misit qui causam suam contra fratrem defenderet. Junior autem Ptolemæus dixit, non spontè se, verùm difficultatibus temporum necessariò cedentem, id fecisse, quod jussus erat: petere igitur à Senatu, ut Cyprum sibi adjudicaret: nam etiam sic longè deteriorem suam portionem futuram, portione fratris.

Id. ibid. Contrà verò Legatus à Philometore missus Menethyllus, dicebat quod ipsi Romanorum Legati Canuleius ac Quintus suo testimonio confirmabant, Ptolemæum nempe juniorem, non solùm Cyrenen, sed & ipsam vitam opera sua retinere: omnium animis ab eò ideò alienatis, ut pro magno beneficio concessum sibi, præter spem suam & omnium opinionem Cyrenæ

Re-

Regnum acciperet. Omnibus his contradicente Ptolemæo juniore; Senatus, partim quod partitionem non planè peractam animadverteret; partim quod autoribus ipsis fratribus Regnum optaret dividi, utilitatis suæ causa, postulata junioris accepit, T. Torquatum & Cn. Merulam Legatos decrevit qui Ptolemæos inter fratres pacem conciliarent & juniori Regnum Cypri traderent. LAGIDAR. an. 161.

Menithyllus Philometoris Legatus reditum parare præ se ferens, Demetrium in Syriam deportare per navim Carthaginiensem Tyrum navigaturam curavit, sed Romæ per aliquot dies adhuc permansit, usquequò Legati Romani proficiscerentur. Id. ibid.

Ptolemæus junior quum Corneliæ Romanæ matronæ Scipionis Africani filiæ & Tib. Semproniæ viduæ nuptias ambiret & ad consortium Regni vocaret, ipsa abnuit atque in viduitate permansit: Roma igitur abiens in Græciam venit, ibique strenuorum adprimè militum manum conduxit, inter quos etiam Damasippum Macedonem assumpsit, & quum in oppositam Rhodiis continentem, Peræam dicunt, venisset, à populo exceptus hospitio, Cyprum navigare instituit. Plut. in vit. Gracc. Polyb. leg. 115.

Torquatus cæterique Legati, ut vident magnam mercenariorum militum vim ab eo contractam, Patrum mandata in memoriam revocarunt: quibus sine armis eum reducere jubebantur, tandem persuaserunt ei, ut postquam Sidam Pamphyliæ usque, militem mercenarium adduxisset, missos omnes faceret, & ab adeunda Cypro abstineret, daretque operam, ut in Cyrenaïcis finibus eum possent convenire. Se interim Alexandriam profecturos, & Regis voluntatem ad ea quæ ab ipso petebantur, inclinaturos. Flexit hæc oratio Ptolemæum juniorem effecitque ut de Cypri occupatione desperans, conductitium militem dimitteret atque ipse in Cretam rectà abiret, unà cum Damasippo & Cn. Merula, uno ex Legatorum numero. Dein quum milites mille in Creta conduxisset, inde profectus Libyam venit, & ad Apim portum tenuit.

Torquatus interim & Titus Alexandriam delati, persuadere conati sunt Philometori, ut redire in gratiam cum fratre vellet, eique Cyprum concederet; sed Ptolemæo quædam pollicente, quædam negligenter audiente, atque hoc modo tempus extrahente, junior fratrum castris in Libya ad Apim positis, ut convenerat ægerrimè ferens, nihil secum ea de re fuisse actum, primò Cn. Merulam Alexandriam misit, tanquam per hunc & Torquatum, quod cupiebat esset effecturus. Sed quum hoc quoque consilium, eumdem exitum habuisset, quem priora: atque ita tempus in longum extraheretur: jamque adeò dies quadraginta præteriissent, quum interim nullus nuntius afferretur, de summa rerum dubitare cœpit. Advenerat enim ut major fratrum Alexandriæ sibi conciliaverat miris blanditiis Legatos Romanorum ibique detinuerat invitos magis quàm volentes. Id. ibid.

Inter hæc Ptolemæo juniori significatur rebellasse Cyrenenses & civitates cum ipsis conspirasse, conscium etiam defectionis esse Ptolemæum...... genere Ægyptium, quem Rex quum Romam navigationem instituerat, universo Regno præfecerat. Hæc ubi Evergeti nuntiata, & mox addito, Cyrenenses sub signis exercitum jam habere, metuens, ne dum imperio Cyprum cupit adjicere, etiam Cyrenen amittat, omnem aliarum rerum curam insuper habens, relicta Api, ubi portum tenuerat, Cyrenen revertere aggreditur. Ad magnam autem, quam vocant Catabathmon, ut navigavit, locorum angustias à Libyis cum Cyrenensibus reperit occupatas. Philom. 19.

Evergetes hac difficultate sibi objecta, dimidiam militum partem navibus imponit, & loca angusta circumnavigare jubet, daretque operam, ut hostes nec opinantes ex improviso invadant: ipse cum altera parte exercitus à fronte Id. ibid.

LAGIDAR. an. 163. eos aggressus, superare montem conabatur. Libynæ metu perculsi, quòd utrimque peti se viderent, stationes deserunt. Ita Evergetes non liberè tantùm adscensum potitur, sed etiam subjectan quatuor turrium munitionem, ubi magna erat aquæ copia, in potestatem redigit, inde septimis castris solitudinem emensus, Cyrenen pervenit.

Id. ibid. Quum manus militum qui sub Mochyrino erant, maritimo itinere illum comitantibus, Cyrenenses, illo appropinquante, aciem eduxerunt, pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Nam Cyrenenses, ex iis quæ Evergetes Alexandriæ gesserat, animadversa ejus voluntate, quum cernerent nihil Regii, in ejus animo atque administratione, sed tyrannicè omnia ab eo administrari, ut sua sponte se illi subjicerent, inducere in animum non poterant: quin potiùs perpeti omnia sustinebant, priusquam spem libertatis desererent: itaque inito cum eo prælio, victoriam reportarunt.

Id. leg. 116. Circa idem tempus & Cn. Merula venit Alexandriâ, nuntiavítque Evergeti nihil eorum, quæ à fratre ejus fuerant postulata potuisse impetrari: quòd diceret pactis esse standum quæ facta essent ab initio. His auditis Rex Comanum & Ptolemæum fratres Romam Legatos proficisci jubet cum Cnæo Merula, qui de iniquitate fratris & contemptu erga Populum Rom. cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam T. Torquatus occurrit, & ipse, re infecta, Alexandria dimissus.

Mox ubi Philometor accepit Evergetem Legatos Romam misisse, qui de se lamentarentur, protinus Menithyllum Romana Legatione jam ob easdem inter fratres contentiones functum, rursus ad Senatum mittit.

Id. leg. 117. Hi omnes postquam in Curiam sunt ingressi, longa inter ipsos altercatione habita, quum alter alterum convitiis lacerasset; quia Torquatus & Merula suo testimonio & favore omni ac studio causam junioris sublevabant; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menithyllus urbe excederet, & ut fœdus quod cum Philometore Ptolemæo erat, tolleretur.

Lagid. 164. Philom. 20. Senatus postea Legatos decrevit ad juniorem mittendos, qui patrum decretum contra Philometorem Ptolemæo juniori afferrent. Legati lecti sunt Publius Apustius & Caius Lentulus qui extemplo Cyrenen profecti, nuntium eorum quæ gesta fuerant, magna diligentia ad Evergetem pertulerunt. Ille confestim nova spe inflatus, milites conducere, & animum atque mentem ad consilia de Cypro occupanda transferre.

Lagid. 165. Philom. 21. Quum Evergetem fratrem Philometorem copiis majoribus instructum esse nosceret, Cyprum mox aggredi nequit, sed mercenarios paulatim in omnibus Provinciis circumscripsit, & in hac Insula quosdam sollicitare cœpit ut in eam faciliùs appelleret & eam sibi submittere posset.

Lagid. 166. Philom. 22. Polyb. leg. 32. Dum Ptolemæus junior res omnes pro Cypri expeditione ordinabat, insidiis attentatus est, in quibus vulneratus fuit, earum ut fratrem esse auctorem existimabat, Romam paulò pòst venit, ut verò ingressus est in Senatum, Philometorem cœpit accusare, simul vulnerum cicatrices oculis spectandas exhibebat: multísque deinceps verbis rei atrocitatem exaggerans, ad miserationem sui flectere animos hominum conabatur. Sed & Philometoris Ptolemæi Legati aderant, Neolaidas & Andromachus; qui ad criminationes omnes fratris responderent. Verùm istorum Senatus ne admittere quidem ad aures, orationem voluit. Adeo mentes omnium accusationibus fratris erant occupatæ. His igitur extemplò Roma jussis facessere.

Id. ibid. Senatus postea Legatos quinque decrevit, inter quos erant Cn. Merula & L. Thermus, & singulis quinqueremes attributæ. Datum iis negotium fuit, ut cùm Juniore Ptolemæo profecti, in Insulam Cyprum eum restituerent, scriptum etiam ad socios Græcos & Asiaticos, licere illis Ptolemæum in recuperatione Cypri adjuvare. Quum

Quum Ptolemæus Evergetes Cyprum occupare conaretur, pugna ibi cum Philometore commissa, superatus est; & quum hic fratrem juniorem in urbe Lapitho obsessum & ad extremum compulisset, tantùm abfuit, ut supplicio captum afficeret, quasi hostem, ei tamen pepercit, tum obrinnatam clementiam ac germanitatis vinculum, tum metu P. Romani. Nec verò veniam duntaxat illi indulsit, sed fœdus quoque cum eo percussit, quo contentum esse Cyrenarum Regno illum jubebat, & pro Cypro urbes quasdam cum certo quotannis frumenti modo concessit, suámque ei filiam collocaturum promisit. Itaque bellum inter fratres quum ad maximam animorum alienationem, atque extrema pericula adductum fuisset, repentè humanissimis conditionibus terminatum est.

LAGIDAR. an. 167. Philom. 23. Polyb. & Diod. Except. Valef. Zonar. ex Dion.

Archias ex Philometoris amicis qui eum quum Romam venisset à fratre expulsus, fuerat comitatus, postea in officii mercedem ab illo Cypri Præfectura donatus erat; Demetrius Syriæ Rex ipsum à Philometore alienatum, quòd forsan in Cypri expeditione Ptolæmeo juniori propensior visus fuisset, sollicitavit, ut Insulam quingentis talentis, quam prodere quum vellet, deprehensus, & in judicium adductus, funiculo veli, quod Aulæ prætendebatur, se suspendit.

Lagid. 168. Philom. 24. Exc. Polyb. pag. 170.

Philometor, ut de Demetrio qui Cyprum ipsi per Archiæ illius Præfecti proditionem eripere tentaverat, vindicare posset, Antiochenorum rebellionem primò pecunia fovit, & Heraclidem olim ærario sub Antiocho Epiphane Præfectum, sed ex Aula ab eo ejectum sollicitavit, ut Alcyandrum quendam cognomine Balam, ad Syriæ Regnum tanquam Antiochi Epiphanis filium, repetendum, sollicitavit.

Lagid. 169. Philom. 25. Justin. l. 35.

Heraclides Ptolemæi & Antiochensium suasu & impensis Romam, adolescentem Rhodi educatum, quem Alexandrum nominarunt, cum Laodice Antiochi Epiphanis filia adduxit, & tandem à Senatu ut reverterentur in patrium Regnum obtinuit.

Lagid. 170. Philom. 26. Polyb. leg. 138.

Ptolemæus qui in Phœnicia urbe Aca quam Philadelphus de suo nomine Ptolemaïdem vocaverat; commercium occultum ob id semper habuerat, facilè militum mores Demetrii abominantium animos pellexit, ut reciperent Alexandrum Roma redeuntem, ita ut qui urbem præsidio tenebant, ipsi portas aperuerint anno Seleucidarum centesimo sexagesimo.

Lagid. 171. Philom. 27.

Demetrius collectis, quas potuit copiis contra Alexandrum profectus est, Alexander autem, tam è milite qui in Syria à Demetrio defecerat, quam ex præsidio Ptolemaïdis & ex iis quos Ptolemæus ei clam procuraverat, obviam venit, & commissum est prælium, Alexandrúmque fugavit Demetrius; sed quum à plurimis esset odiosus, victoriam de illo integram obtinere non potuit.

Lagid. 172. Philom. 28. Justin. lib. 35.

Interea Demetrius & Alexander proximos Reges ut sibi auxilium mitterent, sollicitarunt, Alexander copioso exercitu contracto, adjuvante imprimis Ptolemæo Philometore, Attalo Asiæ, & Ariarathe Cappadociæ Regibus, nec non Jonathane Judæorum Pontifice, contra Demetrium profectus est, & castris juxta eum admotis, & collatis tandem signis, lævo cornu pulso, Demetrius in dextro pugnans, coactus est loco cedere, & reliquis effusè fugientibus, Rex fortiter decertans occisus est.

Joseph. l. 13. c. 5.

Alexander assumpto Syriæ Regno Legatos ad Philometorem filiam ejus nuptam sibi dari deposcens misit, æquum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post recuperatum favente Deo paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus verò libenter Alexandri postulatis admissis, scripsit & gratulari se ei de recepto Regno paterno & filiam collocaturum in matrimonium, jussítque ut sibi Ptolemaïdem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias, subsecutus deinde literas, tempus matrimonii constituit.

Lagid. 173. Philom. 29. Id. cap. 7. 1 Maccab. 10.

LAGIDAR. an. 173. Iid. ibid. Exivit de Ægypto Ptolemæus cum Cleopatra filia, & venit Ptolemaïdem anno centesimo sexagesimo secundo (exeunte.) & reperto ibi Alexandro, illam ei conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tàm potentem Regem decuit. Ad has nuptias Jonathas Judæorum Pontifex per litteras ab Alexandro vocatus est, qui quum venisset ad Reges, amplísque muneribus utrumque donasset. Ab utroque in honore magno est habitus.

Lagid. 174. Philom. 30. Joseph. l. 13. cap. 6. Onias Pontificis Oziæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, sibi æternam memoriam parare volens, decreverat à Rege & Regina Cleopatra per literas, petere ut sibi liceret in Ægypto instar illius Hierosolymitano, templum construere & in eo Levitas & Sacerdotes ex suo genere constituere; in literis autem significaverat, dum bello illis in vanis Regionibus operam navaret, animadvertisse apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim in Ægypti Præfectura Heliopolitana, aliísque in locis Judæos præter decorum habere templa; & ideò malè inter eos convenire, rogare igitur ut templum quod apud castrum aggrestis Bubastis invenit, nulli sacratum Numini, jamque collapsum repurgare & aliud loco ejus Deo maximo ædificare pro salute sua & Reginæ atque liberorum suorum, ut Judæi qui Ægyptum incolunt, illùc convenientes quo magis alerent mutuam concordiam & eo usibus suis fierent accommodatiores. Nam & Isaiam prædixisse quod erit Domino Deo altare in Ægypto & alia multa cecinisse.

Id. ibid. Impetrato à Regibus Ptolemæo & Cleopatra loco, Onias templum illud aggrestis Bubastis destruxit & novum ad Hierosolymitani similitudinem ædificavit, sed minùs & non peræquè opulentum. Nec defuerunt Oniæ similes illius Levitæ Sacerdotes, qui illic divinum cultum frequentarent & instaurarent Ceremonias.

Id. ibid. Apud Alexandriam inter Judæos & Samaritas, seditio est exorta de sacris ipsorum, quæ ad Regis cognitionem pervenit; Judæi contendebant juxta Mosis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum. Provocatum est ad Regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis Causidici succumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Judæis Andronicus Messalami F. juraveruntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes essent allaturi & Regem rogaverunt ut necaret eum qui jusjurandum non servasse deprehenderetur. Rex multis amicis in consilium adhibitis causam audivit, & Andronici rationibus persuasus, Hierosolymitanum esse ex sententia Mosis fuisse pronuntiavit, Sabbæum verò & Theodosium addixit supplicio.

Clem. Alex. lib. 1. Strom. Aristobulus Judæus ex Peripateticorum disciplina sub Ptolemæo Philometore tùm claruit, & ad eundem Regem explanationum suprà libris Mosis commentarios dedicavit.

Seleuc. Hist. pag. 281. Natus est Alexandro qui Theopatoris cognomen acceperat, filius ex Cleopatra Philometoris filia, cujus numismata sub appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, sunt exhibita, quum ea spectent ad Antiochum quintum & novissimum Antiochi Epiphanis & Tryphænæ filium, ibid. pag. 382. & seq. à Josepho Dionysium appellatum, cujus autoritate delusi fuimus & cujus sex nummi post illius vitam à nobis descripti, ad Antiochum Alexandri filium pertinent, qui cognominatur ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ut ex nummo argenteo recenter à nobis reperto, cum literis numeralibus ΗΞΡ. id est anno 168. observatum est. Quod confirmat galea in ultimo Dionysi, ut in Tryphonis illius tutoris nummo exarata.

Lagid. 175. Philom. 31. Ptolemæus per Cleopatram filiam aut per amicos, Alexandrum generum suum.

fuum in ganeo & lustris socorditer jacere, & Ammonio ejus amico Regni administrationem commisisse, per quem & amici omnes Regis & Laodice Regina Antiochi Epiphanis filia, & Antigonus Demetrii filius, sunt occisi. LAGIDAR. an. 176. Liv. Dec. 6. epit. l. 3. Joseph. l. 13. cap. 8.

Alexander ut audivit Demetrium Demetrii Soteris filium annos pubertatis egressum, in Ciliciam è Creta cum mercenario milite trajectum, anno Seleucidarum 165. deinde Apollonii Davi opera Cœlesyriam ingressum ad Philometorem Socerum misit ut vellet ipsi copias auxiliares suppeditare, mox ad circumscribendos milites se accinxit, & rei navali operam dedit, ut præsto esset classis parata. Philom. 32. Joseph. 100. Justin. l. 35.

Philometor ex Ægypto cum navalibus & terrestribus copiis venit Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ejus jussu civitatibus usque ad Azotum, ubi obtundebatur quærimoniis Dagonis templi incendium, accusabántque populariter Jonathanem autorem ejus injuriæ qui & agros eorum vastasset ferro & flammis & plurimos civium dedisset exitio. Ptolemæo penè dissimulanter eorum querimonias audiente, Jonathas verò apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere: deinde quum usque Eleutherum fluvium deduxisset Regem, Hierosolyma reversus est. Lagid. 177. Philom. 33. 1 Maccab. 11. Joseph. 16.

Quum autem Ptolemæus civitates ingrederetur, in omnibus militum custodias ponebat, ob id videtur appetitus Ammonii insidiis, postquam enim Ptolemaïdem pervenit, minimum abfuit quin oppressus sit Philometor Ammonii artibus: quibus detectis, scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias, qui quum non dederetur, ipsum Alexandrum earum fuisse auctorem intellexit, & magno illum odio prosequi cœpit. Postea Ptolemæus civitatum Dominum usque Seleuciam maritimam obtinuit. Iid. ibid.

Philometor affinitatis Alexandri pœnitens, & quòd ipsi vitam eripere tentasset, & quum esset luxuria & socordia homo perditus, abstracta à marito filia Cleopatra quæ ipsi occurrerat, mox ad Demetrium mittit Legatos de societate & amicitia, ut data ipsi in matrimonium filia, paternum Regnum ei restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus est, quòd ubi rescivit Alexander filium apud Rabilum Arabem quem (alii Zabilum vocant) male, z. pro R. accipientes uno puncto apud gentem illam inter se differentem, deposuit, & protinùs in Ciliciam abiit. Iid. ibid.

Antiochiam venit Philometor, & Antiocheni propter Ammonium à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum ob quorumdam rebellionem in Ciliciam profectum deseruere; Amnio autem quærens latebras, cæsus est; Ptolemæus autem urbem ingressus à civibus Rex consalutatus est, & ab exercitu coactus est duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum: sed quum esset natura justus & nimiæ potentiæ minimè cupidus, adhæc prudens & qui nollet Romanis invidiosus esse, contentum se Ægypti imperio affirmavit. Joseph. ibid.

Unus Ptolemæus reliquus erat labor, ut Antiochenis persuaderet Demetrium pro Rege recipere, alienatis ab eo animis propter injurias à patre acceptas, advocata tandem civium & militum concione persuasit eis ut Demetrium pro Rege reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficiorum quàm odiorum quæ illis cum patre ejus intercesserant, se quoque affirmavit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ Reipublicæ, nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. Antiocheni veterem patris offensam novis meritis correcturi, se ei tradunt, & milites paterni, favore juvenis accensi prioris sacramenti religionem novi Regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt, & sic regnavit Demetrius anno 167. Seleucidarum. Lagid. 178. Philom. 34. Id. ibid. Justin. l. 35. c. 2. 1 Maccab. 11.

 Ale-

LAGIDAR. an. 178. Alexander valido è Cilicia exercitu ducto, quum Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Philometor cum novo genero Demetrio, collatísque signis ad Oenoparam fluvium victus est Alexander. Fortè accidit in eo prælio ut equus Ptolemæi consternatus barritu Elephanti eum excuteret, prostratúmque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum, attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere.

Strab. l. 15. pag. 751.

1. Macc. 11. E pugna elapsus Alexander cum quingentis suorum in Arabiam ad Rhabilum, apud quem filium deposuerat, se recepit, sed à suis traditus, est occisus, & Arabiæ Dynasta recisum ejus caput ad Philometorem misit, qui ad se reversus, jucundissimo sibi rumore, simul & spectaculo capitis & mortis pavit animum & oculos: nec ita multò pòst exhilaratus gaudio percepto ex inimici interitu, tertio inter curationem die, dum ossa Medici terebrare contendunt expiravit.

Ptolemæus obiit anno Regni 34. completo ut videtur si quidem autores illi 35. tribuunt quod de incœpto intelligendum est. Decessit autem Olymp. 158. an. 3. quo anno Polybius historiam suam terminaverat. Reliquit filium Ptolemæum teneræ ætatis & duas filias nomine Cleopatras, unam nempe avunculo Evergeti nuptam, & alteram Alexandro primùm, & deinde Demetrio Nicatori.

Valesf. ann. in exc. Polyb. pag. 33.

Polyb. exc. Vir ut quidam sentiunt maxima laude dignus, quamvis alii secus existiment. Ibid. exc. In adolescentia illi in bello exprobratur ignavia, animi penitus effœminati natura & mollities, sed postea ex iis quæ gessit, satis apparuit ejus constantia atque industria in agendo nemini inferior, illius ignaviæ causa spadonis Eulæi nutritioni tributa est, nam eum in deliciis & muliebribus institutis à puero educaverat.

Joseph. ant. lib. 13. c. 8. Justus habebatur & nimiæ potentiæ minimè cupidus, prudens, sed imprimis clemens & benignus, si quis unquam superiori memoria Rex certè fuit, cujus rei argumenta supersunt certissima. Qui primùm neminem ex amicorum numero ullam ob causam occidit, nullus civis Alexandrinus ab eo est interfectus.

Polyb. exc. pag. 196.

Ibid. Quum autem à fratre Alexandria compulsus esse videretur, primò Alexandriæ ulciscendi illius oportunitatem nactus, culpam ei condonavit. Postea verò quum idem Cyprum occupare molitus esset, captum non ut hostem sed tanquam fratrem beneficiis affectum dimisit. Sed inter eos morum comparatio non admitti potuit, quum Philometor eximia mansuetudine & frater ejus summa sævitia esset præditus.

Excerpt. ex Diodor. pag. 353.

Verùm enim verò Philometor Rebus secundis lætísque successibus vigorem animi remittebat, & quædam quasi luxuria ac mollities Ægyptiaca in eo inerat: quam ob causam sæpè numero in magnum discrimen est adductus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum : ex altera parte Aquila insistens fulmini cum palmæ ramo intra alam dextram inserto & epigraphe duplici circulo ornata ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΜΕΤΟΡΟΣ. In area à sinistris, οππ. οππωλίων; inter pedes Aquilæ ΙΔ. & litera Ⅎ inversa, id est Λυκάβαντος, anno 16.

Si Ptolemæi omnes cognomina sua in nummis signassent ut hic ordine sextus, Philometoris appellationem exhibuit, magnam sanè lucem in discernendis Ægypti Regum vultibus nobis afferrent, sed ille est solus post Ptolemæum Lagi filium quem nummi appellant Soterem, qui Philometoris cognomen in ipsis apposuit, porrò non mediocrem in aliis dignoscendis notionem attulit; si quidem in antecessoribus ejus exhibendis, satis fecisse putamus, & sic medio itinere confecto, illius successorum imagines vobis exponere speramus.

Nummum hunc tanti facimus ut viginti aureis coronatis eum emere non dubitaverimus, idémque pretium promittimus Antiquariis qui nobis alium Ptolemæum Regem tetradrachmalem argenteum, cum quodam cognomine, his exceptis, suppeditabunt, ut illorum Principum seriem magis ac magis illustrare deinceps possimus.

Non mireris vesanam ΘΕΟΥ in Philometore Rege appellationem, Antiochus enim Epiphanes Syriæ Rex, ejus avunculus, illam primus usurpare in nummis suis ausus fuerat. Antiochus verò tertius, Deus à Milesiis quidem appellatus fuerat, sed cognomine tantùm contentus, illud in nummis adhibuisse non observavimus. Regibus autem Ægyptiis ante Philometorem Dei nomenclatio post mortem tanquam consecratis in nummis & inscriptionibus attributa est, Ptolemæus Lagi filius & Berenice ejus uxor, ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ appellati sunt, & Ptolemæus Philadelphus & Arsinoe ejus soror & uxor vocati sunt ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ. Plin. lib. 36. in turri Pharo. Marm. Adul.

Sed insolens illa Dei nomenclatio non modò ab Antiocho Epiphane, ad Ptolemæum Philometorem transiit sed Demetrius Soter Seleuci filius per matrem illius cognatus, eam in Syria eodem tempore regnans, sibi etiam vindicavit. Pauci tamen Ægypti Reges quamvis ambitiosi, eam usurparunt, ita ut à populis illam iis datam potiùs crediderimus, unde vox ista manifesti & apparentis Numinis symbolum videatur, quum à Rege beneficia quædam accipiebant.

Litera Ⅎ. λυκάβαντος sonans, in plurimus Imperatorum Romanorum nummis, inversam Ⅎ ut in hoc apparet, observavimus an sit monetariorum incuria, aut ignorantia, satis incertum : literæ verò numerales ΙΔ. annum designant decimum sextum Philometoris imperii, quo tempore regnabat cum fratre Evergete, ut in ejus vita notavi: unde nobis dubitandi locus? an populi

puli Philometorem à fratre juniore distinguere cupientes, illum peculiari, sed superba Dei nomenclatione insignierint, quum ipse præsertim mansuetus & benignus esset, & frater moribus asper.

Nobis literæ ΟΠΠ. initiales exponendæ supetsunt, & ut verùm fateamur nobis prima fronte Monetarii monogramma videbatur designare, præsertim quum nulla Ægypti urbs memorabilis ab iis inchoaret, & si aliquis in hac opinione permaneat, & primas ΟΠΠ. id est ΟΠΠιανῶ literas esse sustineat, nec nos refragantes habebit.

Sed quum ex nummis Imperatorum Romanorum urbes Ægypti per initiales literas nomen suum exprimere didicimus, hunc morem ex Regibus Ptolemæis illum forsan desumpsisse suspicati fuimus : ideo illas hactenus iis tribuere solemus : itaque primas, ΟΠΠ. interpretari lubet Οππωναίων, ab *Opponæis*. Οπόνη vel Οππόνη, sed huic favet nummus, constituitur à Ptolemæo Geographo in Æthiopia, quæ Ægypto parebat, in Azania scilicet Regione, Oppone erat Emporium celebre. Reclamant verò Antiquarii ex urbe tam remota quare nummum revocas.

Discant Ptolemæos Reges post Æthiopiam sibi vindicatam & loca mari rubro adjacentia, ex his Regionibus plurima ad vitam necessaria & commoda in Ægyptum fuisse asportata : unde permulta à Geographo notantur Emporia, in quibus dubium non est quin monetarum officinæ à Regibus sint stabilitæ ad negotia mercatorum, in iis præsertim locis ubi plurimæ erant argenti, imo & auri fodinæ, ex quibus moneta etiam pro thesauro Regio signabatur, ut hodie pro Hispanis in plurimis Americæ partibus observatur, quæ in eorum Regnis & exteris regionibus distribuitur.

Pto-

PTOLEMÆVS EVERGETES, II.
REX ÆGYPTI. VII.

*Ap. D. Vaillant D. med.
ex num. arg. tetradr.*

PTolemæus ſeptimus Epiphanis filius, Philometoris frater non heredi- Lagid. 179.
tario jure, ſed nepotis cæde cruentus, Ægypti Regnum invaſit; Everg. II. 1.
ille enim quum Cyrenis regnaret, audita Ptolemæi fratris in Syria morte, ipſius imperio inhians, Alexandriam ad tutelam nepotis petendam miſit, quæ poſtquam à Cleopatra & ab Aulæ Primatibus illi denegaretur, ingentes comparavit copias, móxque Onias ex Heliopolitana Præfectura, qui tem- Joſeph. lib. 1. cont. Apion. pagin. 1064.
plum ibi permiſſu ejus patris extruxerat, pro Regina adverſus illum, ſuſcepit bellum, & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in neceſſitate deſeruit: itaque ad urbem deduxit exercitum parvum, quum eſſet illic Thermus præſens Romanorum Legatus.

Copiis igitur è Cyrenaïco Regno adductis Ptolemæus Ægyptum ingre- Juſtin. l. 38.
ditur, Alexandriámque obſidione cingit; ſed res per Legatos conciliata eſt, ut ille Reginæ nuberet & nepotis tutelam ageret. Lætus hoc ſolo, quòd ſine certamine fraternum Regnum accepiſſet, in quod ſubornari & à matre Cleopatra & favore Principum, fratris filium cognoverat.

Ceterùm infeſtus omnibus, ſtatim ubi Alexandriam intravit, fautores Id. ibid.
pueri trucidari juſſit. Ipſum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & ſolemnia religionum, in complexu matris interficit; atque ita torum ſororis, cæde filii cruentus aſcendit.

Non mitior poſtea in populares, qui eum in Regnum vocaverant: ſi Ibid.

O qui-

LAGIDAR. an. 179. Diod. exc. pag. 350. quidem peregrinis militibus, licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant; multos enim calumniatus, tanquam saluti suæ insidiatos crudelibus suppliciis extinxit; alios varias commentus causas in exilium misit, ademptis facultatibus. Quas ob res brevi indignationem atque odium Subditorum omnium sibi conciliavit.

Joseph. l. 13. c. 8. Demetrius Syriæ Regno potitus, quum pravo ingenio præditus esset, Ptolemæi milites malè mulctabat, oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias, recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, Elephantis tamen in ejus potestatem relictis: interea Demetrius pacatam existimans ditionem, veteranos milites dimisit, inter quos Tryphon Antiochum, quem suprà Dionysum nuncupavimus, ex Arabia à Rhabilo acceptum, in Syriam deduxit, ubi ille Rex appellatur anno Seleucidarum 168. ut patet ex ejus nummis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΗΞΡ.

Lagid. 180. Everg. II. 2. Diod. exc. pag. 351. Ptolemæus qui Evergetis nomen sibi asciverat, quum per scelera & strages Regnum stabiliret, ab Alexandrinis vulgò Cacergetes vocabatur, summa enim sævitia præditus erat; proinde vulgus avidum rerum novarum, opportunum defectionis tempus cupidè expectabat.

Ath. lib. 4. c. 25. Lagid. 181. Everg. II. 3. 1. Macc. 12. Liv. Epit. lib. 55. Tryphon Antiochi Dionysi tutor quum statuisset pupilli sui Regnum occupare, Jonathanem Judæorum Pontificem qui illius partes sequebatur, primùm insidiis occidit, deinde corruptis Medicis, qui ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti sunt, eum fraude interfecit, & Syriæ Regnum invasit.

Diod. exc. pag. 355. Quo tempore Ptolemæus ex solenni Ægyptiorum more apud urbem Memphim in Palatio augurabatur, natus est ei filius ex Regina Cleopatra, qua re supra modum exhilaratus, puerum nominavit Memphitem, quòd sibi in urbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset.

Lagid. 182. Everg. II. 4. Id. ibid. Porrò dum natalitia filii sui celebrat Evergetes à solita crudelitate nequaquam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici jussit, quòd paulò liberiùs ob Irenem pellicem, ipsum objurgassent.

Lagid. 183. Everg. II. 5. Joseph. l. 13. Quum in Tryphonis gratiam civitates Syriæ quotidie deficerent, Demetrius à superioribus Provinciis vocatus contra Arsacem cum exercitu profectus est.

Lagid. 184. Everg. II. 6. Diod. exc. pag. 361. Interim Ptolemæus ob crudelitatem atque ob fœdas libidines ac deformem corporis habitum, (unde & Physcon cognominatus est,) cunctis erat invisus. At Præfectus Hierax quum & rei bellicæ scientissimus & in congressibus admodum popularis, ac præterea eximia animi magnitudine esset, Ptolemæi Imperium sustinuit. Nam quum Ptolemæus pecuniæ inopia premeretur, militésque stipendiis fraudati deficere ad Galæstem parati essent, ipse ex sua pecunia numerato militibus stipendio seditionem pacavit.

Lagid. 185. Everg. II. 7. Ægyptii prorsus Ptolemæum despiciebant, quum eum viderent & in sermonibus puerilem, & effusum in fœdissimas libidines & ob intemperantiam effœminato corpore esse.

1. Macc. 15. Legati Judæorum à Simone Pontifice Roma reduces literas à Senatu ad Ptolemæum scriptas Alexandriam tulerunt, Lucius Consul Regi mandabat ut nihil in Judæos intentaret mali, neque auxilium ferret pugnantibus adversus eos, & si quando transfugæ ad eum venirent, Simoni Pontifici illos traderet, secundùm patriam legem puniendos.

Antiochus cognomine Evergetes Demetrii Nicatoris frater, in Syriæ Regnum contra Tryphonem usurpatorem à populis & à Cleopatra Ptolemæi nepte, ab illius uxore appellatus est, quòd Rhodogunen Arsacis filiam matrimonio sibi copulasset, indignata.

Tryphon

Tryphon tandem ab Antiocho ex plurimis urbibus expulsus, ab eo interfectus est. LAGIDAR an. 186. Everg. 11. 8.

Ptolemæus jugulatis plurimis Alexandriæ civibus & non paucis eorum, qui cum ipsius fratre Philometore pubescentes adoleverant, actis in exilium, quasi non ampliùs criminum suorum testes haberet, Cleopatræ junioris sororis & uxoris filiæ amore captus, eam per vim stuprat, matrémque ejus Cleopatram majorem Philometoris fratris sui viduam quam uxorem duxerat, ipse repudiat, & neptem pro legitima consorte accipit. Lagid. 187. Everg. 11. 9. Athen. l. 4. c. 25. Justin. lib. 38.

Tot rebus perversis territus populus Alexandrinus gregatim in diversa labitur, patriámque metu mortis exul deserit. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus, quum se Regem non hominum, sed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos sollicitavit. Lagid. 188. Everg. 11. Id. ibid.

Peregrinis edicto Ptolemæi Alexandriam confluentibus, Legati Romanorum, P. Scipio Æmilianus (paulò antè consulatum 11.) Spur. Mummius & L. Metellus à Senatu ad inspicienda sociorum Regna & urbes missi appulerunt: ubi quum Scipio navi egressus capite, veste cooperto procederet, illum cursitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, desiderióque ejus videndi captis spectandam præberet, vocémque & plausum, eo impetrato, sustulerunt. Lagid. 189. Everg. 11. 11. Id. ibid. Cicer. in som. Scipion. Plutar. in Apoth.

Ptolemæus autem Romanis tam ridiculus fuit quàm cruentus civibus. Erat enim & vultu deformis & statura brevis & sagina ventris non homini sed belluæ similis: nam ob luxuriosam vitam & delicatiorem, ventris ut staturæ totiùs crassa moles turgebat, quam vix ulnis fuisset complexus aliquis, inerti corpore & languescente, quo ad talos usque, demissa tunicula vestiebatur, manicis ad palmas protensis, quam fœditatem augebat nimia istius perlucidæ vestis subtilitas, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Justin. l. 38. c. 8. Athen. l. 12. c. 12. Justin. ibid.

Pedibus nunquam ille è Regia prodibat, sed perpetuo scipione subnixus, qua de causa Rex Legatorum, ambulationem, quum ægrè magno nisu æquaret, Scipio Panætio in aurem insusurravit. Jam nunc Alexandrini fructum nostræ peregrinationis cœperunt, qui propter nos Regem viderunt deambulantem. Unum omninò ea in legatione habuit Scipio de amicis Panætium & servos quinque. Plut. ut sup.

Rex opulentis conviviis Legatos excepit, & circumducens ostendit eis cum Palatio tum reliquam Regiam, Gazam illi autem virtute præstantes, cibis quidem modicis & ad sanitatem conducentibus usi, opulentum illum apparatum, ut qui animum simul & corpus corrumperet, contemnebant: obiter verò & quasi nullius pretii essent, intuentés ea quæ à Rege in administratione habebantur. Quæ consideratione sua erant, accuratè observabant: urbis situm & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculiaria. Diodor. leg. 32.

Memphim deinde navigantes, Regionis bonitatem, Nili opportunitates, urbium multitudinem, infinitas incolarum Myriadas, Ægypti munitionem, totámque Regionis excellentiam, quàm benè ea esset, ad Imperii securitatem & magnitudinem comparata, considerabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitudinem, & locorum commoditates, maximum in eo imperium constitui posse censebant, si idoneos Dominos Regnum illud nactum fuisset. Deinde rebus Ægypti lustratis in Cyprum atque inde in Syriam sunt profecti Legati. Id. ibid.

Ptolemæus ut civibus & incolis Regnum suum denuò frequentaret, Alexandriam, & urbes, Insulásque replevit Grammaticis, Philosophis, Geometris, Musicis, puerorum Magistris, Pictoribus & Medicis, & aliis multis artificibus, qui ob inopiam ea docentes quæ scirent, omni humanitate præ- Lagid. 190. Everg. 11. 12. Athen. l. 4. c. 25.

 claros

LAGIDAR. an. 190. Lagid. 191. Everg. 11. 13. Tertull. Athen. l. 12. Id. lib. 2.

claros viros expoliverunt: nam hoc modo renovatæ sunt omnes disciplinæ quæ sensim defecerant ob continuos bellorum motus, quæ Alexandri successorum temporibus exarserunt. Ipse autem erat in omni historia versatus & Aristarchum Grammaticum habuerat præceptorem, appellatus est ideò Philologus, & libros Historiarum scripsit 24. & aliquem de Homero commentarium composuit. Panareto Archesilai Auditori annuam mercedem talentorum duodecim constituit. Cum Eudoxo Cyziceno, homine admiratione, quæ singulis propria sunt, prædito, maximè de sursum navigando, stilo, sermonem habuit.

Lagid. 192. Everg. 11. 14. Galen. in 3. Hipp. comm. de m. vulg.

Tanto fuit Ptolemæo erga libros studio, ut omnium in urbem appellentium codices deferri juberet ad se, quos relatos in novas chartas Dominis descriptos daret, si non venderent; quos autem pretio habebat, in bibliothecas reponeret. Ex navibus acceptorum inter eos ferunt repertum tertium librum vulgarium morborum titulo insignitum: cujus verò studii ad veterum libros comparandos fuerit ille Rex, magnum esse argumentum aiunt, rationem, quam habebat cum Atheniensibus, qui quindecim pigneratis argenti talentis, Sophoclis ab eis accepit, & Eurypidis, Æschylísque libros, ut eos describeret, & mox sartos tectos restitueret.

Hieron. in ep. 115.

Jesus filius Sirach Hierosolymitanus in Ægyptum venit, ibíque commoratus, librum avi sui Jesu, Græcis *Panareton* & *Ecclesiasticum* dictum, ex Hebræo sermone in Græcum transtulit, ut ipse versionis suæ Prologo indicat.

Lagid 193 Everg. 11. 15. Val. Max. lib. 9. cap. 2. Spart. in Carac.

Ptolemæus quum etiam peregrinæ genti esset molestus & animadverteret, quanto suo odio Patria teneretur, timori remedium scelere petivit, quóque tutius plebe trucidata regnaret, populum in Gymnasium convocavit, quem armis & igne necavit: legi etiam validos ad militiam præcepit, eos autem, quos legerat, occidit.

Lagid. 194. Everg. 11. 16. Diod. exc. pag. 350. Liv. Epit. Dec. 6. lib. 9.

Postquam Evergetes quum annos 15. regnasset, ob nimiam crudelitatem, suis invisus, incensa Alexandriæ à populo Regia, clam in Cyprum cum Cleopatra nepte & tunc uxore profugit, sed ne Alexandrini Cyrenis arcesserent filium maximum Memphitem, ut contra se Regem appellarent, illum in Insulam deportari curavit.

Justin. l. 38. c. 8. Val. Max. l. 9. c. 2.

Alexandrini post Regis Ptolemæi discessum, Cleopatri majori ejus uxori & sorori, quam repudiaverat, Regnum dederunt, illiúsque statuas & imagines detraxerunt. Quod quum accepit, id factum studio sororis existimans, filium Memphitem, quem ex ea susceperat, liberalis formæ & optimæ spei puerum in conspectu suo occidi jussit, corpúsque in membra divisum & in cista compositum satelliti tradidit Alexandriam portandum: quumque Natalis Cleopatræ appropinquaret, mandavit eidem satelliti, ut nocte quæ Natalem antecedebat cistam in vestibulo Regiæ deponeret.

Justin. ibid.

Quo ut jussum erat peracto, res non Reginæ tantùm, verùm etiam universæ civitati, acerba & luctuosa fuit, tantúmque mœrorem festissimo convivio intulit, ut Regia omnis repentino luctù incenderetur. Verso igitur studio Principum ab epulis in exsequias, membra lacera populo ostendunt, & quid sperare de Rege suo debeant, filii cæde demonstrant.

Appian. Syr.

Antiochus Evergetes Syriæ Rex qui Cleopatram Philometoris filiam majorem matrimonio sibi copulaverat, Demetrio ejus marito vivente sed in Parthia detento, dum fratrem è carceribus Arsacis liberare tentat, occisus est anno Seleucidarum 183. & Demetrius frater in Regnum Syriæ, ab Arsace forte fortuna liberatus, revertitur.

Ex num.

Ptolemæus contracto in Insula Cypro exercitu bellum sorori ac patriæ intulit, & Cleopatra Ægypti Regni ab Alexandrinis declarata Regina finito orbitatis luctu quum urgeri se fraterno bello videret auxilium à Demetrio genero

nero ex longa Parthorum captivitate nuper reduce, per Legatos petiit, ipsa Ægypti Regnum, auxilii pretium, adversus fratrem, olim maritum suum pollicente. LAGIDAR. an. 194.

Marsyas ab Alexandrinis exercitui Cleopatræ Præfectus contra Ptolemæi copias progreditur, prælium itaque committitur, & Hegelochus Regis Dux Marsyam vivum cepit, copiásque ejus internecione delevit. Porrò adducto in conspectum Regis Marsya, quum cuncti acerbissimis suppliciis eum protinus affectum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit. Jam enim præteritæ crudelitatis pœnitere eum cœperat, & infensum sibi vulgus conciliare hujusmodi clementibus factis cupiebat. Lagid. 195. Everg. 11. 17. Diod. exc. pag. 377.

Antiochenses Demetrii execrantes superbiam, quæ conversione Parthica intolerabilis facta erat ad Ptolemæum miserunt rogantes ut aliquem ex Seleuci genere iis daret, quem possent Regem sibi constituere. Joseph. lib. 13. c. 17.

Demetrius Ægypti potiundæ spe illectus copias contraxerat & in illam advenit, primóque Pelusium oppugnat: sed mox audita Antiochensium rebellione ceterarúmque urbium defectione Pelusii obsidionem relinquit, & dum aliena affectat, propria suorum motibus amittit. Justin. l. 39. c. 1.

Cleopatra autem quum se Demetrii generi auxilio orbatam vidit, opibus Ægypti navibus impositis ad filiam Cleopatram in Syriam perfugit. Id. ibid.

Ptolemæus Alexandria recipitur & quòd bello à Demetrio petitus fuisset Syriis immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium qui Regnum Syriæ armis peteret, & composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi Epiphanis Regis receptus in familiam esset, nec Syriis quemque Regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam. Nomen juveni Alexandri imponitur quasi esset Alexandri Theopatoris frater, auxiliáque ab Ægypto ingentia mittuntur. Alexander autem Antiochiam pervenit, Rexque acclamatur anno Seleucidarum 184. Athen. l. 5. c. 13. Hist. Seleu.

Dum res in Ægypto tranquillæ & pacatæ manent, Demetrius & Alexander de Syriæ Regno acriter inter se contendunt, Ptolemæo & rebellibus hunc semper foventibus, ideò ejus partibus plurimæ urbes quotidie deficiunt. Lagid. 196. Everg. 11. 18. Justin. ut sup.

Prælium tandem inter Regni Syriæ contendentes circa Damascum commissum est in quo Demetrius ab Alexandro victus est, & è pugna fugiens Ptolemaïdem ad Cleopatram uxorem, sed ab uxore & filiis ea exclusus, quum Tyrum religione templi se defensurus adit, è navi descendens Cleopatræ artibus occiditur, quatuor post reditum è Parthia in Regnum annis exactis interficitur. Lagid. 197. Everg. 11. 19. Porphyr. in Græc. Eus.

Cleopatra Syriæ Regina trium Regum uxor, tandem vidua, ingenti dominationis cupiditate laborans, pro filiis populos & milites ad rebellionem contra Alexandrum sollicitare cœpit, sed ut nomen Regis penes eos, jus autem imperii penes ipsam esset. Lagid. 198. Everg. 11. 20. Justin. l. 39. c. 2.

Quum autem in vanum laborasset, ad Ptolemæum patruum tandem recurrit, & petita ab eo filia Tryphæna aliis Gryphina in matrimonium pro Antiocho filio, auxilium, contra Alexandrum ad Regnum paternum illius recuperandum postulat, & id mediante matre Cleopatra Ptolemæi olim uxore, dum Alexander rerum successu tumens, spernere ipsum Ptolemæum à quo fuerat in Regnum subornatus, superba insolentia, inceperat. Lagid. 199. Everg. 11. 21. Id. ibid.

Anno Seleucidarum 188. Judæi Palæstini Senatúsque Hierosolymitanus & Judas celebraturi Encœnia repurgati Templi 25. die mensis Casleu, scripserunt ad Aristobulum Magistrum Ptolemæi Regis ex Regio genere sacerdotum Aaronico, & Judæos Ægyptienses ut & ipsi idem facerent. 2 Maccab. 10.

Ptolemæus itaque reconciliata sororis amicitia, in Cleopatræ neptis gratiam, destruere Alexandri Regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisiverat, Lagid. 200. Everg. 11. 22. Id. ibid.

LAGIDAR. an. 200. verat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Antiocho Epiphani, cognomine joculari Grypo auxilia & filiam Tryphænam ei nupturam ut populos in auxilium nepotis, non societate tantùm belli, verùm & affinitate sua sollicitaret.

Lagid. 201. Everg. II. Diod. exc. p. 377. Quum omnes in Syria, Antiochum Ægypti viribus instructum viderunt, paulatim ab eo defecere, licèt Alexander à plurimis amaretur. Erat quippe ingenio leni ac placido & in congressu ac sermonibus mirabili comitate: tandem inter eos prælium est initum; in quo Alexander victus Antiochiam profugit, deinde ab illa urbe ob sacrilegium ibi commissum expulsus, postea miserè periit.

Lagid. 202. Everg. II. 24. Justin. l. 39. c. 2. Cleopatra Syriæ, Antiochi filii victoria, quum inferiorem dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit, sed Grypus veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam jubet, abnuenti instat. Postremùm prolato indice eam arguit, solam defensionem sceleris superesse affirmans, si bibat quod filio obtulit. Sic victa Regina, scelere in se verso, veneno quod alii paraverat, extinguitur.

Lagid. 203. Everg. II. 25. Athen. l. 14. c. 20. Ptolemæus quieto Ægypti suo Regno & parta Syriæ tranquillitate in quam milites & copias sæpè novas ut Regum pro quibus stabat, partes foveret, ut erat doctrina atque optimarum artium studiis eruditus, Libros seu Codices ex omni parte colligebat, ipséque ut antea diximus Libros componebat.

Lagid. 204. Everg. II. 26. Id. ibid. Commentarii quos ille scripsit numero viginti quatuor, passim ab Autoribus laudantur, & in duodecimo loquitur ipse de Regis Palatio, quod est Alexandriæ, & animalibus quæ in eo nutriuntur, ubi inquit. Sunt & illic Phasiani, quos Tetraonas vocant, (sunt autem hi à vulgaribus diversi,) non solùm è Media petiti, sed etiam ovis subjectis Gallinis cortalibus in tantum numerum aucti, ut quotidie Rex illis vesci possit.

Lagid. 205. Everg. II. 27. Evergetes quum senescere inciperet, sexagesimum enim annum superabat, filium natu maximum matrimonio copulare statuit, & quum jam veterum Ægyptiorum Regum apud Ptolemæos Principes mos invaluisset ut fratres ducerent pro uxoribus sorores, Cleopatram filiam, quam frater ejus Ptolemæus junior summoperè diligebat, pro consorte illi concessit, & nuptiæ summo quidem apparatu Alexandriæ sunt celebratæ.

Lagid. 206. Everg. II. 28. Pausan. l. 1. p. 15. Cleopatra mater, quæ Ptolemæum juniorem filium odio & Alexandrum minorem natorum amore prosequebatur, Evergeti marito persuasit, ut novis sponsis Cyprum concederet, non ut ibi tanquam Dominus regnaret, sed ut filius in hanc Insulam quasi relegaretur, cujus acerbitatis in filium cùm alias causas memorant, tum quòd Alexandrum, si pater è vivis abiret, faciliùs ad Ægypti Regnum promoveret, qua de causa testamentum Regi suggessit.

Lagid. 207. Everg. II. 29. App. Syr. Justin. ib. Antiochus Epiphanes à Cleopatra matre Regina Syriæ non degenerans, struxit Antiocho juniori, quamvis uterino fratri, insidias quum enim illum veneno tollere vellet, ut maturiùs cum eo de Regno contenderet, excitavit: unde natus est illi æmulus Regni.

Ibid. Inter has Regni Syriæ parricidiales discordias, moritur Rex Ptolemæus anno imperii sui post Philometoris fratris mortem vigesimo nono, non enim sex illos numeramus, quos cum fratre Regis nomine imperavit; eos Philometori tanquam legitimo Regi tribuimus.

Ibid. Reliquit Ægypti Regnum uxori, & alteri ex filiis, quem illa legisset quasi videlicet quietior Ægypti status quàm Syriæ Regnum esset, quum mater altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura.

Val. Max. l. 9. c. 2. Ptolemæus tres habuit filios, totidémque filias; ex Cleopatra sorore, Memphitem, quem occidi jussit in Insula Cypro. Duos autem filios ex Cleo-

Cleopatra nepte, Ptolemæum nempe & Alexandrum, ut & tres filias, primam Tryphænam Antiocho Syriæ Regi nuptam, secundam Cleopatram fratri Ptolemæo nuptam, & postea à matre abductam, tertia fuit Selene, quam ei Regi à plebe nominato collocavit. LAGIDAR. an. 267.

Filium etiam habuit spurium ex Irene concubina cui testamento Cyrenarum Regnum legavit, & vocatus est Ptolemæus cognomine joculari Apion, quòd erat macilentus.

Princeps erat vultu deformis, statura brevis, sagina ventris, non homini sed belluæ similis, unde joculari cognomine dictus est Physcon; nam ut populi gratiam aucuparetur quum illi Alexandrini Regnum, fratre ab Antiocho Deo Epiphane detento, detulissent, Evergetis id est *benefici* nomen sibi tribuerat: unde iidem populi, postea eum ob scelera Cacergetem appellarunt. Athen. l. 12. c. 12. Diod. exc.

Rex fuit crudelissimus, pupilli regnum ejus parricidio usurpavit, sed quid hoc facto truculentius? filium, quem ex Cleopatra eadem sorore & uxore sustulerat in conspectu suo occidi jussit, perinde quasi ipse cladis, quam illi inferebat, expers, ac non infelicior, quòd in communi orbitate Cleopatram miserabilem, cunctis se invisum, redderet. Non contentus ipsi sorori, duos ex diversis conjugibus filios occidisse, post stupratam per vim ipsius filiam, repudium illi renuntiat, ut in libidinosæ amentiæ teterrimum exemplum nepti nubere possit. Val. Max. l. 9. c. 2.

Non mitior in populos, maximam Alexandrinorum partem armis & igne necavit, nec pepercit popularibus qui eum ex Cyrenis ubi regnabat, Alexandriam vocaverant. Justin. l. 38. c. 8.

Princeps quidem fuit eruditus, quippe commentariorum libros scripsit, literatos omnes ac Philosophos & cujuslibet scientiæ & artis viros fovit; ita ut sub eo Rege renovatæ sint omnes disciplinæ. Athen. l. 4. c. 25.

Assentatorem habuit Hieracem Antiochenum qui arte palpandi plurimùm apud eum potuit. Id. l. 6. c. 13.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum senile, in altera parte Aquila unguibus fulmen, cum palma inter alam inserta, & circa ambitum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. ις. anno 16. à sinistris ΠΑ. id est Πα`φίων, Paphiorum.

Hic nummus ad Ptolemæum Evergetem II. sine dubio spectat, solus enim ex Ægypti Regibus qui nobis à Philometore supersunt, senex est: nam quatuor ad quinque annos natus erat quum pater Epiphanes mortuus est, Philometor ejus frater regnavit annos 35. & nummus cum anno Regni 16. exhibet, itaque 55. tunc, quando percussus est, agebat; filii autem & nepotes Euseb. Chr.

LAGIDAR an. 207. tes illius, omnes in juvenili ætate imperium occuparunt, unde ex diversis eorum nummis superstitibus, illorum vultus & effigies facilè dignoscitur.

Palmæ ramus alis Aquilæ insertus, ut in Philometore fratre observamus, ad Evergetem II. pertinere nummum haud dubiè confirmat: ille palmam fratris exemplo Aquilæ alæ inseruit; nam ante Philometorem nemo illam addidit.

Litteræ ΠΑ. ut in superioribus, à Paphiis Cypri Insulæ nummum fuisse cælatum denotat, quando Evergetes in se recepit anno Regni 16. ut rectè Pag. 351. area denotat his numeralibus literis L. 15. ut refert Diodorus in excerptis.

Thesaur. Si nummus Evergetis illustre cognomen non exhibet, ne Physconis jocularem cum Goltzio appellationem in eo quærites.

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX ÆGYPTI VIII.

Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 208. Soter. II. I. Justin. l. 39. c. 3. Pauf. Att. pag. 15. PTolemæus VIII. Evergetis II. & Cleopatræ ipsius neptis filius primogenitus, cum sorore Cleopatra uxore in Cypro Insula tanquam relegatus erat, quum pater mortuus est; at ille testamento Regnum uxori & alteri ex filiis, quem illa legisset, reliquit, mater autem quòd Alexandrum natu minorem sibi obsequentiorem fore sperabat: eam ob rem, ut illum Ægyptii Regem crearent, suadebat, repugnante verò plebe, ab illa compulsa est majorem eligere.

Justin. l. 39. c. 3. Cleopatra priusquam Ptolemæo Regnum daret, uxorem ademit & carissimam sibi sororem Cleopatram juniorem repudiare jussit: itaque Ptolemæus

mæus è Cypro Alexandriam appulit ut regnum Ægypti susciperet, & Cleo- LAGIDAR.
patra postquam repudii libellum recepit, in Insula mœrens remansit. an. 209.

Cleopatra mater Ptolemæo Regi filio antequam Memphi ex Ægyptio Soter. II. 2.
more proclamaretur, minorem sororem ablata majore Cleopatra uxore, ut Id. ibid.
supra diximus, sponsam ducere jubet, non materno quidem inter filias ju-
dicio, quum alteri maritum eriperet, alteri daret.

Ptolemæus Memphim ascendit, ubi solio decoratus, & sacris ut mos est Porphy. Gr.
initiatus, Soteris cognomen accepit: non autem Philometoris, ut rectè no- Euseb.
tavit Pausanias. Attic. p. 14.

Cleopatra junior in Cypro relicta, non tam à viro repudiata, quàm à Lagid. 210.
matre divortio viri dimissa, ab Antiocho juniore cognomine Philopatore, Soter. II. 3.
vulgò Cyzicenos in matrimonium petita, ipsi nubit, eíque ne nudum uxo- Id. ibid.
ris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem ad mari-
tum deducit, & Antiochiæ illa recipitur.

In vacuam Cyprum Cleopatra mater hoc Regni anno 4. minorem filium Lagid. 211.
Imperatoris vel Regis nomine misit, ut per eum majori filio unà secum re- Sot. II. 4.
gnante formidolosior esset ipsa. Pausf. Att. pag. 15.

Antiochus junior par viribus fratris, Cyprio scilicet exercitu, prælium Porphy. Gr.
committit, ac victus in fugam vertitur. Tunc Antiochus Epiphanes An- Euseb.
tiochiam in qua erat Cleopatra fratris uxor obsidere cœpit: Urbe autem Justin. l. 39. c. 3.
capta Gryphina Epiphanis uxor nihil antiquiùs quàm sororem Cleopatram
requiri jussit, non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala
posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimùm Regnum invaserit, hostíque
sororis nubendo, hostem se ejus effecerit.

Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudia- Id. ibid.
tam à fratre, contra matris voluntatem extra Ægyptum nuptam accusat.
Contra Epiphanes orare uxorem, ne tam fœdum facinus facere cogatur,
à nullo unquam majorum suorum inter tot domesticos sævitum, quas sexus
ipse & periculis bellorum & sævitiæ victorum eximat: in hac verò, præter
commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis, quippe ipsius,
quæ tam cruentè sæviat, sororem equidem germanam esse, suam verò con-
sobrinam, liberorum deinde communium materteram. His tot necessitudi-
nibus sanguinis, adjicit religionem templi.

Sed quantò Epiphanes abnuit, tantò soror muliebri pertinaciâ accenditur, Id. ibid.
rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militi-
bus, mittit qui sororem confoderent: qui ut templum intraverunt, quum eam
evellere non possent, manus amplexantis Deæ simulacrum præciderunt.
Tum Cleopatra execratione parricidarum, mandata violatis numinibus ul-
tione sui, decedit.

Hoc nuntio in Ægyptum de cæde Cleopatræ in Urbe Antiochia à soro-
re tam crudeliter perpetrata, allato, non doluit mater, quòd filia præter
voluntatem Antiocho juniori nupserat, Cypríque exercitum in Syriam tran-
stulerat; sed Ptolemæus frater carissimæ sororis mortem impatienter tulit, &
clam auxilium & pecuniam Antiocho misit, ut se de uxoris parricidio ul-
cisceretur: Syri verò impietatem Gryphinæ in sororem exosi, ad Philopa-
toris partes plurimi transiere.

Repetita itaque prælii congressione contra Epiphanem, Victor vicissim Lagid. 212.
Philopator uxorem fratris Gryphinam, quæ sororem tam perfidè interfe- Soter. II. 5.
cerat, cepit, ejúsque supplicio, uxoris manibus parentavit, maritúsque Epi- Justin. l. 39. c. 3.
phanes Aspendum Pamphyliæ Urbem trepidans confugit.

Mox Antiochus Epiphanes ad Cleopatram socrum suam in Ægyptum mit-
tit, & non tantùm filiam ejus ab Antiocho Philopatore interfectam, sed à ju-
niore fratre è Syriæ Regno, ut & filios ejectos queritur, ab ea autem auxi-

LAGIDAR. an. 212. liares copias & pecuniam, ut milites circumscribere ad Regnum recuperandum, & filiæ ultionem postulat.

Lagid. 213. Ptol. Sot. II. Joseph. Ant. l. 13. c. 17. Hircanus Judæorum Pontifex Philopatore fratris regionem vastante, non dissimulavit & ipse quid moliretur, vidénsque Epiphani nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum, quàm ejus fratrem multas clades accepisse ex continuis inter se certaminibus utrumque despexit.

Cleopatra quidem Epiphani auxilium mittere statuebat, quòd Philopator Tryphænam filiam occidisset, & Regnum Nepotibus eriperet; Ptolemæus verò, quòd carissima soror Cleopatra olim uxor, à Tryphæna crudeliter fuisset interfecta, impatienter ferens, Philopatoris partes acriter sustinebat; itaque Ægyptiorum procerum consilio, ut ad utrumque mitterentur Legati, qui fratrum concordias componerent, effectum est; & pax diviso inter eos Imperio iniretur, ita ut Epiphanes Syria gauderet, Philopator autem Cœlesyria potiretur. His conditionibus ab utroque acceptis, Epiphanes Olympiadis 157. anno 2. Aspendo rediens Syriam occupavit. Porphy. Gr. Euseb.

Lagid. 214. Pto. Sot. II. 7 Joseph. Ant. l. 13. c. 18. Hircanus exercitum ad Samariam urbem duxerat, illámque obsidione cinxerat, at quum illa Syriæ Regibus esset subdita, & Philopator Cœlesyriam obtinuisset, Samaritæ à Judæis tandem fame pressi, Philopatoris opem imploraverunt, qui quum venisset, properè victus est, & ab insequentibus usque Scythopolim militibus ægrè evasit; Judæi verò Samaritas rursum intra mœnia compellunt, & iterùm ab eodem Philopatore auxilium poscere cogunt.

Lagid. 215. Sot. II. 8. Joseph. Ant. l. 13. c. 18. Philopator à fratre milites petere non ausus, ad Ptolemæum quem jam sibi propitium invenerat recurrit, itaque accitis ab eo circiter sex armatorum millibus, quos ille invita matre, & ab ea nondum Ægypti Imperio deturbatus miserat, sed non audens aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hircanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati Ducibus demandato bello Judaïco; nam ad crapulas & luxum, & ad alia à Regibus aliena se contulerat.

Lagid. 216. Sot. II. 9. Cleopatra mater quòd Ptolemæus filius militares copias Antiocho Philopatori in Cœlesyriam contra voluntatem suam misisset, indignata, illum ex Ægypti Imperio deturbandi, & in ejus locum, Alexandrum in Cypro regnantem, versus quem propensiori erat animo, substituendi tempus non dimittebat.

Lagid. 217. Sot. II. 10. Pausan. Att. pag. 15. Postremò ex omni eunuchorum numero, quos amantissimos esse sui putabat Cleopatra, saucios in concionem populi produxit, Ptolemæum insimulans, & insidias sibi fecisse, & eunuchos vulneribus foedasse. Qua re Alexandrini commoti, non multùm abfuit, quin Ptolemæum impetu facto opprimerent, sed ille navi se periculo eripuit, anno Regni 10.

Qui Ptolemæo Soteri II. annos septemdecim tribuunt, annos decem Regni ejus prioris Æpypti miscent cum septem aliis inchoatis, posterioribus, quos regnavit, postquam è Cypro ab Alexandrinis, expulso fratre Ptolemæo Alexandro, revocatus est Alexandriam, ut infrà observatum est.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate cinctum: ex adverso Aquila solita fulmini insistens cum Palmæ ramo ejus alæ inserto, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris L. A. anno I. & infrà Loti flos, à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Ut hunc nummum Ptolemæo VIII. tribuamus plurima suadent. Juvenilis nempe Regis ætas, in qua oris lineamenta patris adhuc observantur. Secundùm parentis & filii nummi, ab eodem artifice cælati, nempe eadem specie, forma & literarum scriptura occurrunt in eadem urbe Papho signati, Denique idem palmæ ramus quam in patris nummo alæ Aquilæ insertus, qui in aliorum Regum nummis non observatur.

ΠΑ literæ initiales, Paphi Insulæ Cypri signatum indicant nummum, & numeralis A. anno primo percussum. Ptolemæus autem quum mortuus est pater Evergetes, in Cypro tanquam exul morabatur. Paphii quum ad Ægypti Imperium à populis postulatus, mox anno primo id est ejus Regni principio in obsequii memoriam nummum cælare voluerunt.

Lotus herba non modò Ægypto familiaris est, sed & aliis Provinciis, hîc verò ut in alio nummo Ptolemæi Epiphanis Salamine cuso etiam in Cypro esse communem demonstrat cælatura. Hæc herba similis est fabæ, in cujus capite fructus papaveris instar, intus granum seu milium, ex quo molæ faciunt panem, quem lotometram appellant.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem & eadem Aquila cum ramo palmæ & literis à dextra L. I. anno decimo & ΠΑ. id est Παφίων.

LAGIDAR. an. 218. Ptolemæi VIII. nummus iterum prodit, eadem in eo effigies, & oris lineamenta, in neutro tamen eorum, cognominis illius memoria: licèt ab Epiphanio, Ptolemæo, Eusebio, Tertulliano, & Porphyrio Soter appelletur, sed perpauci Ægyptiorum Principum nummi, illustria illorum cognomina exhibent, multò minùs jocularia, ut in hoc Rege ΛΑΘΥΡΟΥ, ob cicerculam quam in facie, ex natura habebat, & si quæ occurrunt, manu nova sunt exarata; unde Goltzii error, nisi dicamus tot horum Regum nummos quos protulit, eum commentatum fuisse.

In Thes. Superior nummus notas exhibet L. A. quæ primùm Ptolemæi octavi Regni annum, ut suprà diximus, arguunt; unde juvenilior etiam agnoscitur in illo hujus Regis imago. Hic verò has L. I. quæ annum ejus imperii decimum declarant, quo scilicet adhuc Alexandriæ imperabat, quando à matre expulsus est; nollem autem credere Ptolemæum, quum in Cypro refugisset illum signasse; nam id matris verecundia aggredi non ausus esset, Justin. l. 40. c. 4. dùm Cypro etiam recesserit, quando bellum ei intulit, ne contra matrem bellum gerere videretur.

Quidam omnes nummos ubi occurrunt literæ ΠΑ. non Paphi in Cypro, sed Παραιτωνίου in urbe Paraetonio Alexandriæ proxima, ubi monetarum Ægypti erant officinæ, cusos esse existimant. In re dubia cum iis contendere non statuimus.

PTOLEMÆUS ALEXANDER, REX ÆGYPTI IX.

Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 218. Ptol. Alex. 1. Porphyr. Exc. Euseb. POstquam Ptolemæus Soter Alexandria fugisset ex Cypro, accersitus est à dilecta matre Cleopatra Alexander ab urbe Pelusio & Rex Ægypti cum ipsa probantibus Alexandrinis constituitur, qui tum Regni sui Cyprii octavum

vum numerabat annum, quum Cleopatra Regni sui Ægyptii computaret undecimum, fuit & primus Ptolemæi Alexandri in Ægypto. LAGIDAR. an. 218.

Cleopatra in Cyprum Ptolemæum Soterem exulare postea cogit, abducta ei Selene uxore, sua filia, eo indignius, quòd ex Selene jam duos filios haberet. Justin. l. 40. c. 4.

Quum in Syria Antiochi fratres bellum inter se renovassent & mutuis cladibus se attererent, Alexander Jannæus post Aristobuli fratris mortem occupato Judææ Regno, hanc occasionem arreptus exercitum duxit Ptolemaïdem, quam obsidione cinxit, at Ptolemaïdenses quum nihil præsidii à Regibus Antiochis expectandum viderent, supererat una species ab Ægypti Regibus & Ptolemæo Sotere, qui à matre Cleopatra ejectus Cyprum obtinebat, ad hunc igitur missis Legatis, orabant ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. Lagid. 219. Ptol. Alex. 2. Joseph. Ant. l. 13. c. 20.

Hi Ptolemæo spem fecerunt, quod delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaïdenses simúlque Zoïlum & Sidonios multósque alios adjuturos, elatus promissis navigationem parabat. Quum ecce, ut dissiparet illius exercitum Cleopatra, copias ingentes in Cyprum mittit quæ exulantem bello appeterent, à quibus ex Insula pellitur: Ptolemæus quidem potiùs verecundia materni belli, quàm viribus minor, è Cypro recessit. Id. ibid. Justin. l. 40. c. 4.

Interim Demænetus qui plurimùm apud Ptolemaïdenses suos cives autoritate pollebat, persuasit eis ut mutarent sententiam, conducibilius ducens incertam cum Judæis belli aleam subire, quàm in certissimam servitutem accito Domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens, Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu, dare enim Reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat, futurum autem ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò cives in extremo deserantur. Joseph. Ant. l. 13. c. 20.

Ptolemæus igitur cognita in itinere Ptolemaïdensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, nolens in Cyprum metu matris revertere. Id. ibid.

Cleopatra ubi Soteris filii cum tot militum millibus è Cypro discessum, contra exercitus sui Ducem irata, reducem interfici jussit quod vivum Ptolemæum è manibus dimisisset. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, & ipse eam reliquit, periculo Regno securam ac tutam vitam anteponens, & in Cyprum recessit. Justin. l. 40. c. 4.

Soter quum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaïdem, & castris ibi positis, quum neque Legatos ejus admittere, neque verba audire vellent in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam verò Zoïlus Tyrannus ad eum & Gazæi venerunt petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem obsidio Ptolemaïdis metu Soteris à Judæis soluta est. Joseph. Ant. l. 13. cap. 20.

Reducto domum exercitu Jannæus, cœpit astu agere, clam Cleopatram contra filium Ptolemæum vocans, apertè verò amicum ejus se simulans quin quadringenta argenti talenta se daturum pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoïlum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Soter Alexandri Jannæi libenter amicitiam admittens, Zoïlum capit, deinde comperto quòd ille clam ad matrem Cleopatram nuntios mitteret, fœdus cum eo initum dissolvit. Lagid. 220. Ptol. Alex. 3. Id. ibid.

Quum Ptolemæus obsidionem Ptolemaïdis optaret, iratus quòd ipsi portas clauserat, & timeret ne in illa occupatus à Syriæ & Judææ Regibus eodem tempore appeteretur, amicitiam & societatem cum Antiocho Philopatore, ad quem paucis abhinc annis sed millia hominum contra Hircanum miserat, renovavit. Justin. l. 40. c. 4.

LAGIDAR. an. 220. Ut Cleopatra Ptolemæi initam cum Antiocho Philopatore societatem accepit, timens ne major filius Ptolemæus ab illo Rege ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia per Legatos Antiocho Epiphani auxilia & Selenen uxorem nupturam hosti prioris mariti promittit, Alexandrúmque filium per alios in Regnum revocat; bellúmque inter Reges Syriæ pertinaciùs quàm antea renovatur. Lagid. 221. Ptol. Alex. 4. Joseph. Ant. l. 13. c. 20. Ptolemæus ad oppugnandam Ptolemaïdem profectus erat, ubi relictis ad continuendam oppugnationem Ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit, at Jannæus (postquam intellexit ejus propositum) & ipse ex sua ditione collexit circiter 50. millia velut quidam scriptores malunt 80. millia & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus verò ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum, vi cepit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam adduxit.

Id. cap. 21. Deinde aggressus & Sepphorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Jannæo: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multùm dissitus est à flumine, & castra ex adverso hostium metatus est. Habebat autem Jannæus in prima acie pugnare solitos octies mille, quos Hecatontamachos appellabat, gerentes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur. Et cetera quidem inferiore, sibi nisi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parùm Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluvium supra quem castra habebant, nec Jannæo transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet fluvium, & è pugna non posset refugere.

Id. ibid. Primùm quidem æquo Marte certabatur, multis utrimque cadentibus: deinde cum jam Jannæi milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Judæorum cornu, nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, ceterósque exemplo suo traxerunt. Contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eo usque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis reliquit: ceteros partim captos, partim fuga servatos incolumes.

Id. ibid. Ptolemæus verò quum post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi ut promiscuè jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliquis.

Id. ibid. Interea Ptolemæi Duces ad Ptolemaïdis obsidionem relicti, urbem vi expugnarunt.

Lagid. 222. Ptol. Alex. 5. Cleopatra videns augeri Ptolemæi potentiam, subjecta Ptolemaïde & Gazæorum urbes Judæorúmque Regione impunè vastata, non permittenda duxit ejus incrementa, maximè quum circa Ægypti portas obversaretur & immineret ejus imperio. Quapropter continuò tam navales quàm terrestres excivit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Judæos, Oniæ illius qui templum in Hieropolitana Præfectura ædificaverat filios esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum Insulam deposuit.

Jusso Ptolemæo Alexandro cum magna classe Phœnicem appellere, ipsa deficientibus ad ejus Regionis incolis, pervenit Ptolemaïdem: unde exclusa, oppugnationem ejus urbis instituit, & quum accepisset Soterem versus

Cœle-

Cœlesyriam profectum esse, Chelciæ ex Ducibus, alteri imperavit ut protinùs contra eum progrederetur, sed cùm Ptolemæum persequitur, illum mori contigit. Tum Soter relicta Cœlesyria properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, opinione tamen frustratus est. LAGIDAR. an. 222.

Cleopatra auditis filii conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum, non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus, planè eum ex illa Regione expulit: interim Regina Ptolemaïdem cum præsidiariis expugnat. Id. ibid.

Jannæus ad Cleopatram accessit cum muneribus, & ita exceptus est ut benè tractaretur, tanquam Princeps aflictus à Ptolemæo, nec aliud habens refugium, & quum quidam amicorum Reginæ suaderent, ut illam quoque Regionem occuparet, nec sineret tantam Judæorum multitudinem unius viri parere militibus. Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus dictitans; si hominem in societatem receptum, suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore ut illata huic injuria, omnes ubique gentium Judæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, abstinuit à Jannæo injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Id. ibid.

Ptolemæus ex Ægypto quam invadere sperabat, ejectus Gazam redierat, ubi exegit totam hyemem, verè autem in Cyprum, nolens cum matre contendere trans fretavit. Quo accepto nuntio & ipsa Cleopatra in Ægyptum relicta Ptolemaïde recessit. Lagid. 223. Ptol. Alex. 6. Id. ibid.

Jannæus metu periculi liberatus quòd à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditione statim in Cœlesyriam suscepta, deinde ad maritimum tractum reversus est, dum Antiochi fratres Provinciis suis & usurpatoribus neglectis, sese cladibus mutuis attererent. Lagid. 224. Ptol. Alex. 7. Id. ibid.

Ipse Gazæis infensus quòd accivissent Ptolemæum contra se in auxilium, urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est, sed Ptolemaïdem urbem non nisi post anni integri obsidionem cepit quàm eversus est. Lagid. 225. Ptol. Alex. 8. Id. l. 13. c. 21.

Antiochus Epiphanes, non à fratre Antiocho Philopatore Regno exui non potuit cum quo bellum implacabile gerebat, sed ab Heracleone Berthæo quem ad honores evexerat, post plurima ipsi beneficia collata, Antiochia pulsus est, & postea ejus insidiis occisus est, relictis ex priore conjuge Tryphœna quinque filiis Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio, & Antiocho Juniore. Lagid. 226. Ptol. Alex. 9. Athen. l. 4.

Ptolemæus cognomine joculari dictus Apion, id est, macer, respectu Evergetis II. qui erat crassus & obesus cujus fuit filius nothus nempe ex Irene, Cyrenarum Rex mortuus est Cn. Domitio & C. Cassio Coss. & testamento Heredem P. Romanum reliquit; Senatus tunc urbes jussit esse liberas. Lagid. 227. Ptol. Alex. 10. Liv. l. 70.

Dum pax in Ægypto inter Ptolemæos fratres Cleopatræ matris veneratione manet, redintegratur in Syria inter Antiochos patruum, & nepotem, Epiphanis morte, Seleucus enim illius maior filius, collectis undique copiis, patrísque militibus adjutus, patruum Philopatorem adortus est, hic verò victus, jámque capiendus se ipsum interemit, relicto ex Cleopatra majore Evergetis II. filia, quæ priùs Ptolemæo Soteri nupserat. Lagid. 228. Ptol. Alex. 11. Justin. l. 40. Porphyr. Gr. Euseb.

Antiochus Eusebes Antiochi Philopatoris filius deficientibus ad se patris militibus diadema sibi imponit, patrísque mortem ulturus bellum patrueli Seleuco intulit, quem uno prælio è tota Syria expulit, & paulò post in Cilicia ipse periit. Lagid. 229. Ptol. Alex. 12. Joseph. l. 13. cap. 2.

Selene altera seu tertia Evergetis etiam filia, à Cleopatra matre Antiocho Epiphani collocata, quum ab ejus filiis qui ex Tryphæna sorore primogenita, ipsius erant nepotes Regio more non tractaretur, & Ægyptum ad Lagid. 231. Ptol. Alex. 14. App. Syr.

ma-

LAGIDAR. an. 231. trem se recipere, nec in Cyprum ad Ptolemæum fratrem, cujus etiam fuerat uxor confugere non auderet Antiocho Eusebi Philopatoris filio nupsit.

Lagid. 232. Ptol. Al. 15. Joseph. Ant. l. 13. c. 21. Ptolemæus Soter audito in Cypro, Selenes sororis & olim uxoris matrimonio cum Antiocho Eusebe Syriæ Rege, iratus novum ipsius marito, etiamsi cum hujus patre magnam olim iniisset societatem, quæsivit hostem: nam Demetrius Antiochi Epiphanis quartus filius, ob varios belli motus fratrum cum ipso, Cnidum Cariæ urbem se receperat, illum ergo Ptolemæus Soter validis copiis instructum, apud Damascum in Cœlesyria Regem constituit.

Lagid. 233. Ptol. Alex. 16. Ibid. Demetrius cum Philippo fratre inita societate, copias contra Antiochum Eusebem conjunxit, qui ab iis prælio superatus, ad Parthos fugere coactus est.

Lagid. 235. Ptol. Alex. 1. Justin. l. 40. c. 4. Dum res omnino tranquillæ in Ægypto, perita Cleopatræ administratione existimantur; repentè propter illius regnandi sine socio pruriginem turbantur: nam quum Alexandro filio occultis insidiis exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritum non fato, sed parricidio dedit; digna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam toro matrem expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto Regno exitium per insidias quæsiit.

Cleopatræ Ptolemæus patruus & maritus Ægypti Regnum testamento reliquit, & alteri ex filiis, quem illa legisset: at quum decem annos cum Ptolemæo Sotere filio majore regnavit, si quidem, quando Alexander ex Regno Cypri ad Ægyptium ascendit, ipsa undecimum numeravit, & interempta sit anno Alexandri decimo octavo, Cleopatra tandem viginti annos imperavit.

Porphyr. Gr. Euseb.

CLEOPATRA. III,
REGINA ÆGYPTI.

Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. æreo, 2. magn.

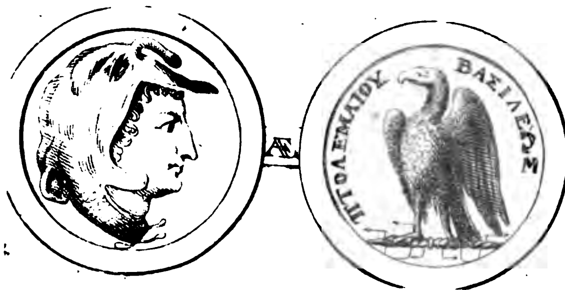
EX THESAURO REGIO.

Caput Cleopatræ Reginæ Elephantina pelle ornatum cum epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. In aversa parte Aquila fulmini insistens, & literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Duæ fuerunt subsequentes Ægypti Reginæ, nomine Cleopatræ, mater quidem & filia; prior Ptolemæi Philometoris & Ptolemæi Evergetis II. fratrum soror, utriusque vicissim uxor. Altera ipsius filia ex Ptolemæo Philometore, à patruo Evergete stuprata, cui post repudium ab eo matri renunciatum, nupsit: ad utram verò pertineat nummus? inquirendum.

Elephanti proboscis qua caput ornat Cleopatra ad terrorem in bello incutiendum potiùs quàm ad Africæ Imperium denotandum videtur hîc cusa: solebant autem Reges aliquod simile præferre, vel cornu, galeam, aut Leonis spolium: utraque Regina bellum gessit; major quidem contra Evergetem, postquam in Cyprum ab Alexandrinis è Regno pulsus fugisset, deinde Regnum repetens cum exercitu in Ægyptum appulit, sed ipsa copiis suis non præfuit & Marsyas earum Dux erat. Cleopatra autem minor Ptolemæo filio bellum intulit, & quum exercitus sui Dux filium in Cypro non cepisset, illum occidi jussit, & ipsa in Syriam contra filium, armis eum prosequuta est: quibus rationibus facilè adducor ut nummum ad Cleopatram minorem spectare existimem.

Cleopatra Elephanti spolium pro leonis exuviis gessisse videtur, quod hæ belluæ in Libya Ægypti Regno subdita, sint plurimæ, & sic amicta ex sui imperii armis exteris esset terror.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem pelle Elephanti ornatum sine literis; in aversa parte eadem Aquila & inscriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Etiamsi Cleopatræ Reginæ nomen circa caput non sit adscriptum ut in superiore nummo, eadem tamen mulieris effigies & idem capitis ornamentum cum Elephanti pelle, quin ille ad Cleopatram spectet, non dubitare sinunt Cur verò in priore Cleopatræ nomen sculptum sit, & in posteriore desit,

Q an

LAGIDAR. an. 235. an Monetarii incuria, non existimo, sed quòd ejus effigies subditis probè nota esset.

Pro Monetarii libito id factum putant, quòd multi Reginarum nummi illius nomen exhibent, ut Selenes Reginæ nummus ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ profert, ut & ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, altera Ptolemæi Soteris II. uxor & soror, altera ejusdem Regis filia, sed Regina.

Quod verò id ratione factum sit, affirmant alii nummos Cleopatræ nomen ferentes vivente marito Evergete signatos esse, ut sunt nummi Selenes cum utraque hinc & inde Regis & Reginæ inscriptione. Alios verò nummos sine Cleopatræ nomine, sub filiis Ptolemæo & Alexandro Regibus, quum summum teneret Imperium, nam penès eos sola Regum esset appellatio, & penès eam omnis potestas.

Porrò observandum est, nummos Cleopatræ cum ipsius nominis Epigraphe, raritatis esse eximiæ; alios verò sine literis à capitis parte pro vulgaribus haberi.

Justin. l. 39. c. 5. Porphy. Gr. Euseb. Non Ptolemæo Alexandro tam nefanda cædes inulta fuit. Nam ubi primùm compertum est scelere filii matrem interfectam, concursu populi facto, ille civium metu clam aufugit anno Regni sui Ægypti decimo octavo.

Justin. l. 39. c. 5. Post Ptolemæi Alexandri ex Ægypto discessum Alexandrini de revocando Ptolemæo Sotere ex Cypri Regno cogitarunt; sed quum ille cum Cleopatra matre bellum gerere noluisset, nec à fratre Alexandro armis repetere quod prior possedisset, aliquamdiu quiescere visi sunt.

Id. l. 40. Mutua Antiochorum fratrum Syriæ Principum odia ad filios & patruum transierunt. Antiocho enim Epiphane defuncto, Seleucus ejus natu maximus Philopatori patruo illus inimico bellum grave mox intulit, & prælio paulò pòst propè Antiochum urbem commisso, & per aliquod tempus dubio, Philopator patruus sæpe victor, tandem victus est, & jamjam capiendus seipsum interemit.

App. Mith. Legati Mithridatis Ponti Regis Alexandriam venerunt, ut societatem cum Ptolemæo Alexandro Rege contra Romanos cum quibus bellum redintegrare meditabatur; sed quum Ægypti Reges socii & amici eorum essent, & res in Regno essent turbatæ, Mithridatis Legati urbanè tantùm recepti sunt, & proretas aliquot & gubernatores arcesserunt.

Lagid. 236. Ptol. Al. 19. Porphy. Gr. Euseb. Ptolemæus Alexander, repertis in Co Insula, in quam se receperat, thesauris ab avia Evergetis secundi prima conjuge, & à matre Cleopatra ejus secunda consorte mandatis, copiis undique è Græcia & Insulis ad Regnum Ægypti ex quo expulsus fuerat, recuperandum comparavit, classémque subitò ascendit, sed agmini Alexandrino qui ab illo desciverant, quum in Ægyptum appulisset, vehementer iratus est, quia ab Alexandrinis, qui illum prosequuti sunt, coactus est ad naves suas refugere.

Id. ibid. Tyrrhus Regum cognatus, Alexandrinorum classi Præfectus, contra Ptolemæum Alexandrum profectus, ad navale prælium illum compulit, quo acriter utrimque commisso, tandem superatus est, & ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus est: ubi quum Ptolemæum fratrem è Cypro in Ægyptum transiisse accepit, hanc occupare vacuam tentare voluit, sed à Chærea Navarcho interfectus est, cum uxore & filia anno sui regni Ægyptii decimo nono.

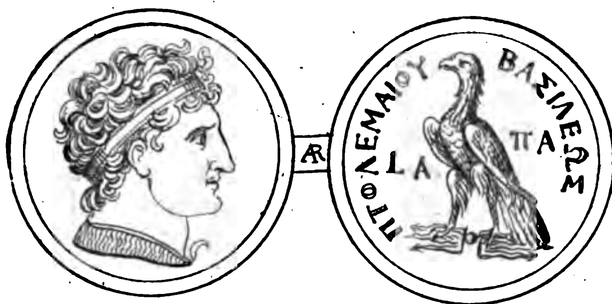
Alexander nupserat Cleopatræ Nepti, primogenitæ Ptolemæi Soteris fratris, & Selenes sororis filiæ, ex qua genuit filium nomine etiam Alexandrum, quem in urbe Co reliquerat ad sui contra populos aliquando ultionem, de qua infrà in ejus vita; reliquerat etiam Alexander filiam, cujus nomen ignoratur, & cujus necem suprà cum patre & matre retulimus.

Ita

Ita dilectus fuit à matre Alexander, ut illum præferre in regno Ægypti voluerit Ptolemæo Soteri quem odio plusquam novercali prosequebatur, & quum à populo majorem filium eligere esset compulsa, illum Cypro præfecit, nec destitit quin elapsis decem annis extorre acto Ptolemæo, ad Ægypti regnum tandem Alexandrum accerserit: sed pro tot beneficiis à matre acceptis, illam interfecit, postquam cum ea octodecim annos regnasset; unde concitato contra se populo, pulsus est è Regno. LAGIDAR. an. 236. Justin. l. 39. 40.

Princeps fuit Evergete patre saginâ multâ obesior, (quod ejus Numismata confirmant:) invisus populo, familiarium assentationibus excæcatus, deliciis exolutus, ne ambulare quidem poterat, nisi suffultus incederet, at in saltationibus quæ in epulis adhibebantur, nudis ille populis è lectis superioribus desiliens, concitatius & agilius corpus saltando movebat. Athen. l. 12. c. 12.

Porrò Alexander precariò tantùm & nomine Rex erat, adeò ut illum Autores quidam ex albo Regum Ægyptiorum expungant, licèt verò specie tenùs cum matre Regnum administraret, ad illius effigiem cudebantur Numismata, ut sequentia manifestant.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput Regis juvenile diadematum, in aversa cujus parte Aquila insistit fulmini cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris in area L. A. anno primo à sinistris ΠΑ. id est Παφίων Paphiorum.

In Ptolemæi Alexandri nummus, Alexandri nomen non occurrit, sicut illustre Soteris cognomen in fratre Ptolemæo non reperitur, uterque puram Ptolemæi Regis appellationem præfert, sed inter se effigie multùm dissimili distinguuntur; majoris quidem fratris vultus macilentus est respectu Alexandri, cujus facies lata fuit & obesa corporis instar teste Athenæo; adhæc nasus prioris versus extremum, recurvus paululùm observatur, Alexandri verò plenus & rectus. Lib. 12. c. 12.

Numeralis littera A. annum ejus regni primum denotat, sed amicus noster quærit, an de Cyprio? an de Ægyptio sit intelligendus? pro Cyprio nummum in urbe Cypria cusum causatur, sed Alexander Cyprum occupasse Imperatoris tantùm nomine videtur, & mater dominandi nimis avida hanc Insulam ab Ægypto dividi non tulisset, nec populi huic assensissent; itaque hic Alexandri nummus primum ejus Ægypti annum designat.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput diademate revinctum, in cujus aversa parte Aquila supra fulmen, cum epigraphe in circa ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; à dextris L. Θ. anno 9. à. sin. ΠΑ. Παφίων.

Nemo est in dignoscendis Ægypti Regum vultibus tam tiro, qui prima fronte non Ptolemæum Alexandrum discernat, eadem effigies, eadem oris lineamenta, idem capillorum ordo, & idem latus & obesus vultus, licèt in ætate paulò provectiore, nam superior nummus eum anno Imperii Ægypti primo exhibet, quum ætatis annum decimum septimum in circa attingegeret, & hic illum anno Regni nono repræsentat octo annis nempe integris vetustiorem; sed homines facie obesa paulisper vel minimè immutantur.

L. Θ. numeralis annum Regni nonum in Ptolemæi Alexandri denotat, sed quum se Ægypti Imperii rebus minimè admisceret, & mater Cleopatra arbitrio suo omnia gereret, qua occasione nummus fuerit percussus affirmari non potest, nisi dicamus illum pro moneta signatum, & quotannis Monetarios novam cum Regis effigie populis exhibenda percussisse; unde tam frequens ab iis nota, non indigebat alia illustri quàm Regis Ptolemæi solita & veneranda èpigraphe.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate cinctum; ex adversa parte Aquila super fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. I. anno decimo, à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Iterùm prodit Ptolemæi Alexandri nummus, sola licèt litera numerali I. quæ annum ejus Regni decimum arguit, à superiore dissimilis, sed ut ita frequens istius Principis effigies Antiquariorum oculis exposita, iis innotescat; quum aliundè nec aliud Regis Illustre cognomen, nec ipsa Alexandri appellatio in illis sit exarata.

Pau-

Pausanias refert Athenis, in theatri, quod Odeum vocant, vestibulo, Ægyptiorum Regum fuisse statuas, quibus erat omnibus idem Ptolemæi nomen, inter eos discrimen faciente cognomine, sed an Alexander fuerit Ptolemæi Evergetis II. filii nomen, Ptolemæo adjunctum? vel tanquam Illustre cognomen ab eo acceptum? nam ipsa Anacleteriorum die videbantur sibi Illustria cognomina imponere, aut à se vindicata, aut à proceribus indicata, cognomina autem ludibrii erant à populis producta, sed illa nunquam in actis Regiis prolata, etsi ab autoribus in illorum historia frequenter usurpata. Lib. 1. pag. 14.

In nummis Syriæ Regum insignia eorum cognomina ut plurimùm erant signata, in Ægyptiis autem raró sunt apposita, in illis Regni Seleucidarum anni ad eorum Principum distinctionem, percussi, plurimùm conferunt. In Ægyptiis, eorum Imperii tantùm anni, nobis supersunt, unde magna in illis Principibus dignoscendis, ambiguitas, nisi ex ingenti nummorum illorum collectione, & ex libri nostri expositione.

CLEOPATRA V. SELENE dicta, REGINA ÆGYPTI.

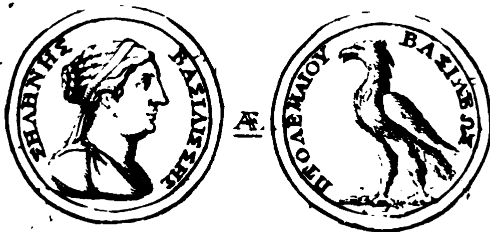
Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. æreo. 2. moduli.

SElene, tertia est Ptolemæi Evergetis secundi & Cleopatræ minoris ejus neptis filia, nempe Rex ille duos habuit filios Ptolemæum Soterem II. & Ptolemæum Alexandrum, tres verò filias, Gryphinam, Cleopatram, & Selenen. Gryphina Antiocho Epiphani Syriæ Regi nupsit, Cleopatra fratri Ptolemæo Soteri II. quum nondum Ægypti Rex esset, id est vivente patre, illo verò mortuo Cleopatra mater antequam ipsi Ægypti Regnum com-

communicaret, Cleopatram dilectam uxorem & ſororem repudiare coegit, ut Selenen juniorem Sororem in ejus locum uxorem duceret.

Poſt exilium Ptolemæi Soteris mariti apud Cleopatram matrem manſit, nec conjugem in Cypro morantem ſequuta eſt matris juſſu, ſed à parente, Antiocho Epiphani qui priùs Gryphinam ejus ſororem duxerat uxorem, pro ſponſa data eſt, ex quo nullos habuit filios, poſt ejus mortem denique Antiocho Euſebi Antiochi Philopatoris filio nupſit ex quo duos filios Antiochum & Seleucum tulit. Maritus ejus Mithridatis adventu in Ciliciæ angulo latuit, & ipſa quum populos ad defectionem contra hunc Regem ſollicitaſſet, in Seleuciæ Caſtello interempta eſt.

NUMMUS SELENES REGINÆ.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginæ diadematum cum literis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ: in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Eximiæ raritatis ille eſt æreus ſecundæ formæ nummus, qui Selenen Reginam nobis exhibet diademate inſignem, cum Ptolemæi Regis ejus ſponſi epigraphe in averſa parte ſignata, ut pote cum illo regnantem: nam Cleopatra ejus mater ſic inſcribitur *βασίλισσα κλεόπατρα*, dum Evergetes II. illius viveret maritus, & nomen ſponſi in averſa parte exaratur: uterque verò nummus ex ære eſt, quaſi feminis Principibus effigiem ſuam in hoc metallo repræſentare tantùm liceret.

Selene nomen eſt Lunæ apud Græcos, ita vocata *παρὰ τὸ σέλας νέυ*, id eſt à novo lumine, quia Luna dicta eſt, quòd luce luceat aliena hoc eſt Solis, quaſi noſtra Selene eſſet altera Iſis quæ apud Ægyptios Luna exiſtimabatur. ΣΗΛΗΝΗ pro ΣΕΛΗΝΗ Atticè, Ionicè, & Æolicè dicitur, Doricè verò pronunciatur ΣΕΛΑΝΗ.

Pto-

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX ÆGYPTI VIII.

Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.

PTolemæus Soter ex Cypro mortua matre Cleopatra & expulso fratre Alexandro Regni sui Ægypti usurpatore, ab Alexandrinis in illud revocatur, & fratre tandem à Navarcho Chærea occiso quum non ipsi ampliùs esset hostis timendus, tranquillè Regnum suscepit. LAGIDAR. an. 236. Ptol. red. 1. Porphyr. Gr. Euseb.

Mithridates Ponti Rex facta in Asiam ruptione, Coum trajecit ubi exceptus à libentibus Ptolemæi Alexandri filium nomine etiam Alexandrum cum multis pecuniis in Coo relictum à patre assumpsit, & educavit, & è thesauris Cleopatræ aviæ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnam vim pecuniæ misit in Pontum. Appian. Mithr.

Romani audita Mithridatis invasione bellum contra illum decernunt etsi bello Italico occupati, & quum Provincias sortiti essent Consules, Asia Corn. Sullæ obvenit, simúlque bellum Mithridaticum sed domesticis seditionibus retentus, Proconsul tantùm anno sequente ad illud profectus.

Sulla transvectus in Græciam, dum Athenas oppugnat, Lucullum Legatum in Africam & Ægyptum misit ad classem illinc contrahendam, hîc hieme solvit, tribúsque Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in Cretam decurrit, eámque adjunxit, deinde Cyrenen appulit: illa quidem antè decimum à Ptolemæo Apione Romanis testamento relicta, ab ipsis verò libertate donata, tunc seditione agitabatur. Lucullus Cyrenæos sedavit, & eorum rempublicam constituit. Lagid. 237. Ptol. red. 2. Plut. in Lucul.

Dum illinc cursum in Ægyptum, piratarum incursu omnia ferè navigia Id. ibid.

LAGIDAR. an. 237. amittit: incolumis ipse tamen Alexandriam magno cum honore est delatus, si quidem classis ei universa, ut eo decurrente solet Regi exornata, processit obviam, eúmque Ptolemæus mirifica humanitate excepit, & quod Duci extraneo ante eum delatum fuerat nemini diversorium & cœnationem ei in Regia dedit. Impensarum verò & sumptus non quantum ceteris, sed quadruplum tantùm, illi præbuit.

Lagid. 238. Ptol. red. 3. Id. ibid. Ptolemæus verò non belli terrore societatem repudiavit, sed quòd de inienda cum Mithridate per Legatos recusasset, & sic medius esset, naves autem quæ prosequerentur Lucullum in Cyprum, attribuit, & conscensuro salutandi colendíque causa pretiosum Smaragdum auro alligatum dedit, primum recusavit Lucullus donum: ceterùm ubi insculptam imaginem monstravit Rex, veritus est rejicere, ne si discedere inimico animo existimaretur, insidiæ sibi mari pararentur.

Lagid. 239. Ptol. red. 4. Justin. l. 40. Syri interea quum inexplicabili bello, primùm mutuis fratrum odiis, & mox filiis inimicitiis parentum succedentibus Reges & Regnum Syriæ consumptum animadverterent, ad externa populus auxilia concurrit, peregrinósque Reges circumspicere cœpit. Itaque quum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto censeret, quòd Mithridates implicito bello Romano esset, Ptolemæus semper hostis fuisset; omnes in Tigranem Armeniæ Regem consensere.

Joseph. Ant. l. 13. c. 23. Cœlesyri etiam Demetrio à Ptolemæo Sotere Damasci Rege constituto, tunc à Parthis capto, Aretam Arabiæ Principem ad Cœlesyriæ Regnum appellarunt.

Lagid. 240 Ptol. red. 5. App. de bel. civ. lib. 1. Bellum à Romanis contra Mithridatem susceptum, ne integro quidem triennio confectum est, Rex enim Sullam convenit pro pace inienda ad oppidum Troadis Dardanum; ubi Alexander Alexandri Regis Ægypti F. ex comitatu Mithridatis ad Sullæ tutelam confugit, & hic illum in familiaritatem receptum Romam secum deduxit.

Lagid. 241. Ptol. red. 6. Pausan. Att. pag. 15. Ptolemæus Thebæis ad Nilum ab ipso Rege deficientibus bellum intulit, Thebaïdísque nomum & Metropolim eorum urbem obsidione cinxit.

Lagid. 242. Ptol. red. 7. Justin. l. 40. c. 2. Antiochus Eusebes & Selene ejus uxor quæ priùs Ptolemæo Soteri nupserat in angulo Ciliciæ cum duobus filiis Antiocho & Seleuco latebant, quum Magadatis, qui Mithridatis nomine Syriam administrabat, violentiam sustinere non posset.

Lagid. 243. Ptol. red. 8. Pausan. l. 1. pag. 15. Id. ibid. Ptolemæus Thebæos tertio à defectione anno in potestatem suam redactos, tam graviter multavit, ut qui antè Ægypti ditissimas quasque civitates opibus superarent, nullum pristinæ fortunæ vestigium retinuerint.

Ipse quidem Ptolemæus non ita multò pòst suo fato defunctus est, postquam regnasset septem annos & sex menses, post suum è Cypro reditum, in qua Insula manserat per novemdecim annos tanquam exul ex Ægypto in qua priùs regnaverat decem annos: Itaque à primo ejus Imperii anno usque ad ultimum effluxere 36. anni & sex menses.

Justin. l. 39. c. 3. Primò nupsit Cleopatræ sorori vivente patre Evergete secundo, quam repudiare coegit mater, quum Ægypti Regnum ipsi communicavit ex qua Cleopatra duos filios non superstites. Secundam habuit uxorem, Selenen alteram sororem, quam etiam ei amovit mater dum ei Regnum Ægypti abstulit collocato in ejus locum Ptolemæo Alexandro fratre ex qua videtur genuisse duas filias Cleopatram nempe quæ ab avia patruo Alexandro collocata est, & alteram juniorem scilicet Berenicen, quæ ipsi superstes in Regno successit.

Porphyr. Gr. Euseb. Pausan. Att. pag. 15. Trog. Ptol. lib. 4. Ptolemæus habuit etiam Nothos filios Ptolemæum posteà cognominatum Dionysum, & Ptolemæum Cypri Regem, & filiam nomine Cleopatram, quam suspicamur Ptolemæi Dionysi uxorem fuisse.

Pausl. l. 1. pag. 15. Athenienses Ptolemæo Soteri pro multis erga se beneficiis decreverunt

æneam

æneam ſtatuam cum Berenice filia quæ illi tunc ex filiis ſola ſupererat.

Ptolemæus Hieracem Antiochenum Ptolemæi Evergetis ſui Patris aſſentatorem, tandem poſt ejus mortem interfecit. Athen. l. 6. c. 13.

Eudoxus ut Ptolemæi Soteris iram fugeret, in Arabiæ ſinu navem conſcendit & portum Caliz appulit. Plin. l. 2.

Ante hunc Regem ignotus fuit quibuſdam Æthiopiæ populis uſus ignium. Id. lib. 6.

Alexandrini Ptolemæo VIII. joculare Lathyri cognomen, ob cicerculam in ejus facie enatam, impoſuerunt: Λάθυρος enim Græcis cicercula eſt.

BERENICE,
REGINA ÆGYPTI.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. didrac.

BErenice Ptolemæi Soteris II. & Selenes ejus ſororis & uxoris filia, patre ſine prole maſcula defuncto nempe ex legitimo matrimonio, ad Ægypti Regnum ut ipſius heres aſcendit, comprobantibus Alexandrinis. Lagid. 243. Beren. 1. Pauſ. l. 1.

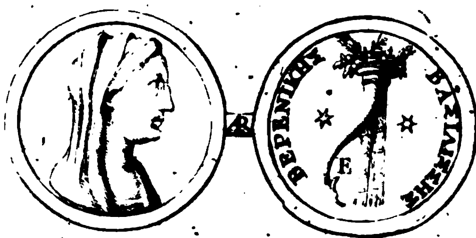
Sylla Romæ Dictator & rerum ſumma potitus, deficiente in Ægypto virili ſtirpe Regiâ, & mulieribus Regiis viro cognato opus habentibus, ſperans multùm auri ſe collecturum ex auro opulentiſſimo Alexandrum Ptolemæi Alexandri filium in Coo Inſula educatum, & à Cois Mithridati Ponti Regis deditum, indéque ad ſe profugum, & in familiaritatem receptum Alexandrinis miſit pro Rege. App. civ. bel. l. 1.

Alexander Româ profectus Regio apparatu à Sylla ipſi comparato, in Ægyptum Alexandrinorum votis appulit, ibíque honorificè exceptus eſt, & paulò pòſt nuptiæ cum Berenice cognata ſunt ſummo cum gaudio populorum

lorum celebratæ, sed amore Alexandri in odium verso, ille Reginam per quam paternum receperat Regnum, postquam simul novem decim dies regnassent, interemit, illa autem per sex menses à patris morte sola Ægypti Imperium tenuerat.

l. civ. bel. 1. pag. 414. Appianus Regem hunc Alexandrum „ insolentiùs imperantem Syllæ fiducia, decimo nono Regni die protractum in Gymnasium ex Regia Alexandrinos peremisse narrat. Sed mendum esse videtur de decimo nono die quo Alexandrum interfectum scribit, cùm decimo nono die quo Berenice fuit occisa jussu Alexandri, Porphyrius qui Appianum sequitur Alexandrum à militibus occisum in Gymnasio, quo se receperat, refert; sed de Berenice id intelligendum in horum verborum interpretatione nuper V. C. Baudelotius annotavit. (Gr. Euseb. — Hist. de Ptol. Auletes.)

Ex supradicto Appiani loco Historici & Chronologi ab hoc tempore Ptolemæi vulgò Auletis Regnum inchoarunt, annos hujus Regis cum annis Alexandri qui post uxorem occisam plurimos regnavit, commiscentes: nam Manucius, & Aldus, Petavius & Aldus, ceterique recentiores Chronologi ex Ciceronis, Suetonii, & aliorum testimoniis vitam prorogasse in Ægypti Regno observarunt. At quum illi omnes de annorum Regni Alexandri numero non conveniunt, nostram ea de re ex ipsorum veterum locis sententiam proferre in assignando ejus Regni tempore nobis etiam licebit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginæ obductum velo cum diademate sine literis in aversa parte ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, *Reginæ* Berenices circa cornucopiæ, in area hinc & inde astrum & litera E. id est Ερμοπολιτῶν.

In Ptolemæorum historia tres fuere Berenices nomine Reginæ; Prima illa fuit Ptolemæi Imperii Ægypti fundatoris uxor dicta Berenice magna, altera Ptolemæi Soteris secundi filia quæ per sex menses sola Regnum tenuit, tertia Ptolemæi vulgò Auletis filia quæ postquam pater ab Alexandrinis expulsus est è Regno, cum Tryphena seu Cleopatra majore sorore per annum integrum & duos illa mortua seu sola, seu cum Seleuco & Archelao maritis regnavit.

Ut nummus ad priorem Berenicem non revocetur, duo nos impellunt, primum, quòd primis his imperii temporibus, Reginæ in nummis non signarentur, præsertim cum epigraphe solius vocis ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ sine inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ex altera parte, alterum quod ex comparatione vultus prioris illius Berenices in duobus nummis aureis cum capite mariti sociatæ, nulla oris & faciei lineamenta cum hac quæ in hoc nummo depingitur, agnoscantur.

Præcipua ergo posset esse controversia de Berenice Ptolemæi Soteris secundi filia cum Berenice Auletis vulgò dicti filia ad hanc nummum spectare non existimamus, quum ille vivente sorore Tryphæna cudi non potuit, si simul regnabant, nec cum Seleuco & Archelao, si Reginæ nummi ex altera parte nomen

Regis

Regis ut ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, semper exhibebant, nec tandem tanta potestate rerum potita est, quum absens tantùm pater esset, & à Romanis in Regnum reductionem enixè & tanto sumptu ille postulabat, & tandem obtinuit post tres annos.

Igitur ad Berenicem Ptolemæi Soteris secundi filiam haud dubiè pertinet, quum illa per sex menses sola regnaverit sine socio; unde potuit meritò inscribere unicam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ inscriptionem: etsi filiæ ut plurimùm patris exhibeant faciem, collatis simul nummis patris effigies in filia agnoscitur.

Berenice velo obtegitur ut Regio ornamento, sic enim Arsinoe Philadelphi depingitur, sic Cleopatra ex ipsa Ptolemæorum gente oriunda, Syriæ Regina prodit. Hist. reg. Syr.

Cornucopiæ fertilitatis Regni symbolum est, in his Regibus & feminis Principibus solenne, quod tantùm cum Aquila eorum stemmate, in ipsorum nummis occurrit.

Litera B. initialis est nominis populorum apud quos percussus est nummus, putà Ερμοπολιτῶν, id est Hermopolitarum, ut Δ in altero pariter tetrachmali nummo, quem vidimus, Διοσπολιτῶν Diospolitas denotat.

Duo astra, an sint urbis insignia affirmare nollem.

PTOLEMÆVS ALEXANDER,
REX · ÆGYPTI, X ·

Ap. D. Baudelot J. C. Paris.
Ex num. Arg. dragm.

PTolemæus Alexander II. Ptolemæi Alexandri ex Selene nepte patrui Ptolemæi Soteris II. filia genitus post Berenicis uxoris cædem solus paternum Ægypti Regnum administravit, Alexander ejus pater per octodecim Lagid. 244. Alex. II. 1.

LAGIDAR. an. 246. Alex. II. 1. cum matre Cleopatra, & post illius necem, per annum alterum qui novemdecim conficiunt, tenuerat: ille in Coo urbe servatus tandem in Ægyptum reversus est: at licet obscurissima sint illius Imperii tempora, & mors tantùm ejus in urbe Phœniciæ Tyro noscatur, nihilominus ad seriem Ægyptiorum Regum texendam, quidquid in illius Regni intervallo, ad Ægypti statum dignoscendum evenerit, hìc referre statuimus.

Lagid. 246. Alex. II. 3. App. civ. bel. l. 1. Sylla post biennium quo Alexandrum Ægyptiis Regem dederat, & P. Romani socium atque amicum à Senatu appellari procuraverat, post Dictaturam nemine interpellente depositam, omníque satellitum præsidio relicto, Puteolis in secessu rustico, Phthiriasi morbo interiit: Alexander autem tanta Romani Imperatoris benevolentia spoliatus, ab Alexandrinis sperni cœpit.

Lagid. 247. Alex. II. 4. Plut. de If. & Ofir. Isia Festa ob Osiridis mortem ab Ægyptiis instituta, solito modo celebrata sunt, Alexandriæ nempe die decima septima mensis Athyr usque vigesimam primam, quæ in Eudoxi solstitium brumale sive Decembris decima octava.

Lagid. 248. Alex. II. 5. Cleopatra Selene Ptolemæi Soteris II. soror & olim uxor, Syriæ Regina, Ptolemæi Alexandri II. amita, Antiochum Eusebem maritum in aliquo Regni sui latentem, ex morbo amisit, qui duos illi reliquit filios Antiochum vulgò Asiaticum, & Seleucum quem Ægyptii postea Cybiosactem jocularitet appellarunt: ad illos Syriæ Regnum à Tigrane usurpatum pertinebat; sed hi etiam Regni Ægyptii hæredes legitimi Regia stirpe in Ptolemæo Alexandro deficiente existimabantur.

Lagid. 249. Alex. II. 6. App. Mith. Nicomedes Bithyniæ Rex hoc anno mortuus est & P. Romanum Regni sui heredem testamento reliquit, quod ægrè ferens Mithridates Ponti Rex tertium contra Romanos bellum gerere decrevit.

Liv. l. 70. Cyrenarum Regnum ante 20. annos ab Apione Evergetis II. filio notho, etiam P. Romano datum illius testamento fuerat, qui tunc urbes illius Regni liberas Cn. Domitio & C. Cassio Coss. esse jussit Senatus, eas verò seditionibus inter se agitatas compescuit, postea Lucullus, sed quum novis & continuis turbari non desinerent, Cyrene tandem facta est Provincia Romana & Prætori tradita.

Inde forsan aut aliunde occasio ab Alexandrinis quæsita, Romanis quum jam essent ob Alexandrum Ægyptiis Regem datum irati, & ille ob Reginæ cædem odiosus, seditione facta illum è Regno expulerunt. Ipse navim quæ Tyrum versus, vela faciebat, protinùs conscendit: ubi dubius an ipse Romam proficisceretur, quum bellum jam contra Mithridatem decretum esset, vel Legatos ad Senatum mitteret, ut tanquam socius & amicus P. Romani in Regnum restitueretur, statim in morbum lethalem incidit, quo ingravescente, ut se de injuria ab Ægyptia illata vindicaret, P. Romanum Regni sui heredem scripsit & mortuus est.

NUM-

EX MUSÆO D. BAUDELOT. J. C. PAR.

Caput pelle leonina amictum sine literis, in aversa parte Aquila solita insistens fulmini & epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ in cujus vocis fine monogramma.

Drachmalem ecce argenteum ex Ægypti Regum serie, parvum quidem mole, sed raritate insignem nempe Ptolemæi Alexandrini II. Reclamant verè Antiquarii, in hoc ΒΑΣΙΛΕΩΣ epigraphe deest, quid tum? Alexandri nomen nonne Regis appellationem supponit, ut in Alexandri Magni nummis frequenter, imo & in ejus patre Philippo, nudum ΦΙΛΙΠΠΟΥ nomen occurrit, sed ne extra Ægyptiorum Principum seriem exempla quæram, Imperii fundator ille ΒΑΣΙΛΕΩΣ & Arsinoe Regina ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ appellationem reticent.

Instat amicus, in nummis Alexandri primi ejus patris, nulla Alexandri, sed Ptolemæi tantùm epigraphe, & in hoc nulla Ptolemæi, sola autem Alexandri appellatio exhibetur; sciat Alexandri cognomen Ptolemæo Juniori tanquam illustre datum esse, quod in nummis raro apponebant Ægyptii Reges: in filio Alexandro, hoc cognomen pro nomine tandem esse usurpatum, seu quòd ut avia Cleopatra Pelle Elephantina in nummis se induerat, ille leoninis exuviis in Alexandri Magni memoriam seu nominis conformationem caput suum ornare voluit.

Eadem Aquila fulmini insistit, ut solenne Regum Ægypti stemma, sed annorum numerales in eo desunt, sed has in drachmalibus raro inscribere solebant, nec in sequentibus Principibus ferè ullo modo occurrunt.

Nec initiales urbem seu populos indicantes in quibus signatus est nummus, reperiuntur. Sat est Monetarii ad probandam monetam monogramma.

LAGIDAR. m. 350.

PTOLEMÆUS vulgo AULETES, REX ÆGYPTI XI.

In Cimel. ill: Colberti, ex num. aureo tetradr.

Lagid. 350. Ptol. novi Dion. 1. lib. 40. PTolemæus Ptolemæi Soteris II. filius nothus, Rex Ægypti ab Alexandrinis, & alter Ptolemæus, illius frater junior Cypri Rex ab Alexandrinis constituuntur, sicut ex prologo Trogi manifestum fit, iis verbis. *Ut Alexandri, post interitum, Ptolemæi Lathyri, substituti sunt filii, alteri data Cyprus.* Nec junior ille Cyprum obtinuit, priùs quam frater ejus major Ægyptum adeptus fuerit: audierant autem Alexandrini Alexandrum Tyri mortuum testamento Romanis Ægypti Regnum reliquisse; eos his Regnis ita præfecerunt, ut illa spuriorum, tanquam legitima successione, Romanis Regnorum istorum contendendorum mentem averterent.

Porphyr. in Euseb. Scab. Rex ab Ægyptiis recens proclamatus, ut tunc moris erat illustri nomine NOVUS DIONYSIUS appellatus est, non insolitum quidem his temporibus Regibus nomen, si quidem Syriæ Antiochus Rex in suis nummis inscribitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. Hæc ipsi appellatio forsan ab iis indita quòd juvenis, & facie eximius esset, ut alter Bacchus.

Ptolemæi uxor ab Historicis præterita est, liceat mihi huic Regi ex Chronico Alexandrino Cleopatram sororem collocare. *Auletes Ptolemæi Soteris F. Cleopatræ frater*, non autem hæc Cleopatra de legitima Soteris filia, intelligenda est, si quidem Berenice sola erat, & Cleopatra notha fuit, quam Ptolemæus novus Dionysius matrimonio sibi copulasse videtur superiorum Regum exemplo & ut ipse filiis suis testamento deinde præcepit.

Testamentum Alexandri in urbe Tyro defuncti Romam allatum est, & quum

quum de illo in Senatu ageretur, variæ quidem fuerunt ſententiæ, ſed quia LAGIDAR.
Bithynia anno ſuperiore teſtamento Nicomedis Regis P. Romano acceſſerat & an. 250.
Cyrene Regnum quod illis Ptolemæus Apion Cn. Domitio & C. Caſſio
Coſſ. teſtamento reliquerat, & tunc Senatus, liberas Regni urbes pronun-
ciaverat, & hoc pariter anno, iſtud Regnum de Ptolemæorum olim domi-
nio ſub ſpeciem Tyrannorum ex iis urbibus expellendorum in Provin- Plutarch.
ciam redegerat, Optimates cenſuerunt non oportere P. Romanum Regno-
rum appetentem videri, præſertim quum bellum grave jam contra Mithri-
datem gererent, & novum Ægyptiis qui Regem ex Ptolemæorum proſapia
appellarant, denunciandum eſſet: porrò non Senatuſconſulto, ſed Senatus
autoritate Legati Tyrum miſſi ſunt, qui pecuniam Regis depoſitam, pro-
pter belli neceſſitatem, Romam tantùm deportarent.

Selene Ptolemæi Lathuri ſoror, Alexandri nuper defuncti amita, Syriæ Lagid. 251.
Regina, quum Regno illius à Tigrane privata, Ægypti Regni heres le- Ptol. 11.
gitima eſſet, ut nothum fratris filium, illud occupare accepit, filios Antio- Dion. 2. Cicer. orat.
chum & Seleucum quos ex Antiocho pio ſuſceperat, Romam miſit, Ægy- in Verrem.
pti Regnum quod ad ſe & ad eos pertinere arbitrabatur, petituros. Ipſi
comitatu Regio atque ornatu venerunt & munera Jovi Capitolino offerenda
attulere.

Ptolemæus, ut Selenes filios Romæ à Senatu Ægypti Regnum poſtulare
cognovit, Procuratores clam in urbem miſit qui ſibi amicos muneribus in
Senatu conciliarent, & Syriorum Principum petitionem honeſto aliquo præ-
textu eluderent ſperans aliquando Regnum largitionibus Senatum ſibi con-
firmaturum.

Quum ferè biennium Romæ Antiochus cum fratre Seleuco commoratus Lagid. 252.
eſſet & per Senatum, quæ de Regno Ægypti poſtulaverat, obtinere non Ptol. 11.
poſſet, in Syriam redire cogitavit, Senatus autem belli Mithridatici prætex- Dion. 3. Id. orat. 6.
tu, Antiocho non conceſſit, quod aliquando in commodum ſuum vertere in Verrem.
meditabatur, niſi Ptolemæus continuata largitione ſecuram Regni poſſeſſio-
nem ſibi efficeret.

Antiochus Roma egreſſus, iter per Siciliam, Syracuſas venit: ibique in Ibid.
domo Q. Minucii Rufi diverſatus eſt: Candelabrum ille ſecum attulerat è
gemmis clariſſimis opere mirabili confectum, in Capitolio ponendum, ſed
quia nondum erat perfectum, ſtatuit id ſecum in Syriam reportare, & quum
Jovis ſimulacrum dedicaretur, cum ceteris rebus illud quoque donarium per
Legatos in Capitolium remittere; ſed & hoc candelabrum, & non pauca
etiam pecula aurea gemmis diſtincta, & trullam vinariam ex una gemma
prægrandi excavatam Verres Siciliæ Prætor per fraudem illi abſtulit, & ſua
repoſcentem, de Provincia ante noctem diſcedere juſſit, comperiſſe ſe di-
cens, ex ejus Regno piratas eſſe venturos.

Selene ubi filios Roma reduces, nec Regnum Syriæ paternum poſſidere, Lagid. 253.
nec Ægyptium ad ſe ſpectans per Senatum occupare vidit, in Phœnicia res Ptol. 11.
novas contra Tigranem in eorum gratiam molita eſt; incoliſque autor fuit, Dion. 4.
ut illum excluderent: qua defectione audita, Tigranes cum quinquaginta Joſ. Antiquit.
militum millibus in Syriam deſcendit, urbémque Ptolemaïdem obſedit & l. 13. c. 29.
expugnavit: tandémque Selenen Seleuciæ in Meſopotamia caſtello incluſit,
quam poſt aliquod tempus captam interemit, & ſic Antiochus & Seleucus
Syriacum & Ægyptiacum Regnum ſperare in aliud tempus diſtulerunt; Sy-
riacum porrò Antiochus & Ægyptiacum Seleucus aliquando, ut infra vide-
bimus, obtinuere, in quibus paulùm regnarunt. Si quidem Syriacum quod
Lucullus Antiocho dedit illi Pompeius abſtulit, & Ægyptiacum, ad quod
Seleucus ab Alexandrinis appellatus eſt, cæde amiſit.

Mithridates à Romanis bello laceſſitus, poſtquam Cabiris expulſus eſt à
Lucullo

LAGIDAR. an. 254. Ptol. 11. Dion. 5. Sall. Hist. lib. 4. Lucullo ad Tigranem generum Armeniæ Regem confugit, & ut Arsacem Parthorum Regem in societatem belli attrahat, bellandi causam contra omnes Principes, cupidinem eorum profundam Imperii & divitiarum insimulat, & Ptolemæum Regem pretio tantùm belli diem prolatare scribit: quòd omnibus notum erat.

Lagid 255 Ptol. 11. Dion. 6. in Anton. Strab. l. 17. pag. 796. Cleopatra è Lagidarum stirpe Regina ultima, Ptolemæi filia nascitur, si quidem ex Plutarcho triginta novem annos vixit, & post ejus mortem Ægyptus in Provinciam Romanam redacta, ut infrà videbimus.

Interea Ptolemæus dum Romani bello Mithridatico intenti sunt, sese in luxu diffluebat, ut alii pessimi Ægypti Reges, & Choraulam ita exercebat, ut non pigeret eum certamina illius in Regia celebrare, & ipse cum aliis concertaturus prodibat: unde ab Alexandrinis qui jocularia nomina superioribus suis Regibus dicaces indiderant, AULETES cognominatus est.

Antiochus qui Regnum Ægypti à Senatu postulaverat ut ad se tanquam proximum Alexandri Regis heredem pertinens, postquam Tigranes qui Syriæ Regnum occupaverat, Præfectum Magadatem cum copiis ex hoc revocasset Syris non invitis in paternum Regnum se insinuavit, nec ei Lucullus avitam possessionem invidit: imò ab eo Syriæ Rex est appellatus.

Lagid. 256. Ptol. 11. Dion. 7. Ptolemæus junior Cypri Rex in eadem causa cum Ptolemæo fratre Ægypti Rege, parum erat Romanorum sollicitus, & pro luxu, quo ærarium suum effundebat Auletes, parcimoniæ vel potiùs avaritiæ in Insula fertilissima studebat Cyprius, cujus notam dedit, quum P. Clodius à Lucullo cognato in Syria deficiens ad Marcium Ciliciæ Proconsulem se recepisset, ille ab hoc rei navali Præfectus, in piratas incidit, & ad Cypri Regem misit, qui pecuniam pro redemptione solvere vellet, hic verò duo talenta, exiguum sanè pro Romano cive opulento pretium protulit: quòd prædones accipere renuentes, Clodium sine clarigatione remittere maluerunt. Cujus rei memor Publius, factus tandem Tribunus plebis, legem de ejus Regno, quod Alexandri Ægypti Regis testamento Romanis relicto illi contendebant, in Provinciam redigendo promulgavit.

Lagid. 257. Ptol. 11. Dion. 8. Cùm bellum Piraticum lege Gabinia Pompeio demandatum fuisset, ille per Lgatos & Præfectos utraque ora Ponti & Oceani complexus est, & ut Ægyptium mare Marcellinus teneret, curavit.

Lagid. 258. Ptol. 11. Dion. 9. Hoc anno Creta à Q. Metello occupata, cum Cyrene Regno quod de Ptolemæorum dominio nuper erat, una simul provincia sub eodem Prætore Romano facta est.

Lagid. 259. Ptol. 11. Dion. 10. Plut. in vita Crassi. Ex intervallo quum de Ægypti Regno apud Senatores sermo esset, & Ptolomæus per amicos & Optimates semper rem eluderet, Censores M. Crassus & Lutatius Catullus facti Aurelio Cotta & Manlio Torquato Coss. acerbam actionem & violentam de illo susceperunt, ille ut efficeret P. Romano vectigale contendebat, Catullus enixè restitit: hinc dissensione exorta, ultrò Magistratum deposuere.

Sueton. in Jul. c. 11. Julius Cæsar Ædilitatem adeptus, rem Senatusconsulto difficilem ob Senatores quos largitionibus sibi amicos reddiderat Ptolemæus, conciliato populi favore, tentavit per partem Tribunorum ut sibi Ægyptus Provincia Plebiscito daretur quod Alexandrini Regem suum, socium atque amicum à Senatu appellatum expulerant, quod de Alexandro intelligit, nam Ptolemæus nec socius P. Romani tunc erat appellatus, nec à suis expulsus fuerat, ut omnibus Historicis notum est; sed res vulgò improbabatur, nec obtinuit, adversante Optimatum factione.

Lagid. 260. Ptol. 11. Dion. 11. Ægypti Regnum quod sibi jure acquisitum existimabant Romani, de ipso tandem occupando Tribuni plebis anno præterito Julii Cæsaris petitione cogitabant: itaque P. Servilius Rullus ex iis unu extremos anni mense legem

pro-

promulgavit Agrariam, ut Decemviri agros omnes quicumque ext ra Italiam, L. Sulla, Q. Pompeio Coss. aut postea facti essent, venderent. Hæc tacitè Regnum Ægypti comprehendebat. LAGIDAR. an. 260.

Cicero primo die Consulatus sui Kal. Januariis legem istam Agrariam in Senatu reprehendit eleganti oratione; & altera ad Populum habita, præsente ipso Rullo aliisque Tribunis Plebis dissuasit in dubio testamentum Regis Alexandri pro Ægypti Regno revocans. *Video*, inquit, *qui testamentum factum esse confirmet: auctoritatem Senatus extare hereditatis aditæ sentio, tùm quando Alexandro mortuo, Legatos Tyrum misimus qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent.* Quod si Alexandria petebatur, cur non eosdem cursus hoc tempore Decemviri tenuerunt. Postea addit *hæc L. Philippum* Consulem & Censorem, *in Senatu confirmasse memoria teneo.* Tempus longinquum planè hoc denotat. Deinde subjungit. *Dicitur contra nullum esse testamentum, non oportere P. Romanum* omnium Regnorum appetentem videri.

Pompeium qui in bello Mithridatico successerat Lucullo, illo devicto & Tigrane genero, tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ quam Lucullus Antiocho Asiatico qui Romam pro Ægypti Regno venerat, permisit, itaque nulla illius Regis ratione habita, Regno Syriæ eum numquam de P. Romano malè meritum privavit. Appian. Mith. Just. l. 4.

Hoc anno Cleopatra Ptolemæi soror & uxor defuncta videtur ex qua tres habuerat filias Tryphænam, Berenicen & Cleopatram si ipsi Mithridatis, & fratri Cypri Regi Nyssa Regis Mithridatis filiæ desponsæ sunt. App. ibid.

Cum verò Pompeius Cœlesyriam obiret præstò fuerunt ei Legati ex universa Syria & Judæa, venit & ex Ægypto Legatio cum corona facta ex aureorum quatuor millibus; Deinde vocatus à Rege contra seditiosos & donatus muneribus & pecuniis & vestimentis in usum totius exercitus, Ægyptum tamen non adiit. Joseph. Ant. lib. 14. c. 5. Appian. pag. 251.

Pompeio nuntius è Ponto venit Mithridatem à Pharnace filio ad mortem esse coactum significans: Duæ autem ejus Regis filiæ quæ apud eum educabantur Mithridatis & Nyssa Ægypti Cyprique desponsæ, ut mox dictum est, Regibus enixè patrem rogarunt, ut ante illum potionem venenatam sumerent, vetabántque bibere, donec ipsæ hausissent, & has quidem veneni vis penetravit continuò, veneni autem vis in Rege nihil agens ad gladium confugere coactus ille fuit.

Pompeius contra Aristobulum bellum nunc gerebat, Ptolemæus octona millia ejus equitum sua pecunia toleravit & mille convivas totidem aureis potoriis, mutantem vasa cum ferculis saginavit & vestimenta in usum totius exercitus cum muneribus & pecuniis donavit: hócque pacto sibi Pompeium devinxit qui ipsi postea in rebus suis omninò favit. Plin. lib. 33. cap. 10.

Accepto de Mithridatis morte nuntio, Rex enim ille Mithridatim & Nyssam filias desponderat priorem Ptolemæo Ægypti Regi, alteram verò Ptolemæo Principi Cypri mortuis etiam illis, Ptolemæus uxorem cujus nomen ignoratur sibi copulavit, cùm ex priore nullos haberet filios, ex qua post novem matrimonii menses Ptolemæum habuit qui cum sorore Cleopatra Rex appellatus est. Lagid. 261. Ptol. 11. Dion. 12. App. Mithr. pag. 248.

Inter præclara Mithridatis supellectilia in Pompeii triumphi Pompa Romæ transvecta, pretiosa illa de Ptolemæorum Regum Gaza, quæ Cleopatra Alexandri Regis uxor apud Coos fugiendo exportarat, observata sunt, quæ Mithridates quum Insulam Con ceperat, abstulerat. Lagid. 262. Ptol. 11. Dion 13. Histor. part. 1.

Diodorus Siculus Olympiade centesima octogesima anno decimo quarto Ptolemæi novi Dionysi Ægyptum invisit. Lagid. 263.

LAGIDAR. an. 263. Ptol. 11. Dion. 14. Ptolemæus Pompeii amicus factus, per eum Julii Cæsaris qui Ægyptum nuper administrandam enixè postulabat, amicitiam sibi comparavit: nam Lucullus cujus acta resciderat Pompeius, cùm multa quæ Regibus, dynastis, & civitatibus ipse concesserat, ne in Senatu rata essent, se opponebat cum amicis, inter quos Crassus erat; Pompeius autem socium sibi adjunxit Cæsarem qui ex Hispania reversus Consulatum petebat: mox per Cæsarem Crassus Pompeio reconciliatus est, & hæc unio Tricipitum Pompeio admodùm utilis fuit.

Dio lib. 42. Ptolemæo natus est filius primus quippe qui erat tredecim annorum quando in Nilo submersus est.

Lagid. 264. Ptol. 11. Dion. 15. Julius Cæsar Pompeii, Crassi & amicorum prensatione Consul designatus hoc anno Magistratum Kal. Januariis cum Bibulo iniit, qua de re Pompeius Ptolemæum monuit qui Dioscoridem & Serapionem Legatos Romam misit ut à Senatu Regnum illi confirmaretur & socius & amicus P. Romani diceretur, sed ut id obtineret magnam in Romanos pecuniæ copiam impendit, interquos Julius Cæsar Pompeiique nomine Ptolemæo propè sex millia talentorum abstulit; ita ut Rex 1750. Myriadas Cæsari debuerit, & Suetonius jure Cæsareo in Consulatu suo societates & Regno pretio dedisse dixerit. (Plutarch. in Anton. Cap. 15.)

Cæs. Commen. lib. 3. Ptolemæus itaque ex lege & S. consulto in Regno confirmatus amicus & socius appellatus est & fœdus in Capitolio initum fuit; sic Ægypti Regnum Julius Cæsar confirmavit Consul, de quo Ædilis cogitarat, sed debiti partem Ptolemæi liberis post ejus mortem condonavit.

Lagid. 265. Ptol. 11. Dion. 16. Ægypti Regno à Senatu Ptolemæo consignato, cùm Rex magnam pecuniæ summam, quam mutuo à quibusdam Romanis acceperat, inter quos Rabirius ex equestri ordine in Albano multùm ei constituerat, & suam recuperare vellet, gravia Ægyptiis tributa imposuit, qua de causa in eorum odium incidit.

Lagid. 266. Ptol. 11. Dion. 17. Plut. in Caton. Dio lib. 39. P. Clodius Tribunus Plebis factus cùm animadvertisset Ptolemæum Cypri Regem post confirmatum à Senatu fratri suo Ægypti Regnum parùm de Cypri Regni confirmatione sollicitum esse, quod ab Alexandro Rege P. Romano datum testamento contendebat, memor paucæ pecuniæ quam pro ipsius à Piratis redemptione miserat, legem tulit, uti Cyprus Insula in Provinciæ formam redigeret, bonáque Regis Ptolemæi publicarentur, & M. Catoni ea Provincia cum titulo Quæstoris & potestate Prætoria mandaretur.

Ab eo tempore quo Ptolemæus Lagi F. Ægyptum obtinuit, Cyprus etiam in ejus successorum quoque potestatem fuerat adjuvantibus sæpè Romanis, cui Reges suos fratres natu minores præficiebant. At Ptolemæus ille qui quum Auletis frater esset, in eadem causa versabatur, jam erat à Senatu honorem istum consecuturus, eodem genere, iisdem majoribus, eadem vetustate, societatis denique erat Rex. Si nondum socius at non hostis, pacatus, quietus, fretus Imperio P. Romani, Regno paterno atque avito, regali otio perfruebatur, de hoc nihil cogitante, nihil suspicante, Regnum suum cum bonis omnibus publicatum à Romanis audit, contra ipsos arma sumere, inutile judicans, ad Ægyptios mittit. (Cicer. pro Sextio & pro domo sua.)

Dio lib. 39. Cùm Alexandrini legem P. Clodii, quæ Cypri Regnum in Romanam Provinciam redigeret, accepissent, Regem suum sollicitarunt, ut Cyprum à Romanis posceret aut eorum amicitiæ renuntiaret, & ab iis Romam mittere jussus est, itaque nec parebat nec Legatos mittebat; nam id consensisse credebatur, sed quum iis persuadere ut quiescerent, neque vi eos adigere, non posset conductitios enim milites nullos habebat, ex Ægypto aufugit. Timagenes verò Alexandrinus, qui à Gabinio bello captus in urbem deductus, & à Fausto redemptus est, Historiam Romæ scripsit & Ptolemæum non à Populo ejectum, sed sine causa & nulla compulsum necessitate discessisse (Plutar. in Pompeio.)

affir-

affirmat, ac Theophanis Lesbii Pompeii familiaris suasu, qui ad Regem scripsit quæstus occasionem, & novorum bellorum materiam parantis, Ægyptum reliquisse. LAGIDAR. an. 266.

Cato per Canidium amicum quem præmisit in Cyprum, egit cum Ptolemæo ejus Insulæ Rege, ut sine certamine cederet: ostensa spe neque inopem, neque abjectum ipsum victurum, Sacerdotium enim Veneris Paphiæ Populum R. ei daturum: Interim Rhodi Cato substitit simul & apparatui intentus & responsum opperiens. Id. in Catone Min.

Auletes interea Rhodum appulit; ibíque cùm Catonem convenire vellet, misit ad eum, sperans illum ad se venturum, is verò Ptolemæum jussit, si ei visum esset, ad se accedere: postquam Rex venit, neque obviam ei Cato processit, neque assurrexit, sed quasi unum de vulgo salutavit & assidere jussit: id primùm commovit illum qui miratus est tantùm in populari & exiguo ornatu supercilium & severitatem. Ubi sermonem deinde de rebus suis exorsus est, incusavit eum Cato quòd tanta relicta felicitate, tantis sese subjecisset indignitatibus, laboribus, largitionibus, & avaritiæ Principum Romanorum, quos redacta in argentum Ægyptus vix esset expletura: consulebátque ut cum classe reciperet se, & cum civibus rediret in gratiam quòd non ejectum ex Regno Regem suadere videtur, comitem se ipsum offerens Cato & in reconciliando adjutorem. Rex quasi ex insania & amentia, ab ea oratione ad mentem reductus, veritate perspecta & Catonis prudentia, instituit illius uti consiliis. Ceterùm aversus iterùm ab amicis, Romam ire suscepit. Ibid.

Rex Cypri cùm Ægyptios & fratrem pro se arma sumere non animadverteret, neque Regno exutus vitam sibi ferendam duceret, omni pecunia imposita navibus, in altum maris processit, ut Classe perforata suo arbitrio periret, & ut hostes præda carerent, non sustinuit mergere aurum & argentum, sed futurum suæ necis præmium, domum revexit, haustóque veneno vitam finiit. Val. Max. l. 9. c. 4.

Alexandrini profectionem Regis sui in Italiam ignorantes, mortem oppetiisse arbitrati, Regno Cleopatram, dictam etiam Tryphænam & Berenicen ejus filias majores, simul præfecerunt, Menelaúmque & Lamponem & Callimandrum ad Antiochum Asiaticum, quem suprà diximus à Senatu Ægypti Regnum ut legitimum heredem petiisse, & Syriæ Regno mox à Pompeio privatum miserunt, ut ille simul cùm feminis regnaret, sed ille morbo correptus interierat; deinde Seleucum fratrem ejus qui cum illo Romam profectus erat, pro Berenice accerserunt. Porphyr. Gr. Euseb.

Cato Cyprum venit, quem haud gravatim Cyprii receperunt, pro servis se jam deinceps amicos sociósque P. Romani futuros sperantes, sed Cyprus facta est Provincia Prætoria cum Cilicia juncta, Cato autem amplum & Regium in poculis, mensis, gemmis purpura invenit in Regia apparatum, quem cùm distrahendum & redigendum in argentum curavisset, paulò minus septem millia argenti talentum inde coegit: unde Ammianus magis avidè quàm justè hanc Insulam P. Romanum invasisse & Regem ob ærarii angustias sine ulla culpa proscriptum fatetur. lib. 14.

Ptolemæus Auletes Romam profectus à Pompeio domi receptus est, qui eum Senatui commendavit ac de reductione ejus egit Rex se à suis ejectum quæstus est, petiítque ut à P. Lentulo Spinctere tunc Consule, cui Provincia Cilicia mandata erat, restitueretur; itaque ut ad fores unius accessit in Magistratu positi, deflevit inconsulta sua cœpta, quod divina Catonis fastidivisset Oracula: porrò referente Lentulo, ut ab eo reduceretur, Senatusconsultum factum est Lagid. 267. Ptol. 11. Dion. 18. Strab. l. 17. Dio. l. 39. Plut. in Cat. min. Cicer. Ep. lib. 1.

Cùm accepissent Alexandrini per Legatos Antiochum Asiaticum quem

LAGIDAR an. 267. Porphyr. in Græc. Euseb. pag. 227. Strab. l. 17. Dio. l. 39. ad regnandum cum Ptolemæi filiabus vocaverunt, Philippum Evergetem Antiochi Grypi & Tryphænæ alterius sororis Ptolemæi Lathyri filium qui etiam per matrem Ægypti Regni heres erat legitimus, ad habenas illius capessendas arcesserunt, sed à Gabinio Syriæ Præside est cohibitus.

Interea Alexandrini Ptolemæum eos Romæ accusare compererant, & centumviros in eam ablegarant, cujus Princeps erat Dio Academicus qui & contra ejus accusationes ipsos defenderent, & vicissim ipsum de illatis injuriis accusarent, sed Ptolemæus emissis in omnes partes certis hominibus, Legatis insidias posuit ac plerosque in ipso itinere interfecit; ceteros partim in ipsa urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eo perduxit, ne causam cujus gratia missi erant, apud Magistratus agerent, ullámre interemptorum mentionem facerent.

Ibid. Cæterùm ea res in tantum rumoribus vulgo jactabatur, ut Senatus vehementer indignaretur præsertim movente eos M. Favonio, quòd multi sociorum Legati Romam missi, perrim vita spoliati essent: & quòd magnus eo tempore Romanorum numerus qui muneribus corrupti fuissent. Igitur Principem Legationis Dionem ad se vocaverant, ut ab eo de veritate rei certiores fierent; sed adhuc tantùm pecunia poterat Ptolemæus, ut neque Dio in Senatum venerit; neque ulla de cæde interemptorum mentio, quandiu ipse Romæ fuerit, fieret.

Cicer. pro Cælio. Dio ut sup. Ipse verò Dio quoque, qui tum apud L. Luceium, à quo Alexandriæ fuerat cognitus, habitabat, per insidias necatus est, cujus cædis neque P. Ascitius, qui ejus conscius accusabatur, neque Rex ullas pœnas dedit. Judicio enim liberatus est Ascitius: Regem verò Pompeius enixè juvabat, qui eum domi suæ acceperat.

Cleopatra alio nomine Tryphæna cum sorore Berenice Ægypti Regno præfecta, post alterum à discessu patris annum, obiit, & Berenice sola regnavit, etsi Cleopatra Antonii altera ei esset soror, fortè multò junior, aut vellent Alexandrini Berenice Maritum & Regem dare, interea illi homines, & ejus parentes pro rerum administratione collocarunt, dum Seleucum Antiochi Syriæ Regis fratrem, nuper mortuum qui cum eo ut diximus de Ægypti Regno à Senatu postulando Romam iverat, arcesserent.

Lagid. 268. Ptol. 11. Dion. 19. Ptolemæus qui S. C. per Lentulum Spincterem Ciliciæ & Cypri Proconsulem, in Regnum reduci debebat, ex urbe profectus erat, eúmque sequutus erat Rabirius eques ejus creditor insignis; Spincter verò parabat iter cum statua Jovis in Albano anni initio cœlitus tacta est, quæ Regi restitutioni aliquantùm moræ injecit; cum Sibyllini libri consulerentur ita scriptum in iis invenerunt. *Si Rex Ægypti auxilii alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: sin secus feceritis, labores & pericula habebitis.* Admirati ita ad rem præsentem congruere omnia quæ de eo decreta fuerant facta, antiquarunt, C. Catonem sequuti, atque id ipsum Oraculum in populum evulgatum est.

Ibid. Non licebat Sibyllinum ullum carmen populo enuntiare, nisi id Senatus decrevisset; nam ut primùm Oraculi sententia (quod fieri assolet) vulgò innotuit, veritus Cato ne id supprimeretur, XV. viros ad plebem produxit: ac priusquam Senatus quicquam statueret, eos coegit Oraculum exponere. Quantò enim minus id ei licere videbatur, tantò magis, id plebs urgebat. Igitur ea sententia fuit Oraculi, redditúmque latinè, enunciatum est.

ad Fam. 1. Cicer. ep. 4. Hæc tamen opinio P. Romani fuit ut à Lentuli Spincteris obtrectatoribus nomen fictæ Religionis fuisse, neque tam ut illum impedirent, nequis propter exercitus cupiditatem (quam inter alios Pompeius maximè ambiebat,) Alexandriam vellet ire.

Alexandrini tandem Seleucum è Syria ad Berenicem adduxerunt pro matrimo-

trimonio contrahendo, cùm jam ex Ptolemæorum ſtirpe per matrem Sele- LAGIDAR.
nem eſſet, ſed omninò ſordidus & avarus populis viſus eſt, ut Alexandrini an. 268. Strab. l. 17.
eum Cybioſactem (ut poſtea Veſpaſianum) appellarint: ille autem aureum al- p. 795. &
veum in quo Alexandri M. corpus à Ptolemæo Lagi F. ſepultum eſt, rapuit, 796.
& vitreum ſubſtituit; ſed nulla è præda utilitatem percepit: nam eum Bere-
nice intra paucos dies ſtrangulavit, cùm illius ſordes, illiberalitatémque pati
non poſſet.

Romæ Ammonius Ptolemæi Legatus, reductionem Regis per Spincterem Cicer. ep.
apertè pecunia oppugnabat. Pauci illi qui Regis cauſæ benè volebant, om- 1. & 2. ad Fam.
nes rem ad Pompeium deferri volebant, Senatus Religionis calumniam,
non Religione, ſed malevolentia, & illius Regiæ largitionis invidia, com-
probabat, & quaſi rei Religionis obſiſti jam non poſſet, factum eſt Senatu-
ſconſultum, cum multitudine Regem reduci, periculoſum Reipublicæ vi-
deri.

Ptolemæus Oraculo intellecto litteras A. Plautio Plebis Tribuno manda- Dio. l. 39.
vit, quas publicè ille recitavit, his autem petebat Rex, ut pro Lentulo Pom-
peius cum duobus lictoribus ad ſe reducendum mitteretur: inventi ſunt etiam Plut. in
libelli per forum & in curia diſſeminati, quibus idem ſignificabatur. Tulit Pomp.
ideò Caninius Plebis alter Tribunus legem, ut ſine exercitu Pompeius duo-
bus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ
lex non videbatur diſplicere Pompeio: verùm eam Senatus honeſta ſpecie
exploſit, nam veriti Senatores ne ipſa res eum adhuc majorem efficeret, ſub Dio. l. 39.
prætextu mandatæ annonæ, ei obſtiterunt.

In Senatu autem hac de re ſæpè actum eſt, & variæ fuerunt ſententiæ, Cic. Fam.
Hortenſius Cicero & Lucullus cenſuerunt ut Lentulus Spincter Ciliciæ Præ- l. 1. ep. 1. 2.
fectus Ptolemæum ſine exercitu reduceret, Servilius verò reduci eum omni-
nò negavit oportere. Bibulus, ut à tribus Legatis, ex iis qui privati eſſent;
Craſſus, ut à tribus Legatis, ſive primatis, ſive in imperio conſtitutis: aſ-
ſenſiſunt Bibulo reliqui Conſulares Volcatius, Lupo Plebis Tribuno refe-
rente, Pompeio decrevit, Volcatio Affranius aſſenſus eſt. Libo & Hypſæus,
& Pompeii familiares concurrerunt.

Iterum coactus eſt propterea Senatus, & cum ſententia prima Bibuli eſſet
pronunciata, ut tres Legati Ptolemæum reducerent, ſecunda Hortenſii ut
Spincter ſine exercitu Regem reduceret, tertia Volcatii ut Pompeius illum
comitaretur Alexandriam, poſtulatum eſt ut Bibuli ſententia divideretur,
quatenus de Religione dicebat, cui quidem rei quia jam obſiſti non pote-
rat, Bibulo aſſenſum eſt de tribus Legatis frequentes ierunt in alia omnia.
Proxima erat Hortenſii ſententia, cùm Lupus, quod ipſe de Pompeio retu-
liſſet, contendere cœpit antè diſceſſionem facere, quàm Conſules. Ejus
orationi vehementer ab omnibus reclamatum eſt, erat enim iniqua & nova.
Conſules neque concedebant, neque valdè repugnabant, diem conſumi
volebant: id quod factum eſt, hácque controverſia uſque ad noctem ducta,
Senatus eſt dimiſſus.

Pompeius apud Populum in cauſa Milonis clamore convitióque jactatus, Id. ep. 5.
& in Senatu à Catone acerbè & aſperè, omnium magno ſilentio accuſatus;
vehementer perturbatus eſt, unde Ptolemæi cauſa videbatur ab illo eſſe de-
poſita; & Regem multi ipſum deſeruiſſe credebant: interea Ptolemæus cum
intellexit, ſeſe quod cogitabat, ut à Pompeio reduceretur, aſſequi non poſ-
ſe, & niſi per Lentulum Spincterem eſſet reſtitutus, deſertum ſe atque ab-
jectum exiſtimans, ex Epheſo, unde commorabatur, ad illum proficiſci
deſtinabat.

Berenice poſt occiſum Seleucum ejus maritum, alius quærebatur Regio Strab. l.
ſanguine natus, cùm Archelaus qui è Cappadocia in Syriam miſſus & Ga- 15. & 17.

 binio

LAGIDAR. an. 268. binio ejus Provinciæ Præsidi amicus factus, in spem venerat se ei socium in bello Parthico quod ille parabat, futurum; sed spe sua, Senatu Romano non permittente, decidit: aliam verò potiorem reperit, per amicos enim quosdam, eo nesciente ad Ægypti Reginam deductus est: simulavit autem se filium esse Mithridatis Eupatoris; Rex itaque declaratus est: vir quidem rebus gerendis aptus, acris & magni nominis, mox ad Ægyptum contra Romanos tuendam, ingentem classem comparavit.

Cicer. ad lib. 1. ep. 7. Interea Senatusconsultum nullum extabat, quo Ptolemæi reductio Lentulo Spintheri adempta esset, & ille perspicere poterat, qui Ciliciam Cyprúmque tenebat quid efficere & quid consequi posset, & si res facultatem habitura videretur, ut Alexandriam atque Ægyptum tenere posset, esse & suæ & Romani Imperii dignitatis, Ptolemaïde, aut aliquo propinquo loco, Rege collocato, illum cum classe atque exercitu proficisci Alexandriam, ut cùm eam pace præsidiisque firmaret, Ptolemæus redeat in Regnum & sine eo, ut & per illum restituatur, quemadmodum Senatus initio censuit, & sine multitudine reducatur, sicut homines religiosi Sibyllæ placere dixerant.

Id. Fam. l. 2. ep. 8. Cato Tribunus legem interea promulgavit de imperio Lentuli abrogando, vestimentum filius mutavit; quam verò promulgationem tulit ille, ob pactionem fortè secretam cum Ptolemæo nitam: unde timor Lentuli amicis, Id. l. 1. ep. 5. ne aut eriperetur à Senatu Regia causa, aut desereretur: Quòd si res ita foret, iis quiddam tertium videbatur, ut neque jacere Regem paterentur, nec ipsis repugnantibus ad Lentulum deferri, ad quem probè jam delatum esse existimarent: sed cùm Lentulus nihil pro Rege moliretur, & Ptolemæus Pompeium sollicitaret, ab ipso literas ad Gabinium Syriæ Præsidem commendatitias accepit.

Lagid. 269. Ptol. 11. Dion. 20. Ptolemæus ad Gabinium expeditionem in Parthos parantem & jam Euphratem fluvium trajicientem cum literis Pompeii advenit, mutatáque sententia, Joseph. Ant. l. 14. c. 11. ipsum in Ægyptum reducere visum est. Rex tum Gabinio, tum exercitui, Dio. l. 39. postquam restitutus esset, daturum se magnam pecuniæ copiam promisit, Plut. in Anton. plerique Duces refragati sunt, & Gabinius bellum hoc dubitavit suscipere, sed vehementer decem millibus talentum mancipatus erat, cùm Antonius rerum avidus magnificarum, Ptolemæo cupiens roganti gratificari, præstò fuit ad inducendum atque incendendum Gabinium ut hoc bellum susciperet.

Dio. lib. 39. Lege cautum erat primùm, ne quis Præfectus extra Provinciæ fines proficisceretur, deinde ne quod suo arbitrio bellum susciperet: ad hæc & Populus & Sibylla interdixerant, ne Ptolemæus reduceretur: sed Gabinius quantò magis id vetitum sciebat, tantò majorem inde quæstum faciebat: itaque relicto in Syria filio Sisenna, admodum parvo natu, cum perpaucis militibus in Ægyptum profectus est.

Plut. in Anton. Hircanus & Antipater Gabinium frumento, pecuniis & auxiliis adjuverunt cùm iter per altum & sitiens sabulum esset faciendum cura eluviem & Sirbonidis paludes quas Typhonis exhalationes vocant Ægyptii, missus cum equitatu Joseph. Antiq. M. Antonius, non modò angustias occupavit, sed Pelusium profectus, amlib. 14. c. 11. plam urbem cepit, Judæis eam accolentibus in societatem pertractis Antipatri consilio.

Dio. lib. 39. Redacto itaque in potestatem Pelusii præsidio, Antonius simul iter præstitit exercitui securum & spem Gabinio victoriæ firmavit. Cùm autem Ptolemæus simul atque Pelusium iniit, ira & odio inflammatus instituisset trucidare, intercessit, & id prohibuit Antonius; rumor inde Puteolos venit circa Cicer lib. Ep. 4. ad Attic. 9. IV. Kal. Maias Ptolemæum esse in Regno.

Dio. lib. 39. Gabinius Pelusio, duplici acie instructa progressus, eadem die Ægyptios occurrentes fudit, poterat statim initio nascens malum opprimere: nam Arche-

chelaum opinione citiùs occurrentem cepit, ut tum ab eo nihil negotii restaret, sed veritus, ne quasi nulla magna re gesta, minùs pecuniæ, quàm convenerat, acciperet; adhæc sperans, propterea quod acris ac magni nominis Archelaus haberetur, majorem sibi pecuniæ summam futuram: insuper ab ipso Archelæo magna vi nummorum accepta hominem quasi is aufugisset, dimisit. LAGIDAR. an. 269.

Antonius in præliis & certaminibus quæ postea magna & crebra commissa fuerunt inter Romanos & Ægyptios, multa virtutis & consilii Imperatorii facta edidit: liquidissimè autem cùm circumdedit & circumvenit à tergo hostes, quare victoriam in frontem incurrentibus paravit: Gabinius tandem & flumen classe & armis obtinuit: nam Alexandrinis quidem ad audienda omnia satis est animorum, naturáque sunt ad temerè verbis exequenda, quæcumque sibi proposuerint, promptissimi iidem ad bellum, ejúsque labores omnium ineptissimi: quanquam in seditionibus (quæ apud eos & frequentissimæ & maximæ eveniunt) ad cædes subinde declinant, contendendíque (de re proposita) studio vitam maximè contemnant, in iísque perire, bonum quoddam in primis expetendum existiment. Plutarch. in Antonio. Dio ut suprà.

Alexandriæ tandem Populum Archelaus contra Gabinium obsidionem urbis parantem ex mœnibus eduxit: at cùm castra vallo atque fossa cingere juberet, universus succlamavit, ut id opus pecunia publica faciendum locaretur: quapropter deliciis tam enerves animi spiritum exercitus Romani sustinere non potuerunt: iis igitur victis Gabinius occisóque præter alios Archelao, cepit Alexandriam, & è vestigio omni Ægypto potitus est. Val. Max. l. 9. c. 1.

Non obscura ad vulgus humanitas M. Antonii adversus Archelaum defunctum extitit; nam cùm familiaritas ei cum illo, & jus hospitii intercessisset, bellum cum vivente gessit necessariò, corpus interfecti requisitum cultu Regio funeravit. Hinc magnam sui nominis memoriam Alexandrinis reliquit, & apud milites Romanos habitus est fortissimus: Archelaus autem Ægypti Regno per sex menses potitus est. Plut. in Anton.

Gabinius Alexandriam Ptolemæo reddidit, eóque in hunc modum reducto, Gallos milites præsidii causa in urbe apud Regem reliquit & in Syriam protinùs reversus est, nihil de his actis Romam per litteras nuntiavit. Dio lib. 39.

Ptolemæus Regno restitutus paterni amoris immemor Berenicen filiam quod Regnum usurpasset ipso vivente, interemit, primum ac locupletissimum quemquam, ut qui plurima pecunia opus haberet, quod eam Reginam ut & sororem Tryphænam appellassent pariter occidit: ab urbis profectione usque ad ipsius reditum effluxere tres anni, unum Tryphæna & Berenice simul regnantibus, & duobus hac sola vel cum maritis imperante.

Rabirius Postumus eques Romanus, Ptolemæo Regi pecuniam crediderat antequam Romam venisset, tum ipsi egenti quando Romæ morabatur, nec temerè credere putabat, quod erat nemini dubium, quin is in Regnum restitueretur à Senatu, quod quum non obtinuisset Rex, Rabirius Ptolemæum sequutus est, & ne quod crediderat, perderet, factus est Diocætes Regis, & Pallium sumpsit. Cicero pro Rabirio.

Dies quidem Gabinio dicta est, quod ille invita Republica & Oraculo neglecto Ptolemæum reduxisset.

Hircanus Judæorum Pontifex Ptolemæi amicus qui Gabinii exercitum propter Regem adjuverat in Regno reducem Alexandriæ remisit, eum magnificè excepit & cum Ptolemæo cœnaret à Tryphone Regis scurra dicterio lacessitus est, cujus sapiens responsum Rex admiratus est, ejúsque urbanitatem approbans, omnes applaudere jussit. Lagid. 270. Ptol. 11. Dion. 21. Id. ut sup. Suidas nomen ΠΤΟΛ.

Domi-

LAGIDAR. an. 270. Ptol. 11. Dion. 21.

Domitio tandem & Appio Coss. in Italiam reversus est Gabinius, tres eum factiones postularunt, ac primùm de Ptolemæi reductionis crimine cognitum est: in ea actione universus ferè populus ad tribunal confluxit, sæpiúsque illi eum discerpere animus fuit quòd ob restitutum Ptolemæum Deos sibi iratos arbitrarentur: Gabinius autem se Regem reduxisse dixisse Republicæ causâ, quòd classem Archelai timeret, cùm mare refertum fore prædonum putaret: Lege etiam id sibi licuisse protulit.

Iidem. ibid.

Socii Pompeii & Cæsaris Gabinio promptissimè opitulabantur: aliud tempus, aliúmque Regem à Sibylla indicatum dicentes: eóque maximè nitebantur quòd nulla in eo carmine rei perpetratæ pœna erat assignata: à 70. Judicibus lis acta, Gabinium 32. condemnarunt, & 38. absolverunt. Parùm absuit quin ipsos judices interfecerit.

Lagid. 271. Ptol. 11. Dion. 22. Suet. in Claudio.

Rabirius familiares suos in vincula à Ptolemæo conjectos ubi vidit, mors ei ob oculos sæpè versata est, itaque nudus atque egens ad extremum fugit è Regno, sed quum Romam venit à C. Memmio accusatus est, quòd Gabinium Alexandriam proficisci impulerit, quòd Diocætes Regis factus pallium gesserit, & pecuniam Gabinio sibíque ex imperatis tributis coegerit. Defendit eum Cicero.

Lagid. 272. Ptol. 11. Dion. 23. Cic. Fam. 1. 6. ep. 4. Cæs. Civ. bel. lib. 3.

Ptolemæi mors Romæ nuntiata est Kal. Sextil. Sulpitio & Marcello Coss. Tabulæ testamenti, Regis per Legatos Romam allatæ sunt, ut in ærario ponerentur (eæ quum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium depositæ) alteræ eodem exemplo relictæ, atque obsignatæ, Alexandriæ servatæ sunt. In hoc testamento heredes erant scripti ex duobus filiis, major & ex duabus puellis, ea quæ ætate antecedebat. Hæc uti fierent, per omnes Deos, pérque fœdera quæ Romæ fecisset, eodem testamento Ptolemæus P. Romanum obtestabatur. In eo pariter præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter se quidem illi matrimonio jungerentur Regnúmque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent.

Chron. Alex. Porphyr. Gr. Euseb. App. Mithrid.

Ptolemæus novus Dionysius duas habuisse videtur uxores priorem nempe Cleopatram sororem ex qua tres filias suscepit, Tryphænam, Berenicen, & ut opinamur Cleopatram, si quidem hæc nata erat, antequam Mithridatis filia Mithridatis Regis Ptolemæo parti desponsa veneno sibi vitam cum patre eripuisset, ex altera anonyma duos filios & Arsinoen.

Lucian. de non temerè cred. Strabon. lib. 17. Orat. 2. de leg. Agraria.

Forsan quòd Dionysius fuerit appellatus, Dionysiorum mollitiem muliebriter sectatus est, & instita muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos Cymbalorúmque modo saliit. In arte quoque Choraulica se exercuit; ideò Auletes, per ludibrium vocatus est, in ea adeò se jactavit, ut non pigeret eum certamina in Regia celebrare, ad quæ ipse cum aliis concertaturus prodierit: unde Cicero cum ratione de illo dixit, non animo Regio esse qui neque genere erat Regio.

Princeps fuit populis odiosus, quum plurima tributa illis imposuerit, & ita eos vexavit, ut seditiones contra illum excitarint, & tandem è Regno expulerint. Crudelissimus fuit quippe, Berenicen filiam occidit, & primum ac locupletissimum quemque civem, ob eorum divitias corripiendas.

Hujus Ptolemæi Historiam scripsit Gallicè V. Cl. Baudelotius Parisinus anno 1698.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum & Chlamide ornatum ; in aversa parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ , sine aliis literis in area.

Satis frequens hic æneus ex modulo minimo nummus Regis Ptolemæi , in Antiquariorum cimeliis occurrit, quem Illustres illius veteris supellectilis studiosi Fr. Gottifredus & Leon. Agostini olim Romani , Ptolemæo Cleopatræ illius celebris patri adjudicabant, hanc etiam sententiam sequutus est noster Seguinus , & nuper V. Cl. Baudelotius , sed in hoc Principe ne ΑΥΛΗΤΟΥΣ id est Tibicinis cognomen cum Goltzio quæras illud est ludibrii , & non in publicis monumentis apponi minimè solitum ut & superiora Regum ΦΥΣΚΩΝΟΣ & ΛΑΘΥΡΟΥ.

Ego verò ab illis celebribus Romanis statuam ejus Ptolemæi Romæ in villa quadam esse repertum accepi , cum illius cognominis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ appellatione , quæ similem ut in nummo visitur , imaginem exhibebat.

Observandum in hujus Ptolemæi nummis literam L. , quæ λυκάβαντος sonat , id est anno , non reperiri , & ideò non alias literas pro numeralibus illius Regni accipiendas esse , si quidem anni pro certis sine hac antiqua Græcorum litera L. pro Λ vulgari haberi non debent , ut nummorum Ægyptiorum usus nos edocuit ; sed aliquam urbem in qua percussus est nummus forsan exhibet , sed potiùs , si affirmare audeam , sola Monetarii nota est , ut in nostris officinis solet , præsertim quum sola signatur.

Nec admittat pariter Lector , lauream pro diademate , in nummis hujus Ptolemæi , licèt radiis insignem in sequente nummo tulerit.

EX CIM. ILL. D. COLBERTI.

Caput Regis Corona radiata cum diademate ornatum supra humerum sinistra tridens , in aversa parte cornucopiæ cum pendulis & Corona radiata cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ; in area verò ΔΙ. id est Διοσπολιτῶν. cur non Διονύσου
T In-

Insignis est ille nummus non modò qùm sit aureus & quidem tetradrachmalis, sed qui exhibeat Auletem corona radiata illustrem cum tridente supra humerum. Ptolemæus Philometor se Deum in nummis Syriæ Regum exemplo, appellavit; hic non Dei nomenclationem, sed illorum insignia coronam nempe radiatam cum tridente sub Neptuni effigie tanquam altero maris numine accepit, postquam Archelæi Berenices suæ filiæ mariti Classem profligasset, superbum hoc victoriæ monumentum in nummis exhibere voluit.

Cicer. pro Rabir.

Cornucopiæ, alterum Ægypti Regum stemma est, ut in nummis magnæ Berenices, & Arsinoes Philadelphi observavimus: Ægyptus autem adeò erat fertilis, ut inde opes & populis abundantia, cujus cornucopiæ est Symbolum.

Literas initiales in nummis signatas, præsertim quum duæ observantur, ad urbium nomina in quibus percussi sunt nummi, hactenus revocavimus; has igitur interpretati sumus Διοπολιτῶν. Duæ erant adhuc Adriani Principis ævo, hujus nominis urbes, testibus ipsius nummis ΔΙΟΠ. ΜΕ. L. ΙΑ. Διοπολιτῶν μεγάλων λυκάβαντος ιά, *Diopolitarum Magnorum anno* undecimo. Hæc quidem in Thabaïde celebris erat, inter quatuor quas enumerat Stephanus de Urbibus in Ægypto.

PTOLEMÆUS DIONYSUS, REX ÆGYPTI. XII.

Ap. D. Foy Vaillant D. M. ex num. arg. dracm.

Lagid. 273. Ptol. Dion. 1.

PTolemæus Ptolemæi novi Dionysi filius natu major ex testamento patris annos tredecem in circa, Ægypti Regnum suscipit cum Cleopatra sorore 17. annum attingente, quam ducere in matrimonium debebat, at quum

quum esset puer adhuc, in ejus procuratione erant, Pothinus ejus nutricius, Achillas militum Præfectus, & Theodotus Chius ejus præceptor in eam ascitus; ob verò testamentum, quo illos sub tutela P. Romani pater posuerat, Senatus Ptolemæum & Cleopatram socios declaravit. LAGIDAR. an. 273.

Quum M. Bibulus Syriam Proconsul obtineret, & ipsa Provincia Parthorum irruptione gravaretur, duos egregiæ indolis filios, quos in Ægyptum mandaverat, revocavit, sed illos à Gabinianis militibus occisos cognovit; quorum interfectores, ad eum vinctos Regina Cleopatra misit, ut gravissimæ cladis ultionem, arbitrio suo exigeret, at ille oblato beneficio, quo nullum majus tribui lugenti potuerat, dolorem moderationi cedere coegit, carnificésque sanguinis sui, intactos è vestigio ad Cleopatram reduci jussit: dicendo, potestatem ejus vindictæ, non suam, sed Senatus esse debere. Lagid. 274. Ptol. Dion. 2. Val. Max. l. 4 c. 1.

Ptolemæus quum decimum quartum ætatis annum attigisset, Memphi inauguratus est, & in memoriam patris qui novi Dionysi cognomen habuerat, sibi appellationem Dionysi conservavit, & sic à patre sublata *novi* nomenclatione, distinctus est in actis Regiis. Porphyr. Gr. Euseb.

Orto civili bello inter Pompeium & Cæsarem, Pompeius Brundusium profectus Corn. Scipionem socerum in Syriam & Cn. Pompeium majorem filium in Ægyptum ad comparandas copias misit. Cleopatra beneficiorum à Pompeio erga patrem collatorum memor frumenti vim maximam illi misit, & filio dum Alexandriæ classem ingentem comparari jubet, ejus amore capta, cum illo formæ commercium habuit: Pompeius itaque 500. Gallos Germanósque, quos Gabinius in urbe præsidii causa apud Auletem reliquerat, adduxit, & naves 60. quibus præfuit. Lagid. 275. Ptol. Dion. 3. Plut. in Anton.

Propinqui & amici Ptolemæi rem indignam existimantes sub imperio esse feminæ & quòd illa omnia fratre contempto administraret, & ipsum Regno fraudare voluisset, mota seditione illam Alexandria ejecerunt. Cleopatra cùm Arsinoe juniore sorore in Syriam secessit, exercitum ibi paratura. Isidor. in Chron.

Classis Ægyptia quæ otiosa cum cetera Pompeiana stabat in Insula Corcyra, ubi audivit prælium in Pharsalicis campis esse commissum Alexandriam reversa est, & Ptolemæus, adversus copias quæ Cleopatra soror collegerat obviam ivit, jámque Rex à Castris Reginæ non longo spatio distabat, quum ecce Pompeius qui à Cæsare victus in Ægyptum navi contendebat.

Ille de loco ad quem se reciperet post pugnam Pharsalicam consilio capto, in Ægyptum navigare statuerat ad Ptolemæum, cujus patrem per Gabinium Regno restituerat, & cujus nunc amicitiam in mittenda ad se re frumentaria & classe expertus erat. Sol erat sub signo Libræ quum pervenit Pelusium versus, ubi ventus illum detulerat, at ubi in littore conspecto Regis exercitu navigare desiit, conjectánsque Regem adesse, ad eum misit, ut pro hospitio, atque amicitia patris, Alexandria reciperetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur.

Qui à Pompeio missi sunt, confecto Legationis officio, liberiùs cum militibus Regis colloqui cœperunt, eósque hortari, ut suum officium Pompeio præstarent, néve ejus fortunam despicerent. In hoc numero erant complures Pompeii milites quos ex ejus exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandriam, ut diximus, transduxerat, bellóque confecto ibi reliquerat. Cæs. lib. 3. comm. Appian civ. bel. Dio lib. 42.

His tum cognitis rebus, Rex nihil respondit & amici illius qui in procuratione erant Regni, sive timore adducti, ut postea prædicabant, ne sollicito exercitu Regio, Pompeius Alexandriam Ægyptúmque occuparet: Id. ibid.

LAGIDAR. an. 275. Plutarch. in Pomp. sive despecta ejus fortuna, iis qui erant ab eo missi palam libenter responderunt, eúmque ad Regem venire jusserunt: ipsi clam consilium iniverunt, quorum discrepaverunt sententiæ, quatenus hi rejiciendum alii vocandum & recipiendum sentiebant.

Id. ibid. At Theodotus facundiam & declamandi ostentans facultatem, neutrum esse ostendit explicatum, sed si recepissent eum, hostem Cæsarem ipsos habituros & Pompeium Dominum sin abegissent, in culpa futuros apud Pompeium, quòd ipsum repulerint: apud Cæsarem quòd non sint persecuti. Optimum ergo factum esse, ut accitum interficiant. Si quidem & illi rem gratam facturos, neque hunc formidaturos, adjecítque arridens, *mortuum non mordere.*

Id. ibid. Postquam in eam sententiam itum est, rem exequendam delegaverunt Achillæ. Hic Septimium quemdam, qui ordinem quondam duxerat sub Pompeio, Salviúmque alterum Centurionem, præterea tres vel quatuor ministros assumpsit. Dio l. 42. Ii verò, quo Pompeium deceptum minori labore interficerent, libenter se eum recipere dixerunt, Legatósque ejus, bono animo ut essent, monitos deduxerunt: atque ita lembis exiguis conscensis, ad Pompeium provecti sunt.

App. de bel. civ. lib. 2. Plut. in Pomp. Interim exercitus tanquam in hospitis honorem, secundùm littus, totus instructus in aciem, Ptolemæo in mediis versante, conspicuo veste purpurea. Fortè omnes primò res eorum qui Pompeium comitabantur, conscenderant ad eum, ut quid ageretur, conspicerent. Ut videre non Regium nec splendidum, nec Theophanis congruentem spei receptum, sed navi una piscatoria, paucos homines venire, non Regem obvium, non purpuratorum aliquem, suspectum eum contemptum habuerunt, monuerúntque Pompeium, dùm extra telorum jactum essent, retrorsum ut in salum ageret navem.

Id. ibid. Interea appropinquante navicula, prior assurrexit Septimius, ac latinè Pompeium Imperatorem appellavit, Achillas verbis Græcis salute data, hortatus est eum, ut in naviculam suam transiret, vadosum prædicans mare esse, nec triremis patiens, quòd brevia sabulosa haberet, simul naves aliquot Regiæ compleri conspiciebantur, & littus tenebant armati, ut nec elabi se, si mutarent consilium, viderent posse: Accedebat, quòd percussoribus diffidentiam ipsam præbituri essent injuriæ colorem.

Id. ibid. Salutata ergo Cornelia, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos Centuriones, ex libertis unum Philippum, & servum Scynem nomine, præ se in naviculam jussit descendere. Porrigente dextram ei ex navicula Achilla, ad uxorem & filium conversus Sophoclis Iambica pronuntiavit.

Quisquis domum elatam Tyranni accesserit,
Fit illius servus, licèt liber venerit.

Id. ibid. His postremùm quum suos esset affatus, ingressus est.

Satis amplo intervallo inter terram & triremem, ubi nemo eorum, qui in navicula erant, hilariter est Pompeium allocutus. Intuitus Septimium. Ecquid te, inquit, ego commilitonem quondam meum agnosco. Ille tantùm capite annuit, non est affatus, nec benignitatem ei ostendit ullam. Quum iterum jam immobiles silerent, tenens Pompeius in parvo libello conscriptam ab se Græcam orationem, qua uti apud Pompeium statuerat, eam cœpit legere.

Postquam terræ appropinquaverunt, Cornelia cum amicis ex navi anxia speculabatur eventum, cœpítque sustollere animos, quod ad descensionem multos ex Regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratia concurrentes: sed dum Philippum manu apprehendit Pompeius ut commodiùs surgeret, Septimius

ptimius primus à tergo trajecit; inde secundum eum Salvius, mox Achillas enses strinxerunt. Ille ambabus manibus faciem toga intexit, nec quicquam indignum se loquutus est, nec fecit, tantùm suspirio edito patienter ictus excepit duodesexagesimo ætatis anno completo pridiè natalem. LAGIDAR. an 275. Vell. Pater c. l. 2. c. 53.

Illi qui in navibus erant, ubi cædem spectaverunt, gemitum ediderunt ex littore inauditum, ancorísque properè solutis fugæ se mandavere. Benignus autem ventorum exmari afflatus fugam eorum adjuvit. Unde molientes persequi, eos Ægyptii destitere & tantùm partem cœperunt. Plutarch. in Pomp. Dio. lib. 42.

Pompeii caput resecuit Septimius, & servatum est ad Cæsaris adventum, truncus verò è navicula nudus projectus, spectare cupientibus est relictus, Philippus dùm satiarunt oculos apud eum remansit, deinde funeravit. Lucan. l. 9. Plutarc. in Pomp.

Postero die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus & littus legens, ut funeris pyram vidit, atque assistentem Philippum, nec dum satis eum agnitum. Quis hic, inquit, fato functus jacet? Ac aliquantulo interposito spatio suspirans, fortassis tu, inquit, Magne Pompeie. Paulò post egressum ex navi comprehenderunt Ægyptii, necaveruntque in custodia. App. civ. bel. l. 2.

Cæsar quum audiisset Pompeium Cypri visum, conjectans eum in Ægyptum iter habere propter necessitudines Regni reliquásque ejus loci opportunitates, cum Legionibus, una quam ex Thessalia se sequi jusserat, & altera quam ex Achaia à Fufio Legato evocaverat, equitibúsque 800. & navibus longis Rhodiis x. & Asiaticis paucis post tertium diem Alexandriam pervenit Rege Ptolemæo circa montem Pelusium adhuc hærente, & antequam Pelusio rediret, de Pompeii morte ibi cognovit. Cæs. de bel. civ. lib. 3. Dio lib. 42.

At quum tumultuantes Alexandrinos ob Pompeii cædem reperisset, non ausus est in terram ingredi, in ancoris substitit aliquandiù: atque primùm è navi egrediens clamorem militum audit, quos Rex in urbe, præsidii causa reliquerat, & cursum ad se fieri videt, quòd fasces ante ferrentur. In hoc omnis multitudo majestatem Regiam nimium prædicabat. Cæsarem non pœnituit in Regiam confugisse, militibus autem ejus aliquibus arma adempta sunt; reliqui, dum omnes naves ad littus perveniunt retrò avecti sunt. Id. ibid.

Hoc sedato tumultu, Theodotus caput Pompeii attulit & annulum obtulit, quem accipiens illachrymavit. Alii aiunt caput ab Achilla velamine involutum narrant ablatum. Cæsar illud in suburbio sepeliri jussit, sed percussoribus tantùm abfuit ut se gratiam debere fateretur, ut & facinus culpaverit, amicos & familiares Pompeii à Rege captos benignè accepit omnes. Liv. l. 112. Plut. in Cæs. App. bel. civ.

Cæsar priusquam ad ipsum appulisset exercitus, propter infrequentiam suorum, dabat se otio, comiter excipiens obvios & visendi causa urbem deambulando, mirabatur ejus pulchritudinem, & sapientiæ Professores plerósque stans audiebat, quod otium ei gratiam, & bonam existimationem paravit apud Alexandrinum populum. Id. ibid.

Etesiis ventis Alexandriæ detentus, cogendis pecuniis, dijudicandáque lite inter Ptolemæum & Cleopatram sororem trahebat, has enim controversias ad Pop. Romanum, & ad se, quòd esset Consul, pertinere existimans, atque magis officio suo convenire quòd superiore Consulatu cùm patre Ptolemæo, & lege, & S. C. societas erat facta, ostendit sibi placere Regem & sororem ejus exercitus quos haberent, dimittere & de controversiis jure apud se potiùs, quàm armis disceptare. Cæs. bel. civ. Plut. in Cæs. Dio l. 42. Oros. l. 6. c. 15.

Pothinus Ptolemæi nutricius & in ejus procuratione, primùm inter Aulicos quæri atque indignari cœpit, Regem ad dicendam causam evocari, & clam Cæsari struebat insidias, quapropter ferunt eum exinde cœpisse corporis tuendi caussa in conviviis pernoctare. Ac propalam Pothinus multa ad Cæsaris intolerabilem invidiam & contumeliam loquebatur faciebátque. Iid. ibid.

LAGIDAR. Nam vitiosissimum & vetustissimum militibus metiebatur frumentum, addens, ferrent & acquiescerent, quòd vescerentur alienis. Ad cœnas vasis ligneis & figulinis jussit ministrari aurea & argentea Cæsarem ferens omnia accepisse in solutum. Quippe patri Regis Cæsar, septingenties expensum ferebat, ex quibus cetera liberis ejus Cæsar antè condonaverat. Quadringenties tunc repetebat, ad sustinendum exercitum. Quum Pothinus diceret ei, in præsentia ut abiret, & magnis negotiis insisteret, post eum gratia creditum ablaturum, ad quod Cæsar, minimè se Ægyptiorum consilium requirere respondit.

an. 275. Id. ibid.

Dio lib. 42. Cleopatra quum hactenus per alios causam suam contra Ptolemæum fratrem apud Cæsarem egisset, simul atque naturam Cæsaris cognovit: erat autem ille amoribus quàm maximè obnoxius, per inter nuntios Cæsari quæsta erat se proditam ab amicis, cupere que ipsam per se apud eum prosequi, at quum impetrasset à Cæsare ut sub aspectum ejus veniret, ita se se exornavit & composuit, ut simul quàm maximam dignitatem præ se ferret, simul misericordiam Cæsari moveret.

Id. ibid. Ipsa ex agro, ubi tunc erat, unum secum trahens ex amicis Siculum Apollodorum, exiguo acatio conscensa, primis jam tenebris applicuit ad Regiam. Quum nulla alia ratione posset latere, culcitra involuta protendit se in longum. Apollodorus constrictam loro culcitram per portam ad Cæsarem intulit.

Id. ibid. Cleopatra affusa genibus Cæsaris, partem Regni poscebat: ipsa verò inter alias omnibus mulieribus formæ elegantia præstabat, tunc flore ætatis admodum erat conspicua; intererátque ei in voce summus lepos, ita ut cum quocumque colloqueretur, gratia eum demulceret: denique tanta ejus aspectum orationémque vis comitabatur, ut allicere etiam ab amore vel natura vel ætate alienissimum quemque hominem ad sui amorem valeret. Quibus rebus instructa in rem suam existimabat fore, si ad Cæsaris colloquium admitteretur, ínque sua venustate præsidium causæ reponebat.

Id. ibid. Cæsar ubi vidit Cleopatram, loquentem nonnihil audivit, ita confertim mancipium ejus factus, ut statim sub auroram Ptolemæum accersiverit, & pacificationem tentaverit, at quòd improviso suam sororem intus esse viderit, ita Regis animum ita inflammavit, ut prosiliens ad populum, proditum se clamaret, ac denique diadema capite detractum abjiceret. Magno inde tumultu coorto, Ptolemæum Cæsariani milites intrò abripuerunt, Ægyptii autem commoti sunt: ac nisi Cæsar metu perculsus ad eos prodiisset, déque loco tuto omnia se, quæ vellent, facturum se promisisset: ipso primo impetu Regiam, quam terra maríque invadebant, occupassent: neque enim Romanis, qui se apud amicos versari credebant, ullæ ad resistendum aderant vires.

Cæs. lib. 3. Dio. l. 42. Post hæc Cæsar in concionem cum Ptolemæo ac Cleopatra progressus, patris eorum testamentum de scripto recitavit, quo præcipiebatur, ut more Majorum apud Ægyptios inter se quidem illi matrimonio jungerentur, Regnúmque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent. His addens Cæsar, suum, qui Dictaturam gereret, omnémque Populi R. potestatem obtineret, esse ut liberos curaret, & patris voluntatem exequeretur. Ptolemæo & Cleopatræ Ægypti Regnum dedit, Arsinoe autem alteri filiæ, Ptolemæóque juniori Germanis horum, Cyprum largitus est: atque in hunc modum is tumultus tunc sedatus est.

Cæs. ibid. Plut. in Cæs. Dio l. 42. Sed non multò pòst novus motus coortus est, adeò ut ad bellum quoque res deveniret: Pothinus enim Eunuchus cui Ptolemæi pecuniarum procuratio commissa fuerat, veritus ne ejus rei causa ad supplicium deposceretur, clam ad Achillam, qui etiamnum apud Pelusium morabatur, misit, eúmque terroribus ac spe propositis, in societatem suorum consiliorum pertraxit:

xit: deinde reliquos quoque qui in armis erant, sibi conciliavit, injecta suspicione Cæsarem quidem componendæ turbæ causa Regnum utrisque simul dedisse, sed progressu temporis soli Cleopatræ id attributurum. Videbatur autem res indigna, sub imperio esse feminæ. Erant tum ipsis eæ copiæ, quibus se Cæsarianis pares esse confidebant: cum his rectà Alexandriam contendentes, ad defensionem se comparabant. LAGIDAR. an. 275.

Subitò exercitus Regius, equitatúsque omnis venire in urbem nunciatur. Cæsaris copiæ nequaquam erant tantæ ut eis extra oppidum, si esset dimicandum, confideret; relinquebatur, ut se suis locis oppidò teneret, consiliúmque Achillæ cognosceret. Milites tamen in armis esse jussit, regémque hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximè autoritatis, Legatos ad Achillam mitteret, & quid esset suæ voluntatis ostenderet. Cæs. bel. civ. l. 3.

Missi sunt à Ptolemæo Dioscorides & Serapion qui ambo Legati Romam iverant, magnámque apud patrem Ptolemæum autoritatem haberent, ad Achillam ipsi pervenerunt. Quos ille quum in conspectu ejus venissent, priusquam audiret, aut cujus rei causa missi essent, cognosceret, corripi ac interfici jussit. Quorum alter accepto vulnere occupatus per suos pro occiso sublatus, alter interfectus est. Id. ibid.

Quo facto Regem ut in sua potestate haberet, Cæsar effecit, magnámque, Regium nomen apud suos, autoritatem habere existimans & ut potiùs privato paucorùm & latronum consilio, quàm Regio susceptum videretur.

Erant cum Achilla copiæ, ut neque numero, neque genere hominum, neque usu rei militaris contemnendæ viderentur millia enim 20. in armis habebat. Hæ constabant è Gabinianis militibus, qui jam in consuetudinem Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, & nomen disciplinámque P. Romani dedidicerant, uxorésque duxerant, ex quibus plerique liberos habebant. Id. ibid.

His accedebant collecti ex prædonibus latronibúsque Syriæ, Ciliciæque Provinciæ finitimarúmque regionum. Multi præterea capitis damnati, exulésque convenerant: fugitivísque omnibus Romanis certus erat Alexandriæ receptus, certáque vitæ conditio, ut dato nomine, militum essent numero: quorum si quis à Domino comprehenderetur, concursu militum eripiebatur, ipsi pro suo periculo defendebant. Hi bona locupletum diripere stipendii augendi causa, Regis domum obsidere, Regno expellere alios, alios accersere, vetere quodam Alexandrini exercitus instituto consueverant. Id. ibid.

Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Alexandriæ bellis, hi Ptolemæum patrem in Regnum reduxerant, hi Bibuli filios duos interfecerant, bella cum Ægyptiis gesserant, hunc usum rei militaris habebant His copiis fidens Achillas, paucitatémque militum Cæsaris despiciens occupat Alexandriam, præterea urbis partem, quam Cæsar cum militibus tenebat, primo impetu domum ejus irrumpere conatus est. Cæsar dispositis per vias cohortibus impetum ejus sustinuit. Id. ibid.

Eodémque tempore pugnatum est ad portum, ac longè maximam ea res attulit dimicationem, simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur, & magna multitudine naves longas occupare Ægyptii conabantur: quarum erant auxilio 50. missæ ad Pompeium; quæ prælia in Thessalia facto, domum redierant. Illæ triremes omnes, & quinqueremes erant aptæ instructæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has 22. erant, quæ præsidii causa Alexandriæ esse consueverant, constratæ omnes, quas si occupassent, classe Cæsari erepta, portum ac mare totum in sua potestate haberent, commeatu auxiliísque Cæsarem prohiberent. Id. ibid.

Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit, quum Cæsar celerem Id. ibid.

LAGIDAR an. 275. lerem in ea re victoriam, Ægyptii salutem suam consistere viderent; sed rem obtinuit ille, omnésque eas naves & reliquas quæ erant in navalibus, quod tam latè tueri tam parva manu non poterat, incendit; flamma partem urbis & bibliohecam in qua quadringenta erant millia librorum invasit.

Orosl. l. 6. c. 15. Id. ibid. Deinde Cæsar ad Pharum navibus milites exposuit, quam occupavit, atque ibi præsidium posuit. Quipus rebus est effectum uti tutò frumentum, auxiliáque navibus ad eam supportari possent, dimisit enim circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, reliquis oppidi partibus sic est pugnatum, ut æquo prælio discederetur, & neutri pellerentur, id efficiebant angustiæ loci, paucísque utrimque interfectis, Cæsar loca maximè necessaria complexus, nocte præmunivit: hoc tractu oppidi pars erat Regiæ exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus, & theatrum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditúsque habebat ad portum, & ad reliqua navalia. Has munitiones insequentibus auxit diebus, ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur.

Cæs. l. 3. Hert. de bel. Alex. Continentem omnem terram, iis locis demptis quæ Cæsar munitionibus clauserat, Achillas tenebat.

Dio lib. 42. Lagid. 276. Dion. 4. Interea misit Cæsar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, Rhodo atque ex Syria Ciliciáque omnem classem arcessit, ex Cretas sagittarios, equites ab Rege Nabatæorum Malco accepit, tormenta undique conquiri, & frumentum mitti, auxiliáque adduci jussit. Domitium Calvinum per litteras de magno suo periculo edocuit, flagitavítque ab eo ut quàm primùm sibi subsidia mitteret, propiúsque ipse Alexandriam per Syriam accederet. Mithridates verò Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatísque in amicitia Cæsaris, in Syriam Ciliciámque est missus ad auxilia arcessenda.

Id. ibid. Dum hæc geruntur Ganymedes quidam Eunuchus, Arsinoen negligentiùs custoditam furtim ad Ægyptios traduxit, eáque illi Regina constituta, jam eo majori studio bello incubuerunt, quòd Ducem ex Ptolemæorum prosapia nacti essent. Ea propter Cæsar Pothinum veritus ne is quoque Ptolemæum furtim auferret, interfecit. Alii alteram mortis causam afferunt. Quum Pothinus in parte Cæsaris esse videretur, ad Achillam nuncio mitteret, hortarettúrque ne negotio desisteret, néve animo deficeret, indicatis deprehensísque internuntiis, à Cæsare necatus est.

Id. ibid. Cæsar palam deinceps Regem diligenti custodia asservavit. Quo facto magis etiam exasperatis Ægyptiorum animis, quum eorum numerus subinde cresceret, munitiones quotidie augebantur, atque omnes oppidi partes, quæ minùs firmæ esse viderentur, testudinibus atque musculis aptantur: ex ædificiis per foramina in proxima ædificia arietes immittuntur, quantúmque aut ruinis dejicitur, aut per vim recipitur loci, in tantùm mutationes proferuntur.

Id. ibid. Studebat Cæsar maximè ut quam angustissimam partem oppidi palus à meridie interjecta efficiebat, hanc operibus vineísque agendis, à reliqua parte urbis excluderet, illud sperans, primùm, ut quum esset in duas partes urbs divisa, acies uno consilio atque imperio administraretur, deinde ut laborantibus succurri, atque ex altera oppidi parte auxilium ferri posset; imprimis verò, ut aqua pabulóque abundaret, quarum alterius rei copiam exiguam, alterius nullam omninò facultatem habebat, quod utrumque palus largè præbere poterat.

Hirt. de bel. Alex. Neque verò Alexandrinis ingerendis negotiis cunctatio ulla aut mora inferebatur: nam in omnes partes, per quas fines Ægypti, regnúmque pertinet, Legatos, conquisitoréсque delectus habendi causâ miserant; manúmque numerum telorum, atque tormentorum convexerant, & innumerabilem

lem multitudinem adduxerant; nec minùs in urbe maximæ armorum erant institutæ officinæ: servos præterea puberes armaverant: quibus domini locupletiores victum quotidianum, stipendium dabant. LAGIDAR. an. 276.

Hac multitudine disposita, munitiones semotarum partium tuebantur, veteranas cohortes vacuas in celeberrimis urbis locis habebant, ut quacumque regione pugnaretur, integris viribus ad auxilium ferendum opportunæ essent. Omnibus viis atque angiportis triplicem vallum obduxerant, erat autem quadrato extructus saxo nec minus 40. pedes altitudinis habebat, quæque partes urbis inferiores erant, has altissimis turribus denorum tabulatorum munierant. Præterea alias ambulatorias totidem tabulatorum confixerant, subjectisque eis rotis, funibus, jumentisque objectis directis, plateis in quamcumque erat visum, partem movebant. Ibid.

Urbs fertilissima & copiosissima omnium rerum apparatus suggerebat. Ipsi homines ingeniosissimi atque acutissimi, quæ à Romanis fieri viderant, ea solertia efficiebant, ut Romam illorum opera imitari viderentur, & sua sponte multa reperiebant: unóque tempore & Romanas munitiones infestabant & suas defendebant: atque hæc Principes in consiliis concionibúsque agitabant, P. Romanum paulatim in consuetudinem ejus Regni venire occupandi: paucis annis antè Gabinium, cum exercitu fuisse in Ægypto: Pompeium se ex fuga eodem recepisse? ac Cæsarem venisse cum copiis: neque morte Pompeii quidquam profectum, quo minus Cæsar apud se commoraretur: quem si non expulissent, futuram ex Regno Provinciam: idque agendum maturè, namque eum, interclusum tempestatibus propter anni tempus, recipere transmarina auxilia non posse. Ibid.

Quum Romani milites ex Syria nondum advenissent, Cæsar ad amicitiam hostes perducendi, consilium cepit, Ptolemæúmque eo in loco, unde ab illis exaudiri posset constitutum, Ægyptiis dicere jussit, ne se quidquam adversi pati, neque bello opus esse, proinde pacem componerent, se curaturum ut conditiones convenirent. Quæ si ipse sua sponte ita pronuntiasset, utique ut bellum pace mutaretur, effecisset, nunc suspicati ad hoc eum à Cæsare subornatum esse, nihil à proposito deflexerunt. Dio l. 42.

Interim dissensione orta inter Achillam qui veterano exercitui præerat, & Arsinoen Regis Ptolemæi juniorem filiam, quum uterque utrique insidiaretur, & summam Imperii, ipse obtinere vellet, præoccupat Arsinoe per Ganymedem Eunuchum nutricium suum atque Achillam interficit, hoc occiso ipsa sine ullo socio & custode, omne Imperium obtinebat, & Dux exercitus Ganymedes constituitur. Is suscepto officio largitionem in milites auget, reliqua pari diligentia ministrat. Hirt. de bel. Alex.

Alexandria est ferè tota suffosa, specúsque habet ad Nilum pertinentes, quibus aqua in privatas domos inducitur, quæ paulatim spatio temporis liquescit ac subsidit, hac uti Domini ædificiorum, atque eorum familia consueverunt; nam quæ flumine Nilo fertur adeo limosa atque turbida, ut multos variósque morbos efficiat; sed ea plebs ac multitudo contenta est necessariò, quòd fons urbe tota nullus est, hoc tamen flumen in ea parte urbis erat, quæ ab Alexandrinis tenebatur, quo facto est admonitus Ganymedes posse Romanos aqua intercludi; qui distributi munitionum tuendarum causa, vicatim ex privatis ædificiis, specubus, & puteis extracta aqua utebantur. Id. ibid.

Hoc probato consilio magnum ac difficile opus aggreditur, interseptis enim specubus, atque omnibus urbis partibus exclusis, quæ ab ipso tenebantur, aquæ magnam vim ex mari rotis ac machinationibus exprimere contendit, hanc locis superioribus fundere in partem Cæsaris non intermittebat, quam ob rem salsior paulò præter consuetudinem aqua trahebatur ex proximis ædificiis magnámque hominibus admirationem præbebat, quam ob causam Id. ibid.

 sam

LAGIDAR. an. 276. ſam accidiſſet; nec ſatis ſibi ipſi credebant, quum ſe inferiores ejuſdem generis, ac ſaporis, aqua dicerent uti, atque ita conſueſcent, vulgóque inter ſe conferebant & deguſtando, quantùm inter ſe differrent aquæ, cognoſcebant; parvo verò temporis ſpatio, hæc propior bibi non poterat omnino, illa inferior, corruptior jam, ſalſiórque reperiebatur.

Id. ibid. Quo facto dubitatione ſublata, tantùm inceſſit tumor, ut ad extremum caſum omnes deducti viderentur, atque alii morari Cæſarem dicerent quin naves exſcendere juberet: alii multò graviorem extimeſcerent caſum, neque cælari Alexandrinos poſſent in apparanda fuga, quum hi tam parvo ſpatio diſtarent ab ipſis, neque illis imminentibus atque inſequentibus, ullus in naves receptus daretur. Erat autem magna multitudo oppidanorum in parte Cæſaris, quam domiciliis non moverat, quòd ea ſe fidelem palam Romanis eſſe ſimulabat & deſciviſſe à ſuis videbatur.

Id. ibid. Cæſar ſuorum timorem conſolatione & ratione minuebat; nam puteis foſſis aquam dulcem poſſe reperiri affirmabat, omnia quum littora naturaliter aquæ dulcis venas haberent, quòd ſi alia eſſet littoris Ægyptii natura, atque omnium reliquorum; tamen quia mare liberum tenerent, neque hoſtes claſſem haberent, prohiberi ſe non poſſe, quominus quotidie aquam navibus peterent, vel à ſiniſtra parte, à Paratonio, vel à dextra ab Inſula, quæ diverſæ navigationes nunquam uno tempore à diverſis ventis præcluderentur.

His addit fugæ nullum eſſe conſilium non ſolùm iis, qui primam dignitatem haberent, ſed ne iis quidem, qui nihil, præterquam de vita cogitarent, magno negotio impetus hoſtium adverſis ex munitionibus ſuſtineri: quibus relictis, nec loco, nec numero pares eſſe: magnam autem moram & difficultatem adſcenſum in naves habere, præſertim ex ſcaphis: ſummam eſſe contra in Alexandrinis velocitatem, locorúmque & ædificiorum notitiam, hos præcipuè in victoria inſolentes, præcurſuros & loca excelſiora, atque ædificia occupaturos: ita fuga navibúſque Romanos prohibituros: proinde ejus conſilii obliviſcerentur, atque omni ratione eſſe vincendum cogitarent.

Hac ratione apud ſuos habita, atque omnium mentibus excitatis, dat Centurionibus negotium, ut reliquis operibus intermiſit ad fodiendos puteos animum conferunt, néve quam partem nocturni temporis intermittant. Quo ſuſcepto negotio, atque omnium animis ad laborem incitatis, magna una nocte vis aquæ dulcis inventa eſt: ita operoſis Alexandrinorum machinationibus, maximíſque conatibus, non longi temporis labore occurſum eſt.

Id. ibid. Eo biduo Legio XXXVII. ex dedititiis Pompeianis militibus cum frumento armis, telis, tormentis, impoſita in naves à Domitio Calvino ad littora Africæ paulò ſupra Alexandriam delata eſt: hæ naves Euro qui multos dies continenter flabat, portum capere prohibebantur, ſed loca ſunt egregia ad tenendas ancoras; hi quum diù retinerentur, atque aquæ inopiâ premerentur, navigio auctuario Cæſarem faciunt certiorem. Cæſar ut per ſe conſilium caperet, quid faciendum videretur, navim conſcendit, atque omnem claſſem juſſit, nullis ſuis militibus impoſitis; quum longiùs paulò diſcederet, munitiones nudare nolebat, quúmque ad eum locum acceſſiſſet, qui appellatus Cherroneſus; aquandíque cauſa remiges in terram expoſuiſſet, nonnulli ex numero, quum longiùs à navibus prædatum proceſſiſſent, ab equitibus hoſtium ſunt excepti: ex iis cognoverunt, Cæſarem ipſum in claſſem veniſſe, nec ullos milites in navibus habere.

Id. ibid. Qua re comperta, magnam ſibi facultatem, fortunam obtuliſſe benè gerendæ rei crediderunt: itaque naves omnes quas paratas habuerant, ad navigandum, propugnatoribus inſtruxerunt, Cæſaríque redeunti cum claſſe

occur-

occurrerunt: qui duabus de causis eo die dimicare nolebat: quòd & nullos milites in navibus haberet, & post horam decimam diei res agebatur, nox autem allatura videbatur majorem fiduciam illis, qui locorum notitia confidebant: sibi etiam hortandi suos auxilium defuturum; quòd nulla satis idonea esset hortatio, qua neque virtutem posset notare, neque inertiam. LAGIDAR. an. 276.

Quibus de causis, naves, quas potuit Cæsar ad terram detrahit, quem in locum illos successuros non existimabat, erat una navis Rhodia in dextro Cæsaris cornu longè ab reliquis collocata, hanc conspicati hostes, non tenuerunt sese, magno impetu quatuor ad eam constratæ naves & complures apertè contenderunt, cui coactus Cæsar ferre subsidium: ne turpiter in conspectu contumeliam acciperet, quamquam, si quid gravius accidisset, meritò casurum judicabat. Id. ibid.

Prælium commissum est magna contentione Rhodiorum, qui quum in omnibus dimicationibus & scientia & virtute præstitissent, tum maximè illo tempore totum onus sustinere non recusabant, ne quòd suorum culpa detrimentum acceptum videretur, ita prælium secundissimum est factum, capta est una hostium quadriremis, depressa est altera, deinde omnes epibatis nudatæ: magna præterea multitudo in reliquis navibus propugnatorum est interfecta, quod nisi nox prælium diremisset, tota classe hostium Cæsar potitus esset. Hac calamitate perterritis hostibus, adverso vento leniter flante, naves onerarias Cæsar remulco victricibus suis Alexandriam deducit. Id. ibid.

Eo detrimento adeò sunt fracti Alexandrini, quum non jam virtute propugnatorum, sed scientia Classiariorum viderent. Postquam Ganymedes in consilio confirmavit sese & eas, quæ essent amissæ, restiturum, & numerum adaucturum magna spe & fiducia veteres reficere naves, accuratiúsque huic rei studere atque inservire instituerunt: ac tametsi ampliùs ex navibus longis in portu navalibúsque amiserant, non tamen reparandæ classis cogitationem deposuerunt; videbant enim non auxilia Cæsari, non commeatus supportari posse, si classe ipsi valerent. Id. ibid.

Præterea nautici homines & urbis & regionis maritimæ, quotidianóque usu à pueris excitati ad naturale ac domesticum bonum refugere cupiebant, & quantùm parvulis navigiis profecissent, sentiebant: itaque omni studio ad parandam classem incubuerunt. Erant ostiis Nili custodiæ exigendi portorii causa dispositæ. Naves veteres erant in occultis Regiæ navalibus, quibus multis annis ad navigandum non erant usi, has reficiebant: illas Alexandriam revocabant, deerant remi, porticus, gymnasia, ædificia publica detegebant, asseres remorum usum obtinebant, aliud naturalis solertia, aliud urbis copia subministrabat. Postremò non longam navigationem parabant, sed præsentis temporis necessitati serviebant, & in ipso portu confligendum videbant: itaque paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22. quinqueremes 5. confecerunt; ad has minores apertásque complures adjecerunt, & in portu periclitati remigio quid quæque earum efficere posset idoneos milites imposuerunt, séque ad confligendum omnibus rebus paraverunt. Id. ibid.

Cæsar Rhodias naves 9. habebat, Ponticas 12. Lycias 5. ex Asia 12. ex his quinqueremes 5. erant, & quadriremes 10. reliquæ infrà hanc magnitudinem, & pleræque apertæ, tamen virtute militum confisus, cognitis hostium copiis, se ad dimicandum parabat. Postquam eò ventum est, ut sibi uterque eorum confideret. Cæsar pharum classe circumvehitur, adversásque naves hostibus constituit, in dextro cornu Rhodias collocat, in sinistro ponticas, inter has spatium 600. passuum relinquit, quod satis esse ad explicandas naves videbatur; post hunc ordinem reliquas naves subsidio di- Id. ibid.

V 2 stribuit

LAGIDAR an. 276. stribuit quæ quamque earum sequatur, & cui subveniat, constituit, atque imperat.

Id. ibid. Non dubitanter Alexandrini classem producunt, atque instruunt, in fronte collocant 23. reliquas subsidiarias in secundo ordine constituunt, magnum præterea numerum minorum navigiorum & Scapharum producunt cum malleolis, ignibúsque, si quid ipsa multitudo, & clamor & flamma Romanis terroris afferre possent. Erant inter duas classes vada transitu angusto, quæ pertinent ad regionem Africæ, satísque diù inter ipsas est expectatum, ab utris transeundi fieret initium: propterea quòd, eò qui intrassent, & ad explicandam classem & ad receptum, si durior accidisset casus, impeditiones ferè videbantur.

Id. ibid. Rhodiis navibus præerat Euphranor animi magnitudine ac virtute magis cum Romanis, quàm cum Græcis, comparandus, hic ob notissimam scientiam delectus est à Rhodiis, qui imperium classis obtineret, qui ubi Cæsaris animum advertit. Videris mihi, inquit, Cæsar vereri, si hæc vada primus navibus intraveris, ne priùs dimicare cogaris, quam classem possis explicare, nobis rem committere, nos prælium sustinebimus, neque tuum judicium fallemus, dum reliqui subsequantur, hos diutiùs in nostro conspectu nobis & dedecori & dolori est.

Id. ibid. Cæsar illum adhortatus, atque omnibus laudibus prosequutus, dat signum pugnæ, progressas ultra vadum 4. Rhodias naves circumsistunt Alexandrini, atque in eas impetum faciunt, sustinent illi, atque arte sollertiáque se explicant: ac tantùm doctrina potuit, ut in dispari numero, nulla transversa hosti objiceretur, nullius remi detergerentur, sed semper, venientibus adversæ occurrerent interim sunt reliquæ subsequutæ, nam necessariò discessum ab arte est propter angustias loci, atque omne certamen in virtute consistit.

Id. ibid. Neque verò Alexandriæ aut Romanorum aut oppidanorum, qui aut in opere, aut in oppugnatione occupatum animum haberet, quà altissima tecta peteret, precibúsque ac votis victoriam suis à Diis immortalibus exposceret. Minimè autem erat par prælii certamen, Romanis prorsus neque terra neque mari effugium dabatur victis, omniáque victoribus erant; futura in incerto, Alexandrini, si superassent navibus, omnia tenerent, si inferiores fuissent, reliquam tamen fortunam periclitarentur, simul illud grave ac miserum videbatur, per paucos dies de summa rerum, ac de salute omnium decertare; quorum si quis aut animo aut virtute cessisset, reliquis etiam esset cavendum quibus pro se pugnandi facultas non fuisset.

Hæc superioribus diebus suis exposuerat Cæsar, ut hoc majori animo contenderent, quòd omnium salutem sibi commendatam viderent, eadem suum quisque contubernalem, amicum, votum prosequens erat obtestatus, ne suam atque omnium falleret opinionem, quorum judicio delectus ad pugnam proficisceretur: itaque hoc animo est decertatum, ut neque maritimis nauticísque solertia, atque ars præsidium ferret, neque numero navium præstantibus multitudo prodesset, neque fidei ad virtutem ex tanta multitudine viri Romanorum virtuti possent adæquari.

Id. ibid. Capitur hoc prælio quinqueremis una, & biremis cum defensoribus remigibúsque, & deprimuntur tres, Romanis incolumibus omnibus, reliquæ propinquam fugam ad oppidum capiunt; quas protexere ex molibus atque ædificiis imminentibus, & Romanos adire propiùs prohibuerunt. Hoc ne sibi sæpiùs accidere posset, omni ratione Cæsar contendendum existimavit ut Insulam, molémque ad Insulam pertinentem in suam redigeret potestatem: perfectis enim magna ex parte munitionibus in oppido & illam & urbem uno tempore tentari posse confidebat.

Id. ibid. Quo capto consilio cohortes 10. & levis armaturæ electos, quos idoneos

ex

ex equitatibus Gallis arbitrabatur, in navigia minora, ſcaphásque imponit, LAGIDAR.
alteram Inſulæ partem diſtinendæ manus cauſa cum conſtratis navibus aggreditur, præmiis magnis propoſitis; qui primus Inſulam cepiſſet; at primo impetum Romanorum pariter ſuſtinuerunt; uno enim tempore & ex tectis ædificiorum pugnabant, & littora armati defendebant, quo propter aſperitatem loci non facilis Romanis aditus dabatur & ſcaphas navibúſque longis 5. mobiliter & ſcienter anguſtias loci tuebantur. an. 276.

Sed ubi locis primùm cognitis, vadiſque pertentatis, pauci Romani in locis conſtiterunt, atque hos ſunt alii ſubſecuti; conſtantérque in eos qui in littore æquo inſtiterant, impetum fecerunt. Omnes Pharitæ tergo verterunt, his pulſis cuſtodia portus relicta, ad littora & vicum applicuere ſéque ex navibus ad tuenda ædificia ejecere; neque verò diutiùs ipſi, ex munitione ſe continere potuere, etſi erat non diſſimile atque Alexandriæ, genus ædificiorum (ut minora majoribus conferantur) turréſque editæ & conjunctæ muri locum obtinebant, neque Romani aut ſcalis, aut cratibus, aut reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum. Id. ibid.

Ut terror hominibus mentem, conſiliúmque eripit & membra debilitat, ſic tunc accidit. Qui ſe in æquo loco ac plano pares eſſe confidebant, iidem perterriti fuga ſuorum, & cæde paucorum 30. pedum altitudine in ædificiis conſiſtere auſi non ſunt, ſéque per molem, in mare præcipitaverunt, & 800. paſſuum intervallum ad oppidum enataverunt. Multi tamen ex iis capti interfectique ſunt, ſed numerus captivorum omninò fuit 600. Id. ibid.

Cæſar præda militibus conceſſa, ædificia diripi juſſit, caſtellúmque ad pontem, qui propior erat Pharo communivit, atque ibi præſidium poſuit, hunc fuga Pharitæ reliquerant, fortiorem illum, propinquiorémque oppido Alexandrini tuebantur, ſed cùm poſtero die ſimili ratione aggreditur, quòd his obtentis duobus omnem navigiorum excurſum & repentina latrocinia ſublatum iri videbatur, jámque eos, qui præſidio eum locum tenebant, tormentis è navibus ſagittariiſque depulerat, atque in oppidum redegerat, & cohortium trium inſtar in terram expoſuerat; non enim plures conſiſtere anguſtiæ loci patiebantur, reliquæ copiæ in navibus ſtationem obtinebant. Id. ibid.

Quo facto imperat pontem adverſus hoſtem prævallari, & qua exitus navibus erat, fornice extructo, quo pons ſuſtinebatur, lapidibus oppleri atque obſtrui, quorum altero opere effecto nulla omninò ſcapha egredi poſſet; altero inſtituto, omnes Alexandrinorum copiæ ex oppido ſe ejecere, & contra munitiones pontis latiore loco conſtiterunt: eodémque tempore, quæ conſueverant navigia per pontes ad incendia onerariarum emittere; ad molem conſtituerunt. Pugnabatur à noſtris ex ponte, ex mole & ab illis ex area, quæ erat adverſus pontem, & ex navibus contra molem. Id. ibid.

In his rebus occupato Cæſare, militéſque hortante remigum magnus numerus & Claſſiariorum ex longis navibus Romanis ſe ejecit. Pars eorum ſtudio ſpectandi ferebatur; pars jam cupiditate pugnandi. Hi primùm navigia hoſtium lapidibus ac fundis à mole repellebant; ac multùm proficere multitudine telorum videbantur, ſed poſtquam eum locum ab latere eorum aperto auſi ſunt egredi ex navibus Alexandrini pauci, ut ſine ſignis certiſque ordinibus, ſine ratione prodierant, ſic temerè in naves refugere cœperunt, quorum fuga incitati Alexandrini ex navibus egrediebantur, Romanóſque acriùs inſequebantur, ſimul qui in navibus longis remanſerant ſcalas rapere navéſque à terra repellere properabant ne Alexandrini navibus potirentur. Id. ibid.

His omnibus rebus perturbati milites Romani cohortium trium quæ in ponte ac prima mole conſtiterant, quum poſt ſe clamorem exaudirent, fu- Id. ibid.

 gam

LAGIDAR. an. 276. gam ſuorum viderent, magnam vim telorum adverſi ſuſtinerent, veriti ne à tergo circumvenirentur, & diſceſſu navium omninò reditu intercluderentur, munitionem in ponte inſtitutam reliquerunt & magno curſu incitati ad naves contenderunt, quorum pars maxima navis multitudine hominum atque onere depreſſa eſt, pars reſiſtens & dubitans quid eſſet capiendum conſilii ab Alexandrinis interfecta eſt: nonnulli feliciores expeditas ad ancoram naves conſecuti incolumes diſceſſerunt, pauci allevari ſcutis & animo ad conandum nixi, ad proxima navigia adnatarunt.

Id. ibid. App. l. 4. c. 2. Cæſar quoad potuit cohortando ſuos ad pontem & munitiones contendere, eodem in periculo verſatus eſt, poſtquam univerſos cedere animadvertit, ſolus in ponte interclusus premente hoſte abjecit purpuram & in mare deſiliit, inſectantibúſque diù ſub aquis natavit, per intervalla tantùm reſpirans prolato capite. Alii nando per 200. paſſus elata læva ne libelli, quos tenebat, madefierent. Alii paludamentum mordicus traxiſſe ne ſpolio poti-retur hoſtis. Alii relictum ab eo in fluctibus fuiſſe paludamentum dicunt, ſeu fato, ſeu conſilio, ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxíſque peteretur, tandem ad navem unicam adnatans, porrectis manibus, agnitus eſt & ſervatus, indéque ſuis laborantibus ſubſidio ſcaphas mittens, nonnullos conſervavit.

Suet. in Jul. Flor. l. 4. c. 2.

Hirt. de bel. Alex. Navi quidem ejus multitudine depreſſa militum una cum hominibus interiit, hoc prælio deſiderati ſunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paulò ultra eum numerum Claſſiarii & remiges. Alexandrini eo loco caſtellum magnis munitionibus, multíſque tormentis confirmarunt, atque egeſtis ex mari lapidibus liberè ſunt uſi poſtea ad mittenda navigia.

Id. ibid. Hoc detrimento milites Romani tantùm abfuerunt ut perturbarentur, quin incenſi potiùs atque incitati magnas acceſſiones fecerint in operibus Alexandrinorum expugnandis, in præliis quotidianis, quandoque ſors obtulerat procurrentibus & erumpentibus haſtis manum comprehendi multùm operibus & ardentibus ſtudiis militum, nec divulgata Cæſaris cohortatio ſubſequi legionum aut laborem, aut pugnandi poterat cupiditatem, ut magis deterrendi & continendi à perículoſiſſimis eſſent dimicationibus, quàm incitandi ad pugnandum.

Id. ibid. Alexandrini quum Romanos & ſecundis rebus confirmari & adverſis incitari viderent, neque ullum belli tertium caſum noſſent, quo poſſent eſſe firmiores, admoniti forſan ab amicis Regis qui in Cæſaris erant præſidiis, aut ſuo priori conſilio, per occultos nuncios Regi probato, Legatos ad Cæſarem miſerunt, ut dimitteret Regem, tranſiréque ad ſuos pateretur: paratam enim omnem multitudinem, eſſe confectam tædio puellæ, fiduciario Regno, dominatione crudeliſſima Ganymedis facere id quod Rex imperaſſet: quòd ſi autore in Cæſaris fidem amicitiámque venturi eſſent, nullius periculi timorem multitudini fore impedimento, quo minùs ſe dederent.

Id. ibid. Cæſar & ſi fallacem gentem, ſempérque alia cogitantem, alia ſimulantem, benè cognitam habebat, tamen petentibus dare veniam utile eſſe ſtatuit: quod ſi quo pacto ſentirent ea, quæ poſtularent, manſurum in fide dimiſſum Regem credebat, ſin id quod magis illorum naturæ conveniebat, ducem ad bellum gerendum Regem habere vellent ſplendidiùs atque honeſtiùs ſeſe contra Regem, quàm contra convenarum, ac fugitivorum manum, bellum eſſe geſturum: atque ita Regem cohortatus ut conſuleret Regno paterno, parceret præclariſſimæ patriæ, quæ turpiſſimis incendiis & ruinis eſſet deformata, cives ſuos primùm ad ſanitatem revocaret, deinde conſervaret fidem P. Romano ſibíque præſtaret: quum ipſe tantùm ei crederet, ut ad hoſtes armatos eum mitteret, dextera dexteram tenens dimittere

coepit

cœpit adulta jam ætate puerum, at Regius animus disciplinis fallacissimis eruditus, ne à gentis suæ moribus degeneraret, flens orare contra Cæsarem cœpit, ne se dimitteret: non enim Regnum ipsum sibi conspectu Cæsaris esse jucundius. LAGIDAR. an. 276.

Compressis pueri lacrymis Cæsar ipse commotus, celeriter, si illa sentiret, fore enim secum affirmans, ad suos dimisit. Ille út ex carceribus in liberum cursum emissus, adeò contra Cæsarem, acriter bellum gerere cœpit, ut lacrymas quas in colloquio projecerat, gaudio videretur profudisse; Accidisse hoc complures Cæsaris Legati, amici, Centuriones militésque lætabantur, quòd nimia bonitas ejus fallaciis pueri elusa esset: quasi verò id Cæsar bonitate tantùm adductus, ac non prudentissimo consilio fecisset. Id. ibid.

Quum duce assumpto Alexandrini nihilo se firmiores factos, aut languidiores Romanos animadverterent, eludentibúsque militibus Regis ætatem, atque infirmitatem, magnum dolorem acciperent, neque se quidquam proficere viderant, rumorésque existerent, magna Cæsari præsidia terrestri itinere, Syria Ciliciáque adduci, quod nondum Cæsari auditum erat, interea commeatum, qui Romanis mari supportabatur, intercipere statuerunt: itaque expeditis navigiis, locis idoneis ad Canopum in statione dispositis navibus insidiabantur Romanorum commeatibus, quod ubi Cæsari nunciatum est, classem jubet expediri, atque institui, præficitur Ti. Nero. Proficiscuntur in ea classe Rhodiæ naves. Atque in his Euphranor, sine quo nulla unquam dimicatio maritima, nulla etiam parùm feliciter confecta erat. Id. ibid.

At fortuna quæ plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit ad duriorem casum reservat, superiorum temporum dissimilis, Euphranorem prosequebatur. Nam quum ad Canopum ventum esset, instructáque utrinque classis conflixisset & sua consuetudine Euphranor primus prælium commisisset, & illìc triremem hostium perforasset ac demersisset, proximam longiùs insecutus, parùm celeriter insequentibus reliquis, circumventus ab Alexandrinis est, cui subsidium nemo tulit, sive quòd satis præsidii pro virtute ac felicitate ejus putarent esse, sive quòd ipsi sibi timebant: itaque unus ex omnibus eo prælio benè rem gessit, solus cum sua trireme victrici periit: hostibus tamen prælio victis, ut sui tutò terræ adnavigare possent Tiberius effecit. Id. ibid.

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei, dignitatísque in amicitia Cæsaris, missus in Syriam Ciliciámque initio belli ad auxilia arcersenda cum magnis copiis quas celeriter & propensissima civitatum voluntate, & sua diligentia confecerat, itinere pedestri, quo conjungitur Ægyptus Syriæ, Pelusium adduxit. Mithridati se conjunxerat Antipater Judææ Gubernator. Id. ibid. Joseph. Ant. 14. c. 14.

Conatus verò per exitus Nili urbem illam pervenire, quum navigiis introitum Ægyptii obstruxissent noctu, ad fossam advectus est: in eámque navibus transportatus, neque enim pertingit ad mare, in Nilum navibus successit, deinde eos qui ostia Nili custodiebant, subitò è mari fluvióque simul adortus, ostia ipsa liberavit, Pelusiúmque classe, terrestribúsque copiis aggressus, ídque oppidum firmo præsidio occupatum ab Achilla propter opportunitatem loci; namque tota Ægyptus maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio, velut claustris munita existimatur, repentè magnis circumdatum copiis, multiplici præsidio pertinaciter propugnantibus, & copiarum magnitudine, quas integras vulneratis defessísque subjiciebat, & perseverantia, constantiáque oppugnandi, quo die est aggressus, in suam redegit potestatem, præsidiúmque ibi suum collocavit: ibique præcipuam operam navavit Antipater, primúsque dejecta quadam muri parte, aditum ceteris irrumpentibus in urbem aperuit. Dio lib. 42. Joseph. ibid.

an. 276. Hirt. de bel. Alex.

Inde re bene gesta Alexandriam ad Cæsarem Mithridates contendit, omnésque eas regiones, per quas iter faciebat, autoritate ea quæ plerumque adest victori, pacarat, atque in amicitiam Cæsaris redegerat. Locus est ferè regionum illarum nobilissimus, non ita longè ab Alexandria qui nominatur Delta, quod nomen à similitudine literæ cepit, nam pars quædam fluminis Nili, (mirè) derivata inter se, duobus itineribus paulatim, medium inter se spatium relinquens, diversissimo ad littus intervallo à mari conjungitur, cui loco quum appropinquare Mithridatem Rex cognovisset, & transeundum ei flumen sciret; magnas adversus eum copias misit, quibus vel superari delerique Mithridatem, vel sine dubio retineri posse credebat. Quemadmodum autem optabat eum vinci, sic satis habebat interclusum à Cæsare se retineri.

Id. ibid. Quæ primæ copiæ flumen à Delta transire & Mithridati occurrere potuerunt, prælium commiserunt, festinantes præcipere subsequentibus victoriæ societatem, quorum impetum Mithridates magna cum prudentia, consuetudine Romana castris vallatis, sustinuit; quum verò incautè atque insolenter eos succedere videret, eruptione undique facta, magnum eorum numerum interfecit, quod nisi locorum notitia se texissent, partímque in naves, quibus flumen transierant, recepissent, funditus deleti essent; qui ut plurimùm ab illo timore se recrearunt, adjunctis iis qui subsequebantur, rursus Mithridatem oppugnare cœperunt.

Id. ibid. Commissa pugna est circa locum, qui castra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrque cladem passurus, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, jam vincentes Ægyptios coegisset tergò vertere. Qui adeò fugientibus institit, ut castra hostium quoque caperet: advocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergò reliquerat. Ex his Mithridates 800. amisit, Antipater verò 80.

Joseph. Ant. l. 14. c. 14. Hirt. de bel. Alex. Mittitur à Mithridate nuntius Cæsari, qui rem gestam perferret, cognoscit ex suis eadem hæc accidisse Rex. Ita penè sub idem tempus & Rex ad opprimendum Mithridatem proficiscitur, & Cæsar ad recipiendum; Rex celeriore fluminis Nili navigatione est usus, in qua magnam & paratam classem habebat. Cæsar eodem itinere uti noluit, ne navibus in flumine dimicaret. Noctu igitur navibus solutis, tanquam ad ostium quoddam Nili properaret, accensísque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus est provectus. Pòst luminibus extinctis retrò navigavit: circumvectúsque urbem, ad peninsulam Africæ adhærentem appulit: & expositis militibus paludem circumivit, priúsque Regis copiis occurrit, quam is Mithridatem aggredi posset, eúmque ad se victorem incolumi exercitu recepit.

Id. ibid. Consederat cum copiis Rex loco naturâ munito, quod irat ipse excelsior planities ex omnibus partibus subjecta, tribus autem ex lateribus variis genere munitionibus cingebatur. Unum latus erat subjectum flumini Nilo; alterum editissimo loco ductum, ut partem castrorum obtineret: tertium palude cingebatur. Inter castra Regis & Cæsaris iter, flumen intercedebat angustum, altissimis ripis, quod in Nilum influebat, aberat autem ab Regis castris millia passuum circiter septem, Rex quum hoc itinere venire Cæsarem comperisset, equitatum omnem, expeditósque delectos pedites ad id flumen misit, qui transitu Cæsarem prohiberent, & eminus è ripis prælium impar inirent.

Id. ibid. Nullum enim processum virtus habebat, aut periculum ignavia subibat, quæ res incendit dolore milites & equites Romanos: itaque eodem tempore equites Germani dispersi vada fluminis quærentes passim demissioribus ripis flu-

flumen transnarunt, & legionarii magnisque arboribus excisis, quæ longitudine utramque ripam contigerant, projectis, repentinóque aggere injecto flumen transierunt, quorum impetum adeò pertimuerunt Alexandrini, ut in fuga spem salutis collocarent, sed id frustrà, namque ex ea fuga pauci ad Regem refugerunt, penè omni reliqua multitudine interfecta. LAGIDAR. an. 276.

Cæsar re præclarissimè gesta, quum subitum adventum suum judicaret magnum terrorem hostibus injecturum, protinùs victor ad Regis castra pertendit, hæc quum & opere magno vallata & loci natura munita adverteret; confertámque armatorum multitudinem collocatam in vallo videret, lassos itinere, ac præliando milites ad oppugnanda castra succedere voluit, itaque non magno intervallo relicto ab hoste castra posuit. Id. ibid.

Postero die castellum quod Rex in primo vico non longè à suis castris munierat, brachiisque cum opere castrorum conjunxerat vici obtinendi causa. Cæsar aggressus, omnibus copiis expugnat: non quòd id minori numero militum consequi difficile factu putaret, sed ut ab ea victoria perterritis Alexandrinis, protinus castra Regis oppugnaret; itaque eo concursu quo refugientes Alexandrinos ex castello in castra sunt milites insecuti, munitionibus successerunt, acerriméque eminus præliari cœperunt, duabus ex partibus aditus oppugnationis Romanis dabatur: una quam liberum accessum habere demonstratum est; altera, quæ mediocre intervallum inter castra & flumen Nilum habebat; maxima & lectissima Alexandrinorum multitudo defendebat eam partem, quæ facillimum aditum habebat: plurimùm autem proficiebant Alexandrini in repellendis vulnerandísque Romanis, qui in regione fluminis Nili propugnabant, diversis enim telis Romani figebantur, adversi ex vallo castrorum, aversi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditoribus & sagittariis Romanos impugnabant. Id. ibid.

Cæsar quum videret milites acriùs præliari non posse, nec tamen multùm profici propter locorum difficultatem, quumque animum adverteret excelsissimum locum castrorum relictum esse ab Alexandrinis; quòd per se munitus esset, & studio partim pugnandi, partim spectandi, decurrissent in eum locum, in quo pugnabatur; cohortes illo circuire castra & summum locum aggredi, jussit, hísque Carsulenum præfecit & animi magnitudine & rei militaris scientia virum præstantem. Quò ut ventum est, paucis defendentibus munitionem, Romanis contra militibus acerrimè pugnantibus diverso clamore & prælio perterriti Alexandrini, trepidantes in omnes partes discurrere cœperunt. Id. ibid.

Horum perturbatione, Romanorum animi adeo sunt incitati, ut penè eodem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editissimum locum caperent: ex quo decurrentes magnam multitudinem Alexandrinorum in castris interfecerunt; quod periculum plerique Alexandrini fugientes acervatim de vallo se præcipitavere in eam partem quæ flumini erat adjuncta, horum primis in ipsa fossa munitionis magna vi oppressis. Ceteri faciliorem fugam habuerunt.

Ptolemæus ipse ex castris fugiens, in navem receptus est, sed multitudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demerso navigio periit. Hirt. bel. Alex. Liv. lib. 112.

Re felicissimè celeberriméque gesta Cæsar, magnæ victoriæ fiducia proximo terrestri itinere Alexandriam cum equitibus contendit, atque ea parte oppidi victor introivit, quæ præsidio hostium tenebatur, omnis multitudo oppidanorum, armis projectis munitionibúsque suis relictis, veste ea sumpta qua supplices dominantes deprecari consueverunt, sacrísque omnibus prolatis, quorum religione precari offensos iratósque animos Regum erant soliti, advenienti Cæsari occurrerunt. Dio l. 42. Hirt. ibid. Id. ibid.

 Cæ-

LAGIDAR. an. 276. Florus. l. 4. c. 4. Eutrop. l. 6. Orof. l. 6. c. 16. Porphyr. Gr. Euseb.

Cæsar in fidem receptos consolatus, per hostium munitiones in suam partem oppidi magna gratulatione venit suorum: qui non tam bellum ipsum ac dimicationem; sed etiam talem adventum ejus felicem lætabantur.

Corpus Ptolemæi obrutum limo ad Nili ripam devolutum, loricæ aureæ indicio cognitum, repertum est.

Ptolemæus annos natus 17. decessit, si quidem erat 13. quum Ægypti Regnum suscepit & illud tenuerit 3. cum mensibus 8. unde Regnum illius quadriennium scilicet incœptum perhibetur.

Licèt Cleopatra Regnum Ægypti cum Ptolemæo fratre ex patris testamento haberet, ea lege nempe ut ei nuberet, non visum est Cæsari ut sola regnaret; quandoquidem alterum juniorem fratrem habebat, & Mares feminis in Regnorum successione præponuntur. Ei data est in uxorem, & ob ætatem pueri, ipsa sola rerum administrationem præferebat, sed Ptolemæus erat Rex & ideo ante Cleopatram numerandus, quamvis Regni annos à Patris morte numeraverit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate & corona hederacea ornatum, cum chlamyde & supra humerum lævum thyrso: in aversa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. & in area Aquila insistens fulmini.

Juvenilis illa Regis effigies Ptolemæo XII. Ptolemæi, Auletæ vulgò dicti filio ab Antiquariis primæ notæ tribuitur, si verò Tyrones ad patrem pertinere posse nummum protulerint, haud dubiè collatis utriusque nummis protinùs ab opinione recedent, nam patris effigies plenior ac latior, nasòque paulò eminentiore & acutiore est; ille etiam ætate filium quando factus est ab Alexandrinis Rex & sorori Cleopatræ jam nupserat, filius autem vix tredecim annos natus erat quando Regnum suscepit.

Porphyr. Gr. Euseb. Pater ab auctoribus vocatus est novus Dionysus, ὁ ἐπικληθεὶς νέος Διόνυσος. Filius verò in memoriam parentis se Dionysum ad utriusque distinctionem appellavit; Neuter se hoc Bacchi nomine in nummis insignivit, patrem quidem in suis sub Neptuni effigie cum corona radiata Diis familiari protulimus, filium verò sub Bacchi imagine, utpotè juniorem nam ille Deus semper juvenis depingebatur, nunc exhibemus, ut ipsi Ptolemæi inter se dignoscantur. (Ovid. meta.)

Ath. l. 15. c. 15. Cur corona hederacea Dionyso tribuatur, aiunt, quum aliquem fortè dolor capitis urgeret, ejus compressu levatum, vinculum intellexisse doloris præsens esse remedium: hac igitur medicina opitulantes, eorum qui nimium bibissent, caput revinciebant, ob eámque rationem Dionyso dedicarunt, qui ut potum invenerit, & malis inde nascentibus succurrat.

Thyrsus est hasta Dionyso pro symbolo data, illa erat frondibus vestita, pampinis ac foliis hederæ obtecta, in cujus extremitate cuspis vel mucro, forma coni pinei.

Non illi Ptolemæi cognomen Dionysi, tulere primi; jam unus ex Syriæ

Reg-

Regibus nomine Antiochus sibi adsciverat, cujus nummum Josephi testimonio decepti, novissimo Antiochi vulgò Gryppi filio tribueramus qui ex epocha Seleucidarum HΞP. 168. ad Antiochum Alexandri Theopatoris filium cujus fuit tutor Tryphon, pertinet, ut demonstrabimus si aliquando Historia nostra Syriæ Regum altero prælo subjiciatur.

LAGIDAR. an. 276. Joseph. Ant. l. 13. c. 13. pag. 382. & seq.

Observandum in Ptolemæi Dionysi nummis nullam Regni notam reperiri, qua de re quando illi fuerint percussi, ignoratur; qui mos non à patre solùm sed a Ptolemæi Alexandri II. Regno cœptum observavimus: quæ res magnum Historiæ Ptolemæorum attulisset detrimentum, siquidem tot illorum Regum effigies discernere haud fuisset possibile, nisi annis eorum imperiis in iis summa diligentia signatis adjuti fuissemus; præsertim quum duo tantùm illi Principes, primus nempe Soteris cognomen, & Ptolemæus sextus Philometoris appellationem in nummis consignarint.

PTOLEMÆUS *Junior*,
REX ÆGYPTI XIII.

Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. arg. tetradr.

PTolemæus Ptolemæi novi Dionysi vulgò Auletis, filius junior, undecim annorum puer Ptolemæo fratri majori ex ordine naturali, & ex Cæsaris constitutione in Ægypti Regno successit, & ut Cleopatra soror primogenita testamento patris, priùs conjuncta in matrimonium cum fratre Dionyso, sicut uxor junioris adhuc esset, præscripsit Cæsar, Regnum quidem soli Cleopatræ cujus gratia bellum Alexandrinum gesserat, non concessit, metuens ne Ægyptii mulieris imperio addicti, denuò tumultuarentur, néve Romanorum, in se animos, quum hujus rei, tum suæ cum Cleopatra consuetudinis

Lagid. 277. Ptol. Jun. 1.

 causa

LAGIDAR. an. 277. causa commoverat, sed ut illa viginti annos nata esset & ille undecim tantùm haberet, sub matrimonii specie, ipsa rerum sola potiebatur.

Hirt. ibid. App. bel. civ. 2. Cæsar in Ægypto menses novem exegit & invitum discedere bellum Pharnacis & Italiæ res coegerunt: secum Arsinoen Cleopatræ natu minorem, cujus nomine diù Ganymedes impotenter regnaverat, ex Ægypto deduxit, ne qua rursus dissensio nova, priusquam diuturnitate confirmarentur Regis imperia per seditiosos nasceretur; legione Veterana VI. secùm deducta, ceteras tres Alexandriæ reliquit, quo firmius esset eorum Regum imperium, qui neque amorem suorum habere poterant, quòd fideliter permanserant in Cæsaris amicitia, neque vetustatis autoritatem, paucis diebus Reges constituti.

Sueton. in Jul. Trium legionum, quas in urbe relinquebat, curam & imperium Rufini liberti sui filio exoleto suo demandavit.

Id. ibid. Plut. in Cæs. Cleopatra post Cæsaris discessum peperit filium, qui Cæsario ab Alexandrinis & à matre, ipso permittente Cæsare appellatus est.

Lagid. 278. Ptol. Jun. 2. App. bel. civ. 2. Dio lib. 43. Arsinoe Cleopatræ soror à Cæsare Romam deducta in triumpho quem ille de Ægypto egit, Achillæ Pothini casus plausibilis fuit, sed quando illa inter captivos conspecta est, sexus & habita tunc pro Regina (nempe Cypri), & inter vinctos, quod nunquam Romæ contigerat ducta, plurimùm commiserationis injecit, ut quum ejus occasione lugerent vicem Romani, quisque proprias calamitates deplorarent. Ceterùm Arsinoe in Germanorum gratiam dimissa est.

Dio ibid. Suet. in Jul. c. 52. Cleopatra ab Ægypto accita à Cæsare Romam venit cum Ptolemæo marito suo; sed Cæsaris amor, neque is jam, cui in hoc Regno servierat, (quippe ejus fama tantùm Romam venerat), sed cui in ipsa urbe deditus erat, magnoperè ei ab omnibus vitio versus fuit. Cleopatræ domicilium in ædibus ipsius Cæsaris designatum fuit, ut jam utriusque rei nomine malè audiret, ipse infamiam nihil curans, Ptolemæum & Cleopatram inter amicos sociósque Romanorum adscripsit, Reginam non nisi maximis honoribus præmiísque auctam remisit, ejúsque statuam posuit ad latus Veneris Genitricis, cujus App. bel. civ. l. 2. templum in urbe hoc anno dedicaverat.

Lagid. 279. Ptol. Jun. 3. Quum mos ab Ægyptiis esset institutus, ut Reges suos qui per ætatem sui juris non essent, illos decimo quarto eorum anno Memphim ad Anaclateria promovenda ducerent, ubi illos Reges proclamabant jurejurando ab iis pro legibus accepto, uti suprà diximus: hoc anno Ptolemæus hanc ætatem adeptus, in illam urbem ipsa Cleopatra procurante, ut totius dominationis avida non videretur, progressus est, & Rex publicè declaratus est.

Solebant etiam Reges in hac solenni die illustre aliquod cognomen sibi adaptare ut se ab aliis principibus antecessoribus distinguerent & si aliquod jam usurpatum eligerent, ordine secundi, aut tertii dicerentur; at quum Ægyptiorum Regum Historia, nobis scriptorum penuria, obscurissima est relicta, quod verò cognomen Ptolemæus ille junior sibi imposuerit, præsertim quum Cleopatra regnaret sola, & à plurimis illius Regnum sit prætermissum, ignoratur.

Lagid. 280. Ptol. Jun. 4. App. bel. civ. 2. Cæsar idibus Martiis à conjuratis Romæ in curia confossus est, cujus rumor quum Alexandriam esset allatus, legiones Romanæ quæ pro præsidio urbis ab eo relictæ fuerant, in armis esse cœperunt.

Cicer. ad Att. l. 15. ep. 13. Porphyr. Gr. Euseb. Ptolemæus initio Regni sui Ægypti quarto, à Cleopatra sorore dolo circumventus periit, anno ætatis decimo quinto, quum illa Octavum Ægypti Regni annum dinumeraret, tres & 8. menses nempe cum fratre majore & tres & sex menses cum minore, sed ab anno quo Cleopatra sola Regnum tenuit, eos auspicabimur.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum puerile sine literis: in aversa parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΜΕ. id est Μεμφιτῶν. Memphitarum.

Nummus iste tetradrachmalis argenteus in Cimelio Card. Maximi Romæ primùm à nobis observatus est, ab Antiquariis Romanis ad Ptolemæum juniorem Ptolemæi Auletæ filium spectare existimabatur, præsertim quum Leonardus Agostini Senensis trium summorum Pontificum Antiquarius, insigni in gemma annulari, effigiem huic Regi in nummo percussam, per quam similem possideret. Hic autem Ptolemæus puer ut annorum quatuordecim natus conspicitur, cujus imago etsi aliquam fratris majoris speciem præferat, ab eo facilè ipso intuitè discernitur. Adde quód fratris capilli paulò longiores sunt Ægyptiorum Regum prædecessorum more quasi calamistrati; hujus verò tonsi Romanorum exemplò quasi illorum consuetudine uti voluerit.

ΜΕ. initiales literas Μεμφιτῶν id est Memphitarum interpretamur, quód ille nummus Memphi percussus sit Anacletariorum tempore, quando Ptolemæus Rex ab Ægyptiis more solito proclamatus est, qua de re in illius memoriam moneta signabatur, ut adhuc apud nos Rhemis observatur, quando Rex annum decimum adeptus ibi coronatur: sed Galli æræ illius curiosi diem & annum in nummo consignare solent, Ægyptii verò his parùm solliciti, primas urbis literas apponere, ut qui rem haberent notissimam, contenti erant.

LAGIDAR. an. 280.

CLEOPATRA VI.

ULTIMA REGINA ÆGYPTI.

In thesauro LUDOVICI MAGNI, *ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR. an. 280. Cleop. 1. CLeopatra defunctis fratribus Ptolemæis, majore quidem Nili aquis obruto, Juniore autem veneno à se sublato sola tandem Ægypti Regnum administrare cœpit, quod Cæsarioni filio relinquere sperabat, si res permitteretur, ut postea occasionem nacta petiit à Triumviris ut Rex Ægypti appellaretur, de quo nos infrà.

Post Cæsaris mortem Dolabella ab illo in annum proximum Consul designatus, ipsius loco consulatum iniit, cùm M. Antonio qui Consul erat cùm Cæsare, & ipsi Syria Provincia est assignata, quum priùs Cassio illam Cæsar destinasset.

Lagid. 281. Cleop. 2. App. bell. civ. l. 4. Quum Dolabella in Syriam profecturus Roma egressus est in Asiam transiit, in qua moratus A. Allienum Legatum suum in Ægyptum misit ad Cleopatram, ut ab ea acciperet legiones quatuor, Pompeii Crassique cladis reliquias, aut ex eorum numero qui Cæsare discedente apud illam remanserant, quas illi Regina ut partium Cæsarianarum fautori concessit.

Id. ibid. C. Cassius Dolobellam in Asia morantem præoccupat & Syriam invadit, atque in Judæam contendit, quum audiret per Palæstinam Allienum cum legionibus quæ in Ægypto acceperat, in Syriam venire, cui illic occurrit, illásque coegit suis partibus accedere; non ausus quatuor suas opponere octo legionibus quas Cassius ducebat: itaque hic præter opinionem duodecim in universum potitus est.

Do-

Dolabella classem mercede per L. Figulum conducens à Rhodiis, Lyciis, Pamphyliis, Cilicibúsque, expeditionem aggressus est in Syriam, ipse terrestri itinere cum duabus legionibus petens Provinciam, Figulo illuc navigante per mare, Laodiceam maritimam ambo pervenerunt. LAGIDAR. an. 281. Id. ibid.

Cassius Dolabellæ classem invadere cupiens, per nuntios à Cleopatra & aliis, P. Romani sociis, naves petiit, contemptus verò licèt ab omnibus præter Sidonios, navale tamen prælium cum Dolabella iniit in quo utrinque, satis multis navibus demersis, quinque unà cum navalibus sociis in Dolabellæ potestatem redactæ sunt. Id. ibid.

Postea Cassius rursum nuntios misit ad eos qui priora imperata contempserant, & ad Cleopatram & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præerat, Serapio Regina inconsulta misit naves quotquot habebat. Cleopatra quidem classem paratam tenebat ad ferendum auxilium, sed licèt per adversas tempestates navigare non posset, causata est Ægyptios fame simul & peste laborare, suppetias omninò non tulit Dolabellæ. Id. ibid.

Dum Cassius reparat vires contra Dolabellam & tandem illum Laodiceæ oppugnat. Cleopatra ubi cognovit Octavianum Cæsarem, Antonium & Lepidum societatem pro ultione cædis Cæsaris iniisse & Triumviratum Consulari potestate in quinquennium accepisse, medio Dolabellæ bello classe sumptuosa navigavit versus mare Ionium, contempto Cassio Murcíque stationibus.

Cassius Dolabella Laodiceæ occiso, inde Ægyptum infestus petiit audito quòd Cleopatra magna classe navigasset ad Cæsarem & Antonium, cogitans se hoc modo eam impediturum simul & puniturum, atque etiam Ægyptum occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuam, propter recentem Allieni discessum, sed quum à Bruto vocaretur quòd Cæsar jam cum Antonio contra se per mare Ionium navigarent, sic Cassius invitus à sperata Ægypto distractus est. App. de bel. civ. l. 4.

A Triumviris Cleopatra propter auxilium non modò navium sed pecuniæ quam eadem miserat, Dolabellæ subministratum, impetravit ut ejus filius Ptolemæi nomen gerens, quem è Cæsare se peperisse dicebat, & propterea Cæsarionem cognominatum, Ægypti Rex diceretur. Diol. 47. pag. 345.

Cleopatra dolens quòd classis sua in Africæ littore, tempestate fuisset afflicta cujus naufragii signa undis usque in regionem Laconicam delata fuerant, seu quòd hiems ipsi molestiam & incommodum procreasset, in morbum etiamsi non periculosum, attamen Chronicum incidit. Lagid. 282. Cleop. 31. App. ibid.

Cassio & Bruto ad Philippos à Cæsare & Antonio devictis, Cæsar in Italiam, Antonius transmarinas Provincias petiit, quo quum pervenisset, Demetrio Julii Cæsaris liberto, Cyprum regendam commisit & ad Cleopatram Dellium misit, imperans in Ciliciam ut sibi occurreret ad causam dicendam, quòd Cassio diceretur, multùm ad bellum subministrasse opis & subsidii. Plut. in Anton. Dio l. 48. Plut. ut sup.

Dellius Ægyptum profectus, ut formam Reginæ aspexit, in verbísque acrimoniam & astutiam animadvertit, quòd protinùs sentiret nihil in talem feminam Antonium consulturum gravius, sed fore illam apud eum maximam, convertit se ad colendam excitandámque Cleopatram, iret in Ciliciam adornata, neque jucundissimum Imperatorem, humanissimúmque formidaret: ille tunc annum quadragesimum in circa agebat. Id. ibid.

Regina ab Dellio inducta, hinc conjecturam ducens ex prioribus suis formæ cum Cneo Pompeii filio & Julio Cæsare commerciis, facilè, Antonium speravit se subacturam: quando puellam adhuc illi & rerum rudem cognoverant, ad hunc verò ventura erat, quo maximè tempore speciem habent feminæ florentissimam & ingenio vigent. Tunc enim 25. annos erat nata. Itaque magnam vim donorum & pecuniæ parat, ornamentáque, qualia verisimile Lagid. 283. Cleopatr. 4.

I AGIDAR. an. 283. mile si potuisset eam ex ingenti opulentia & Regno felici afferre. Maximam verò spem in semetipsa suisque ponens præstigiis & veneribus, dat se in iter.

Id. ibid. Quum autem multas ab illo atque invitantibus ipsam amicis illius acciperet literas, usque adeò despexit & derisit Antonium, ut subveheretur Cydno fluvio in navigio aurata puppi, velis passis purpureis, remigio argenteis ducto remis ad tibiarum, fistularum, & cithararum modos. Recumbebat illa sub tabernaculo auro intexto eleganter exculta, depingitur Venus. Pueri pictis Cupidinibus assimiles hinc & inde stabant, & ventulum ei faciebant, Ancillæ itidem, quæ forma præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo mictæ partim assistebant gubernaculis, partim rudentibus complebant ripas odores ex suffituum copia flagrantissimi.

Ibid. Homines autem alii statim à fluvio ex utraque ripa comitabantur eam, alii ad spectaculum descendebant ex urbe. Effusa forensi turba ipse denique pro tribunali sedens Antonius relictus est solus. Manavit autem per omnes rumor, Venerem ad salutem Asiæ venire ad Bacchum comessatum. Antonius ergo misit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa verò Antonium potiùs venire censebat ad se debere, qui ut sub adventum illius facilitatem aliquam & comitatem ostenderet morem gessit ei ac venit.

Appian. bel. civ. l. 5. Antonius Cleopatram incusavit quòd non fuisset proximo bello Julii Cæsaris laborum particeps: illa non tam se excusavit quàm ultrò imputavit quatuor legiones inter initia belli missas ad Dolabellam, & quod post aliam classem paratam impedita sit adversis tempestatibus, casúque Dolabellæ victi opinione citiùs: quódque Cassio bis minaciter imperanti suppetias non tulerit, medióque bello classe sumptuosa navigaverit versus mare Ionium, contempto Cassio Murcique stationibus donec hyems præter aliam jacturam ipsam quoque in morbum conjiceret, quamobrem nec postea se reversam in mare parta jam victoria.

Id. ibid. Tum Antonius ex aspectu mente saucius, continuò cœpit eam amare juveniliter, ingenio semper, (ut fertur) ad hujusmodi res flexili: in hanc verò jam olim etiam tum puellam conjectis petulantiùs oculis, quum Alexandriam sequeretur Ducem Gabinium juvenis præfectus equitum.

Plut. in Anton. Hoc primo Antonii cum Cleopatra congressu, apparatum quum offendisset ille incredibilem, imprimis frequentiam obstupuit luminum, tam crebra enim undique simul demissa & exorta perhibentur fuisse, iisque inter se posituris & sedibus distincta, & composita in quadrum & orbiculatim, ut illud inter celebrata literis & eximia spectacula fuerit unum. Postero die illam invitans vicissim, splendorem illum & accuratum paratum est enixus superare. Utrobique inferior, & victus in his ipsis, primus derisit cœnæ suæ sordes & rusticitatem.

Figura Cleopatræ non erat, ut perhibent, per se usque adeò incomparabilis, neque ut obstupefaceret spectatores, sed habebat aculeos consuetudo inevitabiles, formáque cum sermonis illecebris, & morum simul circumfusæ consuetudinem veneres stimulum aliquem infligebant. Ad hæc loquentis voci inerat suavitas ac linguam sicut multarum organum fidium promptè ad quemlibet sermonem vertens, perpaucis sanè barbaris per interpretem, plerisque dabat per semetipsa responsa, ut Æthiopibus, Troglodytis, Hæbræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis. Multarum insuper linguas aliarum gentium dicitur tenuisse, quum antecessores ejus Reges ne Ægyptiam quidem percipere sustinuissent, nonnulli etiam desiissent Macedonicam.

App. bel. civ. lib. 5. Ita ergo cepit Antonium, ut jussa ejus omnes exequerentur, nullo jam respectu humani juris aut divini, nam & sororem, ipsa Cleopatra rogante,

Arsi-

Arsinoen, apud Miletum Dianæ Leucophrynes, supplicem Antonius immissis percussoribus sustulit. Alii eam Ephesi in templo Dianæ supplicem occisam referunt. LAGIDAR. an. 283. Joseph. Ant. l. 15. c. 4.

Serapionem Cypri Præfectum, quia auxilia Cleopatra inconsulta Cassio miserat, Tyri supplicem in templo Asyli prærogativâ ab Antiocho Evergete donato, Tyrios jussit Reginæ dedere. Similiter & Aradios alium quemdam supplicem pariter in Asylo, quem illis concesserat Seleucus Callinicus, hic autem quum Ptolemæus Cleopatræ frater navali prælio in Nilo victus à Cæsare nusquam comparuisset ampliùs, se Aradiis vendicarat pro Ptolemæo. Id ibid. Hist. Seleuc. pag. 321. Ibid. pag. 57.

Sacerdotem quoque Ephesiæ Dianæ Megabizum, quòd Arsinoen ejus sororem, tamquam Reginam hospitio excepisset, duci jussit, sed Ephesiis ipsi Cleopatræ pro eo supplicantibus, dimisit hominem. App. ut sup.

Cleopatra ex urbe Tarso domum reversa est & Antonius in Syriam profectus, interea Fulviæ ejus uxori in Italia cum Octaviano contentio intervenit quæ ad bellum apertum illos duxit. E Syria in Phœnicen descendit Antonius, & quum gravissima populis indixisset tributa divisis in hiberna copiis, in Ægytum ad Cleopatram abiit. Id. ibid.

Antonius à Regina exceptus splendidè, hyemavit ibi sine insigniis Imperii, habitu & more privati, sive tamquam in alieno Imperio civitatéque Regia, sive ut in hybernis festos dies celebraret. Sepositis enim curis, & semotis Ducum officiis, pro habitu patrio sumpsit stolam Græcanicam quadrangulam & calceamentum album Atticum, quo tum Atheniensium, tum Alexandrinorum Sacerdotes utuntur, vocántque Phæcasium: progrediebatúrque tantùm ad templa, aut gymnasia, aut Philosophorum conventiculà, cum Græcis consuetudinem habens, in obsequiis Cleopatræ, propter quam potissimùm aiebat sibi eam peregrinationem susceptam. Lagid. 284. Cleop. 5. Id ibid.

Dum verò Antonius in adolescentis otiosi oblectamenta & ludos absumeret & per luxum profunderet tempus. Erat enim congressus quidem illis vitæ, quam inimitabilem vocabant invitabántque in dies se invicem incredibili sumptuum profusione: nam quum quidam Medicus induceret amicum ut splendorem & paratum unius cœnæ contemplaretur, ut ille inter alia multa, apros octo vidit assari, numerum miratus est convivarum: tunc risit coquus, & dixit non esse frequentes convivas, sed circa duodecim: verùm quoque ferculum ponendum in vigore, qui momento deflorescat: Etenim fieri posse, è vestigio ut cœnare Antonius velit, vel paulò pòst, vel fortè tradunt tempus poculo poscendo, vel sermone aliquo illato. Unde non una, ait, sed parandæ sunt cœnæ. Siquidem difficile conjectu tempus est. Plutarch. in Anton.

At Cleopatra blandiendi artem multifariam partita, & seriis intento & ludo semper novam aliquam objiciebat voluptatem & oblectamentum, quo lactabat Antonium, neque noctu neque interdiù ab eo discedens, Etenim ludebat cum eo alea, potabat, venabatur, in armis se exercentem spectabat, noctu assistentem januis & fenestris popularium, atque in eos qui intùs erant, dicta jacientem, per plateas comitabatur, & cum eo vagabatur veste ancillari tecta. Namque ejuscemodi cultu ornare se ille elaborabat. Unde frequenter dictis, frequenter etiam verberibus mulctatus regrediebatur. Id. ibid.

Quamvis esset autem suspectus plerisque Antonius, gaudebant tamen illius ludo & vernilitate Alexandrini, atque alludebant, lætique dicebant non inscitè neque inconcinnè tragicam personam eum adversus Romanos sumere, comicam adversus ipsos, at multos illius ludos planè ineptum sit referre. Quum verò piscans aliquando, quòd infœlix esset in capiendo, præsente Cleopatra, stomacharetur, jussit piscatores urinantes antè captos pisces clam hamo suo affigere. Ut bis aut ter traxit, non fefellit Reginam, mirari autem fingens se illam rem narravit amicis, oravítque ut postero die specta- Id. ibid.

LAGIDAR. an. 284. ctatum venirent. Ubi frequentes conscenderunt naves piscatorias, & hamum Antonius demisit, imperavit uni ex suis ut præveniens & adnatans salsamentum Ponticum annecteret hamo. Quum prædam Antonius habere putans subduxisset, calamum consecuto scilicet risu. Nobis da calamum, inquit, Imperator, Pharitis & Canobitis Regibus: venatio tua, urbes, Reges, Provinciæ sunt.

Id. ibid. Hujusmodi nugas & pueriles ludos agentem Antonium duo occupant nuntii unus à Roma, L. Fratrem ejus & uxorem Fulviam cum Cæsare bellum gessisse & perditis rebus profugere ex Italia: alter nihilo hoc lenior Labienum cum Parthis Provincias Romanas occupare vix tandem excitatus ex somno contendit in Parthos, processitque ad Phœniciam, Tyrum usque, sed eam deseruit, & Sexti Pompeii prætexens bellum in Italiam se ducentis navibus vertit: Fulviæ uxori occurrit, bellúmque contra Cæsarem suscipit, sed Fulvia Sicyone mortua, pax inter eos per Octaviæ sororis Augusti matrimonium inita est, non dissimulabat quidem habere se Cleopatram: inficiabatur tamen, atque ratione adhuc hactenus certè luctabatur contra Cleopatræ amorem.

Plutarch. Appian. Dio Cass. Antonius diviso inter Cæsarem Romano Imperio, ita ut Orientales omnes trans sinum Ionium regiones usque flumen Euphratem Antonio cederent, & ille ad Parthorum progressum cohibendum P. Ventidium in Asiam præmisit qui Ciliciam & Syriam deinde recuperavit.

Joseph. Ant. l. 14. c. 25. Herodes Antipatri Idumæi filius Malchi Arabum Nabatæorum Regis perfidiam fugiens, versus Pelusium properavit, ubi nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magistratibus loci honorificè eò est deductus ad Cleopatram. Illa tamen detinere ibi eum non potuit Romam properantem, ubi Antonio denarravit ea quæ sibi & familiæ suæ in Judæa contigerant, Herodes Antonii interventu à Senatu Judææ Rex declaratus est.

Lagid. 285. Cleop. 6. App. bel. civ. l. 5. Antonius ad bellum Parthicum profectus, Athenis hibernavit cum Octavia ex qua suscepit filiam, sicut antea Alexandriæ, cum Cleopatra, magno itaque cum luxu & voluptate Octaviæ, quæ excellentiæ formæ gravitatem & prudentiam haberet adjunctam, Athenis exacta hieme, Octaviam remisit in Italiam ne sui in Parthico bello periculo consors esset.

Dio l. 48. Eutrop. Orosius. In Syriam profectus Antonius, celeberrima contra Parthos à Ventidio ejus Legato obtenta est victoria mense Junio in qua Pacorus Orodis Parthorum Regis occisus est, recuperatísque quas occupaverant Provincias Parthi, Antonius Athenas ad hiemandum reversus est, in quam urbem accersivit Octaviam uxorem ut iterùm cum illa hyemem transigeret, & Ventidium Romam ad triumphum misit.

Lagid. 286. Cleop. 7. Dio l. 48. Ineunte vere Antonius ex Athenis solvens cum Octavia sorore Tarentum trecentis navibus dives appulit, ut Cæsari contra Sextum Pompeium ferret auxilium, quod quum recusaret Cæsar, exasperatus est Antonius, Octaviam ergò misit ad fratrem ut arbitra intra utrumque foret, & quum res pluribus necessitudinis vinculis fuisset composita, Antonius Octaviam prægnantem à Corcyra in Italiam remisit ob belli pericula, & in Syriam profectus est.

D. Epiph. de Mens. & pond. Interim Cleopatra Bibliothecam, quum percelebris illa Regum Ptolemæorum sub Julio Cæsare incensa fuisset, alteram in eodem loco ædificari jussit, quæ prioris filia appellata est, & ut illam Antonius augeret, Bibliothecas, quæ Pergami erant in quibus essent ducenta millia simplicium librorum, Reginæ postea donavit.

App. lib. 5. Dio l. 48. Nihil hoc anno Antonius in Syria memoratu dignum egit, nam eundo in Italiam & inde revertendo Antiochiam totum ferè annum exegit, Sosio Syriæ gubernatore quieto, ne Antonium re gesta offenderet.

Diù

Diu dormitans Cleopatræ amor, qui sopitus melioribus consiliis atque extinctus videbatur, eluxit ex integro, nam omnia honesta tum repellens consilia, Fonteium Capitonem ad Reginam in Syriam adducendam misit, ut autem venit, statim illa cogitavit: quo modo illam Provinciam faceret suam, Syrorúmque Optimates apud Antonium criminata est, & interfici eos suadebat, ut eo modo faciliùs cujusque possessionum fieret Domina. Lysaniam Ptolemæi Mennei filium studere eum rebus Parthicis causata, interficiendum curavit, ejúsque Regnum ab Antonio accepit. LAGIDAR. an. 287. Cleop. 8. Plut. in Ant. Joseph. Ant. l. 15. c. 4.

Alexandra Herodis Judææ Regis socrus, quum iniquissimè ferret contemptum Aristobulum filium, quod eo superstite, aliunde vocatus Pontificatum usurparet, scripsit Cleopatræ per quemdam fidicinem ut Pontificatum filio suo petat ab Antonio, sed illo rem negligente, Dellius Antonii amicus matri suasit ut Aristobuli & Mariamnes effigies ad Antonium mitteret. Hic verò indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit ut aliquo honesto prætextu Alexandra filium ad se mitteret; sed postquam hæc relata sunt Herodi, pontificatum Aristobulo concessit. Joseph. Ant. l. 15. c. 2.

Quum Phraates Parthorum Rex Orodem patrem occidisset Primorum permulti ab eo partim ad Antonium profugerunt, inter quos vir illustris & potens Monæses, quem deinde remisit Antonius sub spem pacis dum ad bellum contra Parthos se compararet, & ut illud iniret ad Euphratem profectus est, quem nullo præsidio teneri existimabat, sed ubi illum diligenter custoditum cognovit, mutata sententia in Armeniam ut inde in Mediam contra Artavasdem Regem transiret, ire statuit. Dio lib. 49.

Itaque in Ægyptum remissa Cleopatra per Arabiam profectus est in Armeniam, cujus erat Rex Artabazes Tigranis filius Artavasdis Medorum Regis inimicus, sed Artabazes duplo quàm recta erat via ampliùs, per montes, invia ínque gyrum conducendo: sed quum Antonio hybernandum esset in Armenia & exercitus ex itinere octo millium stadiorum reficiendus, ac priusquam moverent ex hybernis Parthi, occupanda veris initio Media, moram non sustinuit, ingressus in illam infeliciter pugnavit, & sub specie pacis malè à Parthis observatæ cum maximo damno in Syriam perfugit. Lagid. 288. Cleop. 9. Florus. l. 4. Justin. l. 42.

Itaque quum hostes ei non ampliùs graves essent, quasi mente alienatus, atque ex medicamento aut præstigiis Cleopatram perpetuò respectans, plus ad maturiùs revertendum quàm ad conservandos milites intentus rediit Antiochiam, properans cum Ægyptia Regina hybernare. Paucis comitatus descendit ad mare, atque in castello inter Berytum & Sidonem posito (Leuce come appellatur,) substitit, ut Cleopatram operiretur: cujus anxius morâ languebat. Plut. in Anton.

Ibi se statim contulit in vinum & crapulam. Intolerans tamen tractus convivii exurgebat inter pocula, ac crebrò exiliens speculabatur, quoad illa est in portum delata. Tulit ea militibus magnam vim vestium & pecuniam. Sunt qui dictitant vestem Antonium ab illa sumptam & pecuniam de suo, ut si illa dedisset, divisisse. Ex pecunia viginti quinque drachmas seu denarios singulis legionariis, ac ratam aliis portionem dedit, & quum pecunia ipsa non sufficeret, multam ei etiam amici contulerunt, multam à sociis exegit. His actis Antonius in Ægyptum abiit. Ibid. Dio l. 49.

Octavia instituerat in Syriam ad Antonium navigare, Athenásque venit, interea Artavasdes Medorum Rex, cui dissensio inter Phraatem Artabazem intercesserat per Polemonem Ponti Regem in bello ab eo captum, vocavit Antonium, omnes ei opes offerens in belli societatem. Quæ Legatio Antonio admodum grata fuit indéque magna spe inflatus, statuit iterùm per Armeniam pergere, conventóque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere. Lagid 289. Cleop. 10. Plut. in Ant. App. l. 5.

LAGIDAR. An. 189. Id. ib. d. Quare scripsit ad Octaviam Athenis immorantem, ut ibi præstolaretur, significans ei expeditionem suam. Illa quanquam id ægrè tulit, & odorata est prætextum, quæsivit per literas tamen quò mitti vellet, quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ & munerum Ducibus amicísque ejus, insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octavia missus exposuit ei; & addidit meritas convenientésque laudes. Antonius dona Octaviæ, cùm alia, tum milites, quos in hunc ea finem à fratre petierat, accepit.

Id. ibid. Cleopatra conferre secùm pedem animadvertens Octaviam veritáque ne cum gravitate morum & Cæsaris potentia, placidam adjungens consuetudinem, & Antonii observantiam, insuperabilis esset & semel potiretur viro, deperire simulabat se Antonii amore, ac corpus tenui victu deducebat. Obtutus oculorum ejus adeunte illo obstupefactus, marcescens abeunte & dejectus simulabatur. Moliebatur subinde videri lachrymari, lachrymas verò quasi illum falsura citò detergebat & occultabat. Hæc agebantur parante illo profectionem ad Medum.

Id. ibid. Inservientes autem assentatores Cleopatræ increpabant Antonium ut durum ac ferreum qui immeritò perderet feminam ex illo pendentem uno & solo: Octaviam enim rebus postulantibus fratris gratia junctam ei fuisse & nomine frui uxoris; Cleopatram verò, tam multorum Reginam mortalium pellicem Antonii nominari: neque eam hoc defugere vel dedignari nomen, quo ad aspicere illum & unà liceat vivere, quo si orbaretur, non ducturam ultrà spiritum. In tantum denique molliverunt & effœminarint hominem ut verens ne mortem sibi conscisceret Cleopatra omissa profectione ad Medum, Dio l. 49. Alexandriam regressus sit; atque ita deinde magis adhuc amori & imposturæ Cleopatræ servivit.

Joseph. Ant. l. 15. c. 3. Herodes Alexandram socrum jussit intra Regiam contineri ne res turbaret, quod ejus animum exasperavit, quare misit ad Cleopatram literas præsentem rerum suarum statum deplorans & rogans ut opem aliquam sibi afferat. Illa jussit eam unà cum filio Aristobulo clam in Ægyptum ad se confugere, quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapilis in has se & filium inclusit, jussit famulis consciis, ut noctu has afferrent: erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium quod eos in Ægyptum deveheret.

Id. ibid. Hæc apud Sabbionem amicum Alexandræ Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non esse inscium ejus consilii, quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus erat Herodis, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium Regiæ benevolentiæ, ad eum insidias socrus detulit, at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita: quare simulata magnanimitate volebat per clementiam videri indulgentior.

Plut. in Ant. Porrò Octaviam, quæ ludibrio est visa, ut redux ex Athenis fuit, domum suam jussit Cæsar migrare, sed negavit, illa domum se viri lecturam, in ea igitur, ut si præsens esset, habitavit, & liberorum ejus non modò ex se, sed ex Fulvia editorum honestam & magnificam curam egit.

Dio l. 49. p. 403. Mortis interea Sexti Pompeii, jussu M. Antonii patratæ nuntius, Romam est allatus, Cæsar statim Antonio currum ante rostra & statuas in templo Concordiæ posuit. Nam adhuc fingebat se ejus esse amicum, eúmque de Parthica clade consolatus est, invidiámque adversus se victoriæ Sexti Pompeii & honorum ob eam decretorum nomine, obortam exposuit.

An-

Antonius qui ultionis causam contra Artabazem Armeniæ Regem dilataverat, quærens occasionem in Armeniam ad eum proficisci statuit, ineuntéque vere cum Cleopatra ex Ægypto discessit, Artabazes autem ad eum venire noluerat, etiam si per Dellium in matrimonium filiæ illius pro Alexandro filio poposcisset. LAGIDAR. an. 290. Cleop. II.

Alexandra filio Aristobulo aquis immerso, vindictæ contra Herodem desiderio accensa, per literas Regis insidias Cleopatræ indicaverat, simúlque filii sui miserabilem interitum. Illa verò jam dudùm adjuvandi eam cupida, & miserta mulieris infortunium non secùs quam proprium curavit hoc negotium: nec destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem juvenis, indignum facinus dictitans Herodem ope ejus alieni juris potitum in legitimam Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotis Antonius postquam Laodiceam Syriæ pervenit, accersivit ad se Herodem dicturum causam de objecto necis Aristobuli crimine. Joseph. Ant. l. 15. c. 4.

Herodes Cleopatræ odium metuens indesinenter Antonium contra se irritantis, ad illum venit, muneribus placavit, & crebris colloquiis indignationem Antonii leniit, ut minùs posthac ponderis haberet apud eum Cleopatræ instigatio, negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum, sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse: ídque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Id. ibid.

Honos ab Antonio Herodi habitus est, ad consessúmque sæpè ille adhibitus & ad quotidiana convivia, ídque non cessante à criminationibus Cleopatra quæ capta ejus regionis cupidine, quò Regnum id sibi usuparet, omnibus modis quærebat eum perdere. Sed quia justum se præberet Antonius nihil posthac expectandum gravius existimabat & brevi in Judæam constabilito tam Regno quàm amicitia, nec relictam Cleopatræ cupiditatem ullam spem, quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam concessisset, hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reversus est. Id. ibid.

At quum Cleopatra non desineret in omnes incitare Antonium, quem hortabatur, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret, flagitans etiam ab eo Judæam simul & Arabiam, Antonius Cleopatræ amoribus irretitus partes de Herodis & Malchi ditionibus, ablatas ei largitus est, nempe Judææ regionem quæ balsamum gignit & Arabiam Nabatæam Malchi Regis, quantùm ad Oceanum vergit. Adhæc Phœniciæ partem scilicet urbes quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde à majorum ætate sciebat esse liberas. Id. ibid.

Hæc assecuta Cleopatra & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usque Euphratem prosecuta revertitur: obitérque adita Apamia & Damasco Cœlesyriæ primaria urbe, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem, & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longè preciosissimum ibi tantùm provenit, & eximiarum palmarum vim maximam. Id. cap. 5.

Per hæc negotia contracta majore cùm Rege familiaritate concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam antè ei parùm amicus quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus si petulantiùs pergeret, renuit. Id. ibid.

Deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, debe- Id. ibid.

LAGIDAR. an. 289. ret occidere. Sic enim multis molestiis levare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit, quum & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus, opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici indignum censentes, hominem in magnis negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè, non enim hoc laturum Antonium, quamtumvis ei hoc approbetur consilium.

Id. ibid. Quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atque insidias amisisse eam videbitur; nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium ejus ætatis longè honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria, unde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in Regno & familia Regis ipsius, quum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè deponere. His deterrentes & periculum probabilius rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus & omnibus obsequiis Regina, Pelusium eam usque deduxit.

Dio l. 49. Paterc. l. 2. Oros. l. 6. Antonius quum in Armeniam pervenisset, misit iterùm Dellium ad Artabazem qui eum convenire declinabat, se illum in bello Parthico decepisse sciens, sed Antonius partim sociorum opera persuadendo, partim copiis terrendo, quum & scriptis & actis ejus se amicum omninò ostendisset, eò vix tandem adduxit, ut in castra sua veniret: tunc comprehensum, primùm absque vinculis circum castella, in quibus thesauri erant repositi, circumduxit, spe eorum sine certamine potiundi simulans se eum non alia de causa captivum habere, quàm ut ab Armeniis pro liberatione ejus pecuniam colligeret.

Dio ibid. Joseph. l. 15. c. 5. Custodes gaza ei non obtemperarunt, sed Armenii arma sumpsere, & Artaxiam maximum natu inter filios ejus Regem illius loco constituerunt, & Antonium aggressus Artaxias cum omnibus copiis quas colligere potuere commisso prælio superatus est, & ad Parthos confugere coactus Antonius argenteis Artabazem catenis vinxit, quia nimirum turpe erat Regem in vinculis habere ferreis, universam Armeniam partim vi, partim deditione in suam potestatem accepit, indéque magnam vim auri argentíque abstulit, cum uxore Artabazis, filiis, & plurimis Satrapis.

Plut. in Ant. Dio ibid. His perfectis, Artavasdis Mediæ Regis filia, arctioris amicitiæ causâ filio suo in matrimonium per Legatos impetrata, relicto in Armenia exercitu magnam prædam Artabazem cum conjuge & liberis secum ducens, in Ægyptum reversus est, eósque inter alios captivos ante se in triumpho Alexandriam introduxit curru ipse invectus. Qua potissimum re P. Romanum offendit, quòd prima patriæ ornamenta in gratiam Cleopatræ deferret.

Dio ibid. Artabazem cum suis, aureis in vinculis ad Reginam in medio populi, tribunali argento obducto, auratáque sella sedentem adduxit. Armenii autem neque supplices ei facti sunt, neque in genua conciderunt (quamquam & minis & promissis hoc crebrò juberetur,) sed nomine eam suo compellaverunt, atque ideò magnos quidem habere spiritus existimati, duriús autem proptèrea tractati sunt.

Plut. in Ant. Dio ibid. Antonius Alexandrinis epulum deinde præbuit, ac in concilio populi Cleopatræ, ejúsque liberis, propter se sedem dedit, habitáque ad populum quadam oratione, Cleopatram Reginam Regum, Ptolemæum, Cæsarionem cognomine, Regem Regum appellari jussit, iisque Ægyptum & Cyprum alia à Plut. in Anton. priore divisione instituta (nam Cleopatræ antea illius Insulæ partem dederat) addixit. Illam verè Cæsaris superioris conjugem fuisse dicebat, hunc ejusdem legitimum filium; fingebátque se studio ejus Cæsaris adductum hæc facere, quo Octavianum, non natum ejus, sed adoptatum filium, in invidiam adduceret.

Libe-

Liberis autem suis ex Cleopatra natis, Ptolemæo natu minori Syriam, Phœniciam & Ciliciam & omnes eis Euphratem usque ad Hellespontum regiones: Cleopatræ autem Africam Cyrenaicam: Alexandro fratri eorum quem Jotapa Medorum Regis filiæ desponderat, Armeniam & alias trans Euphratem, usque in Indiam promittens, quasi jam eas occupasset, largitus est. Neque verò Alexandriæ hæc modò egit, sed Romam quoque perscripsit. LAGIDAR. an. 289.

Hos Antonius filios, Reges Regum appellavit, & produxit cultu Alexandrum Medico, tiara directa & cidari cultum, Ptolemæum crepidis, chlamyde, & causia ornatum diademate redimita. Hic enim Alexandri successorum cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum salutassent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavere. Nam Cleopatra quidem & tunc & aliàs in publicum progrediens, stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine responsa dabat populis, & numismata ejus inscribebantur ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. Regina Cleopatra Dea nova. Iid. ibid.

Antonius relicto in Armenia exercitu, vere ex Ægypto discessit, ad Araxem fluvium profectus, quasi Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Medorum Rege societatem vinxisse, cujus ratione mutua sibi auxilia, Antonius Medo contra Parthos, Medus Antonio adversus Cæsarem spoponderunt; militésque nonnullos ejus rei causa permutaverunt, & Antonius Medo parte Armeniæ recens occupatæ tradita, nam Polemoni minorem Armeniam Legationis ab eo ad societatem hanc conciliandam susceptæ præmium donavit, filiam ejus Jotapen ut Alexandri conjugem futuram & signa militaria, quæ amissa in Statiani pugna fuerant, recepit. Lagid. 290. Cleop. 12. Iid. ibid.

Interea Cæsar Octavianus in Senatu accusavit Antonium, hic verò per epistolas se deffendebat, sed quum Cæsaris criminationes Antonius duras existimaret, ad bellum se paravit, & extemplo Canidium ex Armenia cum sedecim Legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quo classis undique cogebatur. Iid. ibid.

Antonius Domitii & quorumdam aliorum consilio præcepit Cleopatræ ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi aspectaret belli. At illa novam, interprete Octavia, timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium, ut pro se apud Antonium ageret, demonstraréque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantùm conferret auxilii (nam ducentas naves onerarias dederat & xx. millia talentum, ac commeatum toti exercitui præbebat,) neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent: neque verò alioqui videre cui sociorum Regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum Regnum tam diù gubernaverat sola atque ex diutino ipsius usu magnas res didicerat tractare. Hæc obtinuerunt, ac coactis copiis navigarunt ubi genio indulsere. Plut. in Anton.

Ut enim Regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus & civitatibus inter Syriam, Mæotim, Armeniam, & Lauria positis, indictum omnibus fuit ut mitterent deportaréntque apparatum bellicum: ita injunctum cunctis qui ludicram artem faciebant occurrere. Per multos dies Insula tibiis & cantu personavit. Id. ibid.

Hinc navigavit Athenas Antonius, ubi de integro effudit se in ludos & spectacula. Æmulatione autem Cleopatra, Octaviæ honorum, quos ibi acceperat (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant caram), prosecuta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus, Legatos domum ad Plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit, ut potè civis Atheniensis. Id. ibid.

Belli inter Cæsarem & Antonium hæ fuerunt causæ ac prætextus. Accusabat

LAGIDAR. an. 292. Cleopa. 13. Dio lib. 50. bat Antonius Cæsarem quòd Lepidum magistratu detrusisset: Provincias & exercitum, cùm Lepidi, tum Sexti Pompeii sibi vindicasset quæ debuerant communia ambobus esse: horum dimidiam partem postulabat, ac militum etiam, quos ex Italia, utrique communis Cæsar delegerat.

Cæsar Antonio inter alia objiciebat, quòd Ægyptum, sorte sibi non datam obtineret, quòd Pompeium à se ultrò dimissum (sic enim ferebat) occidisset: quòd Artabaze per fraudem capto, inque vincula conjecto, infamiam magnam P. Romano aspersisset: manubiarum etiam partem dimidiam poscebat: ac omnium maximè Cleopatram ei liberósque ex ea susceptos, ac donatas his regiones exprobrabat: ídque præcipuè, quod Cæsarionis nomen filio Cleopatræ indidisset & eum in Cæsaris familiam retulisset.

Ibid. Quum Cn. Domitius & Sosius Antonianarum partium uterque fautor Consulatum accepissent, palam ad bellum descenderunt, illi autem post multas cum Octaviano Cæsare contentiones, clanculùm ad Antonium se receperunt, eósque reliquorum Senatorum multi secuti sunt. Eo cognito Cæsar, quum eos à se ultrò emissos dixisset, ne propter aliquam injuriam desertus videretur, reliquis etiam qui vellent ad Antonium abire, ut tutò id facerent, permisit.

Plut. in Anton. Mox illi, ubi ad Antonium pervenerunt, Antonius palam bellum suscepit, & Octaviæ sorori Cæsaris, uxori suæ repudium diinci jussit, Romámque certos misit illam qui domo sua pellerent, exiisse memorant eam, trahentem secum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum; ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur, quod una ex belli causis ipsa quoque videretur. Populum verò Romanum miserebat non ita illius, ut Antonii, atque impensiùs eos qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviæ, neque ætatis flore præcellentem.

Id ibid. Cæsar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata trepidavit ne bellare illa æstate cogeretur. Etenim multa deficiebant eum & homines pungebant pecuniæ exactiones: unde tumultus in Italia. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procrastinationem.

Dio l. 50. Compensaverunt discessum Domitii & Sosii ad Antonium, Titius & Plancus, quos Antonius & inter primos in honore habuerat, & omnium secretorum suorum conscios fecerat: nam à Cleopatra suggillati quòd plurimùm fuissent adversati ne bello interesset, perfugerunt ad Cæsarem & testamentum Antonii detexerunt, id enim obsignaverant. Tabulæ depositæ apud virgines Vestales erant. Plut. in Anton.

Has ut accepit Cæsar recitavit in Senatu, exagitans quòd de funere suo statuerat: nam præscripserat ut corpus suum etiamsi in urbe decessisset, per forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram, sed ægrè ferebat Cæsar quòd Antonius hoc testamento Cæsarioni testimonium faceret, illum esse verè Cæsaris filium; suis autem ille ex Cleopatra filiis immensa munera dabat. Hæc tantùm indignationem apud omnes excitarunt, ut reliqua etiam quæ vulgò jactabantur, vera esse crederent: nempè Antonium, si rerum potitus foret Romam Cleopatræ dono daturum ac Imperium in Ægyptum translaturum. Dio lib. 50.

Plut. in Anton. Calvisius Cæsaris necessarius, multa etiam exprobravit Antonio, sed Antonii amici Romæ supplices prensabant populum. Unum etiam de suo miserunt Geminium, rogatum Antonium, caveret ne abrogaretur sibi Imperium, & hostis P. Romani declararetur. Geminius ut appulit in Græciam: Cleopatræ ut pro Octavia agens, suspectus fuit, ab illáque inter cœnandum lacessitus, quam ob rem venisset, expromere, omnia recta fore respondit, si abscessisset Regina in Ægyptum, quúmque illius iram timeret, brevi pòst, fugam capessens, Romam se recepit.

Dio l. 50. Ut satis paratus Cæsar fuit, in Cleopatram bellum est decretum, Antonio

tonio verò Consulatus, ad quem designatus erat, ademptus est, & etiam Imperium, cujus mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum, ne in sua quidem esse potestate. Adeo enim hunc mancipaverat sibi Cleopatra ut eum Gymnasiarcham Alexandrinorum effecerit, ab eo Regina ac Domina appellata sit, milites in suo satellitio Romanos habuerit, omnésque ii suis in clypeis nomen Cleopatræ inscripserunt. LAGIDAR. an. 29a.

Ipsa cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo curabat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat; in urbibus ipsa curru vehebatur, Antonius pedester cum Eunuchis sequebatur: idem Prætorium suum, Regiam nominabat: aliquando acinace se accingebat; peregrinóque vestitu utebatur: in aureo sedili & curru in publico conspiciebatur: Osiridem se & Dionysium, ipsa se Lunam & Isidem scribebant ac fingebant: quo magis præstigiis quibusdam ad insaniam ab ea adactus videbatur. Ipsa enim non Antonium modo, sed omnes etiam, qui in aliqua apud eum essent existimatione, hujusmodi incatenatione quasi usa constrinxerat, ut sibi ipsa Imperium in Romanos ausa sit sperarae: ac, si quid maximo jurejurando, affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio juramentum fecerit. Id. ibid.

His de causis bellum contra Cleopatram decretum fuit, contra Antonium nequaquam, volebántque hoc ipsum ei crimen objici posse, quòd contra patriam, nihil à suis læsus, ipse ultrò bellum pro Ægyptia muliere suscepisset: proinde omnia quæ bello gerenda sunt necessaria, festinatò comparabantur: fuítque ejus belli apparatus longè prioribus omnibus major, multis utrique ad hoc bellum Provinciis auxilia subministrantibus. Id. ibid.

Cæsarem Italia omnis, Gallia, Hispania, Illyricum, Africa, excepta Cyrenaïca & ea quæ Boccho paruerat, parte, Sardinia, Sicilia ac reliquæ Insulæ prædictis terris continentibus vicinæ, adjuvare. Antonio regiones Asiæ continentis Romanis parentes, Thraciáque Græcia, Macedonia, Ægyptus, Cyrenaïca cum finitimis, Insulæ etiam propinquæ, Regésque & Principes ferè omnes, quotcumque tunc Antonio parentes Imperii Romani fines attingebant, alii ipsi, alii per suos opitulabantur. Tanta autem contentione uterque utebatur ut sociorum auxilia etiam Sacramento rogaverunt. Id. ibid.

Antonius naves habebat bellicas non minùs quingentas, in quibus octo & decem ordinum frequentes erant superbè & ad triumphum exornatæ, peditum centum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bocchus Africæ, Tarcondimotus superioris Ciliciæ, Cappadociæ Archelaus, Paphlagoniæ Philadelphus, Commagenes Mithridates, Sadales Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit. Malchus item ex Arabia & Herodes Judæus: ad hæc Amyntas Lycaonum, & Dejotarus Galatiæ. A. Medorum etiam Rege submissa auxilia. Plut. in Anton.

Cæsari naves bellicæ 250. octoginta millia peditum & duodecim millia equitum quot hostibus. Id. ibid.

Herodes quidem Judææ Rex magno apparatu expediebat auxilium Antonio; sed ille hanc operam remisit negans sibi opus esse: verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia; jussit in illum bellum vertere: nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes, domi continuit exercitum cum quo postea invasit Arabiam, & post acerrimum conflictum penes Judæos fuit victoria. Joseph. Ant. l. 16. c. 6.

Antonius quum ad Italiam cursum, ibi bellum inopinantibus adversariis gesturus ubi Corcyram veniens, vidisset Cæsaris naves actuarias, quæ ad speculandum præmissæ fuerant, apud Ceraunios montes stare, suspicatus eò Cæsarem cum tota classe venisse, in Peloponnesum revectus, Patris hiemavit. Dio lib. 50. Plut. in Ant.

 Vere

LAGIDAR. an. 293. Cleop. 14. Oros. l. 6. cap. 19. Vere inito nusquam Antonius progressus est, quòd socii navales procul ab ipso hiemassent; Cæsar autem Agrippam præmisit, qui multas onerarias naves frumento, atque armis graves, ab Ægypto, Syria, Asiáque ad subsidium ad Antonium venientes cepit, & Methonam, ubi occisus est Bogud rex, expugnavit. Cæsar his animo auctus Brundusio solvit, Ionium mare cum omnibus copiis trajecit, Actiúmque petiit, ubi classis Antoninanæ major pars stationem habebat, Corcyram occupavit.

Dio ibid. Simul atque Antonius de adventu Cæsaris cognovit, nihil cunctatus, cum iis quos habebat, Actium non multò pòst venit, collectis deinde viribus castra non procul à Cæsare posuit, & utraque ex parte sinús etiam equitatum subsidio collocavit.

Dio l. 50. Eo tempore Agrippa Leucadem repentè advectus Insulam & naves quæ in ea erant, cepit, ac Patras: deinde & victo navali pugna Q. Nasidio, pòst Corinthum quoque recepit. Quæ quum evenissent ac præterea. M. Titius & Statilius Taurus subitò adorti equitatum Antonii fudissent, sociúmque sibi Vell. Paterc. lib. 284. Philadelphum Regem Paphlagoniæ adscivissent, eum sequuti sunt Amyntas Lycaoniæ & Dejotarus Galatiæ Reges, qui ad Cæsarem transierunt.

Plutarch. Dio ibid. Cn. Domitius, qui solus Antonianarum partium numquam Cleopatram nisi nomine salutavit, infensus Reginæ redditus, febre jam correptus minutum acatium conscendit atque, ad Cæsarem abiit, sed licèt graviter id ferret Antonius misit ei tamen contra Cleopatræ sententiam generosè omnia impedimenta cum amicis & servis. Domitius verò, illicò expiravit. M Syllanus & Q. Dellius etiam desciverunt, & multi eorum exemplum secuti sunt: Antonius autem audacia perdita suos in suspicionem habuit.

Id. ibid. Interim Sosius sperans se, si L. Tauresium qui paucis cum navibus stationem adversùs Antonianos servabat ante reditum Agrippæ aggrederetur, posse rem aliquam memorandam gerere; sub auroram repentè contra eum evectus est, observata densa nebula ne Tauresius navium suarum multitudine prævisa fugeret, ac eum primo conflictu fugatum quum insequeretur, obviam facto fortè fortuna Agrippa, non modo non assecutus est Tauresium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, sed ipse cum Tarcondimoto Ciliciæ Rege, aliísque multis interiit.

Plut. in Anton. Quia verò classis Antonii nihil prosperè gerebat, neque ad rem ullam maturè occurrebat, subactus est iterùm terrestres copias respicere. Canidius quoque, qui præerat legionibus, sub ipsum discrimen mutata sententia, autor fuit, ut Cleopatram remitteret, recedénsque in Traciam vel Macedoniam, decerneret terrestri Marte. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu ostendebat se ei subventurum. Neque verò esse infame si excercitato bello Siculo, Cæsari mari cederet, sed absurdum si terrestrium certaminum Antonius peritissimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, sed distraheret & absumeret in Classem vires.

Ibid. Verùm enim verò extudit Cleopatra classe ut bellum decerneretur, circumspiciens jam tum fugam, componénsque res suas, non ubi ad victoriam consuleret, sed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Prodi-Dio l. 50. digia autem eam, ut ita sentiret, impulerant, propterea mœstitia ac infirmitate Cleopatra territa, Antonio quoque timorem injecerat. Neque verò aut furtim aut palam, fugientium more avehi statuerunt, ne sociis quoque metum incuterent; sed tamquam ad navale prælium instructi, ut etiam si quis obstare vellet, vi discessum sibi conficerent.

Plut. in Anton. Postquam decernere prælio navali deliberatum est, reliquas naves extra sexaginta Ægyptias concremaverunt, optimas quasque & amplissimas à triremi usque ad decem ordinum naves complevit. Quum verò essent omnia jam instructa, Antonius convocatos milites allocutus est, deinde imposuit viginti millia peditum & duo sagittariorum.

Ibi

Ibi quidam ordinum ductor pedestrium certaminum sciens, qui complura prælia sub Antonio decertaverat, corpúsque cicatricibus habebat concisum, Antonio præsenti ejulans dixit. Quid, Imperator, hisce diffisus vulneribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prælientur; nobis permitte terram, in qua assuevimus stantes occumbere vel vincere hostes. Ad ea nihil respondit; manu tantùm & vultu quasi excitans eum ut bono animo esset, præteriit, omni bona spe deposita. Nempe gubernatores vela, quum ea vellent relinquere, imponere in naves & portare secum coegit, addens faciendum ne quis hostium fuga evadat. LAGIDAR. an. 293. Id. ibid.

Cæsar apparatum hostium conspiciens, ipse etiam se ad pugnam composuit, sed ubi consilium eorum ex aliis, ac maximè ex Dellio qui ab Antonii partibus ad ipsum confugerat, intellexit, conducto in unum locum ipse quoque exercitu, milites allocutus est. Dio l. 50.

Quatuor abhinc diebus grandi vento fluctuans mare, prælium interpellavit. Quinto die cælo sereno & tranquillo mari concurrere. Antonius cum Poplicola in dextro cornu egit, in sinistro Cælius, mediam aciem M. Octavius, & M. Justeius obtinuere. Cæsar sinistro præfecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Copias Antonii terrestres Canidius, Cæsaris Taurus in littore instructas tenuere quietas. Plut. in Anton.

Antonius auctuaria navi circumvectus, & adhortatus est milites, monens ob navium pondus, vel ut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus imperavit, ut quasi in ancoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, declinaréntque iniquitatem loci in faucibus loci. Cæsar dum classem lustrabat, navigio ad dextrum cornu vectus, quiescentes in angustiis miratus est hostes, si quidem stantium in ancoris erat navium species, ídque diù credens, sustinuit suas, quæ octò stadiis ab hostibus aberant. Id. ibid.

Jam hora erat sexta, IV. Nonarum Septembris, quum vento ex alto increbrescente cunctationem molestè ferentes Antonii milites, naviúmque suarum freti fastigio & amplitudine, sicut inexpugnabili, sinistrum cornu moverunt, cum quibus Cæsariani dimicaverunt: non autem datæ impressiones fuerunt, neque irruptiones navium, ita ut fuerit assimile pedestri prælio certamen, aut murorum oppugnationi: simul enim tres aut quatuor unam Antonii cingebant, tragulis & lanceis & contis & telis ignitis pugnabant. Antoniani ingerebant etiam catapultis ex turribus ligneis tela. Porrigente ad circumdandos hostes alterum cornu Agrippa, expandere contrà Poplicola suos conatus, à media acie sua divulsus est. Tumultuante hac, ac cum Arruntio dimicante. Id. ibid.

Sed quum jam dubio esset eventu certatum, tandem Cleopatra, quæ in ancoris post classem pugnantem stabat, quum non ferret diuturnam ac incertam eventus spem, diutiùs suspensa animi solicitudine, ancipitísque prælii exitus expectatione victa, signo suis dato, fugæ se dedit cum sexaginta navibus per medios pugnantes & secundo vento Peloponnesum petiit. Antonius simul atque navem Cleopatræ vela facientem, omnium oblitus, proditis & desertis illis qui pro ipso certabant atque animam profundebant, conscendit quinqueremem, Alexandro Syro, & Scellio solis comitibus, illam secutus est fugientem. Id. ibid.

Cleopatra perspiciens Antonium venire signum sustulit ex navi & Antonius illa exceptus est, neque aspexit illam, neque aspectus est ab illa, solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus & cogitabundus consedit, ambabus manibus caput tenens: Cæsar autem emisit classis suæ partem, ut Antonium & Cleopatram insequeretur, quæ quum eos consequi non posset, reversa est: Liburnicæ tamen quædam Antonium sunt assecutæ, quas ille repulit, Id. ibid. Dio lib. 51.

LAGIDAR. an. 293. Plut. in Ant. pulit, posteáque, ad prius silentium rediit, eadem se componens figura. Ad Actium quum classis, Antonii diu fuisset oblectata, atque gravissimè ab insurgentibus in proram infestata fluctibus, tandem hora decima succubuit. Neque plus quinque millia cecidere: Naves captæ trecentæ. Haud multi senserant Antonii fugam: atque audientibus res prima visa incredibilis, novemdecim legionibus integrorum adhuc & duodecim militibus equitibus relictis capere eum fugam, quasi non subinde ambigua usus fortuna, neque sexcentorum certaminum & bellorum fuisset vicibus versatus.

Id. ibid. Postquam Antonius tres dies transegit in prora solus, seu ira percitus, seu erubescens illam, appulit ad Tenarum. Ibi feminæ familiares adduxerunt eos primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivia unà ineunda, & ad concubitum perpulere. Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fuga ad eum confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Milites ejus in desiderio quoque & expectatione mox alicunde apparitururn. Tantam autem præstiterunt ei fidem & virtutem, ut & fuga ejus patefacta cohæserint diebus septem, missósque ad se à Cæsare legatos repudiaverint. Denique ubi Dux noctu profugit Canidius & castra reliquit, ab omnibus derelicti, proditíque à Ducibus suis, aggregaverunt se ad victorem.

Dio lib. 51. Antonius & Cleopatra ad Tenarum simul quum pervenissent, ibi præter animi sententiam, divulsi invicem sunt, Cleopatra in Ægyptum contendente, ne clades audita novos ibi tumultus concitaret. Hæc ut tutò in Ægyptum adnavigare posset, victoriam mentita, proras coronaverat, cautionésque victoria obtenta usurpari consultas; tibiis concini jusserat. Postquam in tutum pervenit, multos Primores semper sibi infensos, ac tum clade ejus animo auctus, occidit, horum facultatibus & reliquis divis etiam consecratis (neque enim ab ullo quamtumvis inaccesso sacrario se abstinebat,) ingentem pecuniam confecit, copias comparavit, auxilia quæsivit: útque Mediæ regem ad suam societatem pertraheret, Armeniæ Artabazis regis caput amputatum ei misit.

Id. ibid. Terrestris Antonii exercitus ad Cæsaris partes transiit. Diffugerunt quidam Primores Romani ad Antonium. Socii Reges in suam quisque patriam refugerunt nullum ampliùs bellum paraturi, iis abstulit Regna, Amynta & Archelao exceptis, inter vitâ donatos, præcipui fuerunt Sosius, & M. Scaurus. Inter supplicio affectos potissimùm recensentur Curius & Aquilii Flori pater & filius.

Plut. in Ant. Dio l. 51. Antonius è Tenaro nuntios ad Canidium miserat imperans ut properè per Macedoniam se reciperet cum exercitu in Asiam, & ipse transmissurus in Africam quosdam misit ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jam antè ibi conscriptum ad tuendam Ægyptum habebat; verùm quum ille se illum minimè recepturum diceret & missos quoque ad se occidisset, nonnullósque milites id molestè ferentes necasset: Antonius instituit sibi manus inferre; sed interpellatus ab amicis, Alexandriam se contulit.

Id. ibid. Quò quum advenit, Cleopatram offendit opus aggressam audax & grande, Isthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, qui etiam distinguere Asiam & Africam putatur, qua maximè ab utroque stringitur pelago & coarctatur, ut non plus trecentis stadiis pateat in latum, adorta est trajicere classem, dimissísque in sinum Arabicum cum magna copiæ pecuniæ vi, copiis & navibus, sedes quærere remotas, servitutem & bellum refugiens.

Dio l. 51. Interea quæ bello accelerando conveniunt ab Antonio & Cleopatra parata sunt & filios suos Cæsarionem Cleopatra, Antyllum, ex Fulvia sibi natum Antonius, in viros retulerunt, ut & Ægyptii viro sibi imperante essent alacriores, & reliqui eos Duces habituri, si quid Antonio & Cleopatræ accidisset,

differt, animis eò magis constarent. Id quidem factum perniciem adolescentibus istis attulit ut Cæsar iis, tamquam juris jam & principatum aliquem gerentibus non parceret. LAGIDAR. an. 293.

Antonius & Cleopatra ita se parabant tamquam & classe & pedestribus copiis belligeraturi, in eúmque finem vicinos populos & reges amicos sibi junctos ad auxilia convocabant, nihilo tamen minùs etiam ad hoc se instruebant, ut si qua necessitas urgeret, in Hispaniam navigarent, aut ad rubrum mare concederent. Ibid.

Existimabat Antonius integrum adhuc esse pedestrem suum exercitum, quum illi legionum Actiacarum amissarum ipse nuntium attulit Canidius. Mox Herodem Judææ Regem cum aliquot legionibus & cohortibus accepit ad Cæsarem transisse. Antonius relicta urbe & amicorum consuetudine, domicilium sibi in mari ad Pharum extruxit, projecto in altum aggere atque ibi extorris ab hominibus egit, vitam ferebat se imitari & æmulari Timonis, quòd res suæ eodem loco essent. Plut. in Anton. Lagid. 294. Cleop. 15.

Cæsar in Italiam media hieme properavit, & rebus suis ibi constitutis, in Græciam avectus est trigesimo quàm in Italiam iverat die ac propter hiemem navibus per Isthmum Peloponnesiacum translatis, tanta celeritate in Asiam advenit, ut de ejus discessu simul reditúque Antonius & Cleopatra nihil cognoverint. Dio lib. 51.

Quum allatus est nuntius Antonio Dynastas omnes à suis partibus antea stantes defecisse, Syriámque Didio commissam, ad Cæsarem accessisse, & Arabes in Sinu Arabico naves ad navigationem in rubrum mare fabricatas combussisse; denique quicquam ultrà foris manere in fide. Nihil horum commovit, sed quasi libenter spem abjiceret, ut simul & curam, tabernaculum illud marinum, quod nominabat Timonum, reliquit, exceptúsque à Cleopatra in Regiam, convertit civitatem ad comessationes, poculáque, & se ad donativa. Cleopatræ & Cæsaris filio togam puram, & virilem Antyllo dedit suo ex Fulvia filio, quamobrem agitarunt convivia per multos dies commessationésque & festum Alexandrini. Plutarch. in Anton. Dio l. 51.

Ut Antonius & Cleopatra Cæsarem in Samo Insula hybernare acceperunt simul ad illum legatos misere. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægypti, ille Athenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privato liceret vitam agere. Ad Cæsarem Euphronius filiorum ejus missus est Legatus, & Alexas ad retinendam Herodis Regis transitionem. Plut. in Anton.

Cæsaris responsum ut ex Legatis cognoverunt Antonius & Cleopatra, alios miserunt: ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniæ promisit: Antonius autem amicitiæ eum ac propinquitatis admonuit suam cum Ægyptia muliere consuetudinem excusavit ipsorum mutuum quondam amorem ac societatem actorum in adolescentia enumeravit: denique P. Turullium Senatorem, unum ex Julii Cæsaris percussoribus amicum tum suum, Cæsari tradidit; ac se ipsum etiam interfecturum pollicitus est, si eo facto salus Cleopatræ impetrari posset. Dio lib. 51.

Cæsar Turullio occiso, ídque in Co Insula, Antonio ne tum quidem respondit quicquam, & Cleopatræ multa criminatus est, ídque etiam respondit, si ea ab armis & Regno destitisset, consilium ipsum capturum, quid ea fieri deberet. Id ibid.

Igitur tertiam legationem Antonius, ac filium suum Antyllum cum multo auro misit. Cæsar, auro accepto, eum sine responso propositi, irritum à se dimisit. Id ibid.

Cleopatra clam, Antonio inscio, Sceptrum aureum, coronam auream sellámque regiam Cæsare misit, quasi regnum cum iis tradens, ut is, omnino haberet Antonium, ipsam saltem misericordia prosequeretur Cæsar Id ibid.

 occultè

LAGIDAR. an. 294. occultè ei impunitatem ac Regnum integrum pollicitus est si Antonium occidisset.

Id. ibid. Nihilominus tamen Cæsar veritus, ne Antonius & Cleopatra, desperata veniæ impetratione in incœpto perstarent, ac suis viribus vincerent, aut in Hispaniam ac Galliam trajicerent, aut pecunias quas immensas esse audierat, corrumperent: Thyrsum libertum suum ad Cleopatram misit qui & humaniter multa cum ea loqueretur, & Cæsarem ejus amore captum diceret, sperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò aduci posse ut Antonio necato se ipsam & pecuniam incolumem servaret.

Plut. in Anton. Thyrsus Cæsaris nomine missus ut inflatam mulierem ac mirè formæ causa tumidam posset movere, prolixiore oratione quàm alii cum Cleopatra agens, & supra modum honoratus ab ea, suspicionem movit Antonio. Itaque corripuit eum & flagellis cecidit, inde remisit ad Cæsarem. Mox quò dilueret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit Antonium mirificè, ac die suo natali summissè, & pro præsenti Fortuna acto natalem illius summo splendore & magnificentia celebravit, ut multi ad cœnam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint.

Dio l. 51. Cleop. 15. Hyeme transacta Cæsar in Antonium per Syriam & Duces ejus per Africam. Antonius cognito Cornelium Gallum, accepto Scarpi exercitu, subitò Parætonium occupasse, illud contendit sperans quidem se eas copias à Gallo ad se sine ullo labore traducturum; (nam benevolentia erga se affectos propter communem militiam noverat) sin aliter nequiret, vi certè potiturum; nam & navales & terrestres copias secum adducebat magnas, sed Gallus naves partim incendit, partim submersit.

Id. ibid. Dum hæc fiunt Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re vera autem proditione Cleopatræ cepit. Hæc quum nemo suppetias ferret, Cæsari autem nullo modo resisti posse audiret, ac ex sermonibus Thyrsi, crederet eum suo amore captum, quum quòd id ita esse cuperet, tum quòd eadem ratione patrem ejus, ac Antonium sibi mancipaverat, ideóque non veniam modò sibi, & Regnum Ægypti, sed Romanorum Imperium sperabat, statim ei Pelusio cesserat.

Id. ibid. Antonius quum ad nuntium eorum quæ Pelusii evenissent, Parætonio discessisset ante Alexandriam Cæsari obviam factus, equitatu eum ab itinere fatigatum superavit. Hinc aucta confidentia, ac eo etiam quòd jaculatus in Cæsaris castro, libellos, sena in singulos sestertia promisisset, pedestri etiam certamine congressus, victus est, & Alexandriam refugit.

Plut. in Ant. Conditoria habebat Cleopatra & monumenta eximio artificio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eo ex Regiis thesauris pretiosissima quæque congessit, aurum, argentum, Smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinnamomum: postremò magnam vim tædarum & stupæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum, perderet illa, & concremaret, ostendit ei assiduè dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem.

Dio l. 51. Cleopatra verò cives Alexandrinos occultè prohibuerat contrà Cæsarem exire; quum palam ea, ut hosti occurrerent, cohortari videretur: itaque

Plut. in Ant. Cæsar ut consedit ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenuè, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusúmque egit usque ad castra. Hac elatus victoria ingressus est Regiam & Cleopatram in armis osculatus est, atque eum qui fortissimè dimicaverat, commendavit illi: Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit: iste verò his acceptis transiit nocte ad Cæsarem.

Id. ibid. Porro provocavit denuò per nuntios Antonius Cæsarem, ut solus secum certaret, qui respondit, vias Antonio multas patere ad interitum. Quare con-

considerans non posse quàm in prælio mori se honestiùs, deliberavit simul terra maríque Cæsarem adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberaliùs: incertum esse idémne facturi postridie essent, an aliis dominis ministraturi: ipse verò extinctus jaceret & exanimis. Amicos ob hæc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex qua mortem gloriosam potiùs quàm salutem & palmam sperant se quæsiturum. LAGIDAR. an. 294.

Simul atque diluxit Kalendis Sextilibus peditatum ipse in tumulis pro urbe collocavit, deinde ad instruendam classem ad portum descendit, ut aut navali pugna decerneret, aut in Hispaniam transmitteret, sed Cleopatra jusserat ut naves ab eo transfugerent: itaque quum advenit, classem in altum provectam vidit, atque in hostem spectavit pergentem. Constitit ibi, præstolans ut successum cerneret. Id. ibid. Dio l. 51.

Classici postquam remigio appropinquaverunt adversæ classi, salutaverunt Cæsaris milites. Quibus salutem reddentibus, desciverunt ad illos, atque ex omnibus navibus una effecta classis urbem infesta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplò desertus est ab equitibus qui transitionem fecere. Peditatu fuso recepit se in urbem, proditum se à Cleopatra vociferans iis, in quos illius causa arma sumpserat. Plut. in Anton.

Cleopatra quum iram Antonii & desperationem formidaret confugit ad monumentum cum Eunucho & duabus ancillis, cataractásque dimisit claustris & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nuntiatum defunctam esse. Id. ibid.

Antonius id credens, servum fidum Erotem, ut ipsum interimeret, rogavit, Eros districtum ensem extulit, quasi illum icturus: verùm averso vultu interemit semetipsum. Macte Eros, inquit Antonius, quid faciendum sit, doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum demittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem: unde cursu sanguinis postquam decubuit, inhibito refocillatus, oravit assistentes ut se confoderent. Illi ejecerunt se ex cubiculo, vociferante & discruciante se Antonio. Id. ibid.

Inde eo orto tumultu, Cleopatra quum id sensisset, ex fastigio monumenti prospexit, jussúsque ab ea Diomedes scriba est Antonium in monumentum ad ipsam deportare, ut verò Antonius audivit eam esse superstitem, consurrexit quòd vivere se posse arbitraretur, sed multo profuso sanguine, desperata vita, obtestatus est præsentes, ut se ad sepulcrum deferrent, servi ejus sustulerunt illum, & ad januam sepulcri gestarunt. Id. ibid. Dio ut sup.

Dum fertur Antonius ad Cleopatram, Dercetæus quidam ejus satelles rapto Antonii pugione reconditóque, subduxit se, curréns que ad Cæsarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, atque ensem ostendit cruentum. Ille accepto hoc nuntio, in intimum secessit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio, affini quondam & Collegæ suo, multorúmque certaminum & rerum socio. Mox sumptis epistolis, accitísque amicis, recitavit ad lenia & æqua scripta sua, quàm ille semper respondisset importunè & superbè. Inde Proculeium mittit, mandans ut maximè, si queat Cleopatram redigat vivam in potestatem. Etenim timebat thesauris, & magnificum ad ornamentum ducebat triumphi, si illam adduxisset.

Cleopatra ad Antonii adventum non reseravit fores, sed ex fenestris spectans, per funes qui suspensi lapidibus in altum invehendis erant, sursum tractus est. Nihil aiunt fuisse illo spectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Quippe sanguine oppletus & animam agens trahebatur, manúsque versus Cleopatram porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mulieribus factu proclive erat; sed magno labore illa manibus incumbens & prona facie, apprehendit vinculum excitantibus eam qui infra stabant, & vicem ejus anxiis. Plut. ibid. Dio ibid.

Ut

I AGIDAR. an. 294. Id. ibid. Ut eum hoc modo accepit & deposuit in lectum, pepla eum lamentans dilaceravit, pectúsque suum percutiens & lanians manibus, cruorémque facie abstergens dominum, virum, Imperatorem appellavit, ac suorum penè malorum est illius miseratione oblita. Lenito ejus dolore, Antonius vini haustum poposcit: vel quòd sitiret, vel quod celeriùs ita expiraturum se speraret. Postquam bibit monuit eam, ut rerum suarum, si absque turpitudine liceret, incolumitati consuleret, ac præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adhiberet Proculeio; se verò ob novissimam rerum conversionem ne lamentaretur, sed gratularetur ob bona quæ fuerat consecutus, quòd omnium hominum fuisset clarissimus & plurimùm potuisset, atque eo tempore non ignaviter esset Romanus à Romano superatus.

Id. ibid. Jam efflabat animam Antonius in gremio Cleopatræ quum à Cæsare adfuit Proculeius Eques Romanus cum Epaphrodito Cæsaris liberto. Cleopatra verò abnuit ex propinquo congredi cum Proculeio, sed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit assistente foris ad positum in plano ostium, quod firmiter erat obseratum, ut admitti tamen vox posset. In colloquio illa Regnum liberis suis petiit: alter bono animo ut esset, hortatus est, & omnia permitteret Cæsari.

Plut. in Anton. Proculeius ut locum contemplatus, Cæsari renuntiavit, iterùm missus est ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de industria sermonem. Interea Proculeius admotis scalis intravit per fenestram, quâ exceperant mulieres Antonium, trahénsque secum duos Ministros, descendit confestim ad ipsas fores quibus assistebat Gallum alloquens Cleopatra. Ubi una ex mulieribus quæ incluserant se cum illa, exclamavit, misera Cleopatra, viva in potestatem Cæsaris venis: convertens se, cernénsque Proculeium, instituit se ipsam ferire, nam sica erat accincta.

Id. ibid. Dio ut sup. Ceterùm accurrens properè & complexus eam ambabus manibus Proculeius, Injuriam facis, inquit, Cleopatra & tibi & Cæsari, quæ magno documento eum clementiæ privas & levissimo Imperatori notam inuris perfidiæ & sævitiæ, simul ei detraxit gladium, vestémque ejus, ne quid tegeret veneni, excutit, & aliquot dies ei, ibi ut commoraretur dum Antonii cadaver condiret, concessit, ejus cura Epaphrodito data; nihil de comitatu ac de consueto cultu detrahentes, quò magis ea, quæ cupiebat, impetraturam speraret, ac ne quid sibi ipsa mali injungeret.

Plut. in Ant. Cæsar Alexandriam ingressus est cum Ario Alexandrino Philosopho, cujus fuerat olim discipulus, colloquens, dextráque eum tenens, quo tam eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. Ingressus Gymnasium, conscenso tribunali, quod erectum erat, consternatos metu cives, & humi se abjicientes exurgere jussit, atque populum se omni Dio l. 51. noxa liberare in gratiam Serapidis, secundò Alexandri Magni, & Arrii amici sui.

Plut. in Ant. M. Antonium multis Regibus & Ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cleopatræ, sed illius manibus est humatus splendidè & regaliter, omniáque ei, quibus uti voluit, permissa. Ex tanto mœrore & dolore, correpta febre, id velamentum arripuit. Læta, quasi ideo temperatura cibo, & vitam liberè positura, Medicum habebat familiarem Olympum, quem prodita ei veritate consiliarium & adjutorem ad tabem sibi inducendam adhibuit.

Plutarchus Dio ut sup. Odoratus rem Cæsar ei minas & terrores de liberis objecit quibus illa sicut machinis expugnata est, permisitque corpus suum omnibus pro arbitrio curare & alere. Venit etiam paucis diebus pòst ipse ad eam appellandam & consolandam, forsan ejus colloquium petierat.

Iid. ibid. Cleopatra conclavi ornatissimo ac sella pretiosissima parata, se ipsam cultu

quàm

quam maximè abjecto, nam habitus eam lugubris mirè decebat, ac appositis multis ac vanis Cæsaris superioris imaginibus, inque sinum acceptis epistolis, ab eo ad se datis; ingredientéque Cæsare suffusa pudore exiluit, abjecítque se ad pedes ejus, & salve, inquit, ô Domine, hoc enim nomen mihi ademptum, Dii tibi tribuerunt; Jussit Cæsar eam decumbere & juxtà assedit, vides, inquit illa, patrem tuum, qualis sæpenumero ille ad me ingressus est, quot mihi honoris tribuerit qui me etiam Reginam Ægypti constituerit. LAGIDAR. an. 294.

Deinde attigit illa nonnullam excusationem, ea quæ facta essent in vim & metum deflectens, quam confutante in singulis Cæsare ac coarguente, tunc artificiosum luctum ac voces ad molliendum animum appositas edidit: nam gratiæ illæ, & formæ confidentia non erat semel extincta, sed ex ea licèt ita affecta elucebat extrinsecùs aliquatenus, & cum vultus motibus effulgebat. Iid. ibid.

Hac varietate & sermonis & gestuum usa, mellitos quosdam alios intuitus ac voces adjecit. Cæsar quamquam Cleopatram ciendis affectibus intentam animadvertebat, tamen eo dissimulato oculis in terram affixis hoc unum pronuntiavit. Bono animo esto, mulier, nihil enim mali patieris. At Cleopatra licèt ingenti dolore correpta quòd neque aspexisset eam Cæsar, neque de Regno aut amore ullum fecisset verbum ad genua ejus se projiciens, fletúmque edens: Vivere, inquit, ô Cæsar, neque volo neque possum. Iid. ibid.

Veritus autem ne se ipsa occideret, iterum animo vel esset bono hortatus est, tunc illa divertit ad misericordiam exposcendam & ad preces, quasi summoperè concupiscere vivere Postremò numeri thesauri breviarium, quod habebat, ei tradidit. Quum Seleucus, unus Procuratorum, argueret eam quòd reconderet & supprimeret nonnulla: exiliens & in capillum ejus involans, multis plagis os ejus contudit. Iid. ibid.

Subridente Cæsare atque illam reprimente. Anne grave, inquit, Cæsar est, quum tu invisere me hoc in statu & appellare sis dignatus, à servis me meis deferri, si quid reposui, non mihi sanè miseræ mundum: sed quò pauca munera Octaviæ & Liviæ tuæ feram, ut placatum te per illas, & clementiorem habeam. His gavisus est Cæsar, omnino illam teneri cupiditate vitæ: igitur Cæsar ubi ostendit, & hæc ei concedere se, ceteráque supra omnem spem cum ea acturum, digressus decepisse arbitrabatur se eam. Plut. ibid.

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæsaris amicos: hic Cleopatræ cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per internuntium clam ei significaret Cæsarem ipsum pedibus decessurum per Syriam, ipsam verò cum liberis statuisse post triduum in Italiam mittere. Iid. ibid.

Hoc intellecto, primùm Cæsarem oravit, ut sibi inferias dare permitteret Antonio. Annuente illo, ubi ad monumentum est perlata incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum. Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, chare Antoni, funeravi, nunc parento captiva & custodita, ne planctibus & lamentationibus suggillem servile hoc corpus, quoad triumphum de te servatur. Alios honores vel justa ne expectaveris, verùm hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt novissima. Vivos nos nihil detraxit, nunc verò morte videmur commutaturi loco, tu ut Romanus hîc jaceas, infelix ego hîc in Italia, hactenus modò patriæ particeps tuæ. At si quid istic numina valent & possunt, noli deserere vivam tuam conjugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hîc me tecum abde & conde: nam mihi ex infinitis malis nihil tam grave vel acerbum est, quàm breve hoc tempus quod te sine vixi. Id. ibid.

His editis lamentis, postquam coronas & oscula tumulo tulit, præcepit sibi parari balneum. Lota accubuit, & splendidè epulata est. Tum cistam Ibid.

LAGIDAR. an. 294. quidam rure veniens attulit. Percunctantibus quid ferret, satellitibus, aperiens & auferens folia, cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem & magnitudinem, arridens, invitavit ut sumerent. Illi nihil suspicati jusserunt ficos eum intrò ferre.

Plutarch. Dio ibid. Sub prandium, Epistola qua à Cæsare petebat, ut cum Antonio sepeliri ipsam juberet Epaphrodito dedit perferendam, ut is aliud quiddam contineri ea existimans, occasione Epistolæ Cæsari reddendæ è medio removeretur, tum omnibus ejectis reliquis præter Iram, seu Nairam, & Charmium, seu Charmionem, quas secum semper habuerat, veste se omnium elegantissima induit, ac quàm potuit pulcherrimè exornavit, & quum Charmione componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus, supra lectum concidit.

Solutis tabulis Cæsar ut obsecrationes & quæstus legit, precantis ut apud Antonium conderetur, intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm instituit illuc ipse accurrere, deinde spectatum properè misit quid rei esset, cursu tunc illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reserata janua defunctam invenerunt & supra aureum lectum jacentem, Regio cultu exornatam invenerunt.

Strab. l. 17. Plut. in Ant. Galen. 1. de Ther. ad Pis. Dio lib. 51. Perhibent aspidem inter ficos illos illatam, foliisque fuisse intectam quam ut vidit, Cleopatra sinistro brachio admovit. Alii inclusam hydriæ aspidem, atque ita fuisse autumant asservatam, fusóque aureo ipsam lacessentis, & stimulantis arripuisse Cleopatræ brachium. Alii aspidis ad occidendum celeritatem, Cleopatram inquiunt magnum primo ac profundum vulnus brachio suo dentibus intulisse; deinde venenum, quod prius ex aspide paraverat, in pixide quadam ad se allatum vulneri infudisse.

Iid. ibid. Sed veritatem novit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est, acum ab ea qua capillum componere solita esset, veneno inunctam tradunt, cujus ea fuerit natura, ut quum corpori aliàs nullum damnum injungeret, ubi primùm tamen sanguinem vel minimum attigisset, mortem & celerrimam & absque omni dolore adferret. Hanc acum ab ea more suo in capite eatenus gestatam, tum detractam, brachióque priùs alia re sauciato sanguini immissam fuisse.

Plutarch. Dio ibid. Cæsar, audito Cleopatræ interitu, attonitus, corpus ejus vidit & quum notas duas & quidem tenellas observaret, remedia ei adhibere & Psyllos qui possent venenum ex illa exugere jussit, ut si qua ratione vitæ restituere illam posset. Porrò quamvis molestiam traxit ex illius decessu, animum tamen ejus generosum est admiratus, corpus ejus splendidè & regaliter condi apud Antonium jussit.

Plut. in Anton. in Reg. Ptol. lib. Strom. Excessit Cleopatra annos nata 38. quorum duos & viginti regnavit id est inchoatos. A morte Alexandri M. usque ad Cleopatram apud Ptolomæum Geographum & Clementem Alexandrinum numerantur 294. id est inchoati.

Statuæ Antonii dejectæ sunt, Cleopatræ non motæ: impetravit amicus ejus Archibius à Cæsare mille talentis ne cum Antonianis convellerentur.

Cleopatra modum neque rei Venereæ neque avaritiæ statuere noverat, multa per ambitionem prodigalitate; multa etiam temeraria superbia utens, Regnum Ægyptium amore paraverat, ac eadem arte Romanum quoque adipisci intendens, & hoc non consecuta est, & suum insuper perdidit.

Plut. in Anton. Ex Cleopatræ liberis Cæsario, qui ex Cæsare Dictatore prognatus ferebatur, illum miserat mater cum magna pecuniæ summa per Æthiopiam in Indiam, Pædagogus ejus Theodorus è contra Rhodum duxit, ex qua illum induxit ad regrediendum Alexandriam tamquam vocaret eum

Cæsar

Cæsar ad Regnum. Deliberante de eo Cæsare perhibent Arium dixisse non LAGIDAR. propagandum esse in multis Cæsaris nomen, quare eum post matris mortem an. 294. extinxit. Alii ferunt in Æthiopiam fugientem, interceptum in itinere ne- Dio l. 51. catum.

Ex Antonii liberis Antyllus Fulvia natus major, quamquam ei Cæsaris es- Id. ibid. set desponsata Julia ejus filia, qui in patris sacellum à Cleopatra factum confugerat, à Pædagogo etiam Theodoro cognomine proditus, statim jugulatus est, obtruncantibus eum militibus, detraxit ei Pædagogus, quam collo gerebat, pretiosissimam gemmam, eámque insuit zonæ suæ. Id inficiatus & compertus quum esset, in crucem actus est.

Alexander, Ptolemæus, & Cleopatra, ex Cleopatra & Antonio filii, ad Triumphum Cæsaris reservati sunt & Romam postea perducti.

Qui Antonii rebus faverant, Cæsar alios supplicio affecit, alios venia vel sua sponte, vel amicis intercedentibus, inter supplicio affectos numeratur P. Canidius infestissimus quidem Cæsari, sed & Antonio infidus, qui timi- Oros. lib. 6. diùs decessit, quàm professioni ejus, qua semper usus fuerat, congruebat, Paterc. l. 2. occisus est etiam Cæsaris jussu Q. Ovinius Senator.

Quum invenisset Cæsar apud Antonium permultos Principum ac Regum Dio l. 51. liberos, alios obsidum nomine, alios per contumeliam educatos fuisse, eorum partem domum remisit, partim conjugio invicem copulavit, alios retinuit, Jotapen Regi Medorum qui ad se victis confugerat, ultrò reddidit: Artaxiæ autem, quia is Romanos, qui in Armenia superfuerant, occidisset, fratres suos quantumvis petenti non remisit. Id. ibid.

Deinde corpus Alexandri inspexit, atque attrectavit, ita ut nasi quoque, (ita enim fertur,) particulam aliquam fregerit. Ptolemæorum corpora, quamquam ea ostendere Alexandrini enixè volebant, non spectavit, Regem se, non mortuos voluisse videre dicens. Id. ibid.

Ceterùm magna pecuniæ vis in Regia reperta est, (omnia enim ferè etiam Sanctissimorum templorum donaria sustulerat Cleopatra ac Romanis prædam, sine ipsorum scelere aliquo adauxerat,) multæ etiam ab iis qui criminis alicujus rei fierent, exigebantur: ac reliqui seorsum omnes, quibus nullum crimen objici poterat, sextantem bonorum suorum poscebantur. Inde omnibus militibus stipendia debita numerata sunt: qui verò cum Cæsare tum quoque erant, ducenos quingenos singuli denarios accepere, ne urbem diriperent: omnibus, qui mutuum antè aliquid dedissent, id exsolutum est: multa Senatoribus ac Equitibus, qui in belli societate fuerant, dona data sunt, in summa, Imperium Romanorum ditatum est, templáque eorum exornata. Dio Halic.

Tandem Cæsar Ægyptum in potestatem P. Romani redegit Olympiade Præm. Ant. 187. anno illius tertio ineunte, scilicet mense sextili eámque tributariam fecit & ei P. Cornelium Gallum præfecit; quem primum Ægyptus Romanum Judicem habuit. Postea Cæsar exiit & Romam per Syriam abiit. Romani diem quo capta fuit Alexandria....

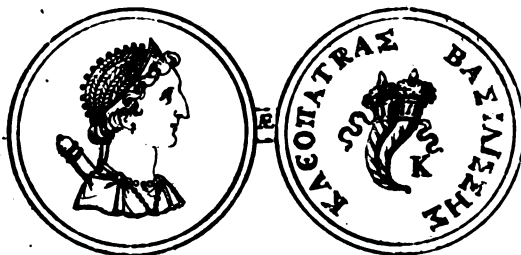
EX CIMELIO REGIO.

Caput muliebre diadematum ſine literis, in cujus averſa parte Aquila inſiſtens fulmini cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. in area L. ς. id eſt anno ſexto.

Plurimæ fuerunt Ægypti Reginæ nomine Cleopatræ, prima quidem Antiochi Magni Syriæ Regis filia & Ptolemæi Epiphanis uxor, ſecunda Philometoris conjux & ſoror, tertia hujus filia Ptolemæi Evergetis uxor ſecunda; ſed illa cujus effigiem exhibet nummus drachmalis argenteus, iis præteritis, famoſa eſt Antonii Amaſia, vultu & imagine ab Antiquariis plurimùm nota.

Litera numeralis ς. annum Cleopatræ Imperii ſextum indicat, ſed an à morte patris quum ab ejus Teſtamento vocata eſt Regina? an verò à morte fratris junioris Ptolemæi poſtquam ſola Ægypti Imperium tenuit: Si Porphyrio credimus, illa jam Octavum numerabat annum quando hic fato functus aut veneno ab ea ſublatus eſt, ſi ſolam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ Epigraphen perpendamus, ad tempus quo ſine fratre regnabat nummum revocat, ſed ambitioſa Princeps femina plurimùm ſub fratribus poterat.

Licèt multos annos imperarit Cleopatra illius nummi tamen rari ſunt, præſertim ex auro, deinde ex argento cum inſcriptione Græca ſeu ſola ſeu cum effigie Antonii; ſed cum Epigraphe latina faciliùs parantur. Ex ære omnes cum Antonii imagine pro raris habentur.

EX MUSÆO D. FOUCAULT.

Caput Cleopatræ habitu Dianæ cum Pharetra pone dorſum ſine literis; in averſa parte duplex cornucopiæ cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ, & in area K.

Non mirum eſt ſi Cleopatra prodit ſub habitu Dianæ quæ eadem eſt quæ Luna, nam à Regibus hæc Dea ita culta eſt, ut ejus nomen liberis ſuis imponerent, ut obſervavimus in nummis filiæ Evergetis II. & Cleopatræ ejus neptis & uxoris quæ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΕΛΗΝΗ appellatur.

In Anton. Imo noſtra Cleopatra illud cognomen Cleopatræ ſuæ ex Antonio filiæ, apud

apud Plutarchum indidit τὸν μὲν Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ Κλεοπάτραν ἐπίκλησεν δὲ, τὸν μὲν ἥλιον, τὴν δὲ σελήνην, *unum Alexandrum, alteram Cleopatram appellaſſet, illum quidem Solem, hanc vero* Lunam. Unde ſeu cultu, ſeu ambitione Lunæ habitum Cleopatra aſſumpſiſſe videtur, ſi quidem in ſequentibus *Dea nova* indigitatur.

Litera K. indicare videtur nomen loci ubi cuſus eſt nummus ut ſæpiùs retulimus, illam ergo interpretamur Κοπ]ητῶν, *Coptetarum*, erat urbs Ægypti Coptus, plurimùm celebris, in quo pariter Arſinoes Philadelphi nummus pariter ſignatus, an verò duplex cornucopiæ urbis inſigne eſt ut quibuſdam placet? an ad deſignandam Ægypti potiùs abundantiam.

EX CIMELIO REGIO.

Caput M. Antonii nudum cum Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. *Imperator. Dea nova.* Ex averſa parte Caput Cleopatræ diadematum ſine literis.

Hic nummus minimæ formæ æneus à Cleopatra in Antonii honorem videtur percuſſus, in quo ab una parte illius imaginem cum utriuſque titulis exhibet, ad demonſtrandum illum in Regno ſummam habere poteſtatem, quippe nomen Αὐτοκράτορ@ id eſt Imperatoris, apud Romanos ut apud gentes magna erat in exiſtimatione, quippe enim tantùm Senatus decreto dabatur, & apud Græcos pro Domino habebatur: unde Jupiter apud Plautum ſummus Divûm atque hominum Imperator. Amph.

ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ id eſt *Dea nova*, indigitatur Cleopatra, vox Νεώτερα pro νέα poſitivo ſæpè uſurpata, quaſi nova eſſet Iſis ſeu Diana quæ eadem eſt apud Mythologos & Ægyptios. Ut autem apud Plutarchum Antonius Διόνυσ@ νέ@ προσαγορευόμεν@ *Bacchus novus dicebatur.* Sic Cleopatra *Dea nova* appellari voluit per excellentiam nullo Deæ nomine addito, porrò idem autor eam deſignat Iſidem στολὴν ἑτέραν ἱερὰν Ἴσιδ@ ἐλάμβανε, καὶ νέα Ἶσις ἐχρημάτιζε. *Stolam Iſidis ſacram ſumebat, atque novæ Iſidis nomine reſponſa dabat populis.* in Anton.

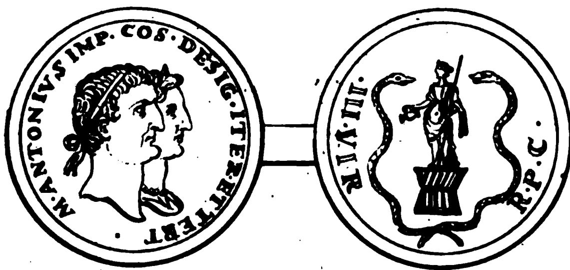
EX CIMELIO REGIO.

Caput Cleopatræ diadematum cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ; ex aversa parte caput nudum Antonii cum inscriptione ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. *Antonius Imperator tertium Triumvir.*

Cleopatra in hoc eximiæ raritatis nummo tetradrachmali argento se primo Reginam, deinde novam Deam nominat, de qua suprà abundè diximus.

In aversa parte Antonius non excellentiæ nomine quasi summus Imperator ut in superiore nummo indigitatur, sed Imperator tertium appellatur, quem titulus Senatus haud ei decrevit, sed ob Parmeniam ejus Rege capto, tamquam à se devictam usurpavit. v. c. 720. Prima autem vice Imperatorem l. 37. p. 43. esse appellatum allato in urbem Catilinæ capite refert Dio, sed an verò anno v. c. 711. quum ad exercitum circa Mutinam profectus est. Secundùm autem seu iterùm Imperator vocatus est decreto Senatus ob Parthos à Ventidio ejus legato tamquam ab ipso devictos, mense Junio v. c. 715.

Triumviri nomen sibi cum Imperatoris tertium copulat ob primum acceptum Triumviratum anno v. c. 712. qui desierat post quinque annos, sed ipso converso in alterum quinquennium v. c. 717. eandem potestatem prorogaverant Antonius & Cæsar absente Lepido.

EX MUSÆO CARD. MAXIMI.

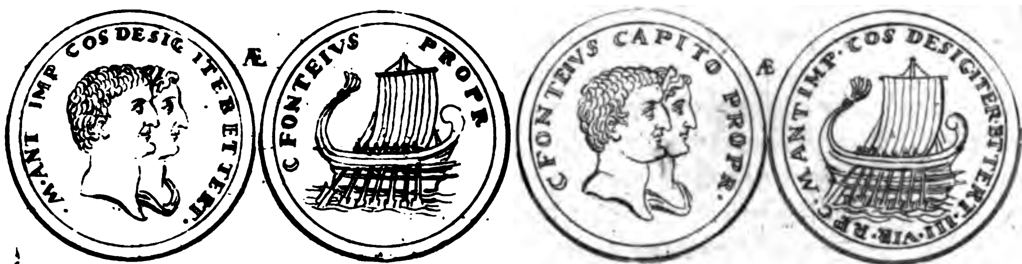
Capita Antonii Laureati & Cleopatræ diadematæ jugata cum Epigraphe M. ANTONIUS IMP. COS. DESIG. ITER. ET TERT. In aversa parte Bacchus muliebri habitu supra cistam D. cantharum S. thyrsum, hinc & inde serpens sese erigit & literis III. VIR. R. P. C.

Frequentior occurrit nummus tetradrachmalis argenteus cum simili typo cum Solo Antonii capite, sed hic rarior & Antonii & Cleopatræ Capita exhibet

hibet jugata. Alter etiam observatur cum solo Antonii capite, in cujus aversa parte pro Baccho cistæ insidente, visitur caput Cleopatræ.

Hi omnes nummi à communi Asiæ Provinciæ percussi videntur, quippe cista illa inter prægrandes duos serpentes supra quam stat Bacchus, illius stemma est, quod nobis confirmat Augusti nummus in quo pro Baccho exhibetur Victoria, supra cistam illam inter eosdem serpentes cum inscriptiocine ASIA RECEPTA quum eam recuperasset, post devictum ad Actium, & occisum in Ægypto Antonium.

Alludit Asia Antonio, cum Baccho suo protectore Deo; narrat enim Plutarchus Antonium ingredientem Ephesum, illum, appellasse Bacchum. Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλουμένων χαριδότην καὶ μειλίχιον *appellabántque Bacchum benignum ac blandum.* Asiani autem hunc nummum Antonio & Cleopatræ cuderunt postquam Ventidius ejus Legatus Labienum & Parthos ex illa expulisset & Cleopatram in Syriam per Fonteium accersisset. In vita Anton.

EX MUSÆO CAR. PATINI D. M. PAR.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum literis M. ANT. IMP. COS. DESIG. ITER. ET TERT. III. VIR. R. P. C. In aversa parte navis velo expanso cum inscriptione C. FONTEIUS CAPITO PROPR. PRAEF. CL. Alter nummus eamdem præfert Epigraphen vice versa.

Hi nummi à C. Fonteio Capitone percussi sunt. Fonteius ille ex gente plebleia, cognomine Capito, Antonii amicus fuit teste Horatio. lib. 1. Satyr.

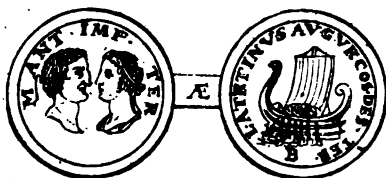
—— Capitóque simul Fonteius ad unguem
Factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.

Legatus fuit Proprætore Antonii in Asia, unde in nummo dicitur PROPR. deinde Classi ejus Præfectus, ideo PRAEF. CL. inscribitur, dum Antonius Cos. designatus erat iterum & tertium, quando Consulatus in quadriennium ex fœdere cum Cæsare & Pompeio pace inter eos in Sicilia facta compararunt.

Antonius cum trecentis navibus versus Italiam navigaverat ad Cæsarem, quibus præerat Fonteius, pacéque inita per Octaviam, quam postea Romam dimisit, & Cleopatræ amore victus ut ait Plutarchus Καπίτωνα Φοντήιον ἔπεμψεν ἄξοντα Κλεοπάτραν εἰς Συρίαν. *Fonteium Capitonem ad Cleopatram adducendam in Syriam misit.* In cujus memoriam Fonteius Antonio & Cleopatræ adulans nummos signavit. Tandem anno V. C. 721. Kal. Juliis Consul suffectus est cum M. Acilio Aviola. In vita Antonii.

Dio lib. 49. Libone Pompeii Socero an. v. c. 720. & illum K. Januarii absens abdicasset, in ejus locum ab illo suffectus est usque ad K. Julii, post quas videtur Classis Antonii præfecturam obtinuisse, & nummum cudisse quum jam Antonius ob Armeniam occupatam Imperatoris tertium, sibi titulùm arrogasset ut nos edocet ejus Epigraphe IMP. TER.

Ut Triumphum curru invectus Alexandriam Antonius de Armenia armis occupata egerat, in Cleopatræ gratiam, sic Atratinus Reginæ adulans maris triumphum ob illam victoriam in nummis exhibere voluit, quasi Cleopatra ad illud Regnum invadendum suis navibus ad exportandos homines, impedimenta, & commeatus, plurimùm contulisset: ideo Antonium & Cleopatram Stantes in curru quatuor equorum marinorum depinxit; sive penes eos maris Imperium esse ob tot naves quas simul suppeditare possent, ut volunt alii.

EX THESAURO MEDICEO.

Capita Antonii & Cleopatræ adversa cum literis. M. ANT. IMP. TER. pone caput Antonii Lituus. In aversa parte navis velo expanso cum Epigraphe L. ATRATINUS AUGUR. COS. DES. TER. in area litera B.

Hic mediocris formæ nummus ex ære à L. Sempronio Atratino in Antonii & Cleopatræ honorem percussus est, post occupatam ab Antonio Armeniam, ex qua profectione Imperator III. appellatus est, ut illius capitis Epigraphe demonstrat.

Sempronia gens multis cognominibus distincta omnis plebeia fuit, exceptis Atratinis qui fuere Patricii, ut refert Livius, satis antiqua videtur, si quidem memoratur A. Sempronius Atratinus Consul cum M. Minutio Augurino anno v. c. 257. An verò Atratini cognomen ab iis qui Atrati vocabantur, qui pulla atra vestiti Luctûs causâ. Lib. 4.

Litera B. in area nummi signata, secundum denotat Præfecturæ Classis Antonianæ annum, quam gerebat L. Atratinus, ut in superioribus nummis has literas numerales designare demonstravimus; unde quanta lux historiæ ex his superstitibus Romanæ antiquitatis monimentis quotidie affulgeat, norunt illi, vetustos qui nummos studiosè colligunt.

Lituus ad Antonii Sacerdotium spectat, ideò AUGUR. in aversa parte nummi renunciatur, ut & Consul designatus tertiùm ad annum v. c. 722. quem tamen Romæ non iniit, quum hostis P. Romani fuisset declaratus.

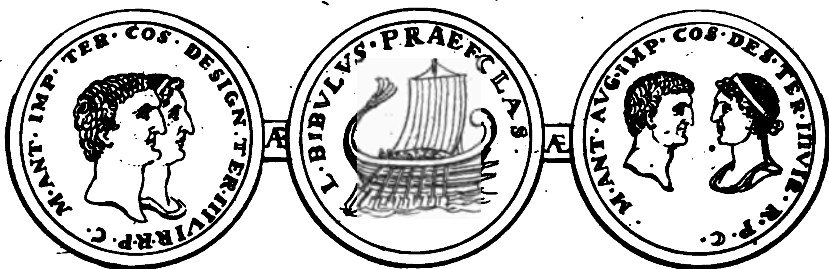
EX THESAURO REGIO.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum inſcriptione M. ANTON. AUG. COS. ITER. DES. TERT. III. VIR. R. P. C. In averſa parte navis prætoria cum velo expanſo & literis. L. BIBULUS M. F. PRO. SIC. L. Bibulus Marci filius *Legatus* pro Prætore Siciliæ.

Inſignis eſt nummus qui nobis dubium de Triquetra Siciliæ nota ſeu de Panormi urbis ſymbolo ſolvit in nummo Oppii Capitonis ſuprà deſcripti, quem ſuſpicabamur ideo Legatum pro Prætore fuiſſe M. Antonii in Sicilia, ſed voces PROP. SIC. hoc nobis arcanum aperiunt in L. Bibulo: unde nobis felix conjectura de Dionis verbis qui Antonium Siciliæ partem poſt Sext. Pompeii ex hac Inſula diſceſſum cum Cæſare obtinuiſſe, & huic L. Bibulum præfeciſſe nos edocet. Lib. 51.

Lucius Bibulus ſe Marci filium inſcribit, pater ejus Conſul fuit cum Julio Cæſare anno V. C. 695. ex gente erat Calpurnia.

Præfuit Syriæ per biennium V. C. 703. quo tempore amiſit duos filios qui in Ægypto à militibus occiſi ſunt ut in vita Cleopatræ retulimus, à Pompeianis Claſſi Præfectus eſt contra Cæſarem V. C. 706. à quo terra prohibitus, graviore morbo implicitus paulò poſt mortuus eſt. Lucius verò filius quum proſcriptus fuiſſet à Triumviris V. C. 711. ad Brutum profugit, & poſt pugnam Philippenſem adhæſit Antonio, qui eum rei maritimæ ſub patre probè inſtructum noverat, Siciliæ Legatum pro Prætore fecit, & Claſſi quæ in hac erat Provincia præfecit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Prior nummus Capita exhibet Antonii & Cleopatræ ſociata cum Epigraphe M. ANT. IMP. TER. alter eadem capita adverſa cum literis M. ANT. AUG. IMP. uterque habet COS. DES. TER. III. VIR. R. P. C. in amborum averſa parte L. BIBULUS PRAEF. CLAS.

Nummus prior à L. Bibulo percuſſus eſt anno V. C. 720. quum Antonius Conſulatum ſuſcepiſſet K. Jan. cum Libone, unde COS. iterum inſcribitur in num-

nummo, & hoc anno ab Antonio Præfectus Classi nominatus est post M. Oppium Capitonem, qui appellat in nummis suis Antonium tantùm Consulem designatum iterum, & sic uterque videtur fuisse Legatus pro Prætore Siciliæ & Præfectus Classi quæ in Sicilia stationem habebat.

Hi verò duo nummi anno v. c. 721, vel 722. aut alter 721, alter verò 722. percussi videntur quum uterque præferant COS. DES. TER, nam quum Antonius gessisset secundum Consulatum an. v. c. 720. dictus ex fœdere cum Cæsare & Sext. Pompeio Consul designatus tertium quem inire debebat anno v. c. 723. Lucius autem Bibulus quum copias Antonii transvexisset in Græciam contra Cæsarem, in mercedem ab eo accepit Provinciam Syriæ regendam in qua non multò post mortuus est, & sic non interfuit pugnæ Actaicæ, & Antonius Syriam concessit Q. Didio, qui post prælium ad Actium commissum ei Cæsaris artes amplexus gladiatores è Cyzico ad Antonium per suam Provinciam transire prohibuit. App. Bel. civ. 4.

FINIS.

PRO

PRO APPENDICIS LOCO.

NOstra de Lagidarum Imperio Historia, Ægypto in Provinciam Romanam redacta, planè videbatur absoluta; sed quum ea sit ad nummorum fidem accommodata, ecce Cæsaris Augusti eximiæ singularitatis nummus Alexandriæ percussus, qui Ptolemæorum insigne Aquilam nempe fulmini insistentem exhibet, quasi non esset forma Regni mutata.

NUMMUS CÆSARIS.

Apud R. P. JOBERT S. J. PARISIIS.

Caput juvenile Laureatum sine Literis, in postica parte Aquila fulmini insistens cum Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΚΑΙCΑΡΟC, in area à dextris cornucopiæ, à sinistris L. B.

Nullus est in re nummaria tam parùm versatus, qui primo aspectu hunc nummum non censeat Ægyptium: Ex forma enim & stemmate dignoscitur, primò ex forma, Ægyptii omnes nummi circuitum non habent æqualem, ita ut pars extrema sit amplior altera quæ declivis est, & ut Gallicè loquar desinit *in latus*. Quis præterea Aquilam fulmini insistentem pro perpetuo Ptolemæorum Ægypti Regum Symbolo non agnoscat,

Cornelius Gallus eques Romanus, à Cæsare Præfectus est, Ægypto & mox Alexandrini suos Victori nummos dedicare voluerunt, & ut nihil in eo de Regum suorum splendore amisisse testarentur, ipsam fulmini insistentem Aquilam eorum insigne perpetuum in Cæsaris nummo incidi curaverunt, ejus capite sine literis Principum suorum exemplo in parte anteriori percusso.

Hîc dubium aliquod meum præterire non possum. Primo enim intuitu ex juvenili facie in qua vix laurea vel diadema discernebatur; ex Ægyptiaca nummi forma; ex Aquila fulmini imposita, ad Ptolemæos sola spectante; ex voce tandem ΚΑΙCΑΡΟC, quæ legebatur unicè, altera limo & materia tartarea omnino obducta, Cæsarionis nummum esse suspicabar, illud augebat similis à Goltio cum ΚΑΙCΑΡΟC & reliquis literis etiam mutilis, ipsius miseri adolescentis nummus, quum cælo acuto, & patientia pro ΒΑCΙΛΕΩΣ, nam In Jul. Cæs.

Ægy-

In vit Ant. Ægypti Rex apud Plutarchum cum matre Cleopatra declaratus fuerat) ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Epigraphen detexi.

Illud Imperatoris nomen Cæſar, ſecundo poſt Ægyptum captam anno, in quinto ejus ſcilicet Conſulatu, non quale propter victoriam tribui more vetuſto ſolebat, accepit, ſed quo ſumma Imperii demonſtraretur, quod inquit Dio, patri quoque ejus Julio, filiis, nepotibus fuerat decretum; id etiam confirmat annus ſecundus in area nummi appoſitus, his notis L. B. *anno ſecundo*. (Lib. 73.)

Sed quantùm hæ numerales literæ Cenſorinum illuſtrant, qui Ægyptios ab eo tempore, quo in poteſtatem P. Romani venerunt, annos *Cæſarum Auguſtorum* dinumeraviſſe narrat. Cœpit igitur Epocha illorum die prima menſis Thot, quæ à Ptolemæo Geographo deinde uſurpata eſt, & in hoc nummo annus ſecundus illius Æræ, & Cæſaris Imperii ab Ægypto capta deinde dinumeratus, ut etiam Philo ipſe oſtendit. (De die nat. Auguſt. c. 2. — Syntax. l. 3. c. 8. — De leg. ad Caium.)

ÆGYPTUS NUMISMATICA
EX IMPERATORIBUS ROMANIS DESUMPTA
ORDINE ALPHABETICO.

ALEXANDRIA.

ΑΥΤΟΚ. ΜΑΡΚ. ΟΘΩΝΟΣ ΣΕΒ. Caput Othonis Imp. laurea ornatum, in area nummi L. A. anno primo. In averſa Mulier proboſcide Elephanti ornata d. tenens coronam cum Epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

Inter octodecim Alexandriæ nominis urbes Alexandria Ægyptia inter celeberrimas præſertim nominatur ab Alexandro Magno Olymp. CXII. anno 2. condita, Ariſtophane Magiſtratu Athenis, C. Valerio Potito Flacco, M. Claudio Marcello Coſſ. v. c. 423. Regia fuit Ægypti Regni à Ptolemæo Lagi F. Sedes & Metropolis conſtituta. Ab Antonio Triumviro ΡΩΜΗ appellata, tandem ab Auguſto ſub poteſtatem Pop. Romani redacta menſe ſextili anno v. c. 724. (Scalig. in Euſeb. anim.)

Mulier illa ſtans Provinciam deſignat more patrio veſtitam, capite proboſcide Elephanti ornatum eſt tamquam Africæ caput, coronam dextra tenet, Othoni Imperatori porrigendam, Alexander enim qui Legionibus Ægypti præerat cum Muciano Syriæ Præſide ad ejus partes acceſſit de quibus Tacitus. *Judaïcum exercitum Veſpaſianus, Syriæ Legiones Mucianus Sacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, omnéſque verſæ in Orientem Provinciæ nomine ejus tenebantur. Unde Othonis nummi in Ægypto ſignati.* (Hiſt. l. 2.)

APOL-

Apollonopolis.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Imperator Cæſar Titus Ælius Hadrianus. Caput Hadriani Laureatum.

ΑΠΟΛλωνοπολιτῶν L. ΙΑ. anno undecimo Apollonopolitarum. Apollo habitu ſuccincto ſtans ſeu gradiens, d. ſagittam è pharetra dorſo appenſam depromit, ſ. extenſa arcum.

Apollinis urbs in Ægypto gemina apud Stephanum, prior vocabatur parva, altera verò magna. Illa memoratur à Ptolemæo in Coptite Nomo ſita, hæc verò in Hermonthite Nomo, Crocodilis nempe inimica apud Strabonem, licet hæc bellua pro Deo in aliis hujus Provinciæ urbibus pro Deo coleretur. Porrò Plutarchus ait in illa ſtatutum eſſe ut quiſque omnino de Crocodilo edat certa quadam die. In quanam earum urbe cuſus ſit nummus, licèt incertum, tamen in magna illum ſignatum ſuſpicamur, in qua Apollo, unde nomen civitati inditum, colebatur, uti hujus Hadriani nummus indicat. De Urbib. Lib. 4. c. 5. Lib. c. 7. Lib. de Iſid. & Oſir.

Apollo Jovis filius & Latonæ perhibetur uno partu cum Diana ſorore editus. Ipſi Arcus pro armis datur, quo adultus Pythonem ſerpentem ſagittis occidit, Apollo autem dictus eſt ἀπὸ τοῦ ἀπόλλυσθαι quòd jaculis perderet. Ut venator hic depictus eſt & juvenis, quia ei perpetua juventus tamquam Phœbo adſcribitur. Ægyptiaca lingua Appollo vocatur *Horus*, à quo Horæ nomen acceperunt, ut ait Macrobius. Ceterùm de Apollinis Mythologia vide Natalem Comitem.

Urbes plurimæ Ægypti nummos ſuos Hadriano Imperatori dedicarunt quòd de Provincia benè meritus ſit; unde dicitur RESTITUTOR AFRICAE. Lib. 4. c. 10.

Arsinoe.

Eadem Hadriani circa caput Epigraphe, in averſa verò parte ΑΡCΙΝΟΙτῶν. L. ΙΑ. *Arſinoitarum anno undecimo.* Caput Arſinoes Reginæ velatum.

Arſinoe urbs multiplex, ſed quum nobis hic de Ægypti oppidis ſermo ſit, una ad Delta ſita eſt, quæ poſtea Cleopatris appellata eſt, altera Ptolemæo Arſinoe mediterranea dicta, etiam Crocodilorum civitas quòd ibi maximè colerentur; utraque de nomine ſuo Nomon habuit, in ultima verò nummum ſignatum arbitramur ob Arſinoes effigiem, quam adhuc Hadriani ævo præfert, quum prior urbs Cleopatridos nomen ab aliqua hujus apellationis Regina deinde ſumpſerit. Plurimæ fuerunt hujus nominis civitates in Cypro, Lib. 4. c. 5. Plin. l. 5. c. 9.

Lybia, Cyrene & Arabia conditæ à Ptolemæo Philadelpho in gratiam sororis & uxoris Arsinoes, de quibus consule Geographos.

Duplex fuit Arsinoe Ptolemæi Philadelphi uxor, prior quidem Lysimachi Thraciæ Regis filia ex qua ducit Ptolomæum Evergetem, Lysimachum, & Berenicen Antiocho Deo Syriæ Regi nuptam, quam deinde suspectam relegavit Copton, ubi mortua est.

Altera fuit Arsinoe ejus soror, priùs Lysimacho regi nupta, deinde fratri Ptolemæo Ceranno, ut ipsius filios sub hoc prætextu interimeret, qui eam postea in Samothraciam relegavit, unde post ejus mortem in prælio contra Gallos commisso ad Ptolemæum fratrem confugit, ex quo nullam suscepit prolem, sed prioris Arsinoes liberos adoptavit.

Busiris.

Nummus Hadriani cum eadem circa caput Epigraphe in aversa parte ΒΟΥΣΙρειτῶν L. ΙΑ. *Busiritarum anno undecimo.* Osiris stans cum loti fructu in capite & pallio prælongo, d. Cervum sustinet, s. hastam gerit.

De Urb. Busiris ex Stephano, urbs Ægypti, fuit structa in medio Provinciæ, in Delta, ita cognominata quòd Isis illic Busirim sepeliverit. Alii verò, quòd Busiris ab Osiride, *Toparchus*, id est, *loci gubernator* fuit constitutus. Ab hac urbe Busirites nomos, id est, Præfectura dicta, de qua Strabo. Alii volunt Busiridem crudelissimum Ægyptiorum Tyrannum, qui hospites omnes Jovi immolabat, sed Eratosthenes apud Strabonem fabulam esse contendit. Urbs illa celebris fuit morte Demetrii Phalerei, Theophrasti discipuli, qui ibi à Ptolemæo Philadelpho obiit.

Osiris haud dubiè in urbe Busiri colebatur, quum eum in Hadriani nummo exhibuerint, illum verò unum eumdémque cum sole existimatum sciunt omnes Ægyptiæ Mythologiæ periti, de eo vide Seldenum. Osiris autem ut plurimùm loti flore insignitur, ut eum videre est apud Seguinum nostrum. Dextra cervum gestat, tamquam symbolum Solis & rapidissimi cursus ipsius, sinistra hastam divinitatis, multi enim pro Jove existimabant: Cultus ejus etiam Romæ fuit. Plures ei ædes & templa extructa fuere sub nomine Serapidis qui idem credebatur, ut testatur Gyllius Giraldus.

(Margin: Lib. de Diis Syr. — Sel. num. Pag. 31. — P. Victor. — De Diis Gent.)

Diospolis magna.

Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in cujus aversa parte ΔΙΟΣΠΟΛΙΤῶν ΜΕγάλων L. ΙΑ. *Diospolitarum magnorum anno undecimo.* Imperator Eques pacificatoris habitu dextram elevans, sin. equi habenas regit.

Steph. de Urbib. Diospolis, Jovis urbs, magna civitas Ægyptiæ Thebaïdis quæ *Hecatompylos*,

pylos, dicebatur, opus Osiridis & Isidis, antequam à Persis destrueretur, porrò de conditoribus non conveniunt Scriptores, de qua Diodorus sic. Nonnulli Thebas esse existimant, quas ab Osiride non conditas putant, sed Lib. 1. multis pòst annis à quodam Rege, ex Diodoro elucet Thebas priùs dictas deinde Diospolim, quod confirmare videtur Strabo *post Apollinis urbem*, Lib. 17. *Thebæ, vocatur verò nunc Diospolis.* Quum verò fuerint & aliæ quatuor hujus nominis parvæ in Ægypto urbes, prior in nummis se magnam inscribit.

Diospolitæ de adventu Hadriani Imperatores in urbem suam gloriantur, quippe ejus memoriam in nummis æternam signarunt, sic enim adventus Augusti alicujus, in nummis Romanis, depingitur Imperator nempe Eques dextram elevans versus urbem, in quam graditur, semper ad sinistram percussus, quum è contrà semper ad dextram signatur in profectionibus dextra hastam gerens.

De Hadriani in Ægyptum profectione plurimi Romæ signati sunt nummi, inquibus ALEXANDRI inscribitur, in aliis ADVENTUI AUG. ALEXANDRIÆ, in aliis denique RESTITUTORI AFRICÆ.

HERMOPOLIS.

Nummus idem Hadriani cum eadem inscriptione in cujus aversa parte ΕΡΜΟΠολιτῶν L. ΙΑ. *Hermopolitarum anno undecimo.* Circa caput Barbatum loto insigne ante, quod Ibis avis.

Hermopolis quæ Mercurii civitatem sonat, urbs est Ægypti apud Stephanum, à qua nomos seu Præfectura nomen habet Hermopolites apud Ptolemæum, aliàs ejusdem Provinciæ, ejusdem etiam nominis appellat, sed quarum altum est apud Autores silentium. Priorem inter clariores civitates memorat Ammianus. *Igitur inter urbes alias Hermopolim habet & Coptum & Antinoon*, quæ ita servata est usque ad Ammiani tempora. Ob feracitatem Soli, ex quo etiam Tunetum adhuc exportatur. De Urb. Lib. 4. c. 5. Lib. 22. cap. 40.

In quibusdam Hermopoleos urbis nummis Mercurium stantem observavimus, ut ibi cultum à quo denominatur civitas; sed in hoc qui Hadrianum Imperatorem exhibet Osiridis est caput loti flore insigne. Osiris autem præcipuus erat totius Ægypti Deus, qui se Saturni filium antiquiorem prædicabat, contra quem Gigantes etiam insurrexisse, ut in Jovem planè ostendit Lib. 1. Diodorus: unde quum ipsos devicisset Ægyptios ut Rex, lege sanxit, præter communem ceterorum omnium morem, fas esse sororem à fratre uxorem duci, exemplo suo qui Isidi sorori nupserat, hinc Ptolemæi Reges, sorores suas duxerunt uxores.

Ibis apponitur in nummo ut peculiaris Ægypto, quæ etiam ut plurima animalia colebatur, quia quum serpentibus vescitur, hominibus salutem conservat.

THIS.

Nummus Hadriani caput cum eadem inscriptione præfert in aversa ΘΙΝΙτῶν L. IA. *Thinitarum anno undecimo*. Osiris stans corona radiata ornatum cum pallio oblongo, s. icunculam quam Deam spem existimamus.

De Urbib. This, urbs Ægyptia est, prope Abydum, cujus civis Thinites, apud Stephanum, ex Alexandro Ægyptiacorum primo; Stephani verò Commentator Thomas de Pinedo, Thim Ægypti urbem ab autore suo celebrari refert, sed de qua altum apud alios silentium esse narrat, porrò nummus iste Hadriani quem manibus tractavi huic Geographo suffragatur, unde quotidie ex ipsis antiquis monimentis historiæ & Geographiæ lux affulget.

Osiris in hac etiam urbe colebatur ut Supremus Ægypti Deus, sed in eo corona radiata insignitur, quia ejus nomine Sol intelligebatur apud Ægyptios, at cur in tam multis oppidis colatur Osiris, quòd crederent ut refert Plutarchus corpus ejus multis in partibus terræ sepultum esse, addens Ægyptiorum fortunis ac potentia præcipui, studiosè hoc ambientes, ut eodem cum Osiride potiantur sepulcro. (De Isid. & Osirid.)

Spes Dea brachio gestatur ab Osiride, quòd illa Dea peculiariter abHadriano coleretur ut notat Giraldus, & demonstrant ejus Imperatoris nummi, cujus ædes Romæ erant in foro Olitorio. (De Diis gent. P. Liv. Dec. 3. L. 1.)

CABASA.

Simile Hadriani caput & eadem circa illud inscriptio in parte aversa ΚΑΒΑϹΙτῶν. L. IA. *Cabasitarum anno undecimo*. Osiris ut suprà cum Loto supra caput, d. cervum, s. hastam puram.

Lib. 4. c. 5. Cabasa apud Ptolemæum urbs est Ægypti & Metropolis Præfecturæ Cabasitis, inter nomos autem ejus Provinciæ etiam recensetur à Plinio Cabasites. (Lib. 5. c. 9.)

Osiris erat, ut diximus, Isidis frater, illum Solem, & hanc Lunam existimantes Ægygtii, ideo decima septima mensis die interiisse fabulabantur illi qua die maximè plenilunium fit evidens, Cervum gerit tamquam Solis cursus rapidissimi Symbolum, sinistra hastam divinitatis. (Plut. de Isid. & Osir.)

Canopus.

Idem Hadriani caput, eadémque Epigraphe in aversa parte ΚΑΝωβιτῶν L. ΙΑ. *Canobitarum anno undecimo*. Caput velatum & Loti flore ornatum Hydriæ superpositum.

Canopus seu Canobus urbs est Ægypti distans 120. stadiis ab Alexandria terrestri itinere, cognonimis Canopi, qui Menelai Gubernator fuit & ibi obiit, insignita. Ex ea urbe ortum ferunt Claudianum Poëtam. Devicta autem Troja Menelaus cum Helena vi ventorum in Ægyptum delatus, Gubernatorem Canopum Amyclæum ictu serpentis, quem Hæmorrhoïda vocant, amisit, in ejúsque memoriam condidit de nomine urbem, relictis ibi iis, qui ad navigandum erant inutiles.

Strab. l. 17. Solin. c. 34.

Deus ille in aversa parte Hydriæ impositus, Deus est Canopus de quo narrat Rufinus. Ferunt aliquando Chaldæos ignem, Deum suum circumferentes, cum omnium Provinciarum Diis habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur. Reliquarum Provinciarum Dii æris, aut auri, argentíque, aut ligni vel lapidis, vel ex quacumque materia constabant, quæ per ignem corrumperetur. Ex quo fiebat ut ignis locis omnibus obtineret.

Hæc quum audivisset Canopi Sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydriæ fieri solent in Ægypto fictiles: undique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus aqua turbida desudans, defæcatior, ac purior redditur. Harum ille unam cera foraminibus obturatis, desuper etiam variis coloribus pictam, aqua repletam statuit in Deum, & excisum veteris simulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput desuper positum, diligenter aptavit. Adsunt post hæc Chaldæi, itur in conflictum circa Hydriam, ignis accenditur: cera qua foramina fuerant obturata, resolvitur; sudante Hydria, ignis extinguitur, & Sacerdotis fraude Canopus Ægyptiorum victor ostenditur.

Coptus.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΡΑΙΑΝ. ϹΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚΙΚ. Circa caput Traiani Laureati in aversa parte ΚΟΠΤΗΤῶν L. ΙΓ. *Coptitorum anno decimo tertio*. Osiris cum flore loti supra caput, d. hastam, f. cervum gestat.

Plut. lib 5. Schol. vet. Coptus urbs est Thebaïdis in Ægypto, unde nomos Coptites; vergens ad mare rubrum, in qua Io versa in Isidem colitur, nam hæc Regina istic
Lib. de Isi. & Osir. nuntium accepit de morte Osiridis mariti sui, hinc urbi Κόπτος nomen esse inditum dixerunt Græci, quia ibi capillos scidit præ dolore, quod vox Κόπτειν significat scindere quod firmare videtur Plutarchus addens, Coptum, lingua Ægyptiaca *privationem* notare.

Nil mirum igitur si in hac urbe ubi summoperè colebatur Isis, cives etiam Osirim ejus maritum & Regem venerati sint; Populi autem quando suos alicui Imperatori nummos dedicabant Deos signare ut Deas in Augustarum nummis apponere solebant.

Lotus apponi super caput Osiridis videtur, quod ille agrestes Ægyptios ad civilem statum reduxerit, eósque rerum ad vitam colendarum rationem do-
Plut. l. 22. cap. 21. cuerit, nam Lotus est herba quæ recedentibus aquis Nili, provenit similis fabæ, in cujus capite fructus est papaveri similis, intus grana, ceu millium; ex quo incolas panem facere docuit Osiris, quem Lotometram appellant.

CYNOPOLIS.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Circa caput Hadriani Principis in cujus aversa parte Deus Anubis cum capite canino, d. sistrum s. caduceum, cum Epigraphe ΚΥΝΟΠΟλιτῶν. L. IA. *Cynopolitarum anno undecimo.*

Lib. 17. Cynopolis seu Canum urbs est Ægyptia quæ memoratur Straboni qui eam Præfecturam appellat Ἑξῆς δ' ἐστιν ὁ Κυνοπολίτης νομός καὶ Κυνῶν πόλις. *Sequitur Cynopolitana Præfectura & canum urbs.* ἐν ᾗ ὁ Ἄνυβις τιμᾶται, *in qua Anubis colitur*, & honor & sacer quidem cibus canibus est constitutus, unde forsan Canum urbs appellata.

Anubis cum capite canino depingitur, de quo inquit Plutarchus, sunt qui puerum, ex quo Isis Osiridis necem comperit, sub Anubis nomine coli putent, quem natum Nephthe tradunt, & ipsam quidem Nephthen timore Typhonis perculsam, ejecisse, quem magno labore canibus indagantibus repertum enutrivisse, eúmque custodem deinceps comitémque habuisse, Anubim appellatum, & creditum Deos custodire, ut canes hominibus custodes esse assolent.

Anubis quoque ab Ægyptiis Mercurius vocatus est, de quo Servius. Quia canino capite fingitur, hunc volunt esse Mercurium: ideo quia nihil est cane sagacius, caduceum igitur Mercurii Symbolum gerit, d. sistrum, quod erat crepitaculum æneum quo sacerdotes in Isidis Sacris utebantur, unde Ovid.

Amor. l. 2. *Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi.*

LEON-

LEONTOPOLIS.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒΑϹΤΟϹ. Circa caput Antonini pii in cujus aversa parte ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ L. ΙΗ. *Leontopolitarum anno decimo octavo.* Figura virilis seminuda stans cum pallio, d. hastam, s. Leonem sustinet.

Leontopolis ceu Λεόντ☉- πόλις, Leonum civitas, Ægypti urbs est Metropolis Leontopolitis Præfecturæ inter Busirim & Panephysim, illius Ptolemæus & Plinius meminerunt. Ut Ægyptii universi de animalibus terrestribus tria præsertim colebant, nempe bovem, canem, & felem, porrò sunt & quæ seorsim venerantur, inter quos narrat Strabo Leontopolitanos, Leonem. Quapropter in oppido Leontopoli Leones studiosè ali autor est Ælianus Hist. animalium, quod confirmare videtur Plutarchus qui ad alenda quæ venerarentur animalia, sumptum suppeditare constitutum Ægyptios refert: Leonem autem colunt, rictibúsque Leoninis januas templorum ornant, quia Nilus exundat.

Lib. 4. c. 5. Lib. 5. c. 9. Lib. 17. pag. 812. Lib. 12. c. 7. Lib. de Isid. & Osir.

Titanis primùm curru tangente Leonem.

Sed quis ille est qui læva gerit Leonem à Leontopolitanis in nummo signatus? Etiam si nullum Dei præferat attributum, tamen Deus esse videtur, maximè id arguit corpus seminudum pallio divinitatis tectum, & si mihi conjecturæ locus est, Vulcanus, cui Leones consecrasse Ægyptios narrat Ælianus, in libro de animalibus, ubi Leonibus in Ægypto religiosum cultum non modò tribui sed etiam urbem Leontopolim nomen traxisse refert. Si malleum Vulcano non dederint ut Græci. Hastam divinitatis ipsi tribuerunt, nec iisdem attributis sua Ægyptii & Græci numina ornabant. *Lib. 12. c. 7.*

LYKOPOLIS.

Caput Hadriani Laureatum cum Epigraphe ΑΥΤ. ΚΑΙ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. in aversa parte Serapis stans cum modio in capite, d. cervum, s. hastam & literis ΛΥΚΟπολιτῶν. L. ΙΑ. anno undecimo.

Lycopolis, seu Luporum civitas, Ægypti urbs est & Metropolis Præfecturæ Lycopolitis Ptolemæo, hæc à Lupis cognominata, eo quòd Æthiopes agros Ægyptios incursantes, Lupi facta acie, usque ad civitatem Elephantinam repulerint. Ibidem urbem construentes Ægyptii à bestiis illis Lycopolim *Lib. 4. c. 5.*

Lib. 17. lim vocarunt. Ideò Strabo narrat Lycopolitanos venerari Lupum; quod confirmat Plutarchus his verbis. *Sanè soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt: quia idem Lycos, id est Lupus, facit, quem pro Deo habent; piscem autem Oxyrinchum edunt, quum Oxyrinchitæ eum venerentur.*

Lycopolitanos etsi Lupum pro Deo habere diximus, nihil tamen in hoc nummo de illo signavere, sed Osiridem sub figura Serapidis exhibent, nam ipsi inter se distinguuntur, quòd Osiris semper præfert Lotum supra caput, & Serapis modium: porrò apud Plutarchum idem est Osiris & Serapis. *Præstat autem, inquit, cum Osiride Serapim facere; at ut pro Sole Osiris accipiatur, Serapis nomen ejus est qui Universum ordinat atque ornat, quod voce* Σαίρειν, *quidam exprimunt:* ideo Serapis dextra cervum Solis symbolum, ut diximus, gerit.

Marea.

ATT. KAI. T. AIΛ. AΔ. ANTΩNEINOC CEB. Circa caput Laureatum Antonini Pii in aversa parte, Serapis stans cum modo in capite, d. Leonem, s. hastam & literis MAPEΩTΩN. L. IH. *Mareotarum anno decimo octavo.*

Lib. 1. Marea, urbs est & lacus, Alexandriæ Ægypti adjacens. Urbis meminit Thucydides, *Inarus*, inquit, *Psammetichi Libys*, *Rex Libyum Ægypto finitimorum*, *profectus ex urbe Marea*, *quæ supra Pharum est*, *majorem* Lib. 4. c. 5. *Ægypti partem ad defectionem à Rege Artaxerxe impulit.* Ptolemæus Ma- Lib. 17. reotim tantùm Præfecturam nominat; De Palude verò Mareotide Strabo, ait, *Alexandriam duo Maria undique alluunt*, *alterum à Septentrione Ægyptium*, *alterum à Meridie quod Marcotis dicitur*, ... *adeo ut portus qui ad Paludem est*, *ditior sit Marino.*

De Isid. & Osirid. En iterum Serapis sub Osidiris figura quem eumdem esse refert Plutarchus, & ferè in omnibus Ægypti urbibus cultum; quòd illæ ferè cunctæ se ipsius Dei vel Regis corporis partem apud se sepultam existiment; quando Isis ejus aliquod frustum ut reperibat, ibi humabat. Serapis supra caput modium ut frumenti serendi autor, & Leonem supra dextram gerit ut Solis Symbolum & ipsi sacrum teste Æliano. *Idcirco* ait *Soli Leonem consecrari existimo*, *quòd sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum versari intermittens circum orbem terræ*, *ab instituto cursu numquam quiescit.*

MEMPHIS.

Memphis.

Eadem circa caput Antonini inscriptio, in aversa parte Osiris Loto in capite ornatus, d. hastam, f. sistrum, ut videtur, pro pedibus bos Apis cum Epigraphe ΜΕΜΦΕΙΤΗϹ, & in area L. IH. *anno decimo octavo.*

Memphis olim Ægypti Metropolis, de cujus conditoribus non convenit inter autores; fatum est hoc antiquissimis urbibus commune. Herodotus eam à Mene Ægypti primo Rege conditam tradit. Alii Thebas primum fuisse oppidum ferunt quæ quum decrescerent, contra Memphim accrescere cœpisse usque ad Ptolemæos qui Alexandriam fecere Regiam ob Alexandrum conditorem; mansit tamen urbs in qua Regum anacleteria ob illius Antiquitatem celebrari solent. Urbs est ad verticem Deltæ sita, ex cujus adverso hodie ædificata Cairus est. Olim Nomos Memphites, quæ nummum Antonino dicasse videtur, ut indicat vox ΜΕΜΦΕΙΤΗΣ. Lib. 2. c. 99.

Osiris justo nomine à Memphitis in nummis exhibetur si quidem urbis conditor recensetur, & Plutarchus illius sepulcrum verè in solis Memphi & Abydo oppidis extare referat; Apis autem bos Memphi nutritur, ut pote animæ ejus simulacrum, nam Bacchum ex India boves duos adduxisse narrant, quorum Apis alter, alter Osiris dictus: unde plerique Sacerdotum Ægyptiorum in idem aiunt residere Osirin & Apin, enarrántque & docent nos, Apin esse intelligendum formosam animæ Osiridis imaginem. De Isid. & Osirid.

Alii Memphis urbis reperiuntur nummi ut & aliarum civitatum, sed unum ex iis proferre curavimus.

Mendes.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Circa caput Laureatum Hadriani in aversa parte. ΜΕΝΔΕσιτῶν. L. IA. *Mendesitarum anno undecimo.* Hircus.

Mendes urbs Ægypti, juxta Lycopolim, ubi Pana & Hircum colunt qui Ægyptiorum lingua *Mendes* vocatur. A nomine urbis Præfectura est Mendesia, & ostium Nili dicitur Mendesium. Strab. l. 17. Herod. Lib. 2. c. 46.

Mendesii in nummo Hircum ut Deum suum exhibent: de quo sic ait Herodotus. *Vocatur verò Hircus & Pan Ægyptiacè, Mendes. Contigit autem in hoc Nomo mea ætate, hoc portentum; cum mulieribus Hircus* propalam

lam miscebatur; sed licèt excellentissima forma illius libidini substernerentur, unde ortos ex tali concubitu maximos viros Historiæ scriptores tradunt; In Gryllo. Plutarchus inquit, *Mendesius in Ægypto Caper inclusus cum multis ac formosis mulieribus coitu abhorret, & Capras desiderat.* Ex supra citato Ut sup. Herodoti loco, Pan & Hircus, idem esse videtur, porrò Mendesii Capras & Hircos non mactabant, unde Satyr. 15. Juvenalis.

—— Nefas illic fœtum jugulare Capellæ
Carnibus humanis vesci licet.

MENELAUS.

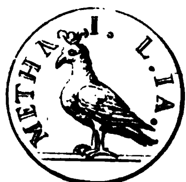
Μ. ΑΥΡΗΛΙΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. Circa Caput M. Aurelii nudum, in aversa parte ΜΕΝΕΛΑΙΤΩΝ, *Menelaitarum.* Mulier seminuda umbilicum usque cincta strophio, infima parte in Crocodilum desinens, dextram ori admovet, sinistra duplex cornucopiæ. Caput verò Loti flore ornatur.

Lib. 17. Menelaus Ægypti urbs prope Delta de qua Strabo πλησίον δὲ καὶ ἐν ταύτῃ πόλις Μενέλαος. *Non procul hinc est urbs nomine Menelaus*, non longè à Naucrati distat, eam à Menelao Helenæ marito conditam existimamus, quum in Ægyptum tempestatis vi delatus est, & quem suprà, Canopum urbem in Gubernatoris Canopi ibi defuncti memoriam extruxisse diximus. Etiam Præ- Lib. 4. c. 5. fecturam ex ea urbe Menelaitem fuisse nominatam scribit Ptolemæus Geographus.

Quæ sit illa in nummo signata figura, si faciem & seminudum corpus cum Loti insigne in capite observemus, illam esse Isidem suspicabimur, si quidem Isis cum simili capillitio & capitis ornamento depingitur; sed cur infima pars in Crocodilum desinit: an Menelai Isis ipsa coleretur & Crocodilus etiam? ut Ombitæ, Coptitæ & Arsinoitæ illum tamquam Deum venerabantur. Ælian. l. 10. cap. 21. Si figura virilis esset Typhonem quis posset, quum ille ejus formam induerit. Crocodilus certè cultus sui probabili causa minimè destituitur, nam fertur teste Plutarcho, extitisse exemplum Dei, solus animalium elinguis, nimirùm quia voce, numen nihil indiget, sed iter justitiæ, citra ullum conficiens sonitum, res humanas justè temperat.

ME-

Metelis.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Circa caput Laureatum Hadriani; in aversa parte METHAIτῶν. L. IA. *Metelitarum anno undecimo.* Accipiter cum Loti flore supra caput, insistit scipioni.

Metelis, urbs Ægyptia Stephano prope Alexandriam, quæ ejus ætate, *Bechis*, dicebatur; hodie Rosecto Italis, juxta Heracleoticum ostium Nili, non obscura, ab Alexandria 60. millia passuum distans, Pelusium versus. De illa urbe sic ait Mela. *Deinde semel, iterúmque divisus Nilus ad Delta & Metelim it per omnem Ægyptum vagus, atque dispersus.* Metropolis fuit apud Ptolemæum Præfecturæ Metelitis. Lib. 1. c. 9. Lib. 4. c. 5.

Osirim semper Loti flore insignem in nummis ab Ægyptiis exhiberi ut solenne ejus symbolum diximus, quem in hoc sub Accipitris imagine signatum videmus, uti nos docet Plutarchus. *Accipitre etiam picto Osirin sæpè proponunt.* Avis enim ea pollet acumine visus & volatus celeritate, eáque est natura, ut celerrimè alimentum digerat. De Isid. & Osirid.

Accipitres etiam ut à Tentyritis sanctissimè coli narrat Ælianus, sic à Metelitis nos docet nummus. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparationem quam cum igne iis esse affirmant: at quum Osiris pro Sole accipitur, ideo illi atque ignis aut Sol veloces sunt ac violenti. Quidam Ægyptios Animalia & volucres venerari ferunt, quòd Typhonis metu in ista transiisse latendi causa & corporis Ibium, canum, accipitrum se occuluisse existiment. Lib. 10. cap. 24.

Oxyrynchus.

Eadem circa Hadriani caput inscriptio. In aversa parte ΟΞΥΡυγχιτῶν L. IA. *Oxyrynchitarum anno undecimo*, Pallas seu Minerva galeata stans, d. victoriam, f. hastam.

Oxyrynchus Ægypti urbs ad Nilum ab Oxyryncho pisce ubi colitur nomen habens, qui ex acumine rostri sic appellatur, de urbe sic ait Strabo. *In ulteriore regione est Oxyrynchus civitas & Præfectura ejusdem nominis, colunt verò Oxyrynchum, piscem, & est ipsis templum Oxyrynchi.* Eum accolæ dicunt ex Osiridis vulneribus esse prognatum. Osirin autem sentiunt Ælian. l. 10. cap. 46.

Dd 2 eun-

Lib. 4. c. 5. eundem cum Nilo esse. Ptolemæus urbem Metropolim facit Præfecturæ Oxyrynchitis.

Quinque fuerunt apud Mythologos Minervæ. Prima Apollinis mater, Lib. 17. secunda orta Nilo, quam Ægyptii Saïtæ colunt ut nos docet Strabo, & quam etiam Oxyrynchitæ venerantur, ut nummus testatur. Minerva ut erat ex Nilo orta, & Nilus idem qui Osiris, inde videtur illa tanquam Osiridis filia existimari; sed potiùs eadem cum Iside est ut narrat Plutarchus. *Sai est Minervæ, quam eandem cum Iside arbitrantur, Fanum.*

PANOPOLIS.

Caput Hadriani Principis cum eadem Epigraphe, in aversa cujus parte ΠΑΝΟΠολιτῶν L. IA. Panopolitarum anno undecimo. Pan cum cornibus in capite, parte superna homo, infima Hircus, d. Lotum, s. pedum.

Panopolis, urbs fuit Ægypti, in Thebaïde, ad orientalem Nili ripam, inter urbem Apollinis ad Boream, & Coptum ad Austrum: à qua urbe, Præ- Lib. 5. c. 9. fectura Panopolites dicitur apud Plinium, & illa Præfectura vocatur Metro- Lib. 4. c. 5. polis apud Ptolemæum: nullam ob aliam rem memoranda, nisi quòd protulerit *Nonnum* Poëtam insignem, cujus extant Græca lingua Dionysiacorum libri 48. & Paraphrasis in Evangelium D. Joannis Græcè etiam versu Hexametro.

De Urbib. Panopolis id est Panis urbs in qua Deus Pan colitur, *ejus erat*, inquit Stephanus, *magnum signum cum pudendo arrecto*, ille autem pingebatur cum cornibus, in radiorum Solis similitudinem, superior pars hominis est quòd in Æthere sit ἡγεμονικὸν mundi, infima hispida est propter arbores virgulta & feras. Caprinos habet pedes, ut ostendat terræ soliditatem. Vitæ rusticanæ Præses universæ habebatur. Cujus etymon universam naturam designat. Dextra tenet Lotum ut denotet se in Ægyti coli, quum illum Arcades Græci præcipuè venerarentur, sinistra pedum recurvum propter annum, quia hic totius naturæ Deus perhibebatur. Apud etiam Mendetes, ut suprà notavimus, summo erat honore.

PELUSIUM.

Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in aversa parte caput Isidis loti flore ornatum & literæ ΠΗΛΟΥσιωτῶν L. IA. anno undecimo.

Pelusium urbs in extrema Ægypti ora quæ Castioridi contermina est, à quo & extremum Nili ostium, quo Ægyptus ab Asia terminatur, Pelusium Strab. l. 17. vocatur. Pelusio autem nomen fecisse πηλὸν hoc est lutum, ferunt. Sita est

est à mari ampliùs 20. stadiis, hac difficilis intratu est Ægyptus ab orientalibus partibus ob loca cœnosa, ita ut clavis Regni diceretur: nam Pelusium quoque ipsum est cinctum lacubus, nec non paludibus.

Isis in Pelusiotarum nummis tanquam urbis fundatrix exhibetur, si Plutarcho credimus: Quum autem illa Byblo Phœniciæ rediret Osiridis sponsi arcam referens, Astartes filium in mare excidisse memorant, puerόque nomen fuisse Palæstino, & à Dea conditam urbem ei cognominem Pelusium. Isis ut Osiris Maritus Loti flore semper insignitur, solenne tamquam utriusque sit Symbolum, quod ex illo Panem conficere Ægyptios docuerit. De Isid. & Osirid.

De Hadriano scribit Spartianus. Peragratâ Arabiâ Pelusium venit & Pompeii tumulum magnificentiùs extruxit, & in hac Perigrinatione quæ anno ejus Imperii undecimo extitit, omnes nummi cum his notis L. IA. in omnibus urbibus ab incolis percussi videntur. In Hadr.

PINAMUS.

Eadem inscriptio circa caput Hadriani Imp. in cujus aversa parte ΠΙΝΑμυτῶν L. IA. Pinamytarum anno undecimo. Caput Herculis imberbis pelle Leonina amictum.

Pinamus urbs Ægypti apud Stephanum de qua apud Geographos altum silentium, sed huic suffragantur Hadriani nummi, unus in quo Osiris capite radiato stans, d. cervum, de cujus cultu apud omnes Ægyptios abundè diximus, sed hîc nobis Herculem etiam in hac urbe veneratum esse testatur, de quo Plutarchus de Herodoti malignitate, ait, *Herculem autem & Bacchum, quos Ægyptii Deos appellant, Græci, homines qui consenuerint: nullibi istam adhibuit cautionem, quamquam Herculem quoque Ægyptium in Diis secundis ponit.* Hercules hîc imberbis ut Tyri depingitur, in multis Græciæ urbibus barba onustus exhibetur.

PROSOPIS.

Caput Hadriani Imperatoris cum eadem Epigraphe, in aversa parte Serapis stans togatus modio ornatus, dextram ori admovens, læva cornucopiæ cum Epigraphe ΠΡΟϹωπιτῶν L. IA. *Prosopitarum anno undecimo.*

Prosopis urbs est Ægypti in Insula juxta Herodotum quam in Delta constituit seu parte Ægypti inferiore, illam Thucydides continenti à Megabaso Persa junctam scribit siccato alveo, dum Græcos & Ægyptios obsideret, Lib. 2. Lib. 1.

 qui

Lib. 17. qui in eam acie superati, refugerant. Strabo illam nominat Præfecturam in Lib. 4. c. 5. qua Veneris civitatem fuisse memorat. Ptolemæus ipsam Nomon & Metropolim facit.

Serapis colebatur in orbe Prosopi, ut indicat nummus qui eum pro Numine exhibet, sed si mihi conjecturæ locus, Hadrianus est sub Serapidis imagine, qui togatus ad Imperatorum normam exhibetur: solebant enim populi Principem à quo beneficium aliquod acceperant, sub Dei quem venerabantur, imagine repræsentare. De modio Serapidi tributo, jam diximus; sed In Apolog. cur ori dextram ut Harpocrates admonet; Tertullianus Septimius scribit hunc ipsum Harpocratem eliminatum, & Serapidem & Isidem, Italia, L. Pisone & Gabinio Coss. cornucopiæ Harpocratis itidem symbolum est, ut dextram ori apponere, tamquam Silentii Deus, quod Ægyptii Harpocrati tribuebant ob primitias leguminum ipsi oblatas.

Sais.

Eadem Epigraphe circa caput Hadriani Principis, in aversa parte CAITτων L. IA. *Saittarum anno undecimo.* Pallas stans galeata; d. noctuam, s. hastam.

Sais urbs est Ægypti intra Deltam juxta unum ex Nili ostiis, quòd ab ipsa Lib. 17. *Saitecum* dicitur. Sais inquit Strabo, est Metropolis inferioris Ægypti re- Lib. 4. c. 5. gionis, illius Præfectura appellatur à Ptolemæo Saites. In hac urbe erat Regis Psammetichi sepultura, cujus sævitia ducenta hominum millia ex Ægy- Maf. 2. pto in Æthiopiam profugere; ille autem quum Regnum adeptus esset, incessit ei dignoscendi Cupido, qui reverà primi hominum extitissent, ex eo Lib. 10. cap. 21. tempore didicit Phrygas primos fuisse, secundos verò Ægyptios. Ælianus narrat Crocodilos ejus filias rapuisse, propter quod ipsum animal sanctum credidit populus.

Lib. 8. Sais Ægyptiorum lingua, Minerva appellatur apud Pausaniam nihil mi- Lib 5. contra Cels. rùm igitur si divinos honores Minervæ decreverint Saitæ, ut refert Origenes, De Nat. Deor. illam è Nilo ortam narrat Cicero. *Secunda ortà Nilo, quam Ægyptii Saitæ colunt.* Strabo apud eos illius templi meminit in quo erat Psammethici, Lib. 17. ut suprà diximus, erat sepultura. Minerva apud Plutarchum erat eadem De Isid. & Osir. cum Iside. Quod Sai est, inquit, Minervæ, quam eandem cum Iside arbitrantur, fanum, hanc habebat inscriptionem. Ego sum omne quod extitit, est, & erit, meúmque peplum nemo adhuc mortalium detexit.

Fulgent. lib. 2. Galea illi datur & hasta quòd Dea bello & militiæ præsit: noctua verò in ejus tutela est, quod ut sapientiæ etiam Dea, illa in tenebris proprium fulgorem possideat.

Sebennutus.

Caput Hadriani, Augusti cum eadem inscriptione, in cujus aversa parte Bacchus stans, d. racemum, f. thyrsum cum Thyrso vite involuto & literis ΣΕΒΕΝνυτῶν L. ΙΑ. *Sebennutarum anno undecimo.*

Sebennutus urbs est Ægypti intra Deltam, juxta unum ex Nili ostiis à quo Sebennyticum inter Bolbitinum ad Occidentem, & Pathmeticum ad Ortum; memoratur à Ptolemæo Præfectura ejus Sebennytes, cujus Sebennutus Metropolis: nam Xois civitas est in ejus Nomo, ex Sebennuto urbe oriundus erat Manethos impurorum in Ægypto sacrorum summus Sacerdos quem Ptolemæi Philadelphi ætate vixit, de quo Eusebius, inquit, *Manethos flamen sacrorum, & scriba adytorum Ægypti, genere Sebennyta, Heliopolites, Domino meo salutem.* Lib. 4. c. 5. Strab. l. 17. Chronic.

Sebennytæ Bacchum haud dubiè coluerunt quum eum in nummis exhibuerint, at Bacchus idem est ac Osiris apud Plutarchum. *Esse autem Osirin eumdem cum Baccho Deum.* Quæ autem palum faciunt Sacerdotes dum Apidis cadaver rate advectum sepeliunt, nihil distant à Bacchi Sacrificio, quippè & hinnulorum pelles appendunt & thyrsos gerunt, iisque utuntur clamoribus & motibus quibus Bacchico furore correpti dum orgia peragunt. De Isid. & Osir.

Fertur etiam apud Ægyptios Bacchus filius Isidis, qui non Osiris sed Arsaphes nomen gerit, sed Hadrianus hic Romano vestitu insignis pro Baccho à Sebennytis exhibetur, qui d. racemum & thyrsum cum vite, ut Bacchi attributa gerit. Ibid.

Sethron.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC CEB ΕΥ. *Imperator Cæsar Titus Ælius Hadrianus Antoninus Augustus Pius.* Caput Antonini Pii Laureatum, in cujus aversa parte ΣΕΘΡΟΕΙΤΗC L. ΙΕ. *Sethroïtes* Nomos *anno decimo quinto.* Antoninus Pius militari habitu stans, d. hastam, f. accipitrem tenet.

Sethron urbs est Ægypti apud Stephanum ex Alexandro, prope Bubastum fluvium, ejus Præfectura est Sethroïtes, cujus meminit Plinius, quam esse unam ex decem quæ in Delta numerantur, scribit Strabo. Θεῖον Σεθροΐτε Episcopus subscripsit act. 1. Concilii Ephesini anno 431. De Urb. Lib. 5. c. 9. Lib. 17.

Se-

Sethroïtes Nomos Antonino Pio nummum dedicat anno ejus Imperii decimo quinto, quem exhibet militari habitu, Deum suum Accipitrem læva tenentem, jam ex Plutarcho diximus, Ægyptii *Accipitre etiam picto Osirin sæpè proponunt*. Ælianus refert illos Accipitrem Apollini quem vocant Oron sua lingua consecrare, illúmque venerari hάncque convenientiam cum Apolline habere, quòd nullo negotio adversos Solis radios intueatur; ideo pro Apolline etiam accipitur, Apollo est Sol, Osiris verò pro Sole habetur.

De Isid. & Osirid.

Tanis.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ, circa caput Hadriani Imp. Laureatum, in cujus aversa parte ΤΑΝΙτῶν L. ΙΑ. *Tanitarum anno undecimo*. Figura militaris stans, d. accipitrem, s. hastam, in capite modium.

Tanis urbs est Ægypti intra Deltam, à Gigantibus condita & nominata teste Isidoro, & Pharaonis quondam Regia, ubi Moyses tot edidit signa, & ex qua Israëlitæ per mare rubrum illo duce sunt erepti, sita supra lacum, seu paludes, in quibus Tanis etiam Insula, sed majori ex parte diruta nunc jacet, ad ea Taniticum Nili ostium fuit appellatum, inter Pelusiacum ad Ortum & Mendesium ab Occasum, per quod Plutarchus Osiridis arcam in mare è Nilo dimisisse Typhonem narrat, quod eam ob rem nominatu abominabile fuit Ægyptiis. Fuit ejus Præfectura Tanites vocata, apud Plinium & Ptolemæum, cujus hoc teste Tanis erat Metropolis.

De Isid. & Osirid. Lib. 5. c. 9. Lib. 4. c. 5.

Jam prodiit hic nummus à Patino nostro sub nomine ΚΑΝΙ L. ΙΑ. in lucem datus, sed quum illum non interpretatus sit, nunc eum aggredimur. Imperator est Hadrianus de Ægypto benè meritus, à Tanitis sub Serapidis imagine cusus, modio suo ut Deus est ornatus, sed ut Imperator Romanus, militari habitu insignis, dextra Accipitrem, aliis Ibin sustinet. Accipiter Osiridi seu Serapidi erat sacer, & ut sæpè diximus, imò pro ipso Osiride apud Plutarchum colebatur. Sinistra hastam gerit Imperatoris Romani solemne symbolum, dum ille paludatus depingitur. De modio Serapidis insigni abundè diximus.

Impp. num. fol. 197.

TENTYRIS.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC ΕΥ. CΕΒ. *Imperator Cæsar* Titus Ælius Antoninus Pius Auguſtus. Caput Antonini Pii Laureatum: in averſa parte ΤΕΝΤΥΡιτῶν L. ΙΑ. *Tentyritarum anno undecimo.* Mulier ſtolata ſtans, d. columbam.

Tentyris urbs eſt Ægypti in Inſula Nili inter Dioſpolim ad Boream & Latopolim ad Auſtrum non longè à Copto, cujus Præfectura erat Tentyrites Plinio & Ptolemæo. Illam præditam virtute fugandi Crocodilos narrat Stephanus, ejus autem Oppidani naturali quadam poteſtate illos inſectabantur, ut quos alii pro Diis habebant, inſectabantur, atque necabant: unde immortale inter Ægyptios, eos Ombitæ imitabantur. Plinius ſola voce eos in fugam vertere refert. Strabo Tentyritas ſequi Crocodilos Romam allatos narrat, ut illos Spectatoribus videndos traderent. Lib. 5. c. 9. Lib. 4. c. 5. Lib. 8. c. 25.

Tentyritæ ſuos Antonino Pio nummos cuderunt, & ut ejus benevolentiam ſuam ſibi devincirent in iis Fauſtinam Imperatoris uxorem ſub imagine Veneris quam colebant Matronæ Romanæ forma ſtolatam exhibuerunt, dextra columbam tenentem. Plutarchus ait Ægyptios Nephthyn colere, quam Venerem nominant, & omnia naſci ex Saturno atque Venere exiſtimabant. Græci verò ſentiunt Columbam animal eſſe ſacrum Veneri, imò & Syri; narrant enim Columbas ovo è Cœlo delapſo incubuiſſe ex quo nata eſt Venus. De Iſid. & Oſirid.

HYPSELIS.

ΑΥ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Circa caput Hadriani Auguſti Laureatum, in averſa parte ovis, cum Epigraphe ΥΥΗΛΙτῶν L. ΙΑ. *Hypſelitarum anno undecimo.*

Hypſelis, Ægypti tantùm vicus eſt apud Stephanum, ſed & Ptolemæo Oppidum eſt à quo Præfectura Hypſelites, imò & ejus Metropolis ipſa Hypſelis. De Urbib. Lib. 4. c. 5.

Hypselitæ suos Hadriano Imperatori nummos dedicant & in iis ovem quam venerantur ipsi exhibent. De illa audi Plutarchum, *apud Ægyptios bovem nimirùm, & ovem, & ichneumonem, liquet utilitatis gratia* atque *emolumenti honorem invenisse.* Ideo illi ovem non edebant, unde ibidem ait. *Sanè Soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt, quia Lycos, id est Lupus, idem facit, quem pro Deo habent.*

De Isid. & Osir.

FINIS.

